

LUONNOS

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verkon välityspalvelujen valvonnasta ja eräiksi muiksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki verkon välityspalvelujen valvonnasta. Lisäksi muutettaisiin kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annettua lakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia, Liikenne- ja viestintävirastosta annettua lakia, sakon täytäntöönpanosta annettua lakia sekä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia.

Esityksen pääasiallisena tavoitteena on toimeenpanna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös). Asetuksen toimeenpano edellyttää täydentävien säännösten antamista asetuksen valvonnasta.

Laissa verkon välityspalvelujen valvonnasta nimettäisiin asetuksen edellyttämäksi digitaalisten palvelujen koordinaattoriviranomaiseksi Liikenne- ja viestintävirasto, joka olisi myös asetuksen pääasiallinen valvontaviranomainen. Muita asetuksen valvovia viranomaisia olisivat kuluttajasiames ja tietosuojavaltuutettu. Laissa säädettäisiin muun muassa Liikenne- ja viestintäviraston, tietosuojavaltuutetun, sekä kuluttaja-asiamiehen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, oikeudesta määrätä seuraamusmaksu tiettyjen laissa yksilöityjen asetuksen säännösten ja viranomaisten tutkintamääräysten rikkomisesta. Koska asetus sisältää uutta ja uudenlaista välityspalveluja koskevaa lainsäädäntöä, viranomaisten valvontatyön lähtökohtana olisi kuitenkin ohjaus ja neuvonta.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muutoksella kumottaisiin voimassa oleva verkon välityspalveluja koskeva vastuuvapaussäätely palveluun tallennetusta laittomasta sisällöstä, koska digipalvelusäädöksen suoraan sovellettavat säännökset verkon välityspalvelun tarjoajien vastuuvapaudesta korvaavat ne.

Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muutoksella virastoon perustettaisiin seuraamuskollegio, joka jatkossa määräisi kaikki viraston yli 100 000 euron seuraamusmaksut.

Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 17 päivänä helmikuuta 2024, jolloin digipalvelusäädöksen pääasiallinen soveltaminen alkaa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
1.1 Tausta	5
1.2 Valmistelu	5
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	6
2.1 Välityspalvelujen ehdollinen vastuuvapaus	8
2.2 Viranomaisten määräykset välityspalveluntarjoajalle.....	9
2.3 Välityspalvelujen tarjoajiin sovellettavat huolellisuusvelvollisuudet	10
2.3.1 Kaikkiin välityspalvelun tarjoajiin sovellettavat huolellisuusvelvollisuudet	10
2.3.2 Erityisesti säilytyspalvelujen tarjoajiin, mukaan lukien verkkoalustat, sovellettavat velvollisuudet	11
2.3.3 Erityiset verkkoalustojen huolellisuusvelvollisuudet.....	11
2.3.4 Verkkoalustat, jotka antavat kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa	13
2.3.5 Erittäin suurten verkkoalustojen ja erittäin suurten verkon hakukonepalvelujen tarjoajien lisäveloitteet niiden palvelujen järjestelmäriskien hallitsemiseksi.....	14
2.4 Digipalvelusäädöksen velvoitteiden valvonta ja toimeenpano	15
2.4.1 Digipalvelusäädöksen kansallinen valvonta jäsenvaltioissa	15
2.4.2 Komission toimivaltuudet digipalvelusäädöksen valvonnassa	20
2.4.3 Komissiolle siirretty säädös- ja täytäntöönpanovalta.....	23
2.4.4 Loppu- ja siirtymäsäännökset	23
3 Nykytila ja sen arviointi.....	23
3.1 Sähköisen viestinnän palvelulaki	24
3.1.1 Sähköisestä kaupankäynnistä annettuun direktiiviin perustuva sääntely	24
3.1.2 Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaan direktiiviin perustuva kansallinen sääntely.....	26
3.1.3 Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltuudet sähköisen viestinnän palvelulain nojalla.....	26
3.2 Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä	26
3.3 Laki verkossa tapahtuvasta terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta.....	27
3.4 Laki lapsipornografian levittämisen estotoimista	27
3.5 Kuluttaja-asiamiehen tehtävät ja toimivalta	27
3.6 Tietosuojavaltuutetun tehtävät ja toimivalta	29
3.7 Digipalvelusäädöksen toimeenpanon ja valvonnan edellyttämä kansallinen lainsäädäntö.....	30
3.7.1 Liikenne- ja viestintäviraston ratkaisuvilta seuraamusasioissa	31
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	35
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	35
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	35
4.2.1 Yritysvaikutukset	36
4.2.2 Vaikutukset palvelujen käyttäjille ja kuluttajille.....	39
4.2.3 Vaikutukset viranomaisille.....	40
4.2.4 Vaikutukset valtion talouteen.....	49

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	49
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	49
5.1.1 Asetuksen valvontavaihtoehdot	49
5.1.2 Tuomioistuimen ulkopuoliset riidanratkaisuelimet.....	50
5.1.3 Vaihtoehdot seuraamusmaksujen määräämisessä liikenteen ja viestinnän hallinnonalalla.....	50
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	51
6 Lausuntopalaute.....	52
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	52
7.1 Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta	52
7.2 Laki kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta.....	76
7.3 Laki sähköisen viestinnän palveluista	77
7.4 Laki Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muuttamisesta.....	80
7.5 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta	83
7.6 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	83
8 Lakia alemman asteinen sääntely	83
9 Voimaantulo	83
10 Toimeenpano ja seuranta	84
11 Suhde muihin esityksiin.....	84
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	84
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	84
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	84
12.1 Tiedonsaantioikeus.....	84
12.1.1 Kansallinen liikkumavara.....	84
12.1.2 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja.....	86
12.2 Tarkastusoikeus.....	88
12.2.1 Kansallinen liikkumavara.....	88
12.2.2 Yksityiselämän suoja ja kotirauha	89
12.3 Hallinnolliset seuraamukset asetuksen rikkomisesta	91
12.3.1 Hallinnolliset seuraamusmaksut.....	91
12.3.1.1 Seuraamuskollegio	95
12.3.2 Palveluun pääsyn estäminen	99
LAKIEHDOTUKSET	102
1. Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta	102
2. Laki kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta.....	113
3. Laki Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta.....	115
4. Laki Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muuttamisesta.....	117
5. Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta	118
6. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	120
LIITE	122
RINNAKKAISTEKSTIT	122
2. Laki kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta.....	122
3. Laki Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta.....	124

4. Laki Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muuttamisesta.....	127
5. Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta	129
6. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	131

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 27.10.2022 [asetuksen \(EU\) 2022/2065](#) digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (jäljempänä *digipalvelusäädös* tai *asetus*). Asetuksen tarkoituksena on parantaa internetissä toimivien välityspalvelujen avoimuutta ja turvallisuutta käyttäjille. Lisäksi sen tarkoituksena on yhtenäistää lainsäädäntöä EU:ssa ja näin edistää palvelujen tarjoamista EU:n alueella yli jäsenvaltion rajojen. Asetus tuli voimaan 16.11.2022 ja sen soveltaminen on alkanut vaiheittain. Jäsenvaltioiden on nimettävä asetusta valvovat kansalliset viranomaiset ja säädettävä näille asetuksen mukaiset toimivaltuudet viimeistään 17.2.2024.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio julkaisi 15.12.2020 [ehdotuksen](#) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista (digipalvelusäädös) ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (COM(2020) 825 final). Ennen ehdotuksen antamista komissio järjesti laajan julkisen kuulemisen digitaalisten palvelujen sääntelystä. Kuulemisen ensimmäinen osio koski digitaalisilla sisämarkkinoilla tarvittavaa sääntelyä, jolla lisättäisiin verkkoalustojen ja muiden internetin välityspalvelujen tarjoajien vastuullisuutta ja säänneltäisiin näiden käytäntöjä, kun ne muokkaavat palveluunsa tallennettuja sisältöjä. Komission kuulemisen aikaan syksyllä 2020 internetin välityspalvelujen sääntely EU:ssa perustui 20 vuotta vanhaan direktiiviin, joka oli laadittu ennen verkkoalustapalvelujen kehittymistä (Euroopan parlamentin ja neuvoston [direktiivi 2000/31/EY](#) tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista, jäljempänä *direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä*). Tarve 20 vuotta vanhan sääntelyn täydentämiseen nähtiin yleisesti Euroopassa.

Kuulemisen toinen osio koski reilua kilpailua digitaalisilla markkinoilla, mihin liittyvän säädösehdotuksen komissio antoi myös 15.12.2020 ja mikä johti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen digitaalisista markkinoista (EU) 2022/1925. <https://tem.fi/digimarkkinasaados>

Komission ehdotuksesta digipalvelusäädökseksi annettiin eduskunnalle 4.2.2021 valtioneuvoston [U-kirjelmä \(U 2/2021 vp\)](#) sekä sen jälkeen kaksi U-jatkokirjettä (UJ 14/2021 ja UJ 6/2022). Eduskunnassa asiaa käsittelivät liikenne- ja viestintävaliokunta, lakivaliokunta, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta, perustuslakivaliokunta sekä suuri valiokunta.

Ehdotusta digipalvelusäädökseksi käsiteltiin neuvoston kilpailukyky ja sisämarkkinat-työryhmän 41 kokouksessa ajalla 16.12.2020 – 11.11.2021. Euroopan parlamentti hyväksyi [mietintönsä](#) (A9-0356/2021) asetusehdotuksesta 20.12.2021.

Hallituksen esityksen valmistelu

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 6.9.2022 työryhmän valmistelemaan digipalvelusäädöksen toimeenpanoa Suomessa. Työryhmän toimikaudeksi asetettiin 6.9.2022 – 31.5.2023. Työ-

ryhmän tavoitteena ja tehtävänä oli arvioida, mitä lainsäädäntöä EU:n digipalvelusäädös edellyttää Suomessa sekä valmistella tarvittavat lainsäädäntöehdotukset. Työryhmä laati mietintönsä hallituksen esityksen muotoon.

Liikenne- ja viestintäministeriön lisäksi työryhmässä oli edustajia oikeusministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, sisäministeriöstä, ulkoministeriöstä, Liikenne- ja viestintävirastosta ja Kilpailu- ja kuluttajavirastosta. Myös Tietosuojavaltuutettu osallistui työryhmän työhön. Työryhmä kokoontui 7 kertaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö järjesti 20.1.2023 tilaisuuden sidosryhmille digipalvelusäädöksen kansallisen täytäntöönpanon etenemisestä.

Liikenne- ja viestintävirastoon on aikaisemmin ajoneuvolain muuttamisen yhteydessä suunniteltu seuraamuskollegiota, jonka tehtävänä olisi ollut määrätä seuraamusmaksuja. Seuraamuskollegiota koskevaa sääntelyä ei kuitenkaan tuolloin otettu mukaan lopulliseen esitykseen, koska se ei ollut siinä yhteydessä välttämätöntä ja kollegion valtiosääntöisiä reunaehtoja oli aiheellista tarkemmin selvittää (HE 291/2022, s. 37 ja 38). Tämän esityksen valmistelussa on tutustuttu aiempaa lakiluonnosta koskevaan lausuntopalautteeseen: lausuntoja saatiin 44 taholta etenkin liikennesektorilta, mutta vain osa lausunnonantajista kommentoi ehdotettua seuraamuskollegiota (kyseisen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella LVM011:00/2020). Tämän lisäksi kollegiosta on käyty täydentäviä keskusteluja oikeusministeriön sekä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Asetuksessa vahvistetaan yhdenmukaistetut EU:n laajuiset säännöt välityspalvelujen tarjoamisesta sisämarkkinoilla. Asetus sisältää kolme kokonaisuutta:

- 1) säännöt välityspalveluiden ehdolliselle vastuuvapaudelle palveluihinsa tallennetusta laittomasta sisällöstä,
- 2) välityspalveluiden soveltamat erityiset huolellisuusvelvollisuudet, joissa otetaan huomioon eri välityspalveluiden luokat ja palveluntarjoajan koko, ja
- 3) asetuksen täytäntöönpanoa ja valvontaa koskevat säännöt mukaan lukien asetuksen rikkomisesta johtuvat seuraamukset, sekä valvovien viranomaisten yhteistyö EU:n tasolla.

Asetuksen tavoitteena on edistää digitaalisten sisämarkkinoiden toimintaa ja erityisesti asetuksessa määriteltyjen välityspalveluiden tarjontaa EU:ssa. Sen tavoitteena on vahvistaa yleiset säännöt turvalliselle, ennustettavalle ja luotettavalle verkkoympäristölle, jossa sääntely edistää innovointia ja jossa myös palvelujen käyttäjien EU:n perusoikeuskirjan mukaisia perusoikeuksia, kuten sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta suojellaan tehokkaasti. Tavoitteen mukaisesti asetuksessa säädetään välityspalveluntarjoajiin suoraan sovellettavista huolellisuusvelvollisuuksista palvelujen avoimuuden ja turvallisuuden parantamiseksi. Palvelujen avoimuutta lisäävät muun muassa palveluntarjoajien velvollisuudet liittyen palveluntarjoajan tekemään sisällön moderointiin ja palveluissa käytettävään sisällön suositteluun. Palvelujen turvallisuutta lisätään EU:n laajuisilla yhteneväisillä menettelytavoilla, miten palveluntarjoajat käsittelevät laitonta sisältöä palveluissaan. Asetuksessa säädetään erilaisten välityspalvelujen ehdollisesta vastuuvapaudesta niiden palveluihin tallennetusta laittomasta sisällöstä, mistä tähän asti on säädetty voimassa olevassa sähköisestä kaupankäynnistä annetussa direktiivissä.

Asetuksessa säädetään asetuksen täytäntöönpanosta ja valvonnasta kansallisella sekä EU:n tasolla. Asetus edellyttää kansallista sääntelyä asetuksen valonnasta Suomessa.

Asetuksen soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Asetuksen soveltamisalaan kuuluu laaja joukko ehdotuksessa määriteltyjä verkossa tarjottavia erilaisia *välityspalveluja*. Asetuksen 3 artiklan määritelmän mukaan kaikki asetuksessa tarkoitettut välityspalvelut ovat EU-lainsäädännössä (direktiivi (EU) 2015/1535) määriteltyjä tietoyhteiskunnan palveluja. Tietoyhteiskunnan palveluilla tarkoitetaan etäpalveluna sähköisessä muodossa palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavia palveluja, josta tavallisesti maksetaan korvaus.

Asetuksen sääntelemiä erilaisia välityspalvelukategorioita ovat 1) *pelkkä siirtotoiminta* esim. internetyhteyksien tarjonta loppukäyttäjille, 2) *välimuistiin tallentaminen* (esim. sisällönjakeluverkot, content delivery networks) sekä 3) erilaiset *säilytyspalvelut*, jotka käsittävät palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen tallentamisen palvelun vastaanottajan pyynnöstä (ns. hosting-palvelut), esimerkiksi ns. pilvipalvelut tai verkkoalustan palvelut.

Kaikki asetuksen sääntelemät välityspalvelut ovat tietoyhteiskunnan palveluja, mutta kaikki tietoyhteiskunnan palvelut eivät ole asetuksen sääntelyn kohteena olevia välityspalveluja. Asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle kuuluvia tietoyhteiskunnan palveluja ovat esimerkiksi verkkosivustot (verkkokauppa), joissa elinkeinonharjoittaja myy tuotteitaan kuluttajille tai yrityksille omalla verkkosivustollaan eikä se salli muiden elinkeinonharjoittajien tallentaa sisältöjä verkkosivuille. Periaatteessa viranomaisten tarjoamia internetin välityspalveluja ei ole suljettu asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi silloin kun viranomaisen palvelun voidaan katsoa olevan Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä (SEUT) sopimuksessa tarkoitettuja palveluja ja ylipäänsä tietoyhteiskunnan palvelu niin, että sitä tarjotaan korvausta vastaan.

Asetuksen pääsisällön muodostavat välityspalvelujen lukuisat huolellisuusvelvollisuudet. Jotakin asetuksen huolellisuusvelvollisuuksia sovelletaan edellä mainittuun pelkkään tiedon siirtotoimintaan tai verkossa välimuistiin tallentamiseen (esimerkiksi internetliittymiä tarjoaviin teleyrityksiin), mutta velvollisuuksien määrä kumuloituu siirryttäessä säilytyspalveluihin ja erityisesti verkkoalustojen huolellisuusvelvollisuuksiin. Raskaimmat ja pisimmälle yrityksen toimintaan liittyvät huolellisuusvelvollisuudet koskevat *erittäin suuria verkkoalustoja ja erittäin suuria verkon hakukonepalveluja*, jotka tavoittavat vähintään 10 prosenttia EU:n väestöstä eli noin 45 miljoonaa käyttäjää EU:n alueella. [Komissio on nimennyt](#) ensimmäiset 17 erittäin suurta verkkoalustaa ja kaksi erittäin suurta verkkohakukonepalvelua, jotka tavoittavat kuukausittain vähintään 45 miljoonaa aktiivista käyttäjää EU:n alueella.

Erityisiä verkkoalustoja koskevia huolellisuusvelvollisuuksista ei sovelleta pieniin ja mikroyrityksiin, jotka on määritelty Euroopan komission suosituksessa (2003/361/EY). Suosituksen mukaan mikroyritys on yritys, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa. Pieni yritys on komission suosituksen mukaan yritys, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa.

Asetusta sovelletaan välityspalveluihin, joita tarjotaan EU:n alueelle sijoittautuneille palvelun vastaanottajille riippumatta siitä, mihin välityspalvelun tarjoaja on sijoittautunut. Näin ollen asetusta sovelletaan myös EU:n ulkopuolelle sijoittautuneisiin palveluntarjoajiin, jos palvelua tarjotaan EU:n alueelle.

Digitaalisia palveluja koskeva asetus ei rajoita muiden unionin oikeuden säännösten soveltamista *lex generalis – lex specialis* periaatteen mukaisesti. Asetuksen 2 artiklan mukaisesti asetus ei rajoita muissa unionin säädöksissä vahvistettuja sääntöjä, joilla säännellään muita välityspalvelujen tarjontaan liittyviä kysymyksiä tai tarkennetaan tai täydennetään digitaalisia palveluja koskevan asetuksen sääntelyä. Esimerkkeinä muusta unionin lainsäädännöstä asetuksen 2 artiklassa mainitaan muun muassa kuluttajansuojaa ja tuoteturvallisuutta koskeva unionin lainsäädäntö, mukaan lukien asetukset (EU) 2017/2394 ja (EU) 2019/1020 ja direktiivit 2001/95/EY ja 2013/11/EU, verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annettu asetus (EU) 2021/784, audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi 2010/13/EU sekä EU:n yleinen tietosuojasetus (EU) 2016/679.

Jos tietty toiminta on kattavasti säännelty jollain toisella unionin säädöksellä, jonka soveltamista digitaalisia palveluja koskeva asetus ei rajoita (esimerkin omainen luettelo DSA 2 artiklassa), menevät nämä säännöt digitaalisia palveluja koskevan asetuksen edelle. Muuten tulee tarkastella sitä, mikä sääntely on tarkempaa, ja tarkempi sääntely menee ristiriitatilanteessa yleisemmän säännöksen ohi.

Digitaalisia palveluja koskevan asetuksen säännöt soveltuvat tilanteissa, joissa tiettyä kysymystä ei ole säännelty ollenkaan tai sitä ei ole säännelty tyhjentävästi kuin myös tilanteissa, joissa nämä toiset unionin säädökset jättävät jäsenvaltioille kansallista toimivaltaa säännellä.

Erikseen asetuksessa on mainittu, ettei digitaalisia palveluja koskeva asetus ei vaikuta sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin 2000/31/EY soveltamiseen. Tässä direktiivissä säädetään tietoyhteiskunnan palveluja koskevasta ns. alkuperämaaperiaatteesta.

2.1 Välityspalvelujen ehdollinen vastuuvapaus

Asetukseen siirtyvät 17.2.2024 alkaen vielä toistaiseksi voimassa olevat sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin erilaisia välityspalveluja koskevat vastuuvapaussäännökset lähes muuttumattomina. Markkinapaikkoina toimivien verkkoalustojen osalta vastuuvapaussäännöstä tarkennetaan asetuksessa. Vaikka vastuuvapaussäännökset harmonisoidaan suoraan sovellettavassa asetuksessa, viime kädessä palveluntarjoajan mahdollinen vastuu yksittäisestä laittomasta sisällöstä tai toimesta määräytyy jatkossakin muun vastuuta koskevan lainsäädännön nojalla.

Asetuksen 4 artiklassa säädetään vastuuvapauden edellytyksistä silloin, kun välityspalvelun tarjoajan palvelu muodostuu palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen siirrosta viestintäverkossa tai viestintäverkko-yhteyden tarjoamisesta (*pelkkä siirtotoiminta*). Asetuksen 5 artiklassa säädetään vastuuvapauden edellytyksistä silloin, kun palvelu muodostuu palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen siirrosta viestintäverkossa ja palvelu käsittää myös tietojen automaattisen, tilapäisen ja lyhytaikaisen tallentamisen, kun tallentamisen tarkoitus on tiedonsiirron tehostaminen tai lisäsuojaus (*välimuistiin tallentaminen*).

Asetuksen 6 artiklassa säädetään, että *tallennuspalvelun* tarjoaja ei ole vastuussa palvelun käyttäjän pyynnöstä tallennettujen tietojen osalta edellyttäen, että tallennuspalvelun tarjoajalla ei ole tosiasiallista tietoa laittomasta toiminnasta tai laittomasta sisällöstä eikä hänen tiedossaan vahingonkorvausvaatimuksen kyseessä ollen ole tosiasioita tai olosuhteita, joiden perusteella toiminnan tai sisällön laittomuus on ilmeistä. Lisäedellytyksenä on, että tallennuspalvelun tarjoaja toimii viipymättä laittoman sisällön poistamiseksi tai siihen pääsyn estämiseksi heti saatuaan tiedon tällaisista seikoista. Tämä vastuuvapaussäännös eroaa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 184 §:stä, jolla on pantu täytäntöön sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin 14 artikla.

Uutena asetuksessa on säännös, jonka mukaan palveluntarjoaja ei menetä mahdollisuuttaan vedota vastuuvapaussäännöksiin pelkästään sen perusteella, että se vapaaehtoisesti ja tyypillisesti automaattisia menetelmiä hyväksi käyttäen pyrkii löytämään ja estämään pääsyn laittomaan sisältöön palveluissaan. Säännöksen tarkoituksena on kannustaa toimijoita toimimaan nykyistä aktiivisemmin laittoman sisällön torjumiseksi palveluissaan. Asetukseen on siirretty myös sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin säännös, jonka mukaan palveluntarjoajalle ei saa asettaa yleistä velvoitetta valvoa siirtämiään tai tallentamia tietoja eikä velvoitetta pyrkiä aktiivisesti saamaan selville laitonta toimintaa osoittavia tietoja.

2.2 Viranomaisten määräykset välityspalveluntarjoajalle

Asetuksen mukaan palveluntarjoaja on velvollinen reagoimaan kansalliselta oikeus- tai hallintoviranomaiselta saapuvaan määräykseen toteuttaa toimia tiettyä laitonta sisältöä vastaan palveluissaan tai määräykseen antaa tietoja esimerkiksi palvelunsa vastaanottajista. Määräys voi saapua palveluntarjoajalle myös toisen jäsenvaltion viranomaiselta. Tällöin palveluntarjoajan on vähintään ilmoitettava määräyksen lähettäneelle (myös toisen jäsenvaltion) viranomaiselle ilman aiheetonta viivytystä määräyksen johdosta toteutetuista jatkotoimista sekä täsmennettävä, pantiinko määräys täytäntöön ja, jos pantiin, täytäntöönpanon ajankohta. Digipalvelusäädöksen 9 ja 10 artiklassa tarkoitettu kansallisen oikeus- tai hallintoviranomaisen määräys ei ole digipalvelusäädöksen nojalla täytäntöönpanokelpoinen tai määräyksen vastaanottajaa sitova eikä asetus luo toimivaltaa kansalliselle viranomaiselle kohdistaa määräyksiä toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle palveluntarjoajalle, vaan toimivalta tulee perustua EU-oikeuteen tai kansalliseen oikeuteen, joka on annettu unionin oikeuden mukaisesti (mukaan lukien EU:n perusoikeuskirja). Suomen lainsäädännössä ei ole tyypillisesti annettu suomalaiselle viranomaiselle toimivaltaa osoittaa päätöksiä tai määräyksiä toiseen jäsenvaltioon tai kolmanteen maahan sijoittautuneelle palveluntarjoajalle. Esimerkkejä toimivallasta osoittaa tällaisia määräyksiä toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle välityspalveluntarjoajalle ovat laissa kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista (566/2020) säädetyt toimivaltuudet, kuten toimivaltaisen viranomaisen oikeus 6 §:n mukaan saada tietoja ja 12 §:n oikeus määrätä palveluntarjoajan poistamaan sisältöä. Suomessa voimassa olevan lainsäädännön mukaan esimerkiksi käräjäoikeus voi antaa määräyksen tallennuspalvelun tarjoajalle estää pääsy sen palveluun tallennettuun sisältöön. Jossain tapauksissa tämä määräys voidaan kohdistaa myös Suomeen sijoittautuneeseen teleyritykseen (sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 185 §).

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 9 ja 10 artiklassa tarkoitettut määräykset täyttävät sisällöltään asetuksessa tarkemmin määritellyt vaatimukset esimerkiksi oikeusperustan, perustelujen ja määräyksen alueellisen soveltamisalan osalta. Määräyksen antaneen viranomaisen on toimitettava määräys sekä välityspalvelun tarjoajalta saadut tiedot määräyksen johdosta toteutetuista toimenpiteistä määräyksen antaneen viranomaisen jäsenvaltion digitaalisten palvelujen koordinaattorille eli Suomessa tämän esityksen mukaisesti Liikenne- ja viestintävirastolle. Tämä asetuksen suoraan sovellettava viranomaisen velvollisuus koskee myös kaikkia suomalaisia viranomaisia ja tuomioistuimia, joilla on kansallisen tai EU-oikeuden nojalla toimivalta antaa asetuksen 9 ja 10 artiklassa tarkoitettuja määräyksiä. Kansallinen koordinaattoriviranomainen (Suomessa Liikenne- ja viestintävirasto) toimittaa palveluntarjoajalle osoitetun määräyksen sekä palveluntarjoajan määräykseen antaman vastauksen tiedoksi EU:ssa kaikille kansallisille koordinaattoriviranomaisille niiden välisessä asetusta varten perustetussa sähköisessä tietojärjestelmässä.

Asetuksen 9 ja 10 artiklan säännösten taustalla on sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin sisämarkkinaperiaate eli alkuperämaaperiaate, mikä pääsääntöisesti estää palveluiden kohdevaltion kohdistamasta valvontaa tai määräyksiä toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneeseen palveluntarjoajaan. Sisämarkkinaperiaatteesta huolimatta asetuksen 9 ja 10 artiklalla luodaan

menettely, jonka mukaisesti kansalliseen tai EU-oikeuteen perustuvat määräykset toimitetaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle palveluntarjoajalle sekä säädetään vähimmäisvaatimuksista, jotka kansallisten määräysten olisi täytettävä. Asetuksen 9 ja 10 artiklat eivät kuitenkaan muodosta oikeusperustaa tällaisten määräysten antamiselle eivätkä ne anna suoraan uusia toimivaltuuksia kansallisille viranomaisille tai tuomioistuimille antaa tällaisia määräyksiä.

2.3 Välityspalvelujen tarjoajiin sovellettavat huolellisuusvelvollisuudet

2.3.1 Kaikkiin välityspalvelun tarjoajiin sovellettavat huolellisuusvelvollisuudet

Asetuksen III luku sisältää välityspalveluntarjoajia koskevat avoimen ja turvallisen verkkoympäristön edistämiseksi säädetyt huolellisuusvelvollisuudet. Edellä kuvattujen 9 ja 10 artiklan lisäksi asetuksen 11 – 15 artiklat sisältävät kaikkia ja lähes poikkeuksetta kaiken kokoisia välityspalvelun tarjoajia koskevat huolellisuusvelvollisuudet.

Asetuksen 11 artikla velvoittaa välityspalveluntarjoajan nimeämään keskitetty yhteyspiste, jonka avulla ne voivat viestiä suoraan jäsenvaltioiden viranomaisten, komission ja asetuksen 61 artiklan mukaisen Euroopan digitaalisten palvelujen lautakunnan kanssa. Artiklassa säädetään myös muun muassa viestinnässä käytettävästä kielestä. Asetuksen 12 artiklan mukaan välityspalvelun tarjoajien on lisäksi nimettävä keskitetty yhteyspiste, jonka avulla palvelun vastaanottajat voivat viestiä niiden kanssa.

Asetuksen 13 artikla sisältää säännökset laillisista edustajista. Välityspalveluntarjoajien, joilla ei ole toimipaikkaa unionissa, mutta jotka tarjoavat palveluja unionissa, on nimettävä oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö toimimaan laillisena edustajanaan jossakin niistä jäsenvaltioista, joissa palvelun tarjoaja tarjoaa palvelujaan. Asetuksen edellyttämät laillista edustajaa koskevat tiedot on ilmoitettava sen jäsenvaltion digitaalisten palvelujen koordinaattorille, jossa laillinen edustaja asuu tai johon tämä on sijoittautunut. Tietojen on oltava julkisesti saatavilla ja ajantasaisia. Nimettyä laillista edustajaa on pidettävä vastuussa asetuksen mukaisten velvoitteiden noudattamatta jättämisestä, sanotun kuitenkin rajoittamatta vastuuta ja oikeudellisia toimia, joihin voidaan ryhtyä välityspalvelun tarjoajaa vastaan.

Kaikilla välityspalvelun tarjoajilla on oltava palvelunsa käyttöehdot, joihin on sisällytettävä tietoja sisällön moderointiin liittyvistä menettelyistä ja välineistä. Jos palvelu on ensisijaisesti suunnattu alaikäisille tai pääasiassa alaikäiset käyttävät sitä, käyttöehdoissa tulee selvittää palvelun käytön edellytykset ja rajoitukset siten, että alaikäiset voivat ymmärtää ne. Palveluntarjoajien on toimittava huolellisesti, objektiivisesti ja oikeasuhteisesti käyttöehtojen soveltamisessa ottaen huomioon palvelun vastaanottajan perusoikeudet kuten sananvapaus, tiedotusvälineiden vapaus ja moniarvoisuus sekä käyttäjän muut EU:n perusoikeuskirjan mukaiset oikeudet. Lisäksi välityspalvelun tarjoajien (lukuun ottamatta pieniä ja mikroyrityksiä) tulee vähintään vuosittain julkistaa raportteja toteuttamastaan sisällön moderoinnista.

Edellä mainitut velvollisuudet soveltuvat teleyritysten tarjoamaan pääsyyn internetverkkoon eli käytännössä liittymien tarjontaan, mutta myös kaikkiin asetuksessa määriteltyihin tallennuspalveluihin kuten esimerkiksi pilvipalveluiden, verkkoisännöinnin, hakukonemainontapalveluiden ja verkkoalustojen palvelujen tarjontaan.

2.3.2 Erityisesti säilytyspalvelujen tarjoajiin, mukaan lukien verkkoalustat, sovellettavat velvollisuudet

Asetuksen 16 artiklan mukaisesti kaikkien säilytyspalvelun tarjoajien yrityksen kokoon katsomatta (esimerkiksi verkkoisännöintipalvelut, pilvipalvelut ja verkkoalustan palvelut) tulee järjestää palvelussaan ilmoitusmenettely, jossa kuka tahansa yksityishenkilö tai yhteisö voi tehdä ilmoituksen säilytyspalvelussa olevasta laittomasta sisällöstä. Ilmoitusmenettelyn tulee mahdollistaa se, että ilmoitukset laittomasta sisällöstä ovat riittävän täsmällisiä ja perusteltuja. Ilmoituksen saatuaan palveluntarjoajan on tehtävä päätöksensä ilmoituksen johdosta oikea-aikaisesti, huolellisesti ja objektiivisesti. Asetus ei sisällä tarkempaa määräaikaa ilmoituksen käsittelylle, mutta oikea-aikaisuutta on arvioitava laittoman sisällön ilmeisyyden ja haitallisuuden mukaisesti. Jos palveluntarjoaja päättää estää pääsyn tiettyyn laittomaan sisältöön tai muulla tavalla moderoida sisältöä tai estää palvelun käyttö tietyiltä käyttäjiltä, säilytyspalvelun tarjoajan on ilmoitettava päätöksensä syy asianosaisille palvelun käyttäjille kuten sisällön luoneelle palvelun käyttäjälle 17 artiklan mukaisesti sekä antaa tietoja käytettävissä olevista menettelyistä muuttaa palveluntarjoajan päätös. Asetuksen 18 artiklassa säilytyspalvelun tarjoajalle on säädetty myös velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta tapahtuneesta, tapahtumassa olevasta tai todennäköisesti tapahtuvasta rikoksista, johon liittyy uhka ihmisen hengelle tai turvallisuudelle. Ilmoitus on tehtävä kyseisen jäsenvaltion lainvalvonta- tai oikeusviranomaiselle. Käytännössä Suomessa 18 artiklassa tarkoitettu ilmoitus tehtäisiin poliisille.

2.3.3 Erityiset verkkoalustojen huolellisuusvelvollisuudet

Jos säilytyspalvelun tarjoajan palvelu muodostaa asetuksen määritelmän mukaisesti verkkoalustan palvelun, sen tulee noudattaa asetuksen verkkoalustoja koskevia huolellisuusvelvollisuuksia (20 – 28 artiklat) edellisissä jaksoissa kuvattujen velvollisuuksien lisäksi. Verkkoalustoja koskevia velvollisuuksia ei sovellettaisi kuitenkaan yrityksiin, jotka ovat Euroopan komission suosituksessa 2003/361/EY määriteltyjä pieniä tai mikroyrityksiä. Soveltamisalaa koskeva poikkeus säilyy 12 kuukauden ajan siitä, kun elinkeinonharjoittaja on yrityksen kasvun myötä menettänyt mikro- tai pienyrityksen asemansa. Säännöksiä sovelletaan kuitenkin, jos yrityksen pienestä koosta huolimatta komissio on nimennyt verkkoalustan sen käyttäjämäärän perusteella erittäin suureksi verkkoalustaksi. Komissio arvioi asetuksen vaikutusarvioinnissa, että EU:n alueelle on sijoittautunut 10 000 verkkoalustaa, joista noin 85 prosenttia on pieniä tai mikroyrityksiä. (19 artikla)

Verkkoalustan tulee perustaa verkkoalustan sisäinen valitusjärjestelmä, jonka puitteissa palvelun käyttäjä voi hakea muutosta päätökseen, jolla verkkoalusta on estänyt pääsyn tiettyyn sisältöön tai rajoittanut sisällön näkyvyyttä, lopettanut tai keskeyttänyt palvelunsa tarjoamisen käyttäjälle, sulkenut käyttäjän tilin tilapäisesti tai pysyvästi tai keskeyttänyt tai lopettanut mahdollisuuden monetisoida palvelun käyttäjän tallentamia tietoja (20 artikla). Valitusten johdosta tehtäviä päätöksiä ei saa tehdä pelkästään automatisoiduin välinein. Verkkoalustan on ilmoitettava valittajalle perustellusta päätöksestään valituksen johdosta ja ilmoitettava mahdollisuudesta saattaa asia tuomioistuimen ulkopuoliseen riidanratkaisumenettelyyn sekä muista käytettävissä olevista mahdollisista menettelyistä hakea muutosta verkkoalustan päätökseen. Käytännössä käyttäjän olisi vedottava tällöin sopimusrikkomukseen verkkoalustaa vastaan. Sopimusriidan verkkoalustan ja käyttäjän välillä ratkaisisi viime kädessä tuomioistuin tai muu sopimuksessa määritelty taho.

Valittajalla on oikeus saattaa verkkoalustan valituksen johdosta tekemä päätös haluamansa josain jäsenvaltiossa nimetyn tuomioistuimen ulkopuolisen riidanratkaisuelimen käsiteltäväksi (21 artikla). Asetuksen 53 artiklan mukaan käyttäjä voi aina saattaa myös asetuksen säännöksiä

loukkaavan palveluntarjoajan toiminnan myös asetuksen valvonnasta vastaavien viranomaisten tutkittavaksi.

Asetus antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden perustaa tuomioistuinten ulkopuolinen riidanratkaisuelin (21 artikla). Kansallisten koordinaattorin on pyynnöstä sertifioitava jäsenvaltioon sijoittautunut tuomioistuimen ulkopuolinen riidanratkaisuelin. Sertifioidulla tuomioistuinten ulkopuolisella riidanratkaisuelimellä ei ole toimivaltaa määrätä osapuolia sitovaa ratkaisua riidalle. Verkkoalustojen tarjoajien on varmistettava, että tiedot mahdollisuudesta tuomioistuimen ulkopuolisen elimen käyttämiseen ovat helposti käytettävissä niiden verkkorajapinnalla selkeästi ja käyttäjäystävällisesti. Artikla 21 ei rajoita oikeutta riitauttaa asia tuomioistuimessa eikä direktiivin 2013/11/EU soveltamista eikä sen nojalla kuluttajia varten perustettujen vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen ja -linten toimintaa. Tässä esityksessä ei ehdoteta, että valtio perustaisi edellä kuvatun tuomioistuimen ulkopuolisen riidanratkaisuelimen Suomeen. Asiaa käsitellään jäljempänä kohdassa 5.1.2.

Asetuksen 22 artiklassa säädetään luotetuista ilmoittajista. Kansallinen koordinaattori voi hakeuksesta myöntää luotetun ilmoittajan aseman. Luotetuilla ilmoittajilla on oltava erityistä asiantuntemusta ja pätevyyttä laittoman sisällön havaitsemisessa ja tunnistamisessa ja siitä ilmoittamisessa ja niiden on oltava riippumattomia suhteessa kaikkiin verkkoalustojen tarjoajiin. Luotettujen ilmoittajien tulee julkaista raportit vuosittain kaikista tehdyistä ilmoituksista. Kansallisen koordinaattorin on ilmoitettava komissiolle ja lautakunnalle luotetut ilmoittajat, ja komissio ylläpitää ja julkaisee näistä tietokannan. (22 artikla)

Verkkoalustojen tarjoajille on myös asetettu velvollisuuksia väärinkäyttöjen vastaisia toimenpiteitä varten. Asetuksen 23 artiklan mukaan verkkoalustojen tarjoajien tulee keskeyttää palvelujen tarjoaminen palvelun vastaanottajille, jotka toistuvasti toimittavat ilmeisen laitonta sisältöä. Samoin myös ilmoitusten ja valitusten käsittely on keskeytettävä, jos yksityishenkilöt tai yhteisöt tekevät 16 artiklan mukaisia tai valituksen tekijät tekevät 20 artiklan mukaisia toistuvasti ilmeisen perusteettomia ilmoituksia tai valituksia. Keskeytyspäätös on tehtävä tapauskohtaisen arvioinnin perusteella, ottaen huomioon kaikki asiaankuuluvat tosiasiat ja olosuhteet, joista on esimerkit artiklan 3 kohdassa.

Asetuksen 24 artiklassa säädetään verkkoalustojen tarjoajien avoimuusraportointivelvoitteista. Artikla sisältää säännökset raporttien sisällöstä ja verkkoalustojen velvollisuudesta julkaista tietoja palvelun aktiivisten vastaanottajien kuukausittaisesta keskimäärästä. Kansalliset koordinaattorit voivat myös pyytää em. tietoja ja perusteita niiden laskelmista arvioidakseen, onko kyseessä 33 artiklan mukainen erittäin suuri verkkoalusta.

Asetuksen 25 artiklassa kielletään niin sanotut pimeät käytänteet. Verkkoalustojen tarjoajat eivät saa suunnitella, järjestää tai operoida verkkorajapintojaan tavalla, jolla harhautetaan tai manipuloidaan niiden palvelun vastaanottajia tai muutoin olennaisesti vääristetään tai haitataan palvelun vastaanottajien kykyä tehdä vapaita ja tietoon perustuvia päätöksiä. Kieltoa ei sovelleta käytäntöihin, jotka kuuluvat direktiivin 2005/29/EY tai asetuksen (EU) 2016/679 soveltamisalaan.

Verkkoalustoille asetetaan myös velvoitteita mainosten esittämisestä ja niistä tiedoista ja tavoista, joilla verkkoalustan on ilmoitettava palvelun vastaanottajille, että kyseessä on mainos, kenen puolesta mainos esitetään, kenen maksama mainos on sekä ne parametrit, joiden perusteella mainos esitetään kyseiselle vastaanottajalle. Mainonta sisältää määritelmien mukaan mainonnan sekä kaupallisessa että ei-kaupallisessa tarkoituksessa. Verkkoalustojen tarjoajien on myös tarjottava palvelun vastaanottajille toiminto, jonka avulla ne voivat ilmoittaa, onko niiden toimittama sisältö kaupallista viestintää tai sisältääkö se sitä. (26 artikla)

Verkkoalustojen, jotka käyttävät suosittelujärjestelmiä, on esitettävä ehdoissaan selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä niiden suosittelujärjestelmissä käytettävät tärkeimmät parametrit sekä palvelun vastaanottajien mahdolliset vaihtoehdot kyseisten tärkeimpien parametrien muuttamiseksi tai niihin vaikuttamiseksi (27 artikla).

Verkkoalustojen tarjoajien on varmistettava alaikäisten korkeatasoinen yksityisyys ja turvallisuus palveluissaan ja estää mainosten profilointi henkilötietojen perusteella, jos verkkoalustan tarjoajat ovat kohtuullisella varmuudella tietoisia siitä, että palvelun vastaanottaja on alaikäinen. Komissio voi lautakuntaa kuultuaan antaa suuntaviivoja. (28 artikla)

2.3.4 Verkkoalustat, jotka antavat kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa

Digipalvelusäädöksessä on lisäsäännöksiä koskien sellaisia verkkoalustoja, jotka mahdollistavat kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisten etäsopimusten tekemisen. Näistä lisävelvoitteista säädetään asetuksen artikloissa 29 – 32. Lisäsäännöksiä ei sovelleta sellaisiin verkkoalustoihin, jotka mahdollistavat kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliset etäsopimukset, jos mainitut elinkeinonharjoittajat ovat mikro- tai pienyrityksiä. Soveltamista koskeva poikkeus säilyy 12 kuukauden ajan siitä, kun elinkeinonharjoittaja on yrityksen kasvun myötä menettänyt mikro- tai pienyritysasemansa. Lisäsäännöksiä sovelletaan kuitenkin poikkeuksetta komission nimeämiin erittäin suuriin verkkoalustoihin, jos nämä mahdollistavat etäsopimusten tekemisen kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä (29 artikla).

Verkkoalustalla toimivien elinkeinonharjoittajien jäljitettävyyttä varten verkkoalustan tulee saada elinkeinonharjoittajalta tämän tunnistamiseen liittyvät tiedot sekä arvioida tietojen luotettavuus ennen kuin elinkeinonharjoittaja voi käyttää verkkoalustaa palvelujen tai tuotteiden tarjoamiseen tai näistä viestimiseen. Annetut tiedot tulee esittää tietyiltä osin palvelun vastaanottajille selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla verkkorajapinnalla, jossa tavaraa tai palvelua koskevat tiedot esitetään. Elinkeinonharjoittajan on verkkoalustan pyynnöstä täydennettävä tai oikaistava annettuja tietoja viivytyksettä sen uhalla, että verkkoalusta lopettaa palvelun tarjoamisen. Elinkeinonharjoittajan on mahdollista valittaa digipalvelusäädöksen 20 ja 21 artikloissa säädetyn mukaisesti, jos verkkoalusta ei anna elinkeinonharjoittajan käyttää palvelua tai jos verkkoalusta keskeyttää palvelun tarjoamisen. Elinkeinonharjoittajilla on 12 kuukautta aikaa ilmoittaa verkkoalustalle digipalvelusäädöksen edellyttämät tiedot asetuksen tultua voimaan 17.2.2024 (30 artikla).

Verkkoalustan tarjoajien tulee suunnitella ja järjestää verkkorajapintansa siten, että elinkeinonharjoittajat voivat noudattaa unionin lainsäädännöstä tulevia velvoitteita koskien ennen sopimuksen tekoa annettavia tietoja, vaatimuksenmukaisuutta ja tuoteturvallisuustietoja. Verkkorajapinnalla tulee mahdollistaa tiettyjen tietojen, kuten nimi- ja osoitetietojen, elinkeinonharjoittajan tunnisteen ja tuoteturvallisuutta koskevat tiedot. Verkkoalustan tulee arvioida parhaansa mukaan tietojen antamista koskevien vaatimusten täyttyminen ennen palvelun tarjoamista elinkeinonharjoittajalle. Sen jälkeen, kun verkkoalusta on antanut elinkeinonharjoittajan tarjota tuotteita tai palveluitaan alustalla, verkkoalustan on tarjoajan tarkistettava satunnaisesti virallisten ja julkisten koneluettavien verkkotietokantojen avulla, ovatko tarjotut tuotteet tai palvelut tunnistettu laittomiksi (31 artikla).

Verkkoalustan tarjoajan on ilmoitettava niille kuluttajille, joiden verkkoalusta tietää ostaneen laittoman tuotteen tai palvelun ja joiden yhteystiedot verkkoalustan tarjoajalla on, tieto laittomasta tuotteesta tai palvelusta, elinkeinonharjoittajan henkilöllisyydestä ja oikeusturvakeinoista, jos verkkoalustan tarjoaja saa tietoonsa, että elinkeinonharjoittaja on tarjonnut alustalla

kuluttajille laitonta tuotetta tai palvelua. Tiedot on saatettava myös julkisesti saataviin verkko-rajapinnalle, jos alustan tarjoajalla ei ole kaikkien laittoman tuotteen tai palvelun ostaneiden kuluttajien yhteystietoja (32 artikla).

2.3.5 Erittäin suurten verkkoalustojen ja erittäin suurten verkon hakukonepalvelujen tarjoajien lisävelvoitteet niiden palvelujen järjestelmäriskien hallitsemiseksi

Digipalvelusäädöksen tavoitteena on edistää palvelujen turvallisuutta ja avoimuutta erityisesti maailmanlaajuisten ns. digijättien tarjoamien palvelujen osalta. Vähintään 45 miljoonan EU-käyttäjän verkkoalustapalveluille ja verkossa toimivien hakukonepalvelujen tarjoajille digipalvelusäädös asettaa erityisiä korotettuja huolellisuusvelvollisuuksia, joiden tarkoituksena on vähentää palvelujen aiheuttamia haittoja ja riskejä. Asetus luettelee erittäin suurten palvelujen aiheuttamia ns. järjestelmäriskejä, joita riskejä komission erikseen päätöksellään nimeämät erittäin suuret palvelutarjoajat ovat velvollisia kartoittamaan ja vähentämään. Palvelujen aiheuttamia järjestelmäriskejä ovat muun muassa se, että laitton sisältö leviää palvelujen kautta, mahdolliset kielteiset vaikutukset perusoikeuksien, kuten henkilötietojen suojan, sananvapauden, syrjintäkiellon ja lasten oikeuksien toteutumiselle sekä myös kuluttajansuojan toteutumiselle. Edelleen erittäin suurten palvelutarjoajien palvelujen järjestelmäriskejä ovat mahdolliset tosiasiassa tai ennakoitua kielteiset vaikutuksen kansalaiseskusteluun, vaalimenettelyihin ja yleiseen turvallisuuteen, ja myös vaikutukset, jotka liittyvät sukupuolittuneeseen väkivaltaan sekä kansanterveyden tai alaikäisten suojeluun. Edellä kuvattuja palvelujen järjestelmäriskejä voivat aiheuttaa palvelujen suosittelujärjestelmät ja muiden palveluihin liittyvien algoritmisten järjestelmien suunnittelu, palvelujen sisältöjen moderointijärjestelmät, palvelujen käyttöehdot ja niiden valvonta, mainosten kohdentamisen järjestelmät sekä käyttäjätietoihin liittyvät käytännöt palveluissa. Edelleen palvelujen riskiarvioinnissa on erittäin suuren palvelutarjoajan analysoitava, miten niiden palvelujen tahallinen manipulointi ja automatisoitu hyödyntäminen lisäävät palvelujen järjestelmäriskejä (34 artikla 1 ja 2 kohdat).

Erittäin suuren palvelutarjoajan on suoritettava ja otettava käyttöön toimenpiteitä, joilla se vähentää havaitsemiaan edellä kuvattuja palvelujensa järjestelmäriskejä. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi palvelun sisältöjen moderointiprosessien kehittäminen, algoritmisten järjestelmien testaus ja mukauttaminen, mainontajärjestelmien mukauttaminen sekä kohdennetut toimenpiteet lapsen oikeuksien suojelemiseksi mukaan lukien välineet, joiden tarkoituksena on auttaa alaikäisiä ilmoittamaan hyväksikäytöstä tai saamaan tukea. (35 artikla)

Asetus sisältää säännöksiä kriisitilanteita varten, jolloin komission voi edellyttää erittäin suurilta palvelutarjoajilta nopeutettua palvelujen järjestelmäriskien analysointia ja torjumista. Kriisitilanteen katsotaan olevan kyseessä, kun poikkeukselliset olosuhteet johtavat yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen kohdistuvaan vakavaan uhkaan unionissa tai sen merkittävässä osassa. (36 artikla). Erittäin suurten palvelutarjoajien on teetettävä niiden omalla kustannuksella vuosittain riippumaton tarkastus, jossa arvioidaan niiden digipalvelusäädöksen noudattamista (37 artikla). Erittäin suurilla palvelutarjoajilla on sisällön suosittelujärjestelmiä koskeva lisävelvollisuus tarjota käyttäjilleen kussakin niiden suosittelujärjestelmässä vähintään yksi vaihtoehto, joka ei perustu EU:n tietosuojasetuksessa tarkoitettuun profilointiin. Erittäin suurilla palvelutarjoajilla koskee myös verkkomainonnan läpinäkyvyyden vaatimus, joka sisältää muun muassa velvoitteen ylläpitää rekisteriä verkkorajapinnoillaan esitetyistä mainoksista (39 artikla).

Digipalvelusäädöksen 40 artikla velvoittaa erittäin suurten verkkoalustojen ja erittäin suurten verkossa toimivien hakukoneiden tarjoajat antamaan pääsyn tietoihinsa sellaista tutkimusta varten, joka edistää järjestelmäriskien havaitsemista, tunnistamista ja ymmärtämistä unionissa. Tie-

toihin voivat päästä digitaalisten palvelujen koordinaattori tai komissio, jotka voivat pyytää pääsyä seurantatarkoituksiin ja arvioidakseen digipalvelusäädöksen noudattamista. Lisäksi tietoihin voivat päästä ennakkotarkastuksen läpäisseet hyväksytyt tutkijat, joiden tutkimus edistää suurten alustojen tai suurten hakukoneiden ja niihin liittyvien järjestelmien (algoritmiset järjestelmät mukaan lukien) suunnittelusta tai toiminnasta johtuvien järjestelmäriskien havaitsemista, tunnistamista ja ymmärtämistä unionissa. Erittäin suurilla palveluntarjoajilla tulee olla sisäinen riippumaton sääntöjen noudattamisen valvontatoiminto (41 artikla) ja erittäin suurilla palveluntarjoajilla on velvollisuus maksaa vuosittaista liikevaihtoon suhteutettua valvontamaksua komissiolle (43 artikla).

Asetus sisältää myös muita kuin varsinaisia huolellisuusvelvollisuuksia koskevia säännöksiä muun muassa palveluntarjoajien käytännösäännöistä (artiklat 45-47) ja kriisitilanteisiin varautumisesta (artikla 48).

2.4 Digipalvelusäädöksen velvoitteiden valvonta ja toimeenpano

Asetuksen 56 artiklassa säädetään toimivallan jaosta jäsenvaltioiden ja komission välillä asetuksen velvollisuuksien noudattamisen valvonnassa. Jäsenvaltioilla on yksinomainen toimivalta valvoa alueelleen sijoittautuneita välityspalvelun tarjoajia silloin, kun palvelulla on vähemmän kuin 45 miljoonaa käyttäjää EU:n alueella. Erittäin suurten verkkoalustojen ja erittäin suurten verkossa toimivien hakukoneiden, joilla on vähintään 45 miljoonaa EU-käyttäjää, erityisten korotettujen velvollisuuksien (asetuksen III luvun 5 jakson velvollisuudet) valvonnassa on komissiolla yksinomainen toimivalta. Näihin erittäin suuriin palveluntarjoajiin sovellettavien muiden velvollisuuksien (asetuksen 9 – 32 artikla) valvonnassa komissiolla ja jäsenvaltioilla on molemmilla toimivalta, mutta komissiolla on ensisijainen toimivalta.

Jos välityspalvelun tarjoajalla ei ole toimipaikkaa unionissa, on jäsenvaltiolla, jossa palveluntarjoajan laillinen edustaja asuu tai johon tämä on sijoittautunut toimivalta valvoa asetuksessa säädettyjä velvollisuuksia. Tällöinkin komissiolla on ensisijainen toimivalta valvoa, että sen nimeämät erittäin suuret verkkoalustat ja verkon hakukonepalvelut noudattavat asetuksen velvoitteita. Jos palveluntarjoaja ei nimeä laillista edustajaa EU:n alueella, kaikilla jäsenvaltioilla ja komissiolla (kun on kyseessä erittäin suuri palveluntarjoaja), on valvontatoimivalta.

2.4.1 Digipalvelusäädöksen kansallinen valvonta jäsenvaltioissa

Asetuksen 49 mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen vastaamaan välityspalvelujen tarjoajien valvonnasta tämän asetuksen mukaisesti sekä asetuksen täytäntöönpanon valvonnasta (jäljempänä *toimivaltaiset viranomaiset*). Jäsenvaltioiden on nimettävä yksi näistä toimivaltaisista viranomaisista digitaalisten palvelujen koordinaattoriksi (jäljempänä myös *koordinaattoriviranomainen*).

Kansallisten koordinaattoriviranomaisten tulee tehdä yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden koordinaattoriviranomaisten, muiden kansallisten toimivaltaisten viranomaisten, digipalvelusäädöksellä perustetun Euroopan digitaalisten palvelujen lautakunnan sekä komission kanssa. Jos jäsenvaltio nimeää koordinaattoriviranomaisen lisäksi yhden tai useamman toimivaltaisen viranomaisen asetuksen valvontaan, sen on varmistettava, että kyseisten viranomaisen ja koordinaattoriviranomaisen tehtävät on selkeästi määritelty ja että ne tekevät tiivistä ja tehokasta yhteistyötä tehdessään asetuksen valvontaa. Kaikkien toimivaltaisten viranomaisten tulee toimia täysin riippumattomasti suorittaessaan tehtäviään tai käyttäessään digipalvelusäädöksen mukaisia valtuuksiaan (50 artikla).

Asetuksen 51 artiklassa säädetään toimivaltaisten viranomaisten tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuuksista, kuten esimerkiksi toimivaltuudesta määrätä asetuksen rikkomistilanteissa seuraamusmaksuja, jotka ovat enimmillään 6 prosenttia kyseisen välityspalvelujen tarjoajan edellisen tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Viimesijaisena keinona äärimmäisissä tilanteissa, jos asetuksen rikkominen muodostaa rikoksen, johon liittyy ihmisten henkeen tai turvallisuuteen kohdistuva uhka, toimivaltainen valvontaviranomainen voi pyytää jäsenvaltion toimivaltaista oikeusviranomaista antamaan määräyksen, jolla rajoitetaan tilapäisesti käyttäjien pääsy kyseisen palveluntarjoajan palveluun.

Viranomaisten toimenpiteiden, jotka perustuvat jäljempänä tarkemmin kuvattujen toimivaltuuksien käyttöön on oltava tehokkaita, varoittavia ja oikeasuhteisia, ottaen huomioon erityisesti kyseisten toimenpiteiden kohteena olevan rikkomisen tai epäilyn rikkomisen luonne, vakavuus, toistuvuus ja kesto sekä tarvittaessa kyseisen välityspalvelun tarjoajan taloudelliset, tekniset ja toiminnalliset valmiudet.

Jäsenvaltion on vahvistettava erityiset edellytykset ja menettelyt kaikille toimivaltaisten viranomaisten asetuksessa säädettyjen valtuuksien käytölle. Jäsenvaltion on varmistettava, että asetuksen mukaisten valtuuksien käytölle on säädetty kansallisessa sovellettavassa lainsäädännössä asianmukaisia suojatoimia EU:n perusoikeuskirjaa ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita noudattaen. Toimivaltuuksien käytössä on erityisesti noudatettava oikeutta yksityiselämän kunnioittamiseen ja oikeutta puolustukseen, mukaan lukien oikeus tulla kuulluksi ja oikeus tutustua asiakirjoihin, sekä kaikkien asianomaisten osapuolten oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

Toimivaltaisten viranomaisten tutkintavaltuudet

Digipalvelusäädöksen velvollisuuksien noudattamisen valvomista varten toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla seuraavat jäljempänä kuvatut tutkintavaltuudet koskien jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvien välityspalvelun tarjoajia ja eräitä muita henkilöitä (51 artikla 1 kohta). Viranomaisella tulee olla valtuudet vaatia palvelun tarjoajia sekä muita henkilöitä, jotka toimivat elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja voivat kohtuudella olla tietoisia tämän asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyvistä tiedoista, toimittamaan tällaiset tiedot viranomaiselle ilman aiheetonta viivytystä. Tietojen antamisvelvollisuus soveltuu myös erittäin suuria palveluntarjoajia koskevia riippumattomia tarkastuksia tekeviin organisaatioihin ja niiden työntekijöihin. Viranomaisilla tulee olla valtuus tehdä tai pyytää jäsenvaltionsa oikeusviranomaista määräämään tarkastuksia tiloissa, joita kyseiset palvelun tarjoajat tai kyseiset muut henkilöt käyttävät elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyviin tarkoituksiin, tai pyytää muita viranomaisia tekemään niin epäiltyyn rikkomiseen liittyvien tietojen tutkimiseksi, takavarikointiseksi, hankkimiseksi tai jäljennösten ottamiseksi missä tahansa muodossa tallennusvälineestä riippumatta. Edelleen viranomaisella tulee olla valtuus pyytää tutkinnan kohteena olevan palvelun tarjoajan tai edellä tarkoitettun muun henkilön ketä tahansa henkilöstön jäsentä tai edustajaa antamaan epäiltyyn rikkomiseen liittyviä tietoja ja tallentamaan vastaukset heidän suostumuksellaan millä tahansa teknisillä välineillä.

Toimivaltaisten viranomaisten täytäntöönpanovaltuudet

Digipalvelusäädöksen velvollisuuksien noudattamisen valvomista varten toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla seuraavat jäljempänä kuvatut täytäntöönpanovaltuudet koskien jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvien välityspalvelun tarjoajia (51 artikla 2 kohta). Toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla valtuus hyväksyä välityspalvelun tarjoajan tarjoamat sitoumukset digipal-

velusäädöksen noudattamiseksi ja tehdä kyseisistä sitoumuksista velvoittavia. Edelleen viranomaisella tulee olla valtuus määrätä välityspalveluntarjoaja lopettamaan asetuksen rikkominen sekä tarvittaessa määrätä rikkomiseen nähden oikeasuhteisia ja rikkomisen lopettamisen kannalta välttämättömiä korjaavia toimenpiteitä tai pyytää oikeusviranomaisia määräämään niitä.

Toimivaltaisella viranomaisella tulee olla toimivalta määrätä tai pyytää oikeusviranomaista määräämään seuraamusmaksu välityspalvelun tarjoajalle asetuksen noudattamatta jättämisestä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sen seuraamusmaksun enimmäismäärä, joka voidaan määrätä digipalvelusäädöksessä säädetyn velvoitteen noudattamatta jättämisestä, on kuusi prosenttia kyseisen välityspalvelujen tarjoajan edellisen tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta liikevaihdosta.

Toimivaltaisella viranomaisella tulee olla toimivalta määrätä tai pyytää oikeusviranomaista määräämään seuraamusmaksuja toimivaltaisen viranomaisen antaman tutkintaa koskevan määräyksen noudattamatta jättämisestä. Seuraamusmaksu voidaan määrätä kaikille niille tahoille, joihin viranomaisen tutkintamääräykset voivat kohdistua. Seuraamusmaksun enimmäismäärä, joka voidaan määrätä virheellisten, puutteellisten tai harhaanjohtavien tietojen toimittamisesta, virheellisiin, puutteellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin reagoimatta tai niiden oikaisematta jättämisestä sekä tarkastuksesta kieltäytymisestä, on yksi prosentti kyseisen välityspalvelujen tarjoajan tai muun henkilön edellisen tilikauden vuotuisesta tulosta tai maailmanlaajuisesta liikevaihdosta (51 artikla 2c kohta ja 52 artikla).

Toimivaltaisella viranomaisella tulee olla toimivalta määrätä tai pyytää oikeusviranomaista määräämään uhkasakko sen varmistamiseksi, että digipalvelusäädöksen rikkominen lopetetaan viranomaisen määräyksen mukaisesti tai toimivaltaisen viranomaisen antaman tutkintaa koskevan määräyksen noudattamisen varmistamiseksi. Uhkasakon enimmäismäärä on viisi prosenttia kyseisen välityspalvelujen tarjoajan edellisen tilikauden keskimääräisestä päivittäisestä maailmanlaajuisesta liikevaihdosta tai tulosta kultakin viivästyspäivältä asiaa viranomaisen päätöksessä ilmoitetusta päivästä laskettuna (51 artikla 2 d kohta ja 52 artikla). Uhkasakon enimmäismäärästä asetus säättää vain välityspalvelun tarjoajan osalta, mutta asetus ei sääntele 51 artiklassa säädetyn muulle henkilölle asetettavan uhkasakon enimmäismäärästä toimivaltaisen viranomaisen tutkintamääräyksen tehostamiseksi. Asia jää siis Suomessa uhkasakkolain sääntelyn varaan.

Toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla myös valtuudet hyväksyä välitoimia tai pyytää kansallista toimivaltaista oikeusviranomaista hyväksyä välitoimia, jotta voidaan välttää vakavan vahingon riski (51 artikla 2 e kohta).

Asetuksen 51 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla myös voimakkaampia täytäntöönpanovaltuuksia, jos edellä kuvatut valtuudet asetuksen rikkomisen lopettamiseksi on käytetty ja välityspalvelun tarjoaja ei ole korjannut digipalvelusäädöksen vastaista toimintaa ja toiminta aiheuttaa vakavaa haittaa, jota ei voida välttää käyttämällä muita unionin tai kansallisen lainsäädännön mukaisia valtuuksia. Tällöin toimivaltaisella viranomaisella tulee olla valtuus vaatia, että palveluntarjoajan ylin hallintoelin toimittaa toimintasuunnitelman digipalvelusäädöksen rikkomisen lopettamiseksi. Viimesijaisena keinona äärimmäisissä tilanteissa, jos toimivaltainen viranomainen katsoo, ettei välityspalveluntarjoaja edelleenkään noudata digipalvelusäädöstä ja että asetuksen rikkominen muodostaa rikoksen, johon liittyy ihmisten henkeen tai turvallisuuteen kohdistuva uhka, toimivaltainen valvontaviranomainen voi pyytää jäsenvaltion toimivaltaista oikeusviranomaista antamaan määräyksen, jolla rajoitetaan tilapäisesti käyttäjien pääsyä kyseisen palveluntarjoajan palveluun. Ennen pyyntöä oikeusviranomaiselle viranomaisen on kuultava palveluntarjoajaa. Oikeusviranomaisen määräämien toimenpiteiden

on oltava oikeassa suhteessa digipalvelusäädöksen rikkomiseen nähden eikä pääsyn estolla palveluun saa rajoittaa aiheuttomasti palvelun vastaanottajien pääsyä laillisiin tietoihin. Oikeusviranomaisen määräämä pääsyn rajoitus palveluntarjoajan palveluun on voimassa neljä viikkoa, mitä määräaika voidaan pidentää. Asetuksen 51 artiklan 5 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on käytettävä edellä kuvattuja tutkinta- ja täytäntöönpanotoimivaltuuksiaan tehokkaasti, varoittavasti ja oikeasuhtaisesti, ottaen huomioon toimenpiteidensä kohteena olevan säännösten rikkomisen tai epäillyn rikkomisen luonne, vakavuus, toistuvuus, kesto sekä myös kyseisen välityspalvelujen tarjoajan taloudelliset, tekniset ja toiminnalliset valmiudet. Asetuksen 51 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on vahvistettava toimivaltaisten viranomaisten valtuuksien käytölle erityiset edellytykset ja menettelyt ja varmistettava, että toimivaltuuksien käytölle on säädetty asianmukaisia suojatoimia kansallisessa oikeudessa, jonka tulee noudattaa unionin perusoikeuskirjaa ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita. Toimivaltaisten viranomaisten tulee käyttää toimivaltuuksiaan noudattaen oikeutta yksityiselämän kunnioittamiseen ja toimivaltuksiensa käytön kohteiden oikeutta puolustukseen, mukaan lukien oikeus tulla kuulluksi ja oikeus tutustua asiakirjoihin sekä kaikkien asianomaisten osapuolien oikeutta tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin.

Edellä kuvatut asetuksen 51 artiklan 1 – 3 kohdassa luetellut toimivaltaisten viranomaisten tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet sekä seuraamusmaksujen ja uhkasakon määrää koskevat säännökset edellyttävät, että niistä säädetään kansallisessa lainsäädännössä.

Palvelun vastaanottajan oikeus tehdä valitus eli toimenpidepyyntö koordinaattoriviranomaiselle

Välityspalvelun vastaanottajalla sekä millä tahansa elimellä, järjestöllä tai yhdistyksellä, joka on valtuutettu käyttämään digipalvelusäädöksessä myönnettyjä oikeuksia palvelujen vastaanottajien puolesta, on oikeus tehdä valitus tämän asetuksen väitetystä rikkomisesta välityspalvelun tarjoajaa vastaan sen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaiselle, missä valituksen tekijä asuu tai minne valituksen tekijä on sijoittautunut. Vaikka asetuksessa käytetään sanaa valitus, artikla ei perusta automaattisesti asianosaisasemaa (valitus tehdään yleisesti ”tämän asetuksen väitetystä rikkomisesta”) eli kyseessä on lähinnä viranomaiselle tehtävä ilmoitus, jonka tarkoituksena on saattaa mahdollinen asetuksen rikkominen viranomaisen tietoon, minkä seurauksena valvontaviranomainen harkintansa mukaan voi aloittaa tutkimaan mahdollista asetuksen rikkomista, mikä puolestaan voi johtaa valituskelpoiseen hallintopäätökseen.

Vastaanotettuaan valituksen koordinaattoriviranomainen arvioi valituksen ja toimittaa sen tarvittaessa sijoittautumispaikan digitaalisten palvelujen koordinaattorille yhdessä lausunnon kanssa, jos tämä lähettävä koordinaattoriviranomainen katsoo sen tarpeelliseksi. Näin esimerkiksi suomalainen käyttäjä voisi tehdä valituksen Liikenne- ja viestintävirastolle jonkun toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen välityspalvelun tarjoajan väitetystä asetuksen vastaisesta toiminnasta ja viraston tulisi toimittaa valitus tarvittaessa toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaiselle. Järjestelmä toimisi myös toiseen suuntaan. Jos valitus kuuluu kyseisen jäsenvaltion jonkin toisen toimivaltaisien viranomaisen vastuulle, valituksen vastaanottavan koordinaattoriviranomaisen on toimitettava se toimivaltaiselle viranomaiselle (53 artikla).

Asetuksen 54 artiklan palvelun vastaanottajilla on oikeus hakea unionin tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti välityspalvelun tarjoajilta korvausta vahingoista tai menetyksistä, joita on aiheutunut välityspalvelun tarjoajien mukaisten velvoitteiden rikkomisesta. Asetuksen säännös ei edellytä uutta lainsäädäntöä Suomessa.

Viranomaisten keskinäinen avunanto ja yhteistyö

Asetuksen 57 artiklassa säädetään kansallisten koordinaattoriviranomaisten ja komission yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta. Tutkimusta varten välityspalvelun tarjoajan sijoittautumispaikan koordinaattoriviranomainen voi pyytää toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaista antamaan tiettyjä tämän hallussa olevia tietoja, jotka koskevat tiettyä välityspalvelun tarjoajaa, tai käyttämään tutkintavaltuuksia, kuten tiedonsaantioikeutta tai tarkastusoikeuksia tämän alueella sijaitsevien tietojen saamiseksi. Pyynnön vastaanottanut koordinaattoriviranomainen voi kieltäytyä avunannosta vain, jos pyyntöä ei ole perusteltu riittävästi tai se ei ole oikeasuhteinen, pyynnön vastaanottaneella koordinaattoriviranomaisella ei ole pyydettyjä tietoa eikä pääsyä niihin tai pyyntöä ei voida noudattaa rikkomatta unionin tai kansallista oikeutta.

Kansallisten viranomaisten rajat ylittävä yhteistyö

Jos muun jäsenvaltion kuin välityspalvelun tarjoajan sijoittautumismaan viranomaisella on syytä epäillä, että välityspalvelun tarjoaja rikkoo digipalvelusäädöstä tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti palvelun käyttäjiin myös toisessa jäsenvaltiossa, se voi pyytää sijoittautumispaikan koordinaattoriviranomaista tutkimaan asiaa ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet digipalvelusäädöksen noudattamiseksi. Myös digitaalisten palvelujen lautakunta voi tehdä edellä mainitun pyynnön sijoittautumismaan koordinaattoriviranomaiselle, jos vähintään kolmen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaiset tekevät tästä aloitteen. Sijoittautumismaan digitaalisten palvelujen koordinaattoriviranomaisen on tämän jälkeen ilmoitettava arvionsa epäilyistä asetuksen rikkomisesta sekä selvitys mahdollisista tutkinta- ja täytäntöönpanotoimista (58 artikla). Edellä kuvattua menettelyä sovelletaan kaiken kokoisiin välityspalveluntarjoajiin, mutta jos kyseessä on väitetty erittäin suuren verkkoalustan tai hakukonepalvelun toiminta, komissiolla on ensisijainen toimivalta tutkia väitettyä digipalvelusäädöksen rikkomista.

Digitaalisten palvelujen lautakunta voi saattaa epäillyn digipalvelusäädöksen rikkomistapauksen komission käsiteltäväksi, jos lautakunta ei pidä sijoittautumismaan koordinaattoriviranomaisen ilmoittamia tutkinta- ja täytäntöönpanotoimia riittävinä. Jos myös komissio pitää näitä toimia riittämättöminä, se voi pyytää sijoittautumismaan koordinaattoriviranomaista tarkastelemaan asiaa uudelleen. Sijoittautumismaan viranomaisen on toteutettava tarvittavat tutkinta- tai täytäntöönpanotoimet ottaen mahdollisimman tarkasti huomioon komission näkemykset ja uudelleentarkastuspyynnön sekä ilmoitettava toteutetuista toimista komissiolle, pyynnön esittäneelle digitaalisten palvelujen koordinaattorille ja digitaalisten palvelujen lautakunnalle. (59 artikla)

Yhteiset tutkimukset

Sijoittautumismaan digitaalisten palvelujen koordinaattori voi aloittaa ja johtaa yhteisiä tutkimuksia, joiden kohteena on epäilty digipalvelusäädöksen rikkominen. Koordinaattoriviranomainen voi aloittaa yhteisen tutkimuksen omasta aloitteestaan tutkiakseen epäilyä, että välityspalvelun tarjoaja on rikkonut asetusta useassa jäsenvaltiossa tai digitaalisten palvelujen lautakunnan suosituksesta sen jälkeen, kun vähintään kolme kansallista koordinaattoriviranomaista on pyytänyt tätä. Kun sijoittautumismaan koordinaattoriviranomainen on päättänyt aloittaa yhteisen tutkimuksen, kaikki kansalliset koordinaattoriviranomaiset, joilla on oikeutettu etu osallistua, voivat pyytää mahdollisuutta osallistua. Suorittaessaan yhteistä tutkimusta osallistuvien koordinaattoriviranomaisten on tehtävä yhteistyötä vilpittömässä mielessä.

Sijoittautumismaan koordinaattoriviranomaisen on ilmoitettava alustava kantansa väitettyyn asetuksen rikkomiseen kaikille kansallisille koordinaattoriviranomaisille, komissiolle sekä lautakunnalle viimeistään kuukauden kuluttua yhteisen tutkimuksen päättymisestä. Tässä alustavassa kannassa on esitettävä tarvittaessa myös toteutettavat täytäntöönpanotoimet, esimerkiksi

velvoittavat päätökset ja mahdolliset seuraamusmaksut. Lautakunta voi saattaa epäillyn asetuksen rikkomisen komission käsiteltäväksi, jos sijoittautumismaan koordinaattoriviranomainen ei ole aloittanut yhteistä tutkimusta lautakunnan suosituksen johdosta, ei ole ilmoittanut alustavaa kantaansa tarvittavista täytäntöönpanotoimista yhteisen tutkimuksen jälkeen tai lautakunta on olennaisilta osin eri mieltä sijoittautumismaan koordinaattorin ilmoittamasta alustavasta kannasta tarvittavista täytäntöönpanotoimista (60 artikla).

Euroopan Digitaalisten palvelujen lautakunta

Asetuksen kolmas jakso käsittelee erillistä Euroopan digitaalisten palveluiden riippumatonta ja neuvoa-antavaa lautakuntaa, joka koostuu jäsenvaltioiden digitaalisten palveluiden koordinaattoreista. Lautakunta neuvoo digitaalisten palvelujen koordinaattoreita ja komissiota asetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi artiklassa tarkemmin määrittelyissä asioissa, mm. asetuksen soveltamisessa ja yhteistyössä. Artikla 62 koskee lautakunnan rakennetta, mm. äänioikeutta, ketkä voivat osallistua kokouksiin tai ketä voidaan kuulla, sekä sen, että puheenjohtajana toimii komissio. Lautakunta voi mm. tukea, antaa lausuntoja, suosituksia ja neuvoja toimivaltaisille viranomaisille ja komissiolle (63 artikla).

2.4.2 Komission toimivaltuudet digipalvelusäädöksen valvonnassa

Erittäin suurten verkkoalustojen sekä erittäin suurten verkon hakukoneiden valvonnasta säädetään asetuksen artikloissa 64 – 83. Komission toimivaltuuksista erittäin suurten toimijoiden valvonnassa säädetään asetuksen artikloissa 67 – 76.

Komissio voi aloittaa tutkinnan epäilystä digipalvelusäädöksen rikkomuksesta joko omasta aloitteestaan tai digitaalisten palvelujen koordinaattorin pyynnöstä (65 artikla) ja pyytää yksilöllistä tai yhteistä tukea digitaalisten palvelujen koordinaattoreilta, joita väitetty rikkominen koskee. Menettely noudattamatta jättämistä koskevan päätöksen antamiseksi ja sakon määräämiseksi voidaan aloittaa, jos komissio epäilee palveluntarjoajan rikkomisen jotakin asetuksen säännöksiä ja menettelyn aloittamisesta tulee ilmoittaa kaikille koordinaattoriviranomaisille, lautakunnalle sekä asianomaiselle palveluntarjoajalle. Lisäksi komission tulee toimittaa tiedot toimivaltuuksien käytöstä palveluntarjoajan sijoittautumispaikan digitaalisten palvelujen koordinaattorille sekä lautakunnalle. Komission tulee ottaa huomioon lautakunnan näkemykset komission alustavista havainnoista päätöksenteon yhteydessä (66 artikla).

Komissio voi pyynnöllä tai päätöksellään vaatia erittäin suuren verkkoalustan tai verkon hakukoneen tarjoajaa toimittamaan tietoja epäilystä rikkomuksesta kohtuullisessa määräajassa. Tietopyyntö voidaan kohdistaa myös muulle luonnolliselle tai oikeushenkilölle, joka toimii elinkeino- tai ammattitoimintaan liittyvässä tarkoituksessa ja voivat kohtuudella olla tietoisia epäilystä rikkomuksesta. Myös koordinaattoriviranomaisen ja muiden toimivaltaisten viranomaisten tulee toimittaa komission pyynnöstä kaikki tiedot, joita komissio tarvitsee tehtäviensä suorittamiseksi (67 artikla). Edelleen komissio voi epäiltyyn rikkomukseen liittyvien tietojen keräämiseksi haastatella ketä tahansa haastatteluun suostuvaa luonnollista tai oikeushenkilöä. Haastattelu voidaan tallentaa asianmukaisin teknisin keinoin. Jos haastattelu suoritetaan muualla kuin komission tiloissa, on komission ilmoitettava asiasta sen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaiselle, jonka alueella haastattelu suoritetaan (68 artikla).

Komissio voi suorittaa tarkastuksia erittäin suuren verkkoalustan tai verkon hakukoneen sekä muun luonnollisen tai oikeushenkilön, joka toimii elinkeino- tai ammattitoimintaan liittyvässä tarkoituksessa ja voi kohtuudella olla tietoinen epäilystä rikkomuksesta, tiloissa. Virkamiehillä

sekä muilla mukana olevilla komission tarkastusta tekemään valtuuttamalla henkilöillä on valtuudet

- päästä edellä mainittujen toimijoiden kaikkiin tiloihin, alueille sekä kulkuneuvoihin;
- tutkia ja ottaa jäljennöksiä kirjanpidosta ja muista palvelun tarjoamiseen liittyvistä asiakirjoista riippumatta tallennusmuodosta;
- vaatia erittäin suuren verkkoalustan tai erittäin suuren verkossa toimivan hakukoneen tarjoajaa tai muuta henkilöä antamaan pääsy tämän organisaatioon, toimintaan, tietoteknisiin järjestelmiin, algoritmeihin, datankäsittelyyn ja liiketoimintakäytäntöihin sekä antamaan niihin liittyviä selvityksiä sekä tallentamaan tai dokumentoimaan annetut selvitykset;
- sinetöidä tilat, kirjanpidon tai muut asiakirjat siksi ajaksi ja siinä laajuudessa kuin se on tarpeen tarkastuksen suorittamiseksi;
- pyytää edellä mainittujen tahojen edustajilta tai henkilöstöltä tarkastuksen kohteeseen ja tarkoitukseen liittyviä selvityksiä tosiseikoista ja asiakirjoista ja tallentaa vastaukset; sekä
- osoittaa kenelle tahansa tällaiselle edustajalle tai henkilöstön jäsenelle tarkastuksen kohteeseen ja tarkoitukseen liittyviä kysymyksiä ja tallentaa vastaukset.

Tarkastuksia voidaan suorittaa komission nimeämien tarkastajien tai asiantuntijoiden sekä sen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisen tai muiden toimivaltaisten viranomaisten, jonka alueella tarkastus suoritetaan, avustuksella. Erittäin suuren verkkoalustan tai erittäin suuren verkossa toimivan hakukoneen tarjoajan tai muun luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön on suostuttava komission päätöksellä määrättyyn tarkastukseen (69 artikla).

Komissio voi päätöksellään määrätä erittäin suureen verkkoalustaan tai verkon hakukonepalveluun kohdistuvia välitoimia sen perusteella, että komissio on ensi näkemältä todennut rikkomuksen ja asiaan puuttuminen on kiireellinen palvelun vastaanottajille mahdollisesti aiheutuvan vakavan vahingon riskin vuoksi. Välitoimea koskevaa päätöstä sovelletaan tietyn ajanjakson ajan ja sen voimassaoloa voidaan jatkaa, jos se on tarpeen ja aiheellista (70 artikla). Niin ikään komissio voi vastaanottaa toimijoilta velvoittavia sitoumuksia, joilla varmistetaan asetuksen velvoitteiden noudattaminen (71 artikla) ja seurata tarvittavin toimin sitä, miten asetuksen velvoitteita noudatetaan palveluntarjoajien toimesta (72 artikla). Seurantatoimissa komissio voi määrätä erittäin suuren verkkoalustan tai verkon hakukoneen tarjoamaan pääsyn palvelun tietokantoihin ja algoritmeihin.

Mikäli erittäin suuri verkkoalusta tai verkon hakukone ei noudata asetuksen säännöksiä tai sen perusteella määrättyjä välitoimia tai velvoittavia sitoumuksia, voi komissio tehdä noudattamatta jättämistä koskevan päätöksen, jossa se määrää tarvittavista korjaavista toimenpiteistä (73 artikla). Noudattamatta jättämistä koskevassa päätöksessä komissio voi määrätä toimijalle sakon, joka voi olla enintään kuusi prosenttia sen edellisen tilikauden maailmanlaajuisesta vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta (74 artikla). Komissio valvoo tehostetusti erittäin suuria verkkoalustoja ja verkon hakukoneita yksinomaisesti koskevien huolellisuusvelvoitteiden rikkomisesta johtuvia korjaavia toimenpiteitä, joista komissio on antanut noudattamatta jättämistä koskevan päätöksen (75 artikla).

Komissiolla on myös toimivalta määrätä päätöksellä erittäin suurelle verkkoalustalle, verkon hakukoneelle tai tapauksen mukaan muulle 67 artiklassa tarkoitettulle henkilölle uhkasakon. Uhkasakko voi olla enintään viisi prosenttia edellisen tilikauden keskimääräisestä päivittäisestä tulosta tai maailmanlaajuisesta vuotuisesta liikevaihdosta kultakin viivästyspäivältä laskettuna päätöksessä määrätystä päivästä. Uhkasakolla voidaan pakottaa päätöksen kohde: antamaan oikeat ja täydelliset tiedot näiden tietojen pyytämistä koskevaan päätökseen; suostumaan tarkastukseen; noudattamaan välitoimea koskevaa päätöstä, velvoittavia sitoumuksia tai noudattamatta jättämistä koskevaa päätöstä mukaan lukien tehostettuun valvontaan liittyvän toimintasuunnitelman mukaiset vaatimukset (76 artikla).

Komissiolle em. myönnettyihin valtuuksiin määrätä sakko tai uhkasakko sekä niiden täytäntöönpanoon sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa, joka alkaa kulua päivästä, jona rikkominen tapahtui tai kun päätös sai lainvoiman (77 ja 78 artikla). Jatketun tai uusitun rikkomisen osalta vanhentumisaika alkaa kuitenkin kulua päivästä, jona rikkominen lakkaa. Artikloissa on lisäksi tarkemmat säännöt vanhentumisajan keskeytyksistä, katkeamisesta ja uudelleen alkamisesta.

Ennen komission noudattamatta jättämistä, uhkasakkoa tai sakkoa koskevaa päätöksen tekemistä komissio antaa asianomaiselle tilaisuuden tulla kuulluksi ja toimittaa huomautuksensa komission alustavista havainnoista ja mahdollisista toimenpiteistä (79 artikla). Komissio perustaa päätöksensä yksinomaan väitteisiin, joista asianomaiset osapuolet ovat voineet esittää huomautuksensa, ja että asianomaisten osapuolten puolustautumisoikeudet turvataan menettelyssä täysin.

Komissio julkaisee artikloiden 70, 71 ja 73-76 mukaiset päätökset. Julkaistaessa päätöksissä mainitaan osapuolten nimet ja päätöksen pääasiallinen sisältö, mukaan lukien määrätty seuraamukset, huomioden luottamuksellisten tietojen suojaaminen (80 artikla). Artiklassa 81 todetaan, että Euroopan unionin tuomioistuimella on SEUT 261 artiklan mukainen täysi harkintavalta tutkia valitukset päätöksistä, joilla komissio on määrännyt sakkoja tai uhkasakkoja.

82 artikla koskee pääsyn rajoittamista koskevia pyyntöjä ja yhteistyötä kansallisten tuomioistuinten kanssa, ja liittyy asetuksen 51 artikla 3 kohtaan pääsyn rajoittamisesta. Jos kaikki em. artiklojen 64-83 mukaiset valtuudet on käytetty jonkin asetuksen rikkomisen lopettamiseksi, voi komissio tietyin edellytyksin pyytää rikkojan sijoittautumispaikan koordinaattorin toimimaan 51 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Ennen pyyntöä komission on pyydettävä osapuolia toimittamaan kirjalliset huomautuksensa. Komissio voi myös omasta aloitteestaan toimittaa 51 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulle toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle kirjallisia, tai luvalla myös suullisia, huomautuksia. Jos komissio on jo tehnyt päätöksen asetuksen mukaisesti, kansallinen tuomioistuin ei saa asiaa ratkaistessaan tehdä päätöstä, joka on ristiriidassa komission päätöksen kanssa.

Komission voi hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä käytännön järjestelyistä liittyen tämän jakson soveltamisalaan kuuluvan väliintulonsa osalta (83 artikla).

Asetuksen 84 artiklassa säädetään salassa pitovelvollisuus komissiolle, viranomaisille sekä näiden valvontatoimintaan osallistuville asetuksen valvonnassa silloin, kun tiedot ovat salassa pidettäviä.

Komission tulee myös perustaa ja ylläpitää luotettavaa ja suojattua tietojenvaihtojärjestelmää tukemaan digitaalisten palvelujen koordinaattorien, komission ja lautakunnan välistä viestintää. Komission hyväksyy täytäntöönpanosäädöksiä käytännön ja operatiivisista järjestelyistä tietojenvaihtojärjestelmään liittyen 88 artiklan neuvoo-antavan menettelyä noudattaen. (85 artikla)

Välityspalvelujen vastaanottajien oikeutta valtuuttaa edustaja säädellään artiklassa 86.

2.4.3 Komissiolle siirretty säädös- ja täytäntöönpanovalta

Asetuksen 87 artiklassa määritellään edellytykset siirretyn säädösvallan käyttämisestä. Komissiolle siirretään viiden vuoden ajaksi 24, 33, 37, 40 ja 43 artiklassa tarkoitettu valta antaa delegoituja säädöksiä. Euroopan parlamentti tai neuvosto voi milloin tahansa peruuttaa tarkoitettua säädösvallan siirron. Peruuttamispäätös ei vaikuta jo voimassa olevien delegoitujen säädösten pätevyYTEEN. Ennen kuin komissio hyväksyy delegoidun säädöksen, se kuulee kunkin jäsenvaltion nimeämiä asiantuntijoita paremmasta lainsäädännöstä tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Artiklassa on myös tarkemmat säännöt menettelyistä ja toimintaperiaatteista liittyen delegoitujen säädösten antamiseen.

Digitaalisten palveluiden komitea, joka avustaa komissiota on tarkemmin määritelty asetuksessa (EU) 182/2011. Kun DSA:ssa viitataan komiteamenettelyä koskevan 88 artiklan kohtaa 2, sovelletaan em. asetuksen (182/2011) 4 artiklaa. (88 artikla)

2.4.4 Loppu- ja siirtymäsäännökset

Viides ja viimeinen jakso käsittelee loppusäännöksiä, kuten direktiivin 2000/31/EY muuttamista (89 artikla) ja direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamista (90 artikla).

91 artiklassa käsitellään arviointia. Komissio tulee tehdä useita arviointeja ja kertomuksia DSA:n soveltamisesta. Artiklan mukaan komission tulee arvioida asetuksen mahdollista vaikutusta pienten ja keski suurten yritysten kehitykseen ja talouskasvuun ja antaa siitä kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle viimeistään 18 päivänä helmikuuta 2027 (kohta 1), artiklan 33 soveltamista ja asetuksen vuorovaikutusta muiden säädösten kanssa ja antaa siitä kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle viimeistään 17 päivänä marraskuuta 2025 (kohta 1), asetusta yleisesti ja antaa siitä kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle viimeistään 17 päivänä marraskuuta 2027 ja sen jälkeen viiden vuoden välein (kohta 2) ja lisäksi komission tulee tehdä lautakuntaa kuultuaan viimeistään 18 päivänä helmikuuta 2027 arvioinnin lautakunnan toiminnasta ja 43 artiklan soveltamisesta ja antaa siitä kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, ottaen huomioon asetuksen ensimmäiset soveltamisvuodet. Artiklassa on lisäksi tarkempia sääntöjen arvioinneista ja kertomusten sisällöstä.

Asetusta sovelletaan 33 artiklan 4 kohdan nojalla nimettyjen erittäin suurten verkkoalustojen ja erittäin suurten verkossa toimivien hakukoneiden tarjoajiin neljän kuukauden kuluttua 33 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua tiedoksiannosta palvelun tarjoajalle, jos kyseinen päivämäärä on aiempi kuin 17 päivä helmikuuta 2024 (92 artikla).

Asetus on tullut voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä (julkaistu 27.10.2022) ja asetusta sovelletaan 17.2. 2024 lähtien, poikkeuksena 24 artiklan 2, 3 ja 6 kohta, 33 artiklan 3–6 kohta, 37 artiklan 7 kohta, 40 artiklan 13 kohta, 43 artikla ja IV luvun 4, 5 ja 6 jaksot joita sovelletaan jo 16.11.2022 lähtien. (93 artikla)

3 Nykytila ja sen arviointi

Digipalvelusäädös suoraan sovellettavana asetuksena sisältää edellä kuvatun internetin välityspalveluja velvoittavan uuden ja uudennaisen sääntelyn, jonka tarkoituksena on lisätä erilaisten

ja eri kokoisten välityspalvelujen turvallisuutta ja avoimuutta käyttäjille, turvata käyttäjien sananvapautta, yksityisyydensuojaa ja lisätä kuluttajien suojaa verkkoalustoilla. EU-sääntelyn taustalla on muun muassa se, että verkkoalustojen ja muiden tallennuspalvelujen toiminnasta esimerkiksi palveluihin tallennetun sisällön moderoinnin osalta ja palvelujen sisällön suosittelujärjestelmien avoimuudesta ei ole säädetty EU:n tasolla. Tältä osin ei ole myöskään Suomessa kansallista lainsäädäntöä.

Joltain osin digipalvelusäädöksen III luvun uudet välityspalveluntarjoajien huolellisuusvelvollisuudet lisäävät tai sivuavat voimassa olevaa EU-lainsäädäntöä kuluttajansuojasta ja tietosuojasta, erityisesti verkkoalustojen osalta. Koska asetuksen sääntely on pääosin uutta, se ei edellytä suuria muutoksia materiaaliseen kansalliseen lainsäädäntöön. Asetus aiheuttaa kuitenkin muutoksia sähköisen viestinnän palvelulain 22 lukuun, jonka joitakin säännöksiä tulee asetuksen kanssa päällekkäisenä lainsäädäntönä kumota. Digipalvelusäädöksen II luvussa säädetty erilaisten välityspalveluntarjoajien suoraan sovellettavat vastuuvapaussäännökset edellyttävät sähköisen viestinnän palvelulain 22 luvun vastuuvapaussäännösten kumoamista.

Digipalvelusäädöksen IV luvun 51 ja 52 artiklan säännökset kansallisten toimivaltaisten viranomaisten tutkinta- ja toimeenpanovaltuuksista säännösten rikkomistilanteissa edellyttävät uutta kansallista sääntelyä. Seuraavassa on käsitelty digipalvelusäädöksen vaikutusta ja suhdetta eri kansallisiin säädöksiin.

3.1 Sähköisen viestinnän palvelulaki

3.1.1 Sähköisestä kaupankäynnistä annettuun direktiiviin perustuva sääntely

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 22 luvun säännöksillä on nykyisin pantu täytäntöön sähköisestä kaupankäynnistä annettu direktiivi. Alun perin sähköisestä kaupankäynnistä annettu direktiivi pantiin täytäntöön lailla tietoyhteiskunnan palveluista (HE 194/2001), mutta kyseinen laki liitettiin osaksi sähköisen viestinnän palvelulakia (HE 221/2013). Kuten direktiivikin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 22 luku sääntelee *tietoyhteiskunnan palveluita*, jotka ovat määritelmänä laajempi joukko sähköisiä palveluja kuin digipalvelusäädöksellä säänneltävät välityspalvelut. Tietoyhteiskunnan palvelulla tarkoitetaan sähköisenä etäpalveluna vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä tavallisesti korvausta vastaan toimitettavaa palvelua. Kaikki tietoyhteiskunnan palvelut eivät ole asetuksen kohteena olevia välityspalveluja. Tietoyhteiskunnan palvelu, joka ei kuulu digipalvelusäädöksen soveltamisalaan on esimerkiksi verkkokauppa, jossa elinkeinonharjoittaja myy omalla verkkosivustollaan tuotteita tai palveluitaan, eikä anna muille elinkeinonharjoittajille tai kuluttajille mahdollisuutta myydä näiden tuotteita verkkosivustollaan. Tietoyhteiskunnan palveluille on sähköisen viestinnän palvelulaissa säädetty velvollisuuksia, muun muassa tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan tiedonantovelvollisuuksia palvelun vastaanottajille ja viranomaisille (sähköisen viestinnän palvelulain 176 - 179 §). Kyseisten tiedonantovelvollisuuksien tarkoituksena on huolehtia siitä, että tietoyhteiskunnan palvelun vastaanottajat ja toimivaltaiset viranomaiset saavat helposti, välittömästi ja pysyvästi tietyt tiedot, joiden avulla kaikki tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajat voidaan tunnistaa. Digipalvelusäädöksen 30 artiklan säännökset elinkeinonharjoittajan jäljitettävyydestä verkkoalustoilla täydentävät lain 176 – 179 §:n sääntelyä verkkoalustojen osalta.

Liikenne- ja viestintävirasto valvoo osaa tietoyhteiskunnan palveluille sähköisen viestinnän palvelulain 22 luvussa säädettyjä velvollisuuksia, muun muassa edellä mainittuja tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan tiedonantovelvollisuuksia palvelun vastaanottajille ja viranomaisille (sähköisen viestinnän palvelulain 176 - 179 §).

Välityspalvelujen ehdollinen vastuuvapaus

Digipalvelusäädöksen suoraan sovellettavat 4 – 6 artiklat korvaavat sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin säännökset välityspalveluntarjoajien ehdollisesta vastuuvapaudesta. Asetuksen uudet vastuuvapaussäännökset vastaavat asiallisesti direktiivin vanhoja vastuuvapaussäännöksiä ja ovat sanamuodoiltaan lähes identtiset vanhojen direktiivin säännösten kanssa, mutta asetuksen uudet vastuuvapaussäännökset ovat suoraan sovellettavia jäsenvaltioissa. Muutoin digipalvelusäädös ei muuta sähköisestä kaupankäynnistä annettua direktiiviä ja siinä säädettyjä tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajien velvollisuuksia.

On huomattava, että vanhan direktiivin sekä uuden asetuksen vastaavissa vastuuvapaussäännöksissä säädetään ehdollisesta vastuuvapaudesta palveluntarjoajan palveluun tallennetusta laittomasta sisällöstä, mutta varsinainen vastuu laittomasta sisällöstä määräytyy muun vastuuta koskevan lainsäädännön nojalla.

Kansallinen sääntely

Sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin säännökset palveluntarjoajien vastuuvapaudesta on nykyisin pantu täytäntöön sähköisen viestinnän palvelulain 182 – 184 §:ssä, jotka pykälät esitetään tässä hallituksen esityksessä kumottaviksi asetuksen 4 – 6 artiklan soveltamisen alkaessa 17.2.2024. Tarkemmin voimassa olevien 182 – 184 §:n sisältöä käsitellään jäljempänä 3. lakiehdotuksen säännöskohtaisissa perusteluissa luvussa 7.3.

Voimassa olevan 188 § mukaan lain 182 – 184 §:ssä tarkoitettujen välityspalveluntarjoajien vastuuvapaussäännöksistä huolimatta välityspalvelun tarjoajilla on muun lain (kuin sähköisen viestinnän palvelulain) nojalla velvollisuus ryhtyä tarvittaviin toimiin tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen määräyksen toteuttamiseksi. Säännös tulee kumota asetuksen 4 – 6 artiklan suoraan sovellettavien vastuuvapaussäännösten vuoksi. Näiden artiklojen mukaan vastuuvapaussäännökset eivät vaikuta oikeus- tai hallintoviranomaisen mahdollisuuteen vaatia jäsenvaltion oikeuden mukaisesti palvelun tarjoajaa lopettamaan tai estämään lain rikkominen (asetuksen 4.3, 5.3 ja 6.4 artikla)

Sähköisen viestinnän palvelulain 187 ja 189 – 194 § sisältää kansallista lainsäädäntöä erityisestä laittoman sisällön ilmoitusmenettelystä koskien tekijänoikeutta tai lähioikeutta loukkaavaan sisältöön pääsyn estämiseksi. Kyseinen sääntely ei perustu EU-oikeuteen ja se tulee kumota, koska digipalvelusäädös sisältää säännökset laittoman sisällön ilmoitusmenettelystä, eikä Suomessa voi olla enää kansallista sääntelyä asiasta.

Liikenne- ja viestintävirasto ei valvo voimassa olevien 182 – 184 §:n vastuuvapaussäännöksiä eikä edellä kuvattuja säännöksiä erityisestä tekijänoikeutta tai lähioikeutta loukkaavan sisältöön pääsyn estämisestä.

Voimassa olevan sähköisen viestinnän palvelulain 185 §:n mukaan käräjäoikeus voi syyttäjän tai tutkinnan hakemuksesta taikka sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, määrätä lain 184 §:ssä tarkoitetun tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan sakon uhalla estämään tallentamansa tiedon saannin, jos tieto on ilmeisesti sellainen, että sen sisällön pitäminen yleisön saatavilla tai sen välittäminen on säädetty rangaistavaksi tai korvausvastuun perusteeksi. Tarkemmin toimivaltaisesta käräjäoikeudesta säädetään 186 §:ssä. Tässä esityksessä ei ehdoteta asiallisesti muutettavaksi 185 tai 186 §:ää.

3.1.2 Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaan direktiiviin perustuva kansallinen sääntely

Sähköisen viestinnän palvelulain 26 a luvussa on pantu täytäntöön audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin (*AVMS-direktiivin*) säännökset koskien *videonjakoalustapalveluja*. Videonjakoalustapalvelulla tarkoitetaan elinkeinotoiminnassa tarjottavaa palvelua, jonka pääasiallisena tarkoituksena on tarjota yleisölle sellaisia ohjelmia tai käyttäjien tuottamia videoita, joista videonjakoalustapalvelun tarjoaja ei ole toimituksellisessa vastuussa, ja joiden sisällön esittämisen, asiansanoituksen, järjestämisen ja muun organisoimisen videonjakoalustan tarjoaja määrittää automaattisilla keinoilla, algoritmeilla tai muilla keinoilla. Videonjakoalustapalvelut ovat myös digipalvelusäädöksessä määriteltyjä ja säänneltyjä verkkoalustoja.

Digipalvelusäädöksen III luvussa säädetyt huolellisuusvelvollisuudet ovat yksityiskohtaisempia kuin voimassa olevaan AVMS-direktiiviin perustuva videonjakoalustapalvelujen kansallinen sääntely sähköisen viestinnän palvelulaissa. Toisaalta kaikki digipalvelusäädöksen III luvun säännökset eivät sovellu videonjakelupalveluyrityksiin, jos ne ovat pieniä tai mikroyrityksiä. Sähköisen viestinnän palvelulain 226 c § sääntelee kaiken kokoisten videonjakoalustapalvelujen käyttöehtojen sisältöä sekä edellyttää muun muassa, että videonjakoalustapalveluissa on käytössä järjestelmiä, joiden avulla käyttäjät voivat ilmoittaa alustalle säännöksissä lueteltuja laittomia sisältöjä. Lisäksi pykälä edellyttää, että videonjakoalustapalvelussa on tarjoilla toiminto, jonka avulla käyttäjät voivat ilmoittaa, sisältääkö niiden tallentama video audiovisuaalista kaupallista viestintää. Edellä kuvattujen lain 26 a luvun säännösten noudattamista valvoo Liikenne- ja viestintävirasto Suomeen sijoittautuneiden videonjakoalustapalvelujen osalta. Suomessa ei ole tunnustettu määritelmän mukaisia tai ainakaan merkittäviä videonjakoalustapalvelun tarjoajia. Esimerkki Suomen ulkopuolelle sijoittautuneesta videonjakoalustapalvelusta on YouTube-palvelu, joka on myös digipalvelusäädöksen soveltamisalaan kuuluva verkkoalusta.

3.1.3 Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltuudet sähköisen viestinnän palvelulain nojalla

Liikenne- ja viestintävirasto valvoo sähköisen viestinnän palvelulain nojalla tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajien eräiden velvoitteiden noudattamista sekä videonjakoalustapalveluja. Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus pyytää selvityksiä ja sen jälkeen tarvittaessa antaa edellä mainitulle tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajalle tai videonjakoalustapalvelun tarjoajalle huomautuksen, jos se rikkoo säännöksiä ja velvoittaa päätöksellään tämä tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Virasto voi asettaa veloitteen tehosteeksi myös uhkasakon. Näiden velvoitteiden rikkomisesta johtuen virastolla ei ole toimivaltaa määrätä seuraamusmaksuja tai esittää seuraamusmaksuja määrättäväksi tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajille. Teleyritysten taikka televisio- tai radiotoiminnanharjoittajien tiettyjen sähköisen viestinnän palvelulain velvoitteiden (muun muassa teleyritysten huomattavan markkinavoiman sääntely) osalta Liikenne- ja viestintävirastolla on nykyisin toimivalta esittää markkinaoikeudelle, että markkinaoikeus määrää tietyissä tapauksissa seuraamusmaksuja (sähköisen viestinnän palvelulaki 333 – 335 a §).

3.2 Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä

Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 18 § sisältää saman tyyppisen säännöksen kuin sähköisen viestinnän palvelulain 185 §. Lain 18 § koskee tuomioistuimen antamaa verkkoviestin jakelun keskeyttämismääräystä. Säännöksen soveltamisala on laajempi kuin sähköisen viestinnän palvelulain 185 §, sillä verkkoviestillä tarkoitetaan radioaaltojen, sähköisen viestintäverkon tai muun vastaavan teknisen järjestelyn avulla yleisön saataville toimitettua tietoa, mielipidettä tai muuta viestiä.

3.3 Laki verkossa tapahtuvasta terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta

Verkossa tapahtuvasta terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetussa laissa (99/2023) säädetään asiaa koskevan EU:n asetuksen toimeenpanosta (Verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/784). Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat asetuksessa määritellyt säilytyspalvelun tarjoajia kuten verkkoalustoja ja asetus on erityissääntelyä suhteessa digipalvelusäädökseen. Asetuksen mukaisesti jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat osoittaa terroristista sisältöä koskevia poistamismääräyksiä säilytyspalveluntarjoajille tai määräyksiä estää pääsy terroristiseen sisältöön kaikissa jäsenvaltioissa. Suomessa kyseinen toimivaltainen viranomainen on poliisi. Asetuksessa tarkoitettuja erityistoimenpiteitä koskevien päätösten tekemisessä toimivaltainen viranomainen on Liikenne- ja viestintävirasto. Asetuksessa säädettyin edellytyksin valvovat viranomaiset voivat määrätä seuraamusmaksuja asetuksessa säädettyjen velvoitteiden rikkomisen seurauksena.

3.4 Laki lapsipornografian levittämisen estotoimista

Lapsipornografian levittämisen estotoimista annetun kansallisen lain (1068/2006) tarkoituksena on lasten ja heidän perusoikeuksiensa suojaamiseksi edistää toimenpiteitä, joiden avulla voidaan Suomessa estää pääsy ulkomailla ylläpidettäviin lasten seksuaalista hyväksikäyttöä sisältäviin verkkosivustoihin. Lain mukaan teleyrityksellä on oikeus tarjota palvelujaan siten, että niiden avulla ei ole pääsyä edellä tarkoitettuihin sivustoisiin. Edelleen lain mukaan poliisi voi laatia, ylläpitää ja päivittää luetteloa edellä tarkoitetuista sivustoista teleyrityksiä varten.

Digipalvelusäädös ei edellytä muutoksia edellä mainittuun lakiin. EU:ssa on parhaillaan valmistelussa lainsäädäntöä, jonka tavoitteena on muodostaa selkeä ja sitova oikeudellinen kehys lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi.

3.5 Kuluttaja-asiamiehen tehtävät ja toimivalta

Digipalvelusäädös sisältää säännöksiä, joiden tarkoituksena on suojella myös kuluttajia välityspalvelun vastaanottajina. Suomessa kuluttaja-asiamiehellä on laaja yleistoimivalta kuluttajansuojan osalta. Lisäksi erityislainsäädännössä on kuluttaja-asiamiehen valvontaa koskevia säännöksiä. Digipalvelusäädöksen soveltamisalaan kuuluvat välityspalvelun tarjoajat ja niiden palvelut kuuluvat kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan, siltä osin kuin niiden voidaan katsoa sisältyvän kuluttajan, elinkeinonharjoittajan ja kulutushyödykkeen määritelmien rajaaman toimivallan piiriin. Eräissä tilanteissa voisivat tulla sovellettavaksi niin kuluttajansuojalain yleissäännökset, kuin digipalvelusäädöksen säännökset. Kuluttajansuojalain 2 luku markkinoinnista ja menettelyistä asiakassuhteessa sisältää muun muassa säännöksen siitä, millaista menettelyä pidetään sopimattomana. Digipalvelusäädöksen 25 artiklassa on huomioitu, että digipalvelusäädöksen 25 artiklassa tarkoitetut pimeät käytännöt (dark patterns) voivat tulla arvioitaviksi myös kuluttajansuojalain 2 lukuun sisältyvien direktiivin 2005/29/EY säännösten tai EU:n tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/697 nojalla. EU:n kuluttajansuojaviranomaiset ovat toteuttaneet myös yhteisiä valvontatoimia alustojen kaupallisten menettelyjen ja pimeiden käytäntöjen osalta (ns. CPC yhteismenettelyt CPC-asetuksessa (EU) 2017/2394). EU:n tietosuojaviranomaiset ovat osaltaan antaneet tarkempaa ohjeistusta sosiaalisen median pimeistä käytännöistä

Kuluttaja-asiamies valvoo yleistoimivaltansa puitteissa myös suoraan sovellettavaa Euroopan unionin kuluttajansuojaa koskevaa sääntelyä. Kuluttaja-asiamiehen toimivalta kuluttajansuojalain perusteella liittyy laittomiin sisältöihin kuten sopimattomiin kaupallisiin menettelyihin markkinoinnissa, harhaanjohtaviin tietoihin asiakaspalvelussa ja kuluttajien kannalta kohtuuttomien sopimusehtojen käyttämiseen. Tavaroiden ja palvelujen lainmukaisuudesta on säädetty

tuoteturvallisuus- ja markkina- ja palvelukohtaisessa erityislainsäädännössä. Laittomien hyödykkeiden valvonta on Suomessa muiden kuluttajaviranomaisten kuten esimerkiksi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston, Ruokaviraston, Fimean, Tullin, Finanssivalvonnan sekä Liikenne- ja viestintäviraston tehtävä.

Kuluttaja-asiamiehen valvonta on kollektiivista valvontaa eikä kuluttaja-asiamies lähtökohtaisesti käsittele yksittäisiä riitaisuuksia. Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 9 §:n mukaan kuluttaja-asiamiehen on erityisesti toimittava aloilla, joilla on kuluttajien kannalta huomattavaa merkitystä tai joilla voidaan olettaa yleisimmin esiintyvän ongelmia kuluttajan asemassa.

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 9 §:n mukaan kuluttaja-asiamiehellä on neuvotteluvelvollisuus. Havaitessaan elinkeinonharjoittajan ryhtyneen lainvastaiseen toimenpiteeseen kuluttaja-asiamiehen on pyrittävä saamaan elinkeinonharjoittaja vapaaehtoisesti luopumaan siitä. Jos neuvottelut elinkeinonharjoittajan kanssa eivät tuota tulosta, kuluttaja-asiamiehen keskeinen puuttumiskeino on lainvastaisen menettelyn kieltäminen ja kiellon tehosteeksi asetettava uhkasakko. Kiellon määrää pääsääntöisesti markkinaoikeus (kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun 16 ja 17 § sekä 3 luvun 2 ja 3 §) sekä tietyissä tapauksissa kuluttaja-asiamies itse (Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 10 §).

Kuluttajansuojaviranomaisten toimivallasta annetun lain (566/2020) nojalla kuluttaja-asiamiehellä on oikeus saada tietoja elinkeinonharjoittajalta ja muulta yksityiseltä taholta sekä viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta. Kuluttaja-asiamies voi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Kyseisen lain mukaisin edellytyksin kuluttaja-asiamiehellä on oikeus tehdä myös tarkastus elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa tiloissa. Pysyväisluonteeseen asumiseen käytetyssä tilassa tehtäviä tarkastuksia koskevat tiukemmat edellytykset.

Kuluttajaviranomaisten toimivallasta annetun lain nojalla kuluttaja-asiamiehellä ja muilla laissa määritellyillä toimivaltaisilla viranomaisilla on palveluntarjoajan verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyviä toimivaltuuksia, jotka voivat käytännössä kohdistua myös verkkoalustan tai muun välityspalvelun tarjoamaan palveluun. Laissa määritelty toimivaltainen viranomainen voi, silloin kun lain soveltamisalaan kuuluvasta rikkomuksesta voi aiheutua vakavaa vahinkoa kuluttajien yleiselle edulle ja jos se on välttämätöntä rikkomuksen lopettamiseksi, määrätä palveluntarjoajan poistamaan sisältöä, antamaan kuluttajille selkeän varoituksen verkkorajapintaan pääsyn yhteydessä, estämään tai rajoittamaan pääsyä verkkorajapintaan taikka poistamaan verkkorajapinnan. Edelleen toimivaltaiset viranomaiset voivat edellä mainituin edellytyksin määrätä verkkotunnusrekisterin ylläpitäjän (Liikenne- ja viestintäviraston) tai verkkotunnusvälittäjän poistamaan verkkotunnuksen käytöstä tai merkitsemään verkkotunnuksen toimivaltaisen viranomaisen nimiin. Edellä kuvatut verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet ovat olleet voimassa kesästä 2020 ja niiden käytöstä ei ole vielä kokemusta.

Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu eräiden kuluttajansuojalain (38/1978) säännösten rikkomisesta. Seuraamusmaksun määräämisestä säädetään laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista. Ne säännökset, joiden rikkomisesta seuraamusmaksu voidaan määrätä, on lueteltu mainitun lain 13-16 a §:ssä. Seuraamusmaksun piiriin kuuluvat esimerkiksi useat kuluttajansuojalain markkinointia ja menettelyä, koti- ja etämyyntiä ja kuluttajaluottoja koskevat säännökset. Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös esimerkiksi eräiden EU-asetuksiin sisältyvien matkustajan oikeuksia koskevien säännösten rikkomisesta ja eräistä muuhun lainsäädäntöön sisältyvien kuluttajaa suojaavien säännösten rikkomisesta. Seuraamusmaksun määrää markkinaoikeus kuluttaja-asiamiehen esityksestä ja elinkeinonharjoittajalle määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärä on 4 prosenttia kyseisen rikkomuksen päättymistä edeltäneen vuoden liikevaihdosta (lain 18 ja 21 §).

3.6 Tietosuojavaltuutetun tehtävät ja toimivalta

Tietosuojavaltuutetulla on yleinen toimivalta valvoa henkilötietojen käsittelyä välityspalveluissa, joita säännellään nyt toimeenpantavassa digipalvelusäädöksessä. Digipalvelusäädös sisältää säännöksiä, jotka ovat päällekkäisiä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 kanssa tai ovat sitä yksityiskohtaisempaa sääntelyä.

Tietosuojavaltuutetun tehtävistä ja tutkintatoimivaltuuksista säädetään EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa ja asetusta täsmentävässä ja täydentävässä kansallisessa tietosuojalaissa (1050/2018). Tietosuoja-asetuksen 55–59 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden tietosuojaviranomaisten tehtävistä ja toimivaltuuksista. Tietosuojalain 14 §:n mukaan tietosuojavaltuutetulla on tietosuoja-asetuksen 55–59 artiklassa säädetty tehtävät ja toimivaltuudet. Tietosuoja-asetuksen mukaisiin tietosuojavaltuutetun tutkintavaltuuksiin kuuluvat muun muassa oikeus määrätä rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijän edustaja antamaan kaikki tehtäviensä suorittamiseksi tarvittavat tiedot, toimivalta toteuttaa tarkastuksia, oikeus saada pääsy kaikkiin rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän tiloihin, tietojenkäsittelylaitteet ja -keinot mukaan lukien. Korjaavien toimivaltuuksien osalta tietosuojavaltuutetulla on muun muassa toimivalta antaa varoitus ja huomautus, antaa rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle määräys saattaa käsittely tietosuoja-asetuksen mukaiseksi, toimivalta määrätä rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä noudattamaan rekisteröidyn pyyntöjä, oikeus asettaa väliaikainen tai pysyvä kielto käsittelylle, mukaan lukien käsittelykielto sekä oikeus määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu. Tietosuojalain 14 §:n mukaan tietosuojavaltuutetulla on myös muissa laeissa säädettyjä tehtäviä ja toimivaltuuksia. Tietosuojavaltuutetun toimivaltuuksia täydentävät myös tietosuojalain 22 §:ssä säädetty oikeus asettaa uhkasakko ja lain 18 §:ssä säädetty oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tehtäviensä hoidon kannalta tarpeelliset tiedot.

Tietosuojalain 24 §:ssä säädetään tietosuojavaltuutetun toimiston seuraamuskollegion toimivallasta määrätä tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukainen hallinnollinen seuraamusmaksu tietosuoja-asetuksen rikkomisesta. Seuraamuskollegion muodostavat tietosuojavaltuutettu ja apulaistietosuojavaltuutetut. Hallinnollinen seuraamusmaksu määrätään esittelystä. Hallinnollista seuraamusmaksua ei voida määrätä valtion viranomaisille, valtion liikelaitoksille, kunnallisille viranomaisille, itsenäisille julkisoikeudellisille laitoksille, eduskunnan virastoille, tasavallan presidentin kanslialle eikä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle ja Suomen ortodoksiselle kirkolle eikä niiden seurakunnille, seurakuntayhtymille ja muille elimille.

Tietosuojavaltuutetun tietosuoja-asetuksen 83 artiklan nojalla määräämät hallinnolliset seuraamusmaksut voivat olla enimmillään 20 000 000 euroa, tai jos kyseessä on yritys, 4 % rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta.

Tietosuojavaltuutetulla on edellä mainitut toimivaltuudet oman jäsenvaltionsa alueella. Tietosuojavaltuutettu tekee yhteistyötä muiden EU:n tietosuojaviranomaisten kanssa yhden luokun periaatteen puitteissa ja osallistuu tietosuojaviranomaisten väliseen yhdenmukaisuusmenettelyyn (yleinen tietosuoja-asetus 60 artikla). Tietosuojavaltuutetun on tehtävä yhteistyötä, tietojen vaihtaminen mukaan luettuna, ja tarjottava keskinäistä apua muille valvontaviranomaisille yleisen tietosuoja-asetuksen yhdenmukaisen soveltamisen ja täytäntöönpanon varmistamiseksi (yleinen tietosuoja-asetus 57 artikla 1 kohta g alakohta). Tietosuojavaltuutettu voi myös tarvittaessa toteuttaa yhteisiä operaatioita muiden valvontaviranomaisten kanssa (yleinen tietosuoja-asetus 62 artikla). Siltä osin kuin yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä ei ole sijoittautunut EU/ETA-alueelle, tietosuojavaltuutettu on toimivaltainen käsittelemään sille vireille tulleen kyseistä rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää koskevan asian.

Edellä mainittujen lisäksi tietosuojavaltuutettu valvoo sähköisen viestinnän palveluissa annetun lain 18 luvussa säädettyä yhteisötilaajan välitystietojen käsittelyä koskevia säännöksiä. Mainitun 18 luvun säännösten rikkomisesta tietosuojavaltuutettu voi mainitun lain 330 §:n nojalla antaa huomautuksen sekä velvoittaa lakia rikkovaa toimijaa korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä.

Tietosuojavaltuutetulla on myös 25.6.2023 alkaen oikeus panna vireille kieltotoimenpiteitä koskevista edustajakanteista annetussa laissa ([1101/2022](#)) tarkoitettu edustajakanne.

3.7 Digipalvelusäädöksen toimeenpanon ja valvonnan edellyttämä kansallinen lainsäädäntö

Edellä olevasta sekä digitaalisia palveluja koskevan asetuksen velvoitteiden kuvauksesta 2 luvussa käy ilmi, että asetuksen verkon välityspalveluja koskeva sääntely liittyy usean viranomaisen tehtäviin Suomessa. Asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen vastaamaan siitä, että välityspalvelun tarjoajat noudattavat asetuksen velvoitteita. Asetuksen suoraan sovellettavissa säännöksissä annetaan kansallisesti nimetyille digitaalisten palvelujen koordinaattorille tehtävä koordinoida jäsenvaltiossa asetuksen valvontaa, jos asetukselle on kansallisesti määrätty useampi toimivaltainen viranomainen (49 artikla). Jäsenvaltioiden on nimettävä yksi toimivaltaisista viranomaisista digitaalisten palvelujen koordinaattorikseen. Asetuksen valvonnasta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten nimeäminen sekä koordinaattoriviranomaisen nimeäminen edellyttävät Suomessa kansallista lainsäädäntöä.

Lisäksi kansallisessa laissa on säädettävä edellä mainittujen toimivaltaisten viranomaisten tutkinta- ja täytäntöönpanotoimivaltuuksista asetuksen 51 ja 52 artiklan mukaisesti. Asetuksen 51 artiklassa luetellut tutkintatoimivaltuudet koskevat valvovan viranomaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksia. Tiedonsaantioikeudet voivat kohdistua välityspalveluntarjoajiin tai henkilöihin, joilla elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyen voi olla kohtuudella asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyviä tietoja. Täytäntöönpanotoimivaltuuksia ovat valtuus määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja välityspalvelun tarjoajalle asetuksen rikkomisesta tai niille, jotka eivät noudata velvollisuuttaan antaa tietoja liittyen asetuksen rikkomiseen, valtuus määrätä uhkasakkoja, valtuudet määrätä välitoimia kiireellisissä tilanteissa sekä viimesijaisena keinona toimivalta pyytää tuomioistuinta estämään palvelun käyttäjien pääsy sellaiseen palveluun, joka rikkoo asetuksen velvollisuuksia. Asetuksen 51 ja 52 artiklan sisältöä on selostettu edellä yksityiskohtaisesti kohdassa 2.4.1.

Euroopan digitaalisten palvelujen lautakuntaa koskevan asetuksen 62 artiklan mukaan lautakunta koostuu kansallisista digitaalisten palvelujen koordinaattoreista, joita edustavat korkean tason virkamiehet. Myös muut kansalliset toimivaltaiset viranomaiset voivat osallistua lautakuntaan, jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään.

Asetuksen 57 artiklassa säädetään digitaalisten palvelujen koordinaattorien rajat ylittävästä yhteistyöstä. Jäsenvaltion koordinaattoriviranomainen voi pyytää asetuksen valvontaan liittyviä tietoja toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaiselta tai pyytää toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisesta käyttämään 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tutkintavaltuuksiaan tiettyjen jäsenvaltiossa sijaitsevien tietojen osalta. Kyseiset tutkintavaltuudet käsittävät koordinaattoriviranomaisen tiedonsaantioikeudet, toimivallan tehdä tarkastuksia sekä toimivallan kutsua välityspalvelun tarjoajan henkilöstön jäsen tai edustaja kuultavaksi. Tutkintatoimivaltuudet koskevat myös muita henkilöitä, jotka toimivat elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja voivat kohtuudella olla tietoisia asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyvistä tiedoista, mukaan lukien tarkastuksia suorittavat organisaatiot. Asetuksen säännökset edellyttävät

yhteistyön mahdollistavaa kansallista lainsäädäntöä, esimerkiksi joissakin tapauksissa salassa pidettävien tietojen luovuttamista toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaiselle.

Euroopan komissiolla on keskeinen valvontatehtävä erittäin suurten, vähintään 45 miljoonan EU-käyttäjien omaavien verkkoalustojen ja verkkohakukonepalveluiden valvonnassa. Komission valvonnassa käyttämistä toimivaltuuksia on säädetty asetuksen 65-82 artiklassa. Myös koordinaattoriviranomaisen ja muiden toimivaltaisten viranomaisten tulee toimittaa komission pyynnöstä kaikki tiedot, joita komissio tarvitsee tehtäviensä suorittamiseksi (67.5 artikla). Asetuksen 69 sisältää säännökset komission toimivaltuudesta tehdä tarkastuksia jäsenvaltioissa edellä mainittujen toimijoiden tiloissa tai muun henkilön tiloissa, jotka toimivat elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja voivat olla tietoisia epäiltyyn rikkomiseen liittyvistä tiedoista. Vaikka Suomeen ei ole sijoittautunut edellä mainittuja erittäin suuria toimijoita, komissio voi pyytää valvonnassaan tarvitsemiaan tietoja toimivaltaisilta viranomaisilta Suomessa tai tehdä tarkastuksia Suomessa. Liikenne- ja viestintävirastolla olisi asetuksen mukaisesti velvollisuus avustaa komissiota tarkastuksissa.

3.7.1 Liikenne- ja viestintäviraston ratkaisuvallasta seuraamusasioissa

Liikenne- ja viestintävirastosta annetussa laissa (935/2018) säädetään Liikenne- ja viestintäviraston asemasta, tehtävistä, organisaatiosta ja johtamisesta. Mainitun lain 8 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan pääjohtaja antaa viraston työjärjestyksen, jossa määrätään muun muassa organisaatiosta ja ratkaisuvallan käyttämisestä. Viraston työjärjestyksessä (24.4.2023, TRAFICOM/120320/00.00.01/2020) määrätään ratkaisuvallasta muun muassa uhkasakko-, keskeyttämisuhka-, teettämisuhka- ja seuraamusmaksuasiassa. Asiat ratkaisee yksi henkilö. Työjärjestyksen mukaan viraston päätökset tehdään pääsääntöisesti esittelystä.

Viraston toimivallasta säädetään muualla lainsäädännössä. Toimivallan taustalla voi olla niin kansallista sääntelyä, EU-sääntelyn velvoitteita kuin kansainvälistä oikeuden velvoitteita. Virastolla on toimivaltaa määrätä seuraamusmaksuja usean säädöksen nojalla. Niitä ovat ainakin:

Laki	Enimmäismäärä	Taustalla oleva säädös
Luotsauslaki (561/2023) 68 §	100 000 euroa oikeushenkilölle 5 000 euroa luonnolliselle henkilölle	
Ajoneuvolaki (82/2021) 189–192 §	30 000 oikeushenkilölle 3 000 luonnolliselle henkilölle	Autojen ja niiden perävaijien puiteasetus (EU) 2018/858 84 artikla (yleislauseke) 6 artiklassa hyväksyntä- ja markkinavalvontaviranomaisten eriyttämisestä 7 artiklassa hyväksyntäviranomaisten riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta sekä liikesalaisuuksien suojelemisesta

Laki	Enimmäismäärä	Taustalla oleva säädös
		8 artiklassa markkinavalvontaviranomaisen riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta sekä liikesalaisuuksien suojelemisesta
Ajoneuvoverolaki (777/2020) 93, 94 ja 95 §	Veronkorotuksen enimmäismäärä vaihtelee, korkein enintään 50 prosenttia lisääntyneen veron määrästä Myöhästymismaksun enimmäismäärä vaihtelee, korkein 200 euroa Laiminlyöntimaksun enimmäismäärä vaihtelee, korkein 5 000 euroa	
Laki lentoliikenteen valvontamaksuista (1249/2005) 9 §	Korotetun maksun enimmäismäärä vaihtelee, korkein 50 prosenttia valvontamaksusta	
Väylämaksulaki (1122/2005) 17 ja 18 §	Korotetun maksun enimmäismäärä vaihtelee, korkein 100 prosenttia väylämaksusta Virhemaksu enintään 2 500 euroa	
Laki polttoainemaksuista (1280/2003) 10 §	Korotetun maksun enimmäismäärä vaihtelee, korkein kaksinkertainen	
Laki liikenneturvallisuusmaksusta (471/2016) 10 §	Korotetun maksun enimmäismäärä vaihtelee, korkein 50 prosenttia liikenneturvallisuusmaksusta	
Laki lentoliikenteen päästökaupasta (34/2010) 24 §	100 euroa per hiilidioksidiekvivalenttonni	Lentoliikenteen päästökauppadirektiivi 2008/101/EY 1 artiklan 14 kohta (muutetaan direktiivin 2003/87/EY 16 artiklaa)
Laki sähköisen viestinnän palveluista (917/2014) 334 a § (HE XX/2023)	100 000 euroa oikeushenkilölle	Datanhallinta-asetus (EU) 2022/868 34 artikla 26 artiklassa puolueettomuudesta ja riippumattomuudesta

Lisäksi sähköisen viestinnän palveluista (917/2014) annetun lain 333 ja 334 §:n nojalla Liikenne- ja viestintävirasto voi esittää markkinaoikeudelle teleyrityksen sekä televisio- tai radio-toiminnan harjoittajan seuraamusmaksua (enintään miljoona euroa). Liikenne- ja viestintäviraston virkamies on myös tietyissä tapauksissa esittelijä verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetun lain (99/2023) mukaiselle Poliisihallituksen yhteyteen perustetulle seuraamuskollegiolle (seuraamusmaksu oikeushenkilölle enintään 100 000 euroa tai 4 % vuosiliikevaihdosta ja luonnolliselle henkilölle 10 000 euroa). Seuraamusmaksujen lisäksi Liikenne- ja viestintävirastolle on säädetty toimivaltaa käyttää hallintopakon keinoja, kuten uhkasakkoja.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että määräämistoimivalta on aiheellista osoittaa kollegiaaliseen päätöksentekoon silloin, kun seuraamusmaksu on suuri ja sanktio siten ankara (PeVL 12/2019 vp, s. 7). Sopivaa monijäsenistä toimielintä ei Liikenne- ja viestintävirastossa vielä ole. Näin ollen Liikenne- ja viestintävirastoon on syytä perustaa monijäseninen toimielin seuraamusasioita varten. Näin on varsinkin, kun EU-sääntelyssä edellytetään enenevissä määrin mahdollisuutta määrätä huomattavan suuria seuraamusmaksuja. Niistä voidaan mainita:

EU-säädös tai säädösehdotus	Enimmäismäärä	Vaatimukset viranomaiselle
Digipalvelusäädös (EU 2022/2065) 52 artikla	Seuraamusmaksun enimmäismäärä 6 % vuosiliikevaihdosta	50 artiklassa puolueettomuudesta, läpinäkyvyydestä ja oikea-aikaisuudesta, resursseista, riittävästä autonomiasta talousarvion hallinnassa ja riippumattomuudesta
Verko- ja tietoturvadirektiivi 2 (EU 2022/2555) 34 ja 36 artikla	Seuraamusmaksun enimmäismäärä vaihtelee, korkein enintään 10 000 000 euroa tai 2 % vuosiliikevaihdosta	8 artiklassa riittävästä resursseista 31 artiklassa riippumattomuudesta
Ehdotus kyberresilienssiasetukseksi (COM(2022) 454 final) 53 artikla	Seuraamusmaksun enimmäismäärä vaihtelee, korkein enintään 15 000 000 euroa tai 2,5 % vuosiliikevaihdosta	41 artiklassa riittävästä resursseista
Ehdotus sähköisen viestinnän tietosuoja-asetukseksi (COM(2017) 10 final) 23 ja 24 artikla	Seuraamusmaksun enimmäismäärä vaihtelee, korkein enintään 20 000 000 euroa tai 4 % vuosiliikevaihdosta	18 artiklassa viittaus tietosuoja-asetukseen soveltuvin osin
Ehdotus tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamisesta kestäväälle lentoliikenteelle (COM(2021) 561 final) 11 artikla	Seuraamusmaksun laskenta-kaava vaihtelee, esimerkiksi ”vähintään kaksi kertaa niin suuri kuin lentopolttoaineen vuotuinen keskimääräinen hinta tonnia kohti kerrottuna vuodessa tankkaamattomalla kokonaismäärällä”	11 artiklan mukaan jäsenvaltioilla on oltava kansallisella tasolla käytössään tarvittava oikeudellinen ja hallinnollinen kehys velvoitteiden täyttämisen ja hallinnollisten sakkojen perimisen varmistamiseksi

EU-sääntelyssä on myös toisinaan asetettu vaatimuksia viranomaiselle tai valvontamennettelylle. Ne liittyvät esimerkiksi viranomaisen puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen sekä

riittävään resursointiin. Ne on otettava täytäntöönpanotoimissa huomioon, vaikka ne ovat pääasiassa yleisluonteisia.

Lisäksi EU-säätelyssä käytetään seuraamuksissa myös yleislausekkeita, jotka jättävät seuraamuksen määrittelyn kansalliselle tasolle (esimerkiksi ehdotus datasäädökseksi (COM(2022) 68 final, ehdotus gigabitti-infrastruktuurisäädökseksi COM(2023) 94 final). Tätäkin kautta voi muodostua tarve säätää suurista seuraamusmaksuista, jos esimerkiksi komissio katsoo tehokkuusperiaatteen toteutumisen sitä edellyttävän.

Kyseisestä monijäsenisestä toimielimestä tulee säätää lailla perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaisesti (ks. esim. PeVL 24/2018 vp, s. 3 ja 4). Tarkoituksenmukainen laki olisi Liikenne- ja viestintävirastosta annettu laki, jossa säädetään jo nyt viraston organisaatiosta. Luontevaa olisi lisätä asiasta uusi pykälä mainitun lain 7 §:n jälkeen, sillä mainitussa pykälässä säädetään ratkaisuvallasta. Kyseistä 7 §:ää tulisi myös muuttaa, sillä muutoin siinä säädetty pääjohtajan oikeus ottaa asia ratkaistavaksi voisi koskea myös seuraamuskollegion ratkaisuvalltaan kuuluvia asioita.

Seuraamustoimivalta on osoitettu monijäseniselle toimielimelle tietosuojalaissa (1050/2018, 24 §), Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008, 10 §) sekä verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetussa laissa (99/2023, 3 §). Toimivalta on osoitettu erilliselle seuraamuskollegiolle tai Finanssivalvonnan tapauksessa sen johtokunnalle. Säätely ei tältä osin ole täysin yhteismitallista. Tyypillisesti on kuitenkin säädetty – myös valtiosääntöisistä syistä – monijäsenisen toimielimen hallinnollisesta asemasta, tehtävistä, toimikaudesta, kokoonpanosta, jäsenten kelpoisuudesta, jäsenten nimeämisestä, jäsenten riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta sekä päätöksenteosta mukaan lukien esittelymenettely. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt kollegio-nimikettä kovin onnistuneena, mutta perustuslaista ei johdu esteitä sen käyttämiselle (PeVL 24/2018 vp, s. 3).

Olemassa olevien monijäsenisten toimielinten laajuudessa ja toimikaudessa on eroja. Tietosuojavaltuutetun toimiston ja Poliisihallituksen seuraamuskollegiossa on kolme jäsentä. Finanssivalvonnan johtokunnassa on puolestaan kuusi jäsentä. Tietosuojavaltuutetun toimiston seuraamuskollegiossa on kolme jäsentä. Tietosuojavaltuutetun toimiston seuraamuskollegion jäsenyys tulee tehtävän mukana (tietosuojavaltuutettu ja apulaistietosuojavaltuutetut). Poliisihallituksen seuraamuskollegion toimikausi on viisi vuotta. Finanssivalvonnan johtokunnan toimikausi on kolme vuotta.

Liikenne- ja viestintäviraston tehtäväkenttä on laaja. Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegion on oltava riittävän suuri, jotta sillä olisi tarpeellinen asiantuntemus. Viraston johtoryhmässä on tällä hetkellä 10 jäsentä, jotka johtavat viraston eri toimintoja. Seuraamuskollegion laajuuden on siis syytä tässä tapauksessa olla lähempänä Finanssivalvonnan johtokunnan laajuutta. Tarkoituksenmukaisena laajuutena voidaan pitää viittä henkilöä (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme jäsentä) ja toimikautena kolmea vuotta.

Huomionarvoista on, että edellä mainitut monijäseniset toimielimet määräävät seuraamukset niiden suuruudesta riippumatta (Finanssivalvonnan johtokunta myös tuomitsee maksettavaksi Finanssivalvonnan asettamat uhkasakot). Liikenne- ja viestintäviraston tapauksessa ratkaisuvallan osoittaminen seuraamuskollegiolle kaikissa seuraamusasioissa ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista: Liikenne- ja viestintäviraston toimiala on laaja. Sille kuuluu paljon valvontatehtäviä. Sellaisia oikeusturvaan tai menettelyn asianmukaisuuteen liittyviä syitä ei ole tullut esille, miksi nykytila tulisi muuttaa muutoin kuin perustuslakivaliokunnan erikseen mainitsemien suurten seuraamusten osalta. Suuren seuraamuksen rajaa ei ole määriteltä. Edellä

kuvatusti säädetty enimmäismäärät vaihtelevat. Yksi käytetty raja on ollut 100 000 euroa. Tätä voidaan pitää siis tarkoituksenmukaisena rajana seuraamuskollegion ratkaisuvallalle.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Hallituksen esityksen tavoitteena on toimeenpanna digitaalisia palveluja koskevan asetuksen valvonta Suomessa. Vaikka asetus on suoraan sovellettava jäsenvaltioissa, asetus edellyttää, että jäsenvaltio nimeää asetuksessa tarkoitetun digitaalisten palvelujen koordinaattoriviranomaisen sekä mahdolliset muut asetuksen noudattamista valvovat toimivaltaiset viranomaiset. Asetus edellyttää myös, että jäsenvaltiot antavat toimivaltaisille viranomaisille riittävät toimivaltuudet ja resurssit asetuksen tehokkaaseen valvontaan.

Edellä olevan vuoksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki verkon välityspalvelujen valvonnasta, jossa säädettäisiin asetuksen osalta toimivaltaisista viranomaisista ja niiden toimivaltuuksista. Tämän lisäksi on tarpeen tehdä muutoksia sähköisen viestinnän palvelulain 22 lukuun, jossa nykyisin säädetään välityspalvelun tarjoajan ehdollisesta vastuuvapaudesta perustuen sähköisestä kaupankäynnistä annettuun direktiiviin. Digipalvelusäädös sisältää jatkossa vastaavat vastuuvapaussäännökset ja kumoo direktiivin vastuuvapaussäännökset. Kumottaviin direktiivin vastuuvapaussäännöksiin perustuvat kansalliset säännökset sekä puhtaasti kansalliset säännökset erityisestä tekijänoikeuksia loukkaavan sisällön ilmoitusmenettelystä ehdotetaan kumottaviksi, sillä asetuksen voimaantullessa Suomessa ei voi olla kansallista sääntelyä asiasta.

Esityksen mukaan asetuksessa tarkoitettu digitaalisten palvelujen koordinaattoriviranomainen ja asetuksen pääasiallinen valvontaviranomainen olisi Liikenne- ja viestintävirasto. Lisäksi muita asetusta valvovia viranomaisia olisivat kuluttaja-asiamies ja tietosuojavaltuutettu niille erikseen osoitettavien asetuksen artiklojen tai artiklakohtien mukaisesti. Toimivaltaisille viranomaisille säädettäisiin asetuksen valvontaa varten tarvittavat toimivaltuudet nyt ehdotettavassa uudessa laissa, kuten tietojensaantioikeus asetuksen valvontaan liittyviin tietoihin, oikeus tehdä tarkastuksia, oikeus velvoittaa välityspalvelun tarjoajaa korjaamaan toimintansa asetuksen mukaiseksi ja oikeus asettaa uhkasakko päätöksensä tehosteeksi sekä oikeus määrätä seuraamusmaksuja erikseen säädettyissä asetuksen rikkomistilanteissa ja viranomaisten tutkintaa koskevien määräysten rikkomistilanteissa sekä viimesijaisena toimivaltuutena oikeus pyytää tuomioistuinta estämään käyttäjien pääsy palveluun, joka rikkoo asetuksen velvollisuuksia.

Liikenne- ja viestintävirastoon ehdotetaan lisäksi perustettavan seuraamuskollegio. Seuraamuskollegio määräisi digipalvelusäädöksen valvonnassa mahdolliset viraston toimivaltaan kuuluvat yli 100 000 euron hallinnolliset seuraamusmaksut sekä myös tulevaisuudessa muihin liikenne- ja viestintäsektorin tulevaan lainsäädäntöön perustuvat yli 100 000 euron hallinnolliset seuraamusmaksut siten kuin niistä säädetään erikseen. EU-sääntely ei nimenomaisesti edellytä seuraamuskollegion perustamista, mutta EU-sääntelyyn sisältyvä mahdollisuus määrätä suuria seuraamusmaksuja on valtiosääntöisistä syistä osoitettava monijäseniselle toimielimelle.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Seuraavassa jaksossa on arvioitu, mitä vaikutuksia tässä ehdotuksessa esitetystä asetuksen toimeenpanosta koskevasta sääntelystä on yrityksille, palvelujen käyttäjille, kuluttajille ja viranomaisille sekä valtion taloudelle. On arvioitu sitä, miten valitut valvontamallit vaikuttavat kuluttajiin, yrityksiin, ja viranomaisiin, kuinka paljon asetuksen valvonnassa tarvitaan henkilötyövuosia.

4.2.1 Yritysvaikutukset

Kaikkiin asetuksessa säänneltyihin välityspalvelun tarjoajina toimiviin yrityksiin, kuten verkkoalustoihin, pilvipalvelun tarjoajiin, teleyrityksiin ja verkkotunnustenvälittäjiin, vaikuttaa digipalvelusäädöstä valvovan viranomaisen asiantuntemus ja viranomaisen resurssit.

Asetuksen sääntely on uutta ja kohdistuu koko ajan kehittyvään sähköiseen välityspalvelutoimintaan internetissä. Asetuksessa säännellyt välityspalvelut käsittävät laajan valikoiman *taloudellisia toimintoja*, jotka tapahtuvat verkossa ja joita kehitetään jatkuvasti niin, että voidaan taata tietojen nopea, turvallinen ja suojattu siirto ja varmistaa vaivattomuus kaikille verkkoekosysteemin osallistujille. Asetuksen sääntelemiä erilaisia verkon välityspalvelukategorioita ovat 1) pelkkä siirtotoiminta esimerkiksi internetyhteyksien tarjonta loppukäyttäjille, 2) välimuistiin tallentaminen esimerkiksi sisällönjakeluverkot (content delivery networks) sekä 3) erilaiset säilytyspalvelut, jotka käsittävät palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen tallentamisen palvelun vastaanottajan pyynnöstä (ns. hosting-palvelut), esimerkiksi ns. pilvipalvelut tai verkkoalustan palvelut. Se, onko tietyssä palvelussa kyse asetuksen määrittelemistä pelkästä siirtotoiminnasta, välimuistiin tallentamisesta tai tietojen säilytyksestä, riippuu palvelun teknisistä toiminnoista, jotka saattavat kehittyä ajan mittaan, jolloin palvelua on arvioitava tapauskohtaisesti. On myös huomattava, että yksittäinen yritys voi tarjota useita digipalvelusäädöksen soveltamisalaan kuuluvia erilaisia palveluja.

Asetus sääntelee kaikkia internetin välityspalveluja, mutta merkittävä osa asetuksen sääntelystä koskee erityisesti erittäin suuria verkkoalustoja tai verkon hakukonepalveluja. Komissio on nimennyt 19 tällaista toimijaa, joista yksikään ei ole tällä hetkellä sijoittautunut Suomeen. Toisaalta nyt ehdotetussa lainsäädännössä ei ole kuitenkaan lähdetty siitä, ettei Suomeen olisi tulevaisuudessa sijoittautunut tällaista erittäin suurta toimijaa.

Suomalaisten viranomaisten tehokas valvontatyö Suomeen sijoittautuneiden palveluntarjoajien osalta on tärkeää. Välityspalvelujen tarjonta on luonteeltaan rajat ylittävää ja suomalaisten yritysten on noudatettava digipalvelusäädöksen huolellisuusvelvollisuuksia tarjotessaan palveluja muualla EU:n alueella. Tältä osin suomalaisten viranomaisten neuvonta ja ohjaus valvontatyössä ovat tärkeitä. On myös suomalaisten palveluntarjoajien kannalta tärkeää, että Suomessa valvovilla viranomaisilla on resursseja osallistua EU:n valvontaviranomaisten yhteistyöhön. On esitetty huoli, että asetuksen tulkinta voisi eriytyä eri jäsenvaltioissa. Asetuksen yhtenäistä valvontaa eri jäsenvaltioissa edistää asetuksen sääntely viranomaisten yhteistyöstä sekä säännökset Euroopan digitaalisten palvelujen lautakunnasta.

Verkkoalustat

Toinen merkittävä osa asetuksen sääntelystä koskee erityisesti yrityksiä, jotka tarjoavat verkkoalustapalvelua ja jotka eivät ole komission suosituksen 2003/361/EY mukaisia pieniä tai mikroyrityksiä. Verkkoalustalla tarkoitetaan palvelua, joka palvelun vastaanottajan pyynnöstä tallentaa ja levittää tietoa yleisölle, kuten verkossa toimivat markkinapaikat, sovelluskaupat, lyhytaikaista majoitusta välittävät verkkoalustat ja sosiaalisen median alustat. Suomeen sijoittautuneita verkkoalustoja, jotka eivät ole pieniä tai mikroyrityksiä arvioidaan nykyisin olevan runsaat pari kymmentä, mutta kyseessä on kasvava palveluala. Suomalaisten verkkoalustojen osalta se, että asetuksen valvonta jakaantuisi kolmen eri erityisviranomaisen kesken tässä esityksessä ehdotetulla tavalla, arvioidaan edistävän sitä, että asetuksen eri velvoitteiden valvonnassa viranomaisella olisi mahdollisimman hyvä asiantuntemus. Eräät asetuksen velvoitteet ovat päällekkäisiä tai tiiviisti sidoksissa EU:n yleiseen tietosuojasääntelyyn, esimerkiksi asetuksen koh-

dennetun mainonnan sääntely verkkoalustoilla. Tällöin on tärkeää, että kyseisiä asetuksen säännöksiä soveltaa ja valvoo tietosuojavaltuutettu. Eräiden asetuksen velvoitteiden tarkoituksena on suojata erityisesti kuluttajia verkkoalustoilla, tällöin on perusteltua, että myös kuluttaja-asiamiehellä on valvontatehtäviä näiden asetuksen velvoitteiden osalta.

Digipalvelusäädöksessä määriteltyjen verkkoalustan huolellisuusvelvollisuuksien noudattaminen ja tässä esityksessä ehdotettu asetuksen valvonta mahdollisine seuraamusmaksuineen aiheuttaa verkkoalustoja tarjoaville suurimmille yrityksille Suomessa oikeudellisia ja toiminnan organisoinnista johtuvia vaikutuksia, mikä voi merkitä taloudellisia vaikutuksia yrityksille. Taloudelliset vaikutukset riippuvat verkkoalustan toiminnan luonteesta, esimerkiksi siitä, miten alttiita verkkoalustat ovat laittomalle sisällölle palveluissaan. Taloudelliset vaikutukset riippuvat myös siitä, miten vastuullisesti verkkoalustat ovat jo nykyisin toimineet. Eri EU-maissa toimivien tai suurempaan kansainväliseen yritysryhmään kuuluvien verkkoalustojen valmiudet asetuksen uusien huolellisuusvelvollisuuksien noudattamisessa ovat parhaimmat. Osa asetuksessa säädetyistä verkkoalustojen huolellisuusvelvollisuuksista ei ole välttämättä uusia jo nyt huolellisesti toimivalle verkkoalustalle. Tällaisia velvollisuuksia ovat esimerkiksi 16 artiklan laittoman sisällön ilmoitusmenettelyn järjestämiseen liittyvät velvollisuudet. Toisaalta monet verkkoalustojen toiminnan raportointiin liittyvät velvollisuudet, sekä velvollisuudet, jotka liittyvät verkkoalustan käyttäjien informointiin, voivat aiheuttaa palvelun tekniseen toteuttamiseen liittyviä muutoksia ja sitä kautta kustannuksia yrityksille.

Ehdotuksen mukaan tietosuojavaltuutetulla olisi mahdollisuus määrätä seuraamusmaksu verkkoalustalle asetuksen kohdennettua mainontaa koskevien säännösten rikkomisesta. Sitä, miten asetuksen sääntely vaikuttaa jatkossa kohdennettuun mainontaan verkkoalustoilla, on vielä vaikea arvioida. Vaikutus riippuu siitä, missä määrin nykyisin verkkosivuilla tapahtuvaa mainontaa on perustunut arkaluontoisiin henkilötietoihin perustuvaan profilointiin. Asetuksen säännösten tulkinta jatkossa muotoutuu myös tuomioistuimien tulkinnan myötä. Henkilötietoihin perustuvaa profilointia valvoo tietosuojavaltuutettu. On siten tarkoituksenmukaista, että asetuksen kohdennetun mainonnan sääntelyä valvoo Suomessa tietosuojavaltuutettu.

Pienemmät verkkoalustat ja muut säilytyspalvelun tarjoajat

Asetuksessa määriteltyjä säilytyspalvelun tarjoajia ovat esimerkiksi pilvipalvelut, verkkoisännöinti, hakukonemainontapalvelut sekä palvelut, jotka mahdollistavat tietojen ja sisällön jakamisen verkossa, mukaan lukien tiedostojen tallennus ja jakaminen sekä edellä mainitut verkkoalustapalvelut. Liikenne- ja viestintäviraston arvion perusteella säilytyspalvelun tarjoajia arvioidaan Suomeen sijoittautuneen noin 300. Verkkoalustoja, jotka ovat pieniä tai mikroyrityksiä arvioidaan Suomessa nykyisin olevan noin 70. Näihin pienimpiin verkkoalustoihin ja muihin edellä mainittuihin säilytyspalvelun tarjoajiin soveltuvat asetuksen 9-18 artiklan velvoitteet. Esityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto toimisi näiden artiklojen valvojana Suomessa.

Edellä olevia palveluita Suomessa tarjoavat yritykset ovat kooltaan ja toimintatavoiltaan hyvin heterogeeninen joukko eri kokoisia yrityksiä ja niillä on sen vuoksi erilaiset valmiudet noudattaa asetuksen säännöksiä esimerkiksi laittoman sisällön ilmoitusmenettelystä. Tähän joukkoon kuuluvat muun muassa suomenkieliset ns. keskustelupalstat, joiden palvelua tarjoaa Suomeen sijoittautunut pieni tai mikroyritys. Toisaalta säilytyspalvelun tarjoajiin kuuluvat Suomeen sijoittautuneen yrityksen tarjoamat verkkoisännöintipalvelut, joiden toiminta ja palvelut ulottuvat muualle kuin Suomeen.

Se, onko tietyssä palvelussa kyse asetuksen määrittelemistä tietojen säilytyksestä vai jostain muusta, esimerkiksi verkossa välimuistiin tallentamisesta, riippuu palvelun teknisistä toiminnoista, jotka voivat myös kehittyä ajan mittaan, jolloin palvelua on arvioitava tapauskohtaisesti. Yritys voi tarjota useita digipalvelusäädöksen soveltamisalaan kuuluvia erilaisia palveluja. Virastoon on keskittynyt laajaa teknistä asiantuntemusta Suomessa ja on yritysten kannalta hyvä, että lähimpänä verkon infrastruktuuria olevien palvelujen velvoitteiden valvojana on Liikenne- ja viestintävirasto.

Välimuistiin tallentaminen ja pelkkä siirtotoiminta

Digipalvelusäädöksessä määriteltyjen välityspalveluiden kaksi kategoriaa 1) välimuistiin tallentaminen ja 2) pelkkä siirtotoiminta on määritelty erillisiksi luokiksi, sillä niitä asetuksessa koskevat vastuuvapaussäännökset ovat erilaiset (asetuksen 4 ja 5 artikla). Sen sijaan näiden kahden välityspalvelukategorian huolellisuusvelvollisuudet ovat yhteneväiset asetuksessa. Näitä palveluja tarjoavien yritysten tulee noudattaa asetuksen 9-15 artiklan huolellisuusvelvollisuuksia yrityksen koosta riippumatta. Näihin huolellisuusvelvollisuuksiin kuuluu erityisesti velvollisuus ilmoittaa yhteyspisteensä palvelun käyttäjille sekä yhteyspiste viranomaisille. Velvollisuudet ovat perusedellytys sille, että palvelun tarjoajiin voidaan olla yhteydessä ja että ne tavoitetaan. Näiden palveluntarjoajien on vähintään reagoitava viranomaisten ja tuomioistuinten niille osoittamiin määräyksiin.

Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi ehdotuksen mukaan Suomeen sijoittautuneita välityspalveluja, jotka muodostuvat verkossa välimuistiin tallentamisesta. Esimerkkeihin näistä palveluista kuuluvat pelkkä sisällönjakeluverkkojen, käänteisten välityspalvelinten tai sisällön sovituksen tekevien välityspalvelinten tarjoaminen. Tällaiset palvelut ovat tärkeitä internetissä tapahtuvan tietojen sujuvan ja tehokkaan siirron varmistamiseksi.

Pelkkä siirtotoiminta

Liikenne- ja viestintävirasto olisi myös niiden palvelujen valvojana, jotka ovat asetuksessa määriteltyä pelkkää siirtotoimintaa. Esimerkkinä pelkäsi siirtotoiminnaksi määriteltäviin välityspalveluihin kuuluu yleisiä palveluluokkia, kuten internetin yhdysliikennepisteet, langattomat liityntäpisteet, virtuaaliset erillisverkot, DNS (Domain Name System)-palvelut ja –resolverit, aluetunnusrekisterit ja –rekisterinpitäjät, kuten fi-tunnusten ja ax-tunnusten rekisterinpitäjät, verkkotunnusvälittäjät, digitaalisia varmenteita myöntävät palveluntarjoajat, VoIP (Voice over Internet Protocol)-palvelut ja muut henkilöiden väliset viestintäpalvelut.

Kaikkien edellä mainittujen palvelujen tarjoajien määrää Suomessa ei voida tarkkaan arvioida, sillä kaikilla kyseisten välityspalvelujen tarjoajilla ei ole yleistä velvollisuutta ilmoittaa toiminnastaan viranomaisille, kuten on esimerkiksi yleistä teletointaa harjoittavilla teleyrityksillä. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että teletointailmoituksen tehneitä yrityksiä on noin 300 ja .fi-tunnusten verkkotunnusvälittäjiä noin 3000.

Se, onko tietyssä palvelussa kyse asetuksen määrittelemistä pelkästä siirtotoiminnasta vai välimuistiin tallentamisesta tai tietojen säilytyksestä, riippuu palvelun teknisistä toiminnoista, jotka saattavat kehittyä ajan mittaan, jolloin palvelua on arvioitava tapauskohtaisesti. On myös huomattava, että yksittäinen toimija voi tarjota useita digipalvelusäädöksen soveltamisalaan kuuluvia erilaisia palveluja. Usein esimerkiksi verkkotunnusvälittäjät tarjoavat samalla säilytyspalveluja asiakkailleen. Virastoon on keskittynyt laajaa teknistä asiantuntemusta Suomessa ja on yritysten kannalta hyvä, että lähimpänä verkon infrastruktuuria olevien välityspalvelujen velvoitteiden valvojana on Liikenne- ja viestintävirasto.

Seuraamusmaksut

Digitaalisia palveluja koskevassa asetuksessa, kuten myös useissa muissa uusissa EU-asetuksissa, tavoitellaan sääntelyn tehokasta täytäntöönpanoa muun muassa käyttämällä seuraamusmaksujen uhkaa. Esityksessä seuraamusmaksuja koskeva kansallinen sääntely on laadittu ottaen huomioon perusoikeudet mukaan lukien välityspalvelun tarjoajien oikeusturva. Koska digitaalisia palveluja koskevassa asetuksessa on kyseessä uudenlainen sääntely ja sääntelyn kohteena viime vuosina ja edelleen voimakkaasti kehittyvät palvelut, viranomaisten valvonnan tulee keskittyä asetuksen täytäntöönpanon alkuvaiheessa välityspalvelun tarjoajien ohjeistukseen ja neuvontaan.

Liikenne- ja viestintävirastoon perustettava seuraamuskollegio

Ehdotettu seuraamuskollegio liittyisi liikenne- ja viestintäviraston valvontatoimintaan liikenteen ja sähköisen viestinnän toimialoilla. Ehdotetun seuraamuskollegion tarkoituksena on parantaa Liikenne- ja viestintäviraston valvontatoimenpiteen kohteena olevien yritysten oikeusturvaa ja muutoinkin turvata menettelyn asianmukaisuutta tilanteessa, jossa virasto on määräämässä yli 100 000 euron seuraamusmaksua. Seuraamuskollegion perustamisen tavoitteena on taata oikeusturva seuraamusmaksun kohteelle. Kääntöpuolena on, että ratkaisun tekeminen voi olla monijäsenisessä toimielimessä usein hieman hitaampaa kuin jos yksi henkilö ratkaisisi asian. Lisäksi kun menettelytapoja tulee lisää, viraston toiminta voi näyttytyä nykyistä monimutkaisemmalla valvontatoimenpiteen kohteena olevalle. Lisäksi sovellettavaan menettelyyn voi välillisesti vaikuttaa yrityskoko, sillä sanktion euromääräiseen suuruuteen voi vaikuttaa yrityksen liikevaihto.

4.2.2 Vaikutukset palvelujen käyttäjille ja kuluttajille

Asetuksen tehokas valvonta EU:n laajuisesti on erittäin tärkeää välityspalvelujen käyttäjille, lähinnä palvelujen yksityisille käyttäjille, kuluttajille, alaikäisille käyttäjille sekä elinkeinon harjoittajille, jotka toimivat verkkoalustoilla. Komission tekemä erittäin suurten toimijoiden, kuten esimerkiksi Facebook, TikTok ja Instagram, valvonta on tärkeää kaikille edellä mainituille käyttäjäryhmille. On myös suomalaisten palvelujen käyttäjien kannalta tärkeää, että Suomessa valvovilla viranomaisilla on resursseja osallistua EU:n valvontaviranomaisten yhteistyöhön ja tässä yhteistyössä komission sekä muiden jäsenvaltioiden kanssa tuoda esille suomalaisten käyttäjien etua.

Asetuksen valvontaan liittyvään eri jäsenvaltioiden viranomaisten yhteistyöjärjestelmään kuuluu se, että asetuksen 53 artiklan nojalla Suomessa yksittäinen käyttäjä voi valittaa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen palveluntarjoajan asetuksen vastaisesta toiminnasta Suomen koordinaattoriviranomaiselle (Liikenne- ja viestintävirastolle), joka arvioi valituksen ja toimittaa sen tarvittaessa välityspalvelun sijoittautumispaikan vastaavalle viranomaiselle yhdessä lausunnon kanssa, jos virasto katsoo tämän tarpeelliseksi. Valituksen tehneellä on oikeus tämän menettelyn aikana tulla kuulluksi ja saada tietoja valituksen tilanteesta kansallisen lainsäädännön mukaisesti, Suomessa asiaan sovellettaisiin hallintomenettelylakia.

Suomalaisten viranomaisten tehokas valvontatyö on tärkeää Suomeen sijoittautuneiden osalta sekä niiden EU:n ulkopuolelle sijoittautuneiden palveluntarjoajien osalta, jotka ovat eivät ole nimenneet edustajaa EU:n alueella, mutta tarjoavat palveluaan Suomeen. Valvonta vaikuttaa suomalaisten käyttäjien asetuksessa säädettyjen oikeuksien toteutumiseen ja elinkeinonharjoittajien puolelta valvontaa pidetään tärkeänä ja yhdenvertaiseen kohteluun liittyvänä.

Asetuksen yrityksille asettamat huolellisuusvelvollisuudet pyrkivät lisäämään välityspalvelujen avoimuutta (esim. sisällön suosittelujärjestelmissä käytettävät parametrit), turvallisuutta (esim. laittoman sisällön ilmoitusmenettely) sekä verkkoalustalla käyttäjälle näkyvän mainonnan tunnistettavuutta ja avoimuutta.

Asetuksessa on erityisesti huomioitu alaikäisten palvelun käyttäjien yksityisyyden suojaaminen ja turvallisuus. Yhä enemmän alaikäiset lapset käyttävät erilaisia verkkopalveluita, eikä alaikäisillä ole samanlaista kykyä ja ymmärrystä valvoa omaa yksityisyyttään. Asetuksessa asetetaan kieltö käyttää alaikäiselle kohdistetussa mainonnassa tietoja, jotka perustuvat palvelun vastaanottajan profilointiin. Suomessa tietosuojavaltuutettu valvoo henkilötietojen käsittelyyn perustuvaa profilointia. Tietosuojavaltuutettu myös valvoo yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyn käsittelyn turvallisuutta koskevan velvollisuuden noudattamista. On asianmukaista, että tietosuojavaltuutettu valvoo alaikäisten suojelua verkossa.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisille

Liikenne- ja viestintävirasto

Esityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto toimisi digipalvelusäädöksen mukaisena kansallisena koordinaatioviranomaisena (digitaalisten palveluiden koordinaattorina), joka vastaisi koordinaattoriviranomaiselle säädettyistä tehtävistä Suomessa ja osallistuisi muiden jäsenvaltioiden vastaavien viranomaisten yhteistyöverkoston. Kansallisena digitaalisten palvelujen koordinaattorina Liikenne- ja viestintävirasto toimisi yhteispisteenä kaikissa asetuksen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä, mikä edellyttää reagoitua niin välityspalvelujen tarjoajilta kuin palvelujen vastaanottajilta, kuluttajilta, luotetuilta ilmoittajilta, tutkijoilta sekä muilta viranomaisilta tuleviin yhteydenottoihin.

Liikenne- ja viestintävirasto vastaisi asetuksen valvonnasta Suomessa pois lukien ne asetuksen mukaiset tehtävät, jotka on erikseen säädetty tietosuojavaltuutetun ja kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan kuuluviksi. Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi muun muassa kaikkiin välityspalvelun tarjoajiin sovellettavia huolellisuusvelvollisuuksia kuten käyttöehtoihin liittyvien velvollisuuksien noudattamista. Virasto valvoisi myös asetuksen mukaisiin säilytyspalvelujen tarjoajiin sovellettavia velvollisuuksia. Säilytyspalvelujen tarjoajan on muun muassa järjestettävä menettelyjä laittomista sisällöistä ilmoittamiseksi ja sisällön rajoittamiseksi. Virasto valvoisi myös verkkoalustoja koskevia velvollisuuksia sisäisten valitusjärjestelmien perustamisesta, velvollisuutta liittyen väärinkäytön vastaisiin toimiin ja verkkorajapintojen suunnitteluun ja organisointiin liittyviä velvollisuuksia. Uusi tehtävä Liikenne- ja viestintävirastolle olisi asetusta valvovana viranomaisena myös velvollisuus jatkossa arvioida yksittäistapauksessa sitä, onko Suomeen sijoittautunut verkkoalusta ryhtynyt 23 artiklan mukaisiin toimiin verkkoalustan käyttäjää kohtaan, joka toistuvasti toimittaa tai tallentaa verkkoalustalle ilmeisen laitonta sisältöä. Liikenne- ja viestintävirastolle kuuluisi myös eräitä verkkoalustoja koskevien velvollisuuksien valvontaa liittyen mm. elinkeinonharjoittajan jäljitettävyyteen ja tuotteita koskevien tietojen antamiseen verkkorajapinnalla. Liikenne- ja viestintävirastolle tulisi erittäin laaja-alainen velvollisuus valvoa verkkoalustan rajapinnan ominaisuuksia, millä on liityntää muihin sisämarkkinalainsäädännön velvoitteisiin. Sisämarkkinasäädännöstä tulevat velvoitteet liittyvät ennen sopimusta annettaviin tietoihin, tuotteiden vaatimusten mukaisuuteen ja tuoteturvallisuuteen. Tulevassa EU:n yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa (GPSR, 2023/988/EU, linkki: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0988>), jonka soveltaminen alkaa 13.12.2024, on säädetty verkkoalustojen velvollisuuksista sekä tulevassa asetuksessa koskien lyhytaikaista majoitusta tarjoavista verkkoalustoista. Tämä valvontatehtävä edellyttää

markkinavalvontaviranomaisten kanssa tehtävää kansallista yhteistyötä (<https://tukes.fi/markkinavalvonnan-yhteyspiste>) sekä EU-tason yhteistyötä.

Liikenne- ja viestintävirastolle tulisi koordinaattoriviranomaisena uudeksi tehtäväksi myös asetuksen mukaisten luotettujen ilmoittajien aseman myöntäminen minkä tahansa jäsenvaltioon sijoittautuneen yhteisön hakemuksesta. Luotettujen ilmoittajien asiantuntemuksensa perusteella tekemät ilmoitukset säilytyspalvelujen tarjoajille laittomaksi arvioimastaan sisällöstä on verkkoalustojen käsiteltävä ensisijaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Liikenne- ja viestintäviraston tulisi myöntää luotetun ilmoittajan asema edellyttäen, että hakija on osoittanut täyttävänsä kaikki asetuksessa säädetyt edellytykset, joihin kuuluu muun ohella erityinen asiantuntemus ja pätevyys laittoman sisällön havaitsemisessa ja tunnistamisessa sekä riippumattomuus verkkoalustojen tarjoajista. Liikenne- ja viestintäviraston tulisi myös valvoa luotettujen ilmoittajien toimintaa ja tarvittaessa peruuttaa tämä asema, jos virasto toteaa joko omasta aloitteestaan tai kolmansilta osapuolilta saatujen tietojen perusteella, että yhteisö ei enää täytä säädettyjä edellytyksiä. Tämän uuden tehtävän osalta ei ole olemassa arviota tulevien hakemusten määrästä tai luonteesta. Asetuksen mukaan komissio antaa Euroopan digitaalisten palvelujen lautakuntaa kuultuaan tarvittaessa suuntaviivoja muun ohessa luotetuilta ilmoittajilta vaadittujen edellytysten soveltamisesta.

Liikenne- ja viestintävirastolle tulisi myös uusi tehtävä, joka koskisi tutkijoiden tekemiä hakemuksia saada asetuksen mukainen hyväksytyn tutkijan asema. Asetuksen mukaan tutkijat voivat toimittaa hakemuksensa myös sen tutkimusorganisaation jäsenvaltion digitaalisten palvelujen koordinaattorille, johon he kuuluvat. Hyväksytty tutkija voisi saada pääsyn erittäin suurten verkkoalustojen tai erittäin suurten verkossa toimivien hakukoneiden tarjoajien tietoihin sellaista tutkimusta varten, joka edistää 34 artiklan 1 kohdan mukaisesti järjestelmäriskien havaitsemista, tunnistamista ja ymmärtämistä unionissa ja 35 artiklan mukaisten riskinvähentämistimenpiteiden asianmukaisuuden, tehokkuuden ja vaikutusten arviointia. Liikenne- ja viestintävirastolle tulisi tehtäväksi tutkijoiden hakemusten alustava arviointi siitä, täyttävätkö tutkijat kaikki asetuksen 40.8 artiklassa säädetyt edellytykset. Tämän arvion jälkeen Liikenne- ja viestintävirasto lähettäisi hakemuksen yhdessä asianomaisten tutkijoiden toimittamien liiteasiakirjojen ja alustavan arvioinnin kanssa erittäin suurten verkkoalustojen tai erittäin suurten verkossa toimivien hakukoneiden tarjoajien sijoittautumispaikan digitaalisten palvelujen koordinaattorille. Asetuksen mukaan erittäin suurten verkkoalustojen tai erittäin suurten verkossa toimivien hakukoneiden tarjoajien sijoittautumispaikan digitaalisten palvelujen koordinaattori tekee lopullisen päätöksen hyväksytyn tutkijan aseman myöntämisestä tutkijalle. Tämän uuden tehtävän osalta ei ole arviota tulevien hakemusten määrästä tai luonteesta.

Virastolla olisi käytössään asetuksen mukaiset tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet asetuksen mukaisten velvoitteiden noudattamiseksi. Virasto voisi hyväksyä välityspalvelujen tarjoajien sitoumukset asetuksen noudattamiseksi ja tehdä sitoumuksista velvoittavia. Virasto voisi velvoittaa välityspalvelun tarjoajan lopettamaan rikkomuksensa ja määrätä velvoitteen tehosteeksi uhkasakkoja. Virasto voi määrätä myös seuraamusmaksuja asetuksen rikkojille.

Asetuksen mukaisten velvoitteiden valvonta kohdistuu kaikkiin välityspalveluihin, jotka voivat olla pelkkiä säilytyspalveluja tai jotka tarjoavat tallennusta välimuistiin tai pelkkää siirtotoimintaa. Kuitenkin uutena säilytyspalvelujen alakategoriana valvonnan piiriin kuuluisi erityisesti myös Suomeen sijoittautuneita verkkoalustoja, jotka eivät ole asetuksen mukaisia mikroyrityksiä tai erittäin pieniä yrityksiä. Vaikka Suomeen ei ole sijoittautunut erittäin suuria verkkoalustoja, joihin soveltuisivat asetuksen mukaiset raskaimmat velvoitteet, on huomattava, että valituksen Liikenne- ja viestintävirastolle voisi tehdä suomalainen välityspalvelun vastaanottaja, vaikka väitettyyn rikkomiseen olisi syyllistynyt toiseen EU-jäsenvaltioon sijoittautunut välitys-

palvelun tarjoaja. Koordinaattoriviranomaisena viraston tehtävänä on arvioida valitus ja toimittaa se tarvittaessa toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaiselle mahdollisen lausunnon kera. Jos valitus kuuluu Suomessa jonkin toisen toimivaltaisen viranomaisen vastuulle, koordinaattorin olisi toimitettava se kyseiselle viranomaiselle.

Virastolle tulevien yhteydenottojen ja valitusten määrää on tässä vaiheessa vaikea arvioida. Viraston valvonnan toteutus ja painopisteet riippuvat viraston käytettävissä olevista resursseista ja palvelujen vastaanottajien kuten kuluttajien ja yrityskäyttäjien aktiivisuudesta.

Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviin kuuluisi koordinaattorin roolissa yhteistyö toisten jäsenvaltioiden digitaalisten palveluiden koordinaattoreiden ja komission kanssa sekä osallistuminen erikseen perustettavan Euroopan digitaalisten palvelujen lautakunnan työhön. Viraston tehtäviin kuuluisi myös raportointia komissiolle ja muille digitaalisten palvelujen koordinaattoreille. Lisäksi tehtäviin kuuluisi tiivistä yhteistyötä muiden kansallisten viranomaisten kanssa, kuten tietosuojavaltuutetun ja kuluttaja-asiamiehen kanssa.

Edellä mainitut tehtävät olisivat Liikenne- ja viestintävirastolle uudenlaisia - vahvaa juridista ja teknistaloudellista osaamista vaativia tehtäviä rajat ylittävine menettelyineen. Sääntelyn myötä myös viraston valvottavana olevien yritysten piiri laajenee toimijoihin, joista virastolla ei kaikinensa ole entuudestaan kokemusta. Valvonnan käynnistäminen edellyttää toimijapiirin ja toimijoiden tarjoamien palveluiden kartoittamista ja arviointia. Se mistä palvelusta on kyse, riippuu yksinomaan sen teknisistä toiminnoista, jotka saattavat kehittyä ajan mittaan ja tätä olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Huomionarvoista on myös, että yksittäinen toimija voi tarjota useita digipalvelusäädöksen soveltamisalaan kuuluvia erilaisia palveluja. Lisäksi viraston on järjestettävä kansallinen neuvonta- ja valvontatoiminta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tehtävät edellyttävät myös uudenlaisen yhteistyön järjestämistä niin kansallisesti kuin muiden jäsenmaiden ja komission kanssa. Asetuksen mukainen kansallinen koordinoititehtävä edellyttää tiivistä yhteistyötä asetuksen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä muiden kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Koordinaattori myös kokoaa toiminnastaan ja muiden toimivaltaisten viranomaisten toimenpiteistä raportin vuosittaiseen jäsenvaltion EU-raportointiin.

Uudet tehtävät aiheuttavat Liikenne- ja viestintävirastolle arviolta **pysyvän [kuuden ja puolen] henkilötövuoden [650 000 euroa]** resurssitarpeen. Arviolta resurssitarpeet kohdistuvat erityisesti kansallisen koordinaattorin tehtäviin ja kansalliseen yhteistyöhön muiden viranomaisten kanssa (1,5 htv), valitusten käsittelyyn ja välityspalveluiden menettelyjä koskevaan valvontaan sisältäen uhkasakkojen ja seuraamusmaksujen valmistelun (2 htv), kuluttajien ja yrityskäyttäjien sekä välityspalveluntarjoajien että luotettujen ilmoittajien ja tutkijoiden neuvontaan (1 htv), sekä yhteistyöhön komission ja muiden jäsenmaiden kanssa (1 htv) kuten myös asetuksen edellyttämän tiedonvaihtoon käytettävän tietojenvaihtojärjestelmän (ISS, Information sharing system) käyttämisestä (1 htv).

Kyseinen komission ISS-tietojärjestelmä on tarkoitettu kaikkeen asetuksen mukaiseen tiedonvaihtoon jäsenmaiden koordinaattoreiden, Euroopan digitaalisten palvelujen lautakunnan ja komission välillä. Pelkästään 27 jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisten toisilleen lähettämien erilaisten pakollisten ilmoitusten määrän odotetaan olevan merkittävä. Tietojärjestelmän kautta tehdään myös keskinäiset tietopyynnöt ja pyynnöt koordinaattoriviranomaisen tutkintavaltuuksien käyttöön tai yhteisiin tutkimuksiin sekä pyynnöt koordinaattoreiden rajat ylittävään yhteistyöhön keskinäisen avunannon toteuttamiseksi. Asetuksen mukaan koordinaattorit, komissio ja lautakunta käyttävät tietojenvaihtojärjestelmää kaikessa asetuksen mukaisessa viestinnässä. Asetuksen mukaan muille toimivaltaisille viranomaisille voidaan myöntää pääsy tähän järjestelmään asetuksen mukaisesti annettujen tehtävien suorittamiseksi, mikä edellyttää etukäteen

kansallisen prosessin suunnittelua. Vertailun vuoksi tietosuojavaltuutetun toimistolta saadun tiedon perusteella vastaavatyypistä tietojärjestelmää (IMI) hallinnoi tietosuojavaltuutetun toimistossa täysipäiväisesti yksi henkilö. Tämä henkilö mm. vie asiakirjoja (kantelut ym.) IMI-tietojärjestelmään ja toimittaa järjestelmän kautta tulevat asiakirjat tiedoksi ja käsiteltäväksi asianomaiselle esittelijälle sekä tallentaa asiakirjat asianhallintajärjestelmään. Myös Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on ns. CPC-IMI:n puolella valvontatoiminnossa useita käyttäjiä, minkä lisäksi CPC-koordinaattori IMI-yhteyspiste pääkäyttäjänä. Komission digipalvelusäädöksen 85 artiklan mukaisesti perustama tietojenvaihtojärjestelmä edellyttää pelkästään järjestelmään saapuvien tietojen käsittelyn osalta henkilöstön erityisosaamista ja varsinaisen käsittelyn osalta juridista osaamista. Koordinaattoriviranomaisen ollessa ISS-järjestelmän kansallinen yhteyspiste vaaditaan myös teknistä osaamista käyttäjähallintaan, mahdollisiin järjestelmäongelmiin liittyen ja tietojärjestelmän uudistuksista johtuviin koulutuksiin. Komission tavoitteena on kouluttaa jäsenmaiden koordinaattoreiden henkilöstöä ennen kyseisen tietojärjestelmän tuotantoon tuloa asetuksen pääasiallisen soveltamisen alkaessa 17.2.2024.

Tietojärjestelmiin liittyviä kustannuksia on tässä vaiheessa vaikea ennakoida, koska komission keskitetyn järjestelmän teknisestä toteutuksesta ei ole tarkempia yksityiskohtia. Tietojärjestelmäkustannukset ovat myös riippuvaisia järjestelmien integroinnin toteutustavasta. Muihin vastaaviin järjestelmiin liittyvien kokemusten perusteella tietojärjestelmäkustannusten ei arvioida olevan merkittäviä. Tietojärjestelmän osalta merkittävät kustannukset syntyvät edellä kuvatusti järjestelmän käyttöön liittyvästä henkilötyöstä esimerkiksi tietojen viennistä järjestelmään, varsinaisen asian käsittelystä, järjestelmään tulevien muiden jäsenvaltioiden koordinaattoreiden ilmoitusten käsittelystä ja tietojen viemisestä manuaalisesti viraston asianhallintaan.

Viraston resurssitarpeita olisi tarkasteltava uudelleen siinä vaiheessa, kun nähdään virastolle tulleiden yhteydenottojen ja valitusten määrää sekä rajat ylittävän ja kansallisen yhteistyön vaikutukset työmäärään. Liikenne- ja viestintävirastolle on osoitettu viime vuosien aikana useita uusia tehtäviä, joihin ei ole esityksistä huolimatta saatu rahoitusta. Virasto on jo ottanut haltuun monia tehtäviä viraston olemassa olevalla rahoituksella ja tehtäviä järjestelemällä. Digipalvelusäädöksen mukaiset uudet tehtävät tuovat virastolle merkittävästi lisää työtä ja joka edellyttää myös uutta osaamista ja lisäresursseja. Tehtäviä ei ole mahdollista hoitaa viraston olemassa olevilla resursseilla.

Ehdotetussa seuraamuskollegiossa kyse on Liikenne- ja viestintävirastolle kuuluvan ratkaisuvallan järjestämisestä. Seuraamuskollegio ei siten lisää viraston tehtäviä. Kyse olisi viraston sisäisestä toimielimestä, jonka jäsenet olisivat jo virkasuhteessa virastoon. Seuraamuskollegion jäsenyys ei olisi täysipäiväinen toimi, vaan seuraamuskollegio kokoontuisi tarvittaessa.

Nykytila muuttuisi siten, että seuraamusmaksupäätöstä olisi tekemässä useampi henkilö (vähintään esittelijä ja kolme ratkaisijaa) kuin nykymallissa, jossa on useimmiten kaksi henkilöä (esittelijä ja ratkaisija). Lisäksi kyse olisi uudesta tavasta toimia virastossa. Seuraamuskollegion käyttöönotto edellyttää virastolta myös uusien toimintamallien kehittämistä ja ohjausta sekä päätöksentekoon osallistuvien esteettömyyden varmistamista. Seuraamuskollegion toiminnan käynnistäminen ja viraston työjärjestyksen päivitys vaativat kertaluonteisia työvoimakohdennuksia. Liikenne- ja viestintävirasto ei ole toistaiseksi määrännyt suuria seuraamusmaksuja. Virastolla on kuitenkin uhkasakkojen asettamisesta kokemusta, mikä on osoittanut uhkasakkoprosessin olevan työläs ja aikaa vievä. Seuraamuskollegion käsiteltäväksi tulevien asioiden lukumäärän ja työmäärän voidaan perustellusti odottaa vähitellen kasvavan, kun uusien säännösten valvonnasta saadaan kokemusta. Esimerkiksi tietosuojavaltuutetun toimiston seuraamuskollegio on tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen 2022 loppuun mennessä määrännyt yhteensä 17 seuraamusmaksua. Vuonna 2022 seuraamuskollegio kokoontui jo yhdeksän kertaa ja mää-

räsi viisi seuraamusmaksua. Myös maksuseuraamuskollegion toiminnan koordinointi ja valmistelu edellyttävät henkilöresursseja. Edellä esitetyn perusteella seuraamuskollegion resurssitarpeeksi arvioidaan **pysyvästi [0,5] henkilötyövuotta [50 000 euroa]**.

Seuraamuskollegiolla olisi toimivalta määrätä seuraamuksia usean säädöksen perusteella. Tämä korostaa tarkkuuden vaatimusta aineellisten kysymysten lisäksi menettelyllisissä kysymyksissä, sillä esimerkiksi päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudessa on eroja eri säädösten välillä.

Pääsääntö on, että seuraamusmaksut tilitetään valtiolle, joten niillä ei olisi suoraan vaikutuksia viraston talouteen.

Kuluttaja-asiamies

Esityksen mukaan kuluttaja-asiamies toimisi digipalvelusäädöksen valvontaviranomaisena

- 25 artiklan osalta silloin, kun verkkoalusta tarjoaa palvelua kuluttajalle;
- 26 artiklan 1a, 1b ja 1c kohdan osalta silloin, kun on kyse kaupallisesta mainonnasta elinkeinonharjoittajalta kuluttajalle;
- 26 artiklan 2 kohdan osalta;
- 30 artiklan 7 kohdan osalta;
- 32 artiklan osalta.

Digipalvelusäädöksen 25 ja 26 artikloissa säädetyt verkkoalustoja (välityspalveluntarjoaja) koskevat velvoitteet ovat uusia ja täydentäviä suhteessa siihen, mitä kuluttajansuojalainsäädäntö EU:n täyshermonisoivien kuluttajansuojaoikeudellisten direktiivien implementointien yhteydessä.

Digipalvelusäädöksen 19 ja 29 artiklojen mukaan 25, 26, 30 ja 32 artiklojen velvoitteita ei sovelleta verkkoalustojen tarjoajiin, joiden katsotaan olevan suosituksessa 2003/361/EY määritellyjä mikroyrityksiä tai pieniä yrityksiä, jollei niitä ole nimetty erittäin suuriksi alustoiksi 33 artiklan perusteella. Vaikka Suomeen sijoittautuneita riittävän suuria digipalvelusäädöksen soveltamisalassa olevia verkkoalustoja on arvioitu olevan noin 70, Suomessa kuluttajat käyttävät paljon muihin EU-jäsenmaihiin ja kolmansiin maihiin sijoittautuneita verkkoalustoja. Artiklojen 25, 26, 30 ja 32 osalta on ennakoitavissa tarve kansainväliseen valvontatoimintaan. Digipalvelusäädöksessä on säädetty sekä menettelyistä, joilla valvontaviranomaisten on siirrettävä asia palveluntarjoajan alkuperämaan ja toimivaltaisen EU-jäsenmaan viranomaisille, että tilanteista, joissa muun kuin palveluntarjoajan alkuperämaan viranomainen on toimivaltainen tutkimaan asian (56.7 artikla).

Digipalvelusäädöksen 25 artiklassa säädetään ns. pimeiden käytäntöjen/kaavojen (dark patterns) kiellosta. Artiklan valvonta kuuluisi kuluttaja-asiamiehelle silloin, kun verkkoalusta tarjoaa palvelua kuluttajalle. Muissa tilanteissa valvontaviranomainen olisi Liikenne- ja viestintävirasto. Artiklalla on käytännön merkitystä mm. verkkokaupankäynnin digitaalisille menettelyille ja tekoälyn hyödyntämisen valvonnalle. Artiklan mukaan kieltoa ei sovelleta käytäntöihin, jotka kuuluvat direktiivin 2005/29/EY tai asetuksen (EU) 2016/679 soveltamisalaa. Kuluttaja-asiamies valvoo direktiivin 2005/29/EY täytäntöönpanemiseksi säädettyjä kuluttajansuojalain

2 luvun ja valtioneuvoston asetuksen 601/2008 säännöksiä. Asetus (EU) 2016/679 on EU:n tietosuoja-asetus, jonka valvonta kuuluu tietosuojavaltuutetulle. Kuluttaja-asiamiehen valvontatehtävä olisi näin ollen kuluttajasuhteiden osalta laajempi kuin kuluttaja-asiamiehen nykyinen toimivalta.

Kuluttaja-asiamies olisi 26 artiklan 1a, 1b ja 1c kohtien valvontaviranomainen silloin, kun on kyse kaupallisesta mainonnasta elinkeinonharjoittajalta kuluttajalle. Siltä osin kuin kyse on muusta kuin kaupallisesta mainoksesta valvontaviranomainen olisi tietosuojavaltuutettu. Artiklalla on käytännön merkitystä kaupallisessa viestinnässä mm. vaikuttajamarkkinoinnin käytännöille ja digitaalisen markkinoinnin valvonnalle. 26 artiklan 1a kohta velvoittaa mainoksia esittävät verkkoalustojen tarjoajat parantamaan markkinoinnin läpinäkyvyyttä ja tunnistettavuutta selvästi erottuvien merkintöjen avulla. Merkinnät voidaan standardoida digipalvelusäädöksen 44 artiklan mukaisesti. Tällainen merkitseminen (ns. laputus/tagging) on tarkempi tekninen valvoite kuin kuluttajansuojalain 2 luvun 4 §:ssä oleva elinkeinonharjoittajiin kohdistuva yleinen piilomainnon kieltö. Kuluttajansuojalain 2 luvun 4 §:llä on pantu täytäntöön myös sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin 6 artikla ja sen kaupallisen viestinnän tunnistettavuuden vaatimus, jota sovelletaan yhä digipalvelusäädöksen rinnalla. Digipalvelusäädöksen 26 artiklan 1 b ja 1c kohdat edellyttävät, että kunkin yksittäiselle vastaanottajalle esitettävän mainoksen osalta palvelun vastaanottajien on voitava tunnistaa myös luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön, jonka puolesta mainos esitetään tai, jos kyseessä on eri henkilö, joka on maksanut mainoksen.

Digipalvelusäädöksen 26 artiklan 2 kohta velvoittaa verkkoalustojen tarjoajat tarjoamaan palvelun vastaanottajille toiminnon, jonka avulla ne voivat ilmoittaa, onko niiden toimittama sisältö kaupallista viestintää tai sisältääkö se sitä. Tällainen toiminto verkkoalustan on tarjottava myös kuluttajille, jotka pyytävät alustaa julkaisemaan heidän tarjoamaansa sisältöä. Digipalvelusäädöksen 26 artiklan veloitteet ovat pidemmälle meneviä ja tarkempia kuin kuluttaja-asiamiehen nykyinen valvontatehtävä. Lisäksi veloitteet edellyttävät verkkoalustoilta tietynlaista teknistä palvelumuotoilua.

Digipalvelusäädöksen 30 artiklan 7 kohdassa säädetään erityisestä tiedonantovelvoitteesta sellaisille verkko-alustan tarjoajille, jotka antavat kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa. Verkkoalustan on asetettava palvelun vastaanottajien saataville tietyt tiedot (30 artiklan 1 kohdan a, d ja e alakohdat) ainakin samalla verkkoalustan verkkorajapinnalla, jossa tavaraa tai palvelua koskevat tiedot esitetään. Digipalvelusäädöksen 30 artiklan 7 kohdan veloitteet ovat pidemmälle meneviä ja tarkempia kuin kuluttajansuojalain säännökset. Veloitteet kohdistuvat verkkoalustaan julkaisijana, kun kuluttajansuojalain säännökset kohdistuvat ensisijaisesti verkkoalustalla markkinoivaan elinkeinonharjoittajaan. Lisäksi tiedonanto kaupparekisteritiedoista ja elinkeinonharjoittajan antamasta omaehtoisesta vakuutuksesta poikkeaa kuluttajansuojalain säännöksistä.

Digipalvelusäädöksen 32 artiklassa säädetään erityinen tiedonantovelvollisuus sellaisille verkkoalustan tarjoajille, jotka antavat kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa. Verkkoalustan on annettava kuluttajille artiklassa tarkoitetut tiedot, jos se saa käytetyistä keinoista riippumatta tietää, että jokin elinkeinonharjoittaja on tarjonnut sen kautta kuluttajille laitonta tuotetta tai palvelua. Yhteydenotto kuluttajiin on tehtävä joko suoraan verkkoalustan käytössä oleviin kuluttajien yhteystietoihin tai ilmoittamalla asiasta verkkoalustalla. Suomessa laittomien tuotteiden ja palvelujen valvonta kuuluu muille kuluttajaviranomaisille kuin kuluttaja-asiamiehelle. Valvontatehtävä olisi näin ollen kuluttaja-asiamiehelle uuden tyyppinen ja laajempi kuin kuluttaja-asiamiehen nykyinen toimivalta. Valvontatyössä yhteistyö varsinkin tuoteturvallisuusviranomaisten, markkinavalvonta-asetuksen valvontaviranomaisten

ja poliisiviranomaisten kanssa on välttämätöntä, sillä niillä on tieto sekä hyödykevaatimuksista että siitä onko viranomaisen jo ollut yhteydessä alustaan.

Laki verkon välityspalveluin valvonnasta säätäisi digipalvelusäädöksen toimivaltaisten viranomaisten käytössä olevista keinoista ja sanktioista. Valvontapäätös ja siihen liittyvä uhkasakko olisi hallinnollisena seuraamuksena uusi digipalvelusäädökseen liittyvä keino kuluttaja-asiamiehelle. Kuluttajansuojalain valvonnassa kuluttaja-asiamies ei tee hallintopäätöksiä, lukuun ottamatta niitä harvinaisia tilanteita, joissa käytetään verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyviä toimivaltuuksia.

Digipalvelusäädöksen valvontaviranomaisena kuluttaja-asiamies neuvoisi verkkoalustojen tarjoajia ja alustojen käyttäjiä, käsittelee tiedusteluja ja valituksia, valvoisi ja tutkisi verkkoalustojen tarjoajien menettelyjä velvollisuuksien noudattamisessa sekä määräisi tai tekisi esityksen seuraamuksista ja tutkinta- ja täytäntöönpanotoimivaltuuksien käytöstä, mukaan lukien hallinnolliset seuraamusmaksut. Valvontatehtävän hoitaminen edellyttäisi tiivistä yhteistyötä laajasti eri kansallisten viranomaisten kanssa. Lisäksi kansainvälisesti valvontatehtävään kuuluisi uudenlaista yhteistyötä toisten jäsenvaltioiden digipalvelusäädöksen valvontaviranomaisten ja komission kanssa. Kun otetaan huomioon verkkoalustojen tarjoajien moninaisuus ja se, että ne käyttävät kehittyntä teknologiaa palvelujensa tarjoamiseen, valvontatehtävän hoitamisessa tarvittaisiin erityistä teknistä tietotaitoa.

Edellä kerrotusti digipalvelusäädöksen valvonta tarkoittaisi kuluttaja-asiamiehelle sekä oikeudellisesti että tekniluonteisesti uudenlaisia tehtäviä. Kuluttaja-asiamiehen osalta esityksen mukaisilla tehtävillä olisi **pysyvä [kolmen] henkilötyövuoden [285 000 euron]** resurssitarve. Resurssitarve kohdistuu erityisesti valvontatoimintaan ja viranomaisyhteistyöhön (2 htv) sekä teknisen valvonnan kehittämiseen ja ylläpitoon (1 htv).

Tietosuojavaltuutettu

Digipalvelusäädöksen 26, 27 ja 28 artikloissa säädetyt verkkoalustoja (välityspalveluntarjoaja) koskevat säännökset olisivat osin päällekkäisiä yleisen tietosuoja-asetuksen säännösten kanssa. Esityksen mukaisesti tietosuojavaltuutettu nimettäisiin toimivaltaiseksi valvontaviranomaiseksi 26 artiklan 1 kohdan a-d alakohdan osalta siltä osin kuin kyse ei ole kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvasta mainonnasta. Tietosuojavaltuutettu valvoisi myös 26 artiklan 3 kohdan, 27 artiklan ja 28 artiklan säännösten noudattamista.

Digipalvelusäädöksen 26 artiklassa säädettäisiin muun muassa mainonnan läpinäkyvyydestä ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien ns. arkaluonteisten henkilötietojen käytön kiellosta profilointiin perustuvassa mainonnassa. Asetuksen 27 artiklassa säädettäisiin muun muassa suosittelevajärjestelmissä käytettävien parametrien läpinäkyvyydestä. Asetuksen 28 artiklassa puolestaan säädetään alaikäisten yksityisyydestä ja alaikäisille kohdistetun profilointiin perustuvan mainonnan kiellosta.

Esityksen mukaan tietosuojavaltuutetulla olisi yksinomainen toimivalta valvoa sellaista välityspalveluntarjoajaa, jonka päätoimipaikka sijaistaa Suomessa, ja kyseessä on tietosuojavaltuutetun toimivaltaan kuuluvien artiklojen valvonnasta. Jos välityspalveluntarjoajalla ei ole toimipaikkaa unionin alueella, tietosuojavaltuutetulla olisi myös toimivalta valvoa välityspalveluntarjoajaa, joka on nimennyt laillisen edustajan Suomessa, ja kyse on tietosuojavaltuutetun toimivaltaan kuuluvien artiklojen valvonnasta. Mikäli välityspalveluntarjoajalla ei ole päätoimipaikkaa Suomessa eikä se ole nimennyt laillista edustajaa EU:n alueella, tietosuojavaltuutetulla

olisi toimivalta valvoa ja panna täytäntöön säännökset, jotka koskevat edellä kerrotusti tietosuojavaltuutetun toimivaltaan kuuluvien artiklojen valvonnasta. Tietosuojavaltuutetun toimivalta ei siten rajoittuisi vain Suomessa sijaitsevien välityspalveluntarjoajien valvontaan. Useat digipalvelusäädöksen soveltamisalaan kuuluvat verkkoalustat sijaitsevat muissa EU-maissa tai EU-alueen ulkopuolella, ja Suomessa sijaitsevat palvelun vastaanottajat käyttävät paljon muihin EU-maihin tai EU-alueen ulkopuolelle sijoittautuneiden verkkoalustojen palveluita. Tietosuojavaltuutetulla tulee olla riittävät resurssit valvoa Suomessa sijaitsevien palvelun vastaanottajien yksityisyysensuojan toteutumista.

On syytä huomioida, että 26–28 artikloissa mainitut verkkoalustat voivat olla luonteeltaan yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 kohdan mukaisia henkilötietojen käsittelijöitä, jotka käsittelevät henkilötietoja toisen tahon (rekisterinpitäjä) lukuun esimerkiksi ylläpitämällä verkkosivuja. Rekisterinpitäjä voisi esimerkiksi määrittellä verkkoalustalla tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn määrittämällä esimerkiksi sen, mitä henkilötietoja käytetään verkkorajapinnalla esitettävän mainonnan tukena (digipalvelusäädös 26 artikla 3 kohta ja 28 artikla 2 kohta). On mahdollista, että tällaisissa tapauksissa rekisterinpitäjän päätoimipaikka sijaitsee toisessa EU/ETA-alueen jäsenvaltiossa henkilötietojen käsittelijänä toimivan verkkoalustan sijaitessa Suomessa. Tällaisissa tapauksissa on mahdollista, että asiaa käsiteltäisiin myös yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisessa rajat ylittävässä menettelyssä eli kyseessä olisi monikerroksellinen menettely. Vaikka tällaisia asioita tulisi vireille vain muutamia vuodessa, on niillä merkittävä resurssivaikutus.

Tietosuojavaltuutetun valvottavana olevat digipalvelusäädöksen 26–28 artikloiden mukaiset säännökset ja niistä johtuvat velvollisuudet ja oikeudet eivät olisi kaikki sinänsä uusia, sillä digipalvelusäädöksen 26–28 artiklan säännökset ovat osittain päällekkäisiä yleisentietosuoja-asetuksen säännösten kanssa. Esimerkiksi digipalvelusäädöksen 26 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetty verkkoalustojen tarjoajan velvollisuus informoida verkkoalustalla esitetyn mainoksen osalta taho, jonka puolesta mainos esitetään, on päällekkäinen yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisen rekisterinpitäjän identiteettiä koskevan läpinäkyvyysvaatimuksen kanssa (yleinen tietosuoja-asetus 12 artikla 1 kohta ja 13 ja 14 artiklan 1 kohdan a alakohta). Puolestaan digipalvelusäädöksen 28 artiklan 1 kohdassa säädetty asianmukaisten ja oikeasuhteisten toimenpiteiden käyttöönotto alaikäisten korkeatasoisen yksityisyyden ja turvallisuuden suojaamiseksi on osittain päällekkäinen yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyn asianmukaisten teknisten ja organisatoristen suojatoimien vaatimuksen kanssa (yleinen tietosuoja-asetus 25 artikla oletusarvoinen ja sisäänrakennettu tietosuoja ja 32 artikla käsitellyn turvallisuus).

Mainituissa digipalvelusäädöksen 26–28 artikloissa säädettäisiin kuitenkin myös sellaisista verkkoalustoille säädetyistä velvollisuuksista ja toisaalta myös palvelun vastaanottajan oikeuksista, jotka olisivat täysin uusia eivätkä siten päällekkäisiä yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Esimerkiksi digipalvelusäädöksessä säädetään siitä, että verkkoalustan tarjoajat eivät saa esittää palvelun vastaanottajille mainoksia, jos niiden esittäminen perustuu yleisessä tietosuoja-asetuksessa määriteltyyn profilointiin, ja profiloinnissa käytetään erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja (digipalvelusäädöksen 26 artiklan 3 kohta). Vaikka profiloinnista yleisesti ja erityisten henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä säädetään yleisessä tietosuoja-asetuksessa, edellyttää digipalvelusäädöksen 26 artiklan 3 kohdan soveltaminen sellaista arviointia, jota tietosuojavaltuutettu ei suorita yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla. Digipalvelusäädöksen edellä mainitut vaatimukset siten täydentävät tietosuoja-asetusta. Lisäksi tietosuojavaltuutetun valvottavaksi kuuluisi myös 26 artiklan 1 kohdan valvominen esimerkiksi poliittisen ja aatteellisen mainonnan osalta. Tietosuojavaltuutetun tehtäviin kuluisi myös 26 artiklan 1 kohdan a-d alakohdan osalta sellaisen mainonnan valvonta, mikä on kohdistettu oikeushenkilölle. Digipalvelusäädöksen 27 artiklassa säädetään verkkoalustan tarjoajien velvollisuudesta ilmoittaa suosit-

telujärjestelmissä käytetyt tärkeimmät parametrit ja asettaa saataville toiminto, jonka avulla palvelun vastaanottaja voi vaikuttaa siihen, miten tietoja näytetään verkkorajapinnoilla. Sen arvioiminen, onko tiedot näytetty 27 artiklan mukaisesti ja onko verkkoalustan tarjoaja asettanut 27 artiklan mukaisesti saataville toiminnon, edellyttää tietosuojavaltuutetulta uudenlaista, erityisesti teknistä osaamista. Puolestaan digipalvelusäädöksen 28 artiklassa säädetty alaikäisten suojele verkossa on hyvin laaja ja koskee kaikkea alaikäisten henkilötietojen käsittelyä verkossa. Mainitun artiklan noudattamisen asianmukainen valvominen edellyttää lisäresursseja. Vaikka digipalvelusäädöksen 26–28 artiklat olisivat edellä kuvatusti osittain päällekkäisiä yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyjen edellytysten kanssa, säädettäisiin digipalvelusäädöksessä sellaisista uusista velvollisuuksista ja oikeuksista, joiden tehokas ja oikea-aikainen valvominen edellyttää lisäresursseja ja erityisesti uudenlaista teknisluonteista osaamista.

Tietosuojavaltuutetun valvontatehtävät tulisivat koostumaan erityisesti yhteistyöstä oman jäsenvaltion digitaalisten palveluiden koordinaattorin ja muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa, yhteistyöstä muiden jäsenvaltioiden digitaalisten palveluiden koordinaattoreiden ja komission kanssa, asian arvioinnista ja tutkinta- ja täytäntöönpanotoimivaltuuksien käytöstä, mukaan lukien hallinnolliset seuraamusmaksut. Edellä kerrotusti digipalvelusäädöksen 26–28 artiklojen valvonta edellyttäisi sekä oikeudellista että teknisluonteista osaamista. Arvioitaessa digipalvelusäädöksen 26–28 artiklan säännösten valvontaan tarvittavia resursseja, on huomioon otettava myös se, että suoramarkkinointia ja henkilötietojen käsittelyä markkinointiin koskevat kysymykset ovat yksi suurimmista toimialoista, joista saatetaan vireille kanteluita tietosuojavaltuutetun toimistossa. Tietosuojavaltuutetun osalta esityksen mukaisilla tehtävillä olisi **py-syvä [kahden ja puolen] henkilötyövuoden [213 000 euron]** resurssitarve, ottaen huomioon myös asian esittelyyn ja ratkaisuun käytettävä resurssi pitäen sisällä myös mahdolliseen hallinnollisen seuraamusmaksun määräämiseen tarvittavat resurssit.

Tietosuojavaltuutetulla on jo yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain nojalla kattavat toimivaltuudet henkilötietojen käsittelyn valvonnassa. Tietosuojavaltuutetun toimiston seuraamuskollegiolla on myös entuudestaan toimivalta määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja. Siten tietosuojavaltuutetulla on jo olemassa prosessi, jossa hallinnolliset seuraamusmaksut määrätään esittelystä eikä varsinaisesti prosessin luomiseen tarvita väliaikaisia resursseja.

Poliisi

Poliisille ei tässä esityksessä ehdoteta varsinaisia valvontatehtäviä. Asetuksen 18 artiklan mukaan, jos säilytyspalvelun tarjoajan tietoon tulee tietoja, jotka antavat aiheita epäillä, että on tapahtunut, on tapahtumassa tai todennäköisesti tapahtuu rikos, johon liittyy uhka ihmisen tai ihmisten hengelle tai turvallisuudelle, sen on viipymättä ilmoitettava epäilystään kyseisen jäsenvaltion tai kyseisten jäsenvaltioiden lainvalvonta- tai oikeusviranomaisille. Käytännössä ilmoitus tehtäisiin Suomessa poliisille. On huomattava, että asetus ei aseta välityspalvelun tarjoajalle yleistä velvoitetta valvoa siirtämiaan tai tallentamiaan tietoja eikä velvoitetta pyrkiä aktiivisesti saamaan selville laitonta toimintaa palvelussaan (7 artikla).

Poliisi on arvioinut, että 18 artiklan mukainen säilytyspalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuus aiheuttaa lisäyksen poliisille nykyisin tehtävien ilmoitusten määrässä siten, että siitä aiheutuu **[vähintään 5] henkilötyövuotta [425 000 euroa]** vastaava resurssitarve.

Markkinaoikeus

Esityksellä voi olla vaikutusta markkinaoikeuden toimintaan. Valvontapäätöstä koskevat asiat voitaisiin saattaa hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi, siltä osin kuin niiden valvonasta vastaa kuluttaja-asiamies. Kuluttaja-asiamies voisi hakea näissä asioissa asettamansa uhkasakon tuomitsemista maksettavaksi. Lisäksi kuluttaja-asiamies voisi tehdä esityksen seuraamusmaksun määräämisestä. Kuitenkin kuluttaja-asiamiehen valvomien artiklojen lukumäärästä ja siitä seuraavien mahdollisten markkinaoikeuteen saapuvien hakemusten ja esitysten arvioidusta määrästä johtuen uudistuksella ei ainakaan lähtökohtaisesti arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia markkinaoikeuden toiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin tai henkilöstötarpeeseen.

Oikeusrekisterikeskus

Oikeusrekisterikeskus huolehtisi seuraamusmaksusta tehdyn päätöksen täytäntöönpanosta. Arvioidaan, että Oikeusrekisterikeskukselle syntyy lisätyötä asetuksen soveltamisen alkuvaiheessa vähän. Oikeusrekisterikeskuksen mahdollinen työmäärän lisääntyminen tulee näkymään viiveellä.

4.2.4 Vaikutukset valtion talouteen

Digipalvelusäädöksestä aiheutuvat kustannukset viranomaisten toimintaan ovat viranomaisten arvion mukaan vuodesta 2024 eteenpäin noin [1,623] miljoonaa euroa vuosittain. Arvio perustuu henkilötyövuosiarvioihin valvontatehtävien hoitamisessa ja Poliisin rikosepäilyjä koskevien ilmoitusten käsittelyssä.

Viranomaisten kustannukset kohdistuisivat neljän ministeriön hallinnonaloille. Liikenne- ja viestintäministeriön osalta kustannukset kohdistuisivat Liikenne- ja viestintäviraston toimintamomentille, oikeusministeriön osalta oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamomentille, työ- ja elinkeinoministeriön osalta Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamomentille ja sisäministeriön osalta poliisitoimen toimintamomentille.

Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset valvonnan, neuvonnan ja muun viranomaistoiminnan osalta tulevat olemaan julkiselle taloudelle arviolta yhteensä siis [1,623] miljoonaa euroa vuosittain.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Asetuksen valvontavaihtoehdot

Valvontatoimien järjestämisessä oli valmistelussa esillä kaksi pääasiallista vaihtoehtoa: 1. Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi digitaalisten palvelujen koordinaattorina kaikkia digipalvelusäädöksen velvoitteita ja 2. tietosuojavaltuutettu ja kuluttaja-asiamies valvoisivat Liikenne- ja viestintäviraston ohella niiden toimivaltaan kuuluvia tai siihen läheisesti liittyviä velvoitteita. Valmistelussa arvioitiin asiaa viranomaisten, palvelun käyttäjien sekä elinkeinonharjoittajien näkökulmasta. Esityksessä on päädytty ratkaisuvaihtoehtoon 2.

Asetuksessa on osin muun lainsäädännön kanssa rinnakkaista ja täydentävää sääntelyä. Tällaisia ovat erityisesti esimerkiksi mainonnan avoimuuden ja kohdentamisen sääntely, suosittelujärjestelmien avoimuuden sääntely ja pimeiden käytäntöjen sääntely. Edellä mainituilta osin sääntely on paikoin päällekkäistä tietosuojavaltuutetun ja kuluttaja-asiamiehen valvomien säännösten kanssa.

Ensimmäisessä ratkaisuvaihtoehdossa positiivisena puolena voidaan arvioida olevan, että digipalvelusäädöksen valvonta olisi keskittynyt yhdelle viranomaiselle, joka voisi olla elinkeinonharjoittajille sekä palvelun vastaanottajille selkeä ratkaisu. Toisaalta valmistelussa arvioitiin, että digipalvelusäädöksen velvoitteiden jakautuessa useamman viranomaisen toimivaltuuksien piiriin, olisi tarkoituksenmukaista, että viranomaisvastuiden jako tukisi mahdollisimman hyvin viranomaisten nykyistä vastuunjakoa. Sekä tietosuojavaltuutetulla että kuluttaja-asiamiehellä on asiantuntemus sekä vakiintunut ja tunnettu asema omalla alallaan ja siten myös valvontatehtävien jakoa nykyisten toimivaltuuksien perusteella voidaan pitää selkeänä ratkaisuna sekä elinkeinonharjoittajille että palvelun vastaanottajille.

Valmistelussa todettiin, että on sekä palvelujen käyttäjien, elinkeinonharjoittajien että viranomaistoiminnan kannalta parasta, että ne viranomaiset, joilla on päällekkäistä toimivaltaa, valvovat vastaavia digipalvelusäädöksen velvoitteita. Sääntelyn päällekkäisyyden osalta on myös huomioitava, että tietyille viranomaisille on keskittynyt osaamista omalta alaltaan. Siten on tarkoituksenmukaista, että tietosuojavaltuutettu valvoo tietosuojaan liittyviä velvoitteita ja kuluttaja-asiamies kuluttajansuojaan liittyviä velvoitteita.

Jos asetuksen valvontavastuu oltaisiin päädytty keskittämään Liikenne- ja viestintävirastoon, olisi valvonnassa päällekkäisyyttä tietosuojavaltuutetun ja kuluttaja-asiamiehen valvontatoiminnan kanssa. Viranomaistoiminnan tehokkuuden kannalta todettiin, että valvontavastuiden jako viranomaisten osaamisen ja nykyisten toimivaltuuksien mukaisesti olisi paras ratkaisu.

5.1.2 Tuomioistuimen ulkopuoliset riidanratkaisuelimet

Asetuksen 21 artiklan mukaisesti digitaalisten palvelujen koordinaattorin on pyynnöstä sertifioidava jäsenvaltioon sijoittautunut tuomioistuimen ulkopuolinen riidanratkaisuelin käsittelemään välityspalvelun tarjoajien ja palvelun vastaanottajien välisiä, sisällön moderointiin ja käyttäjätilien sulkemiseen liittyviä riitoja. Sertifioidulla tuomioistuimen ulkopuolisella riidanratkaisuelimellä ei ole toimivaltaa määrätä osapuolia sitovaa ratkaisua riidalle. Asetus antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden perustaa tuomioistuimen ulkopuolinen riidanratkaisuelin.

Tällä hetkellä tuomioistuimen ulkopuolella on Suomessa olemassa useampia sovittelujärjestelmiä ja eräitä vaihtoehtoisia riidanratkaisumenettelyjä, mutta niiden käyttöaste on pääasiassa matala. Esityksen valmisteluvaiheessa ei katsottu tarpeelliseksi perustaa uutta tuomioistuimen ulkopuolista riidanratkaisuelintä käsittelemään verkkoalustojen ja niiden käyttäjien välisiä riitoja. Lisäksi on huomattava, että tuomioistuimen ulkopuolinen riidanratkaisuelin ei voi määrätä osapuolia sitovaa ratkaisua riidalle, vaan käyttäjä voi viimekädessä saattaa asian vireille tuomioistuimessa riita-asiana.

Esityksen valmistelussa kuitenkin tunnistettiin, että tilanteen kehittymistä olisi hyvä seurata erityisesti sen suhteen, miten suomalaiset välityspalvelujen vastaanottajat pääsevät toteuttamaan oikeuksiaan liittyen esimerkiksi sisällön moderointiin ja käyttäjätilien sulkemiseen. Mikäli myöhemmässä vaiheessa korostuu tarve perustaa nimenomaan tätä tarkoitusta varten tuomioistuimen ulkopuolinen riidanratkaisuelin, asiaa tulee tarkastella uudelleen.

5.1.3 Vaihtoehdot seuraamusmaksujen määräämisessä liikenteen ja viestinnän hallinnonalalla

Valmistelussa on ollut esillä useampi tapa järjestää monijäseninen toimielin määräämään suuret seuraamusmaksut. Erillinen seuraamuskollegio olisi perustelluin ratkaisu. Seuraamustoimivallan osoittamista Liikenne- ja viestintäviraston johtoryhmälle Finanssivalvonnan mallin mukaisesti ei pidetty tarkoituksenmukaisena, koska virastojen rakenne ja toiminnan järjestäminen

poikkeavat toisistaan merkittävästi. Finanssivalvonnan johtokunta on sitä koskevan lain mukaisesti finanssimarkkinoiden valvontaan osallistuva elin, kun taas Liikenne- ja viestintävirastossa substanssisääntelyn täytäntöönpano on vastuutettu viraston ulkoisille osaamisalueille.

Edellä mainitun ajoneuvolain muutoksen valmistelussa esillä oli malli, jossa virastoon perustettaisiin yksi kollegio, mutta viraston ratkaisuvallasta säädettäisiin asiakohtaisesti erillislaeissaan. Tässä mallissa seuraamuskollegion ratkaisuvallasta olisi riippunut asiasta eikä seuraamuksen suuruudesta. Kyseisen ehdotuksen jatkovalmistelussa arvioitiin, että myös pienten seuraamusmaksujen määräämisen osoittaminen monijäseniselle toimielimelle on valtiosääntöisesti mahdollista. Malli olisi vastannut olemassa olevia malleja. Sitä ei kuitenkaan pidetty tarkoituksenmukaisena, sillä malli olisi laajasti muuttanut seuraamusmaksujen määräämistä virastossa eikä nykytilassa ole havaittu muutostarpeita muutoin kuin suurissa seuraamuksissa. Mallin raskaus (menettelyjen hidastuminen ja viraston henkilöresurssien kohdentaminen) suhteessa saavutettaviin hyötyihin oikeusturvassa ei olisi ollut oikeassa suhteessa.

Niin ikään valmistelussa on pohdittu asiakohtaisten seuraamuskollegioiden perustamista – joko jokaiselle asialle tai teemoittain. Tämän taustalla oli ajatus turvata riittävä osaaminen seuraamuskollegiossa, sillä Liikenne- ja viestintäviraston toimiala on laaja. Malli olisi kuitenkin ollut hallinnollisesti raskas ja voinut johtaa seuraamuskäytäntöjen eriytymiseen. Riittävä osaaminen voidaan varmistaa yhdessä seuraamuskollegiossa siten, että siihen nimetään tarpeeksi monta jäsentä.

Ehdotuksessa on seuraamuskollegion ratkaisuvallasta päädytty euromääräiseen rajaan. Tämä vastaa siihen valtiosääntöiseen reunaehtoon, että suuret seuraamusmaksut on osoitettava monijäseniselle toimielimelle. Valmistelun aikana on harkittu, tulisiko euromääräisen rajan lisäksi seuraamuskollegiolle esitellä asiat, joiden laajuus tai laatu sitä muutoin edellyttää. Tällainen säännös toisi joustavuutta ja mahdollistaisi tapauskohtaisen harkinnan. Toisaalta seuraamusmaksun suuruus käytännössä ainakin jossain määrin korreloi asian laajuuden ja laadun kanssa, joten säännöksen lisäarvo voisi olla vähäinen. Vastaavan avoimen säännöksen tulkinta voisi olla vaikeaa, mikä voisi turhaan monimutkaistaa ja viivästyttää menettelyä. Viraston ratkaisukoonpano ei joka tapauksessa vaikuttaisi asian valituskelpoisuuteen.

Valmistelun aikana on lisäksi harkittu, tulisiko muut merkittävät seuraamukset, kuten toiminnan keskeyttämiset, osoittaa seuraamuskollegiolle. Nykytilassa ei kuitenkaan ole havaittu muutostarpeita tältä osin. Esimerkiksi toiminnan keskeyttämiset ovat harvinaisia. Näissä muissa seuraamuksissa ei myöskään välttämättä ole sellaisia mittaamisen kaltaisia yhtenäisyyttä kaipaavia seikkoja, jotka osaltaan puoltaisivat keskittämistä.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Digitaalisia palveluja koskevan asetuksen toimeenpano on parhaillaan käynnissä kaikissa jäsenvaltioissa. Asetuksen toimeenpanosta on keskusteltu komission digitaalisia palveluja koskevassa työryhmässä sekä komission digitaalisia palveluja koskevassa komiteassa. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö on käynyt epävirallisia keskusteluja eri jäsenvaltioiden kanssa asetuksen toimeenpanosta. Seuraavassa kuvataan lyhyesti eri jäsenvaltioissa julkaistuja tietoja asetuksen täytäntöönpanosta ja jäsenvaltioiden suunnitelmista nimetä asetuksen mukainen digitaalisten palvelujen koordinaattori ja järjestää asetuksen valvonta.

Ruotsissa julkistettiin tammikuussa 2023 selvitysmiehen näkemys asetuksen valvontatehtävien jakamisesta Ruotsissa, [Delbetänkande av Utredningen om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inre marknad för digitala tjänster](#). Selvitysmies katsoo, että digitaalisten palvelujen koordinaattoriksi tulisi nimetä Post- och telestyrelsen (PTS), joka myös valvoisi osaa

asetuksen velvollisuuksista. Muita toimivaltaisia viranomaisia selvityksessä erikseen mainittujen asetuksen artiklojen osalta olisivat mediaviranomainen (Myndigheten för press, radio och tv, MPRT) ja kuluttajaviranomainen (Konsumentverket). Selvitysmiehen lopullinen mietintö asetuksen valvontatehtävien jaosta ja tarvittavasta kansallisesta lainsäädännöstä valmistuu ke-säkuun lopussa.

Irlannissa on julkaistu [suunnitelma](#) asetuksen johdosta laadittavan lainsäädännön sisällöstä ja tavoitteena on saada lainsäädäntöehdotus parlamenttiin syksyllä 2023. Tarkoituksena on nimetä Media-viranomainen (Media Commission) asetuksen mukaiseksi koordinaattoriviranomaiseksi. Tämän lisäksi Irlannissa on tarkoituksena myös antaa asetuksen digitaalisia markkinapaikkoja koskevia säännöksiä kilpailu- ja kuluttajaviranomaisen (Competition and Consumer Protection Commission) valvottavaksi.

Ranskassa digitaalisten palvelujen koordinaattoriksi on suunniteltu nimettäväksi mediaviranomainen sekä muksi toimivaltaisiksi viranomaisiksi tietosuojaviranomainen ja kuluttajansuojaviranomainen.

Saksassa digitaalisten palvelujen koordinaattoriviranomaiseksi on suunniteltu nimettäväksi nykyinen televiranomainen, jolle on suunniteltu keskittää myös muiden digitaalisia palveluja koskevien EU-säädösten valvontaa. Muita valvovia viranomaisia olisivat tietosuojaviranomainen, liittovaltion oikeusvirasto (sosiaalisen median alustat) ja lasten suojelusta vastaava viranomainen (28 artikla).

Tanskassa digitaalisten palvelujen koordinaattoriviranomaiseksi on suunniteltu kilpailu- ja kuluttajavirastoa Konkurrence- og forbrugerstyrelsen, joka toimisi ainoana asetuksen valvontaviranomaisena.

Alankomaissa digitaalisten palvelujen koordinaattoriviranomaiseksi on tarkoitus nimetä Authority for consumers and Markets (ACM), jonka toimialaan kuuluvat kuluttajakysymykset, kilpailuasiat, sekä sähköisen viestinnän, energia-alan ja postin markkinoita koskevat asiat.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta

1 §. *Digitaalisten palvelujen koordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset.* Pykälän 1 momentissa nimettäisiin Liikenne- ja viestintävirasto digitaalisia palveluja koskevan asetuksen 49 artiklan mukaiseksi koordinaattoriviranomaiseksi. Asetuksen mukaisesti virasto vastaisi asetuksessa koordinaattoriviranomaisille säädetyistä tehtävistä Suomessa ja osallistuisi muiden jäsenvaltioiden vastaavien viranomaisten yhteistyöverkoston.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto vastaisi asetuksen valvonnasta Suomessa, jos valvontatehtävää ei olisi nimenomaisesti säädetty tietyn asetuksen artiklan osalta kuluttaja-asiamiehelle tai tietosuojavaltuutetulle 2 tai 3 pykälän nojalla. Mainitut kolme viranomaista olisivat asetuksen osalta toimivaltaisia viranomaisia Suomessa.

Pykälän 3 momentti sisältäisi viittauksen asetuksen 56 artiklaan, jossa säädetään kansallisten toimivaltaisten viranomaisten sekä komission alueellisesta ja asiallisesta toimivallasta. Toimivallan jaon pääperiaatteena on alkuperämaaperiaate, jonka mukaan Suomeen sijoittautuneita välityspalvelun tarjoajia valvovat Suomen viranomaiset. Euroopan komissio valvoo erittäin

suuria verkkoalustoja ja verkon hakukonepalveluja niin, että komissiolla on näiden toimijoiden osalta yksinomainen toimivaltuus valvoa asetuksen III luvun 5 jakson velvoitteita ja ensisijainen toimivalta valvoa näitä toimijoita III luvun 1-4 jakson velvoitteiden osalta.

2 §. Kuluttaja-asiamiehen toimivalta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuluttaja-asiamiehen valvontatehtävästä asetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena. Ehdotuksen mukaan kuluttaja-asiamies valvoisi asetuksen 25 artiklaa silloin, kun kyseessä on kuluttajille tarjottu verkkoalustan palvelu. Se valvoisi myös asetuksen 26 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista verkkoalustaan kohdistuvaa mainonnan tunnistettavuutta koskevaa velvollisuutta sekä mainitun kohdan b ja c kohdan mukaisia velvollisuuksia silloin, kun on kysymys mainonnasta elinkeinonharjoittajalta kuluttajalle. Kuluttaja-asiamies ei voi kuitenkaan puuttua aatteelliseen ja yhteiskunnalliseen mainontaan. Kuluttaja-asiamies valvoisi myös asetuksen 26 artiklan 2 kohdan mukaista verkkoalustan velvollisuutta tarjota palvelun vastaanottajille teknistä mahdollisuutta palvelun rajapinnalla ilmoittaa tallentamansa sisällön kaupallisesta luonteesta.

Lisäksi kuluttaja-asiamies valvoisi asetuksen 30 artiklan 7 kohdassa säädettyä verkkoalustan, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa, velvollisuutta. Säännöksen mukaan verkkoalustan tulee ilmoittaa verkkoalustalla toimivan elinkeinonharjoittajan tietoja verkkoalustan verkkorajapinnalla, jossa tavaraa tai palvelua koskevia tietoja esitetään. Lisäksi kuluttaja-asiamies valvoisi asetuksen 32 artiklan noudattamista, jonka mukaan verkkoalustan tulee ilmoittaa verkkoalustallaan kuluttajille, jos verkkoalusta saa tietää, että elinkeinonharjoittaja on myynyt sen alustan kautta laitonta tuotetta tai palvelua.

Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet digitaalisia palveluja koskevan asetuksen valvonnassa perustuisivat tämän lain lisäksi lakiin kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista ja kuluttajansuojalakiin. Ensiksi mainitun lain 4 §:n mukaan kuluttaja-asiamiehellä on kyseisessä laissa säädettyt sekä CPC-asetuksen 9 artiklan 4 kohdan b-d alakohdassa ja 7 kohdassa tarkoitetut toimivaltuudet myös silloin, kun kyse on muusta kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta kuluttajan suojaksi säädetyn lainsäädännön noudattamiseen valvontaan liittyvästä asiasta.

3 §. Tietosuojavaltuutetun toimivalta. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin tietosuojavaltuutetun tehtävistä asetuksen valvonnassa. Ehdotuksen mukaan tietosuojavaltuutettu vastaisi asetuksen 26 artiklan 1 alakohdan a, b, c ja d alakohtien valvonnasta siltä osin, kun valvonta ei kuuluisi kuluttaja-asiamiehelle ehdotetun 2 §:n mukaan. Nämä artiklakohdat koskevat verkkoalustojen avoimuutta palvelussaan näytettävästä mainonnasta. Tietosuojavaltuutettu vastaisi asetuksen 26 artiklan 3 kohdan ja 28 artiklan 2 kohdan mukaisen kohdennetun mainonnan sääntelyn valvonnasta verkkoalustoilla sekä 27 artiklan mukaisista verkkoalustojen sisällön suosittelujärjestelmien avoimuutta koskevien velvoitteiden valvonnasta. Edelleen tietosuojavaltuutettu vastaisi 28 artiklan mukaisesta verkkoalustan velvollisuudesta varmistaa alaikäisen käyttäjän yksityisyys ja turvallisuus verkkoalustalla, sillä velvollisuudella on liityntä EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin nimenomaisesti, että tietosuojavaltuutetun toimivaltuuksista henkilötietojen käsittelyn valvonnassa säädetään EU:n tietosuoja-asetuksessa ja kansallisessa tietosuojalaissa (1050/2018). Tähän lainsäädäntöön perustuviin tietosuojavaltuutetun toimivaltuuksiin nyt ehdotettu laki ei vaikuttaisi mitenkään.

4 §. Viranomaisten tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisten viranomaisten tiedonsaantioikeudesta suhteessa välityspalvelun tarjoajaan sekä asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun muuhun henkilöön, joka voi olla ammatti- tai elinkeinotoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa kohtuullisella varmuudella tietoinen asetuksen epäilyyn rikkomiseen

liittyvistä tiedoista. Tiedonsaantioikeus muulta henkilöltä voi kohdistua sekä luonnolliseen henkilöön että organisaatioon, kuten asetuksen 37 artiklan mukaisia tarkastuksia suorittavaan organisaatioon. Sääntely perustuu digipalvelusäädöksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohtaan. Toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus saada tiedot salassapitosäännösten estämättä. Tiedonsaantioikeus siis lähtökohtaisesti murtaa salassapidon.

Asetuksen mainitun kohdan mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla valtuudet vaatia välityspalvelun tarjoajia ja muita henkilöitä toimittamaan viranomaiselle ilman aiheetonta viivytystä tiedot liittyen asetuksen epäiltyyn rikkomiseen. Asetuksen mukainen tiedonsaantioikeus koskee asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyviä tietoja. Digipalvelusäädöksen johdantokappaleen 114 mukaisesti jäsenvaltioiden olisi annettava digitaalisten palvelujen koordinaattorille ja muille tämän asetuksen nojalla nimetyille toimivaltaisille viranomaisille riittävät valtuudet ja keinot tehokkaan tutkinnan ja täytäntöönpanon varmistamiseksi niille annettujen tehtävien mukaisesti.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimivaltaiten viranomaisten tiedonsaantioikeudesta. Momentin mukaisesti viranomaisilla olisi oikeus saada välityspalvelun tarjoajalta sekä muulta henkilöltä tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyvät tiedot, selvitykset ja asiakirjat salassapitosäännösten estämättä.

Tiedonsaantioikeus koskee myös välttämättömiä henkilötietoja. Välttämättömiin henkilötietoihin voi lukeutua myös yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely liittyy erityisesti asetuksen artiklojen 26 sekä 28 valvontaan. Mainituissa artikloissa kielletään mainonnan kohdentaminen verkkoalustoilla, jos kohdentaminen perustuu palvelun vastaanottajan tiettyjen henkilötietojen profilointiin. Jotta viranomainen voi valvoa, onko verkkoalusta noudattanut edellä mainittuja velvoitteitaan, on viranomaisen saatava tieto siitä, miten ja millä tiedoilla mainontaa on kohdennettu. Siten henkilötietojen, myös arkaluonteisten sellaisten, käsittely on välttämättömää asetuksen valvomiseksi ja viranomaisen tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Edellä mainittujen artiklojen valvojana toimii mainonnan kohdentamisen osalta tietosuojavaikuttettu. Siten arkaluonteisia henkilötietoja käsitellään erityisesti tietosuojavaikutetun toimesta tämän valvoessa verkkoalustan palvelun vastaanottajien henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta. Pykälän 2 momentin mukaan välityspalvelun tarjoajan tai muun henkilön olisi luovutettava tiedot viipymättä, viranomaisen pyytämässä muodossa ja maksutta. Edelleen momentissa säädettäisiin toimivaltaiten viranomaisen oikeudesta edellyttää tietojen toimittamista määrääjässä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolla olevan asetuksen 57 artiklan mukaisesti tässä pykälässä säädetyt tiedonsaantioikeudet, kun virasto pyytää tietoja toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisen pyynnöstä. Asetuksen mainitun artiklan mukaisesti digitaalisten palvelujen koordinaattorit ja komissio tekevät tiivistä yhteistyötä ja antavat toisilleen keskinäistä apua, jotta asetusta voidaan soveltaa johdonmukaisesti ja tehokkaasti. Edelleen artiklan mukaisesti tutkimusta varten sijoittautumispaikan digitaalisten palvelujen koordinaattori voi pyytää muita digitaalisten palvelujen koordinaattoreita antamaan tiettyjä niiden hallussa olevia tietoja, jotka koskevat tiettyä välityspalvelujen tarjoajaa, tai käyttämään 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tutkintavaltuuksiaan tiettyjen niiden jäsenvaltiossa sijaitsevien tietojen osalta. Asetuksen mukaisesti pyyntöä tulee noudattaa, ellei tietyt 57 artiklan 3 kohdassa säädetyt poikkeamisedellytykset täyty.

Tiedonsaantioikeuteen liittyvä henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste ja tietosuoja-asetuksen sallima kansallinen liikkumavara on kuvattu jaksoissa 12.1.1 ja 12.1.2.

5 §. Tiedonvaihto viranomaisten välillä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimivaltaisten viranomaisten oikeudesta vaihtaa salassa pidettävää tietoa, jos se on näille asetuksessa tai ehdotetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä. Asetuksen 49 artiklan mukaan digitaalisten palvelujen koordinaattori eli Liikenne- ja viestintäviraston sekä muiden toimivaltaisten viranomaisten eli kuluttaja-asiamiehen ja tietosuojavaltuutetun on tehtävä tiivistä ja tehokasta yhteistyötä keskenään. Asetuksen 110. johdantokappaleen mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava yhteistyö digitaalisten palvelujen koordinaattoriin ja muiden kansallisella tasolla nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten kesken, hyödyntämällä esimerkiksi resurssien yhdistämistä, yhteisiä työryhmiä, yhteisiä tutkimuksia ja keskinäisen avunantoa.

Asetuksen laajan soveltamisalan erilaisiin toimijoihin, sääntelyn monialaisuuden ja velvoitteiden lukumäärän vuoksi ei ole mahdollista tyhjentävästi selostaa, mitkä ja millä taholla olevat tiedot voisivat olla asetuksen rikkomista koskevan asian selvittämiseksi välttämättömiä, mutta tällaisia tietoja voisivat olla välityspalvelun käyttäjiin tai niillä toimiviin elinkeinonharjoittajiin liittyvät tiedot. Tarpeen voi olla myös jäljittää tietovirtoja tai verkkosivujen tai verkkotunnusten omistustietoihin liittyvien henkilöiden henkilöllisyys.

Pykälän 2 momentissa toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä poliisilta tai esitutkintaviranomaiselta vain ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä 18 §:n noudattamiseksi, eli tarvittaessa sen selvittämiseksi, onko digipalvelusäädöksen todettu rikkominen samalla myös poliisin esitutkinnan kohteena. Tämä olisi tarpeellinen tieto sen varmistamiseksi, ettei seuraamusmaksua määrätä sille, joka on epäiltyä samasta rikkomuksesta esitutkinnassa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poliisiin tai muun esitutkintaviranomaisen velvoitteesta toimittaa Liikenne- ja viestintävirastolle asetuksen 18 artiklan epäiltyyn rikkomiseen liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä Liikenne- ja viestintäviraston tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Asetuksen mainitussa artiklassa säädetään säilytyspalvelun tarjoajan velvoitteesta ilmoittaa lainvalvonta- ja oikeusviranomaiselle tiedoista, jotka antavat aiheita epäillä, että on tapahtunut, on tapahtumassa tai todennäköisesti tapahtuu rikos, johon liittyy uhka ihmisen tai ihmisten hengelle tai turvallisuudelle. Epäilystä tulee ilmoittaa viipymättä, kun säilytyspalvelun tarjoaja on saanut tiedon epäilyn perusteena olevasta tiedosta. Artiklan perusteella säilytyspalvelun tarjoajat tulevat todennäköisesti ilmoittamaan epäilyistään poliisille. Poliisi ei kuitenkaan valvoisi asetuksen 18 artiklaa, vaan valvontatehtävää hoitaisi Liikenne- ja viestintävirasto. Jotta asetuksen tehokas valvonta voitaisiin varmistaa, tulisi poliisiin tai muun esitutkintaviranomaisen ilmoittaa mahdollisesta asetuksen rikkomisesta valvontaviranomaiselle, Liikenne ja viestintävirastolle, sillä rikkominen tulee todennäköisesti ilmi rikostutkinnan yhteydessä. Toimitettaviin tietoihin voisi sisältyä myös yleisen tietosuojasetuksen 10 artiklan mukaisia rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä henkilötietoja. Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien tietojen käsittely on välttämätöntä, jotta voidaan varmistaa asetuksen tehokas valvonta mukaan luettuna mahdollisten seuraamusmaksujen määrääminen, jos säilytyspalvelun tarjoaja rikkoo asetuksen 18 artiklan mukaista velvoitettaan ja jättää ilmoittamatta tietoonsa tulleista, ihmisten henkeen ja turvallisuuteen kohdistuvista rikosepäilyistä.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste ja tietosuojasetuksen sallima kansallinen liikkumavara on kuvattu jaksoissa 12.1.1 ja 12.1.2.

6 §. Tarkastukset. Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla olisi asetuksen ja tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus valvontaa varten päästä tilaan, jossa välityspalvelun tarjoaja tai asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu muu henkilö käyttää elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyviin tarkoituksiin ja jossa säilytetään valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja, ja tehdä valvonnassa tarvittavia tarkastuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan toimivaltaisella viranomaisella olisi tarkastuksissa oikeus saada tutkittavakseen, jäljentää tai takavarikoida jäljennösten ottamista varten valvontatehtävän kannalta tarpeelliset asiakirjat ja tiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tarkastus voitaisiin toimittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa vain, jos se olisi välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja kyseessä olevassa tapauksessa olisi olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä digipalvelusäädöstä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voisi olla seuraamuksena tässä laissa säädetty hallinnollinen seuraamusmaksu.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyyn tilaan tehtävän tarkastuksen olisi oltava välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tällainen välttämättömyys voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun välityspalvelun tarjoamisessa käytettävät laitteet sijaitsevat pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa ja näiden laitteiden fyysinen tarkastaminen olisi välttämätöntä digipalvelusäädöksen säännösten noudattamisen selvittämiseksi. Välttämättömyyden lisäksi edellyttäisiin, että on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä, että digipalvelusäädöksen säännöksiä on rikottu tai niitä rikotaan. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että epäilyistä rikkomuksesta voi olla seuraamuksena hallinnollinen seuraamusmaksu.

Tarkastuksessa noudatettaisiin ilman nimenomaista säännöstäkin hallintolain 39 §:ää, jonka mukaan viranomaisen on muun muassa ilmoitettava tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, ellei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteuttamista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle olisi myös muun muassa kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä, mikäli tämä on mahdollista. Tarkastus olisi myös suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Myös muutoin hallintolaista ilmenevät hyvän hallinnon periaatteet tulisivat sovellettavaksi. Pyydettävien asiakirjojen ja muiden selvitysten tulisi olla tarpeen valvontatehtävän kannalta ja pyynnön laajuuden oikeassa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään nähden.

Liikenne- ja viestintävirastolla on asetuksen 57 artiklassa säädetyn edellytyksin velvollisuus toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisen pyynnöstä toimittaa tässä pykälässä tarkoitettu tarkastus Suomessa. Toisen jäsenvaltion pyynnöstä Liikenne- ja viestintäviraston suorittamassa tarkastuksessa noudatetaan ehdotetun pykälän säännöksiä.

Liikenne- ja viestintävirasto avustaa komission tarkastusten suorittamisessa Suomessa siten kuin niistä säädetään asetuksen 69 artiklassa.

7 §. *Kutsuminen kuultavaksi.* Ehdotettu pykälä vastaisi digipalvelusäädöksen 51 artiklan 1 kohdan c alakohtaa. Pykälässä säädettäisiin siitä, että toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus kutsua kuultavaksi välityspalvelun tarjoajan edustaja tai henkilöstön jäsen. Vastaavalla tavalla toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus kutsua kuultavaksi asetuksen 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun muun henkilön edustaja tai henkilöstön jäsen. Asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohtassa mainitulla muulla henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyen voi olla tietoja epäilyistä asetuksen rikkomisesta. Tällainen henkilö voi olla itsenäinen yrittäjä tai yritys, joka esimerkiksi tekee välityspalvelun tarjoajalle tarkastusta tai alihankintana verkkoalustan sisällön moderointia. Viranomaisella voisi tallentaa saamansa vastaukset kuultavien suostumuksella millä tahansa teknisellä välineellä. Kuulemisesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Liikenne- ja viestintävirastolla on asetuksen 57 artiklan mukaisesti tässä pykälässä säädetty oikeudet, kun virasto pyytää tietoja toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisen pyynnöstä.

8 §. Virka-apu. Pykälässä säädettäisiin tarpeellisesta virka-avun myöntämisestä. Pykälän mukaan toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus lakiehdotuksessa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta virka-apua. Poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Tarve poliisin antamaan virka-apuun voisi tulla digipalvelusäädöksen valvonassa kyseeseen etenkin tarkastusten toimittamisen yhteydessä.

9 §. Valvontapäätös. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisten asetuksen valvontaan liittyvästä valvontapäätöksestä. Viranomainen voisi päätöksellään velvoittaa välityspalvelun tarjoajan tai muun asetuksen velvoittaman noudattamaan asetuksen velvoitetta, lopettamaan asetuksen rikkominen sekä velvoittamaan tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä asetuksen noudattamisessa kohtuullisessa määräajassa. Välityspalvelun tarjoajaa velvoittavaa päätöstä tehostaakseen viranomainen voisi asettaa myös uhkasakon.

Ehdotettu viranomaisen toimivaltuus vastaisi asetuksen 51 artiklan 2 b alakohdan säännöstä sekä osittain myös 51 artiklan 2 d alakohdan toimivaltuutta uhkasakosta.

Pykälän 2 momentin mukaan viranomainen voisi antaa päätöksen myös väliaikaisena, jolloin se olisi voimassa, kunnes asia lopullisesti ratkaistu. Väliaikainen päätös voisi sisältää määräyksen tietyn väitetyn asetuksen rikkomisen lopettamiseksi tai korjaamiseksi. Päätöksen määräykset eivät saisi ylittää sitä, mikä on tarpeen sen varmistamiseksi, että estetään vakava haitta ennen lopullista päätöstä. Ennen 1 ja 2 momentin mukaisen päätöksen antamista viranomaisen tulee varata asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluksi, ellei kuulemista voitaisi toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii. Ehdotettu viranomaisen toimivaltuus vastaisi asetuksen 51 artiklan 2 e alakohtaa.

Pykälän 4 momentin mukaan se, johon kuluttaja-asiamiehen 1 momentissa tarkoitettu päätös kohdistuu, voisi saattaa asian hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa sen tiedoksisaannista. Muutoin päätös jäisi pysyväksi. Tämä vastaisi menettelyä kuluttaja-asiamiehen määrätessä kiellon muun lain nojalla (laki kilpailu- ja kuluttajavirastosta (661/2012) 10 §).

10 §. Sitoumukset. Liikenne- ja viestintävirasto ja tietosuojavaltuutettu voisivat päätöksellään määrätä välityspalvelun tarjoajan asetuksen noudattamisesta esittämät sitoumukset tätä velvoittaviksi. Päätöksessä olisi samalla todettava, ettei toimivaltaisen viranomaisen jatkotoimille ole enää perusteita. Päätös olisi voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Liikenne- ja viestintävirasto ja tietosuojavaltuutettu voisi ottaa asian uudelleen käsiteltäväkseen, jos jokin päätöksen perusteena oleva tosiseikka on muuttunut olennaisesti, jos sitoumuksia rikotaan tai jos päätös on perustunut osapuolten toimittamiin puutteellisiin, virheellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin.

Ehdotettu toimivaltuus vastaisi asetuksen 51 artiklan 2 kohdan a alakohtaa.

Lain kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista (566/2020) nojalla kuluttaja-asiamiehellä on kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2394 (yhteistyöasetuksen) 9 artiklan 4 kohdan b–d alakohdassa ja 7 kohdassa tarkoitettujen toimivaltuudet silloin, kun on kyse kuluttajan suojaksi säädetyn lainsäädännön noudattamisen valvontaan liittyvästä asiasta. Kyseisiä toimivaltuuksia ovat muun muassa valtuudet pyrkiä saamaan rikkomuksesta vastuussa olevalta elinkeinonhar-

joittajalta sitoumus lopettaa rikkomus tai hyväksyä tällainen sitoumus ja valtuudet saada elinkeinonharjoittajalta, elinkeinonharjoittajan aloitteesta, lisäksi oikaisutoimia koskevia sitoumuksia sellaisten kuluttajien hyväksi, joihin tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluva väitetty rikkomus on vaikuttanut tai tarvittaessa pyrkiä saamaan elinkeinonharjoittajalta sitoumuksia, joilla tarjotaan asianmukaisia oikeussuojakeinoja kuluttajille, joihin kyseinen rikkomus on vaikuttanut. Digipalvelusäädöksen 25, 26, 30 ja 32 artiklat, joita kuluttaja-asiamies osaltaan valvoisi ehdotetun 2 §:n mukaan, suojaavat myös kuluttajia palvelujen käyttäjinä ja niiden osalta kuluttaja-asiamiehellä olisivat käytettävissä myös yhteistyöasetuksen sitoumuksia koskevat toimivaltuudet.

11 §. Yhteistyö eri viranomaisten kanssa. Pykälässä säädettäisiin eri viranomaisten keskinäisestä yhteistyöstä. Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviraston, tietosuojavaltuutetun ja kuluttaja-asiamiehen on tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan toimittava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä. Asetuksen 49 artiklan mukaan digitaalisten palvelujen koordinaattorin eli Liikenne- ja viestintäviraston sekä muiden toimivaltaisten viranomaisten eli kuluttaja-asiamiehen ja tietosuojavaltuutetun on tehtävä tiivistä ja tehokasta yhteistyötä keskenään.

Tämän lisäksi valvovat toimivaltaiset viranomaiset tarvitsevat tukea myös muiltakin viranomaisilta, esimerkiksi tuoteturvallisuuksiin valvovalta markkinavalvontaviranomaisilta. Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin, että tuoteturvallisuuksien viranomaiset ilmoittavat oman valvontatyön yhteydessä havaitsemistaan digipalvelusäädöksen 30-32 artikloiden rikkomistilanteista näitä artikloja valvovalle Liikenne- ja viestintävirastolle sekä kuluttaja-asiamiehelle. Säännöksen taustalla on se, että mainitut asetuksen artiklat liittyvät tiiviisti kuluttajansuojaan sekä tuoteturvallisuuksiin, joita markkinavalvontaviranomaiset osaltaan valvovat. Esimerkiksi Euroopan yleinen tuoteturvallisuuksien asetus täydentää osaltaan digipalvelusäädöksen 31 artiklaa. Koska edellä mainittuihin artikloihin liittyy päällekkäistä toimivaltuutta muiden viranomaisten tehtäviin, tulisi valvojan viranomaisen saada tieto niistä rikkomuksista, jotka ovat tulleet ilmi muiden viranomaisen valvontatyössä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kuluttaja-asiamiehen ja tietosuojavaltuutetun velvollisuudesta ilmoittaa heille saapuneesta asetuksen mukaisiin velvoitteisiin liittyvästä valituksesta eli toimenpidepyynnöstä Liikenne- ja viestintävirastolle. Momentin taustalla on Liikenne- ja viestintäviraston asetuksen mukainen digitaalisten palvelujen koordinaattoritehtävät.

12 §. Uhkasakko. Lain 12 §:ssä säädettäisiin uhkasakosta. Pykälän 1 momentin mukaisesti toimivaltainen viranomainen voi asettaa tämän lain mukaisen velvoitteen tehosteeksi uhkasakon välityspalvelun tarjoajalle ja asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulle muulle henkilölle. Asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisella muulla henkilöllä tarkoitetaan tahoja, joka toimii elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja voi kohetuudella olla tietoinen asetuksen epäilyyn rikkomiseen liittyvistä tiedoista.

Pykälän 2 momentin mukaisesti välityspalvelun tarjoajalle uhkasakko tulee asettaa päiväkohtaisesti juoksevana. Momentissa säädettäisiin digipalvelusäädöksen 52 artiklan 4 kohdan mukaisesti uhkasakon enimmäismäärästä. Asetuksen mainitun kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on varmistettava, että uhkasakon enimmäismäärä on viisi prosenttia kyseisen välityspalvelujen tarjoajan edellisen tilikauden keskimääräisestä päivittäisestä maailmanlaajuisesta liikevaihdosta tai tulosta kultakin viivästyspäivältä asiaa koskevassa päätöksessä ilmoitetusta päivästä lasketuna. Siten kansallisesti uhkasakon enimmäismäärä tulee vastaavasti rajata 5 prosenttiin välityspalvelun tarjoajan edellisen tilikauden keskimääräisestä päivittäisestä maailmanlaajuisesta liikevaihdosta tai tulosta kultakin viivästyspäivältä. Uhkasakon enimmäismäärä koskee sekä

uhkasakon asettamista, että tuomitsemista. Digipalvelusäädöksen johdantokappaleen 117 mukaisesti uhkasakkojen tulee olla kussakin yksittäistapauksessa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia.

Pykälän 3 momentin mukaisesti välityspalvelun tarjoajalle asetettava juokseva uhkasakko asetettaisiin ilman kiinteää peruserää ja lisäeriä. Laissa poikettaisiin uhkasakkolain 9 §:n mukaisesta juoksevaa uhkasakkoa koskevasta sääntelystä. Kansallisesta uhkasakkoa koskevasta sääntelystä ehdotetaan poikettavan tältä osin, koska asetuksen mukainen uhkasakon enimmäismäärä lasketaan täysin juoksevana. Ehdotetusta muutoksesta seuraa myöskin, ettei uhkasakkolain 10 §:n 2 momentin säännös tulisi sovellettavaksi. Uhkasakkolain 10 §:n 2 momentissa säädetään, että uhkasakon lisäeristä voidaan tuomita maksettavaksi enintään kolme kertaa peruserän suuruinen summa, ja tämän ylittävältä osalta lisäerät raukeavat niiltä uhkasakkojaksoilta, jotka ovat alkaneet ennen kuin päätös uhkasakon tuomitsemisesta tehdään. Koska välityspalvelun tarjoajalle asetettavalle juoksevalle uhkasakolle ei asetettaisi kiinteää peruserää, ei myöskään uhkasakon tuomitsemisen enimmäismäärää voitaisi sitoa peruserän suuruuteen. Ehdotetulla sääntelyllä varmistetaan se, että uhkasakon enimmäismäärä vastaa asetuksen vaatimuksia.

Koska uhkasakkolain 10 §:n 2 momentti ei tule edellä kuvatulla tavalla sovellettavaksi, tulee vastaavasta rajoituksesta säätää erikseen. Uhkasakkolain juoksevan uhkasakon tuomitsemista koskevalla rajoituksella on tarkoituksena varmistaa uhkasakon kohtuullisuus tilanteessa, jossa uhkasakko juoksee esimerkiksi viranomaisen passiivisuudesta johtuen. Siten 3 momentissa säädettäisiin, että välityspalvelun tarjoajalle tämän lain mukaisen velvoitteen tehosteeksi asetettu juokseva uhkasakko voitaisiin tuomita kerrallaan enintään 60 päivän ajanjaksolta, jonka ylittävältä osalta uhkasakko raukeaa niiltä päiviltä, jotka ovat alkaneet ennen kuin päätös uhkasakon tuomitsemisesta tehdään. Koska asetuksen mukainen uhkasakon enimmäismäärä on sidottu viivästyspäiviin, olisi tarkoituksenmukaista sitoa myös tuomitsemista koskeva rajoitus päiviin. Uhkasakon asettamista koskeva päätös on 60 päivän ajanjaksolla tullut lainvoimaiseksi, mikäli asettamispäätöksestä ei valiteta, ja viranomaiselle voidaan katsoa jäävän riittävästi aikaa uhkasakon tuomitsemiselle, mukaan lukien asianomaisen kuulemiselle. Ehdotettu ajanjakso rajoitettaisiin myös uhkasakon nousemista kohtuuttoman korkeaksi, jos viranomaisen passiivisuuden vuoksi uhkasakkoa ei tuomittaisi 60 päivän ajanjakson aikana. Mikäli uhkasakko olisi noussut siihen enimmäismäärään, joka kerralla voidaan tuomita, mutta tuomitsemiseen kuluu aikaa, väliaikana kertyneitä rauenneita eriä ei voitaisi myöhemminkään tuomita maksettaviksi. Uhkasakko alkaisi tuomitsemisen jälkeen juosta uudelleen, ja se voitaisiin uutta asettamispäätöstä tekemättä tuomita jälleen maksettavaksi.

Pykälän 4 momentissa otetaan huomioon itsekriminalisointisuoja eli rikoksesta epäillyn henkilön oikeus kieltäytyä myötävaikuttamasta häntä koskevan rikosepäilyn selvittämiseen. Tällaisessa tilanteessa toimivaltaisella viranomaisella ei olisi oikeutta asettaa uhkasakkoa tiedonsaantioikeutensa tehostamiseksi. Momentin siten säädettäisiin, että uhkasakkoa ei saisi asettaa luonnolliselle henkilölle tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi, jos henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan. Ehdotuksen mukaan kynnukseksi asetettaisiin ”on aihetta epäillä”, jotta sääntely olisi yhdenmukaista esimerkiksi kuluttajaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain (566/2020) ja tietosuojalain (1050/2018) kanssa. Tällöin itsekriminalisointisuoja kattaisi paitsi ne tapaukset, joissa esitutkintaviranomainen on jo tehnyt päätöksen esitutkinnan käynnistämisestä, myös ne tilanteet, joissa valvontaviranomainen arvioi, että tapaus saattaa myöhemmin johtaa rikosoikeudellisiin seuraamuksiin.

Lisäksi momentissa rajoitettaisiin uhkasakon asettamista luonnolliselle henkilölle lain 7 §:n mukaisen kuulemispyynnön tehosteeksi. Rajoituksen johdosta uhkasakko olisi mahdollista asettaa

vain elinkeinonharjoittajalle sen varmistamiseksi, että elinkeinonharjoittaja saapuu kuulemiseen.

Pykälän 5 momentin mukaisesti uhkasakon asettamisessa ja tuomitsemisessa sovellettaisiin muilta osin uhkasakkolain sääntelyä. Siten asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulle muulle henkilölle, joka toimii elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja voi kohtuudella olla tietoinen asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyvistä tiedoista, asetettavaan uhkasakkoon noudatetaan kaikilta osin uhkasakkolain säännöksiä. Asetuksen 52 artiklan 4 kohdan mukainen uhkasakon enimmäismäärä ei nimittäin koske mainittuja muita henkilöitä vaan ainoastaan välityspalvelun tarjoajaa.

Muiden henkilöiden osalta on huomattava, että asetuksen 51 artiklan 2 kohdan mukaisesti muihin henkilöihin voidaan käyttää täytäntöönpanovaltuuksia vasta sen jälkeen, kun viranomaiset ovat antaneet kyseisille muille henkilöille hyvissä ajoin kaikki tällaisiin määräyksiin liittyvät merkitykselliset tiedot, mukaan lukien sovellettava määräaika, sakot tai uhkasakot, joita voidaan määrätä noudattamatta jättämisestä, sekä muutoksenhakumahdollisuudet. Siten uhkasakko voidaan asettaa muulle henkilölle vasta, kun tälle on annettu hyvissä ajoin kaikki asetettavaan veloitteeseen liittyvät tiedot, mukaan lukien tieto uhkasakon mahdollisuudesta, sekä tieto muutoksenhakukeinoista.

Pykälän 6 momentin mukaan vaatimuksen uhkasakon tuomitsemisesta kuluttaja-asiamiehen esityksestä ratkaisisi markkinaoikeus. Tämä vastaa menettelyä kuluttaja-asiamiehen kieltoon liittyvän uhkasakon tuomitsemisesta (laki kilpailu ja kuluttajavirastosta (661/2012) 10 §).

13 §. *Välityspalvelun tarjoajia koskevat seuraamusmaksut.* Esityksen 13–16 §:ssä säädettäisiin niistä välityspalveluntarjoajan asetuksen veloitteiden rikkomistilanteista, joiden seuraamuksena toimivaltaisella viranomaisella olisi mahdollista määrätä seuraamusmaksu.

Ehdotuksen 13–16 §:n sisältämät sanktioinnit liittyvät digitaalisia palveluja koskevan asetuksen 51 ja 52 artiklan täytäntöönpanoon. Artikloissa säädetään hallinnollisista seuraamusmaksuista liittyen asetuksen rikkomiseen. Yksittäistapauksessa seuraamusmaksun määrääminen olisi viranomaisen harkinnassa ja sitä olisi tarkoitus käyttää vain vakavammissa asetuksen rikkomistilanteissa. Seuraamusmaksua ei olisi aina tarkoituksenmukaista määrätä, esimerkiksi tilanteissa, joissa valvova viranomainen todettuaan välityspalvelun tarjoajan toimivan asetuksen vastaisesti osoittaa välityspalvelun tarjoajalle 9 §:ssä tarkoitettun valvontapäätöksen, jossa viranomainen velvoittaa palveluntarjoajan korjaamaan toimintansa eikä kyse ei ole asetuksen vakavasta rikkomisesta. Viranomainen voisi myös liittää valvontapäätökseensä uhkasakon. Kyse on valvojan viranomaisen harkintavallasta, jota on käytettävä hallintolaissa (434/2003) säädetyllä hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Näiden mukaisesti toimivaltaisten viranomaisten on toimitaan huomioitava muun muassa tasapuolisuus ja oikeasuhtaisuus kaikki merkitykselliset perusoikeudet huomioiden sekä käytettävä toimivaltaansa lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Seuraamusmaksun määrääminen on luonteeltaan merkittävä hallintotoimi, ja sitä on tarkoitus käyttää vain vakavammissa asetuksen rikkomistilanteissa.

Viranomaisen valvontatoiminnassa lähtökohtana on, että kun viranomainen harkitsee käytettävissä olevia toimivaltuuksiaan asetuksen rikkomistilanteessa, käytettävän toimivaltuuden tulee olla oikeasuhtainen suhteessa rikkomiseen. Jos rikkominen jatkuu yhä, viranomainen voisi rikkomuksen luonteesta riippuen ensivaiheessa velvoittaa päätöksellään palveluntarjoajan korjaamaan toimintansa ja mahdollisesti tehostaa päätöstään uhkasakolla ennen seuraamusmaksun antamista.

Ehdotuksen 18 §:ssä säädettäisiin tilanteista, jolloin viranomainen ei voisi määrätä seuraamusmaksua. Asetettavan seuraamusmaksun määrä perustuisi kokonaisarviointiin ja sen enimmäismäärä olisi kuusi prosenttia asetusta rikkoneen välityspalvelun tarjoajan edellisen tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Koska rangaistusluontoiset seuraamusmaksut rinnastuvat ankaruudeltaan sakkorangaistukseen, niille ei ehdoteta perittävän viivästyskorkoa tai muuta viivästysseuraamusta. Esitetyt sanktiot soveltuisivat silloin, kun suomalainen valvontaviranomainen on toimivaltainen palveluntarjoajan osalta. Jokainen jäsenvaltio sanktioi asetuksen rikkomisen omassa kansallisessa lainsäädännössään.

Seuraamusmaksun määrääminen edellyttäisi tahallisuutta tai huolimattomuutta. Huolimattomuuden arvioinnissa lähtökohtana olisi menettelyn ulkoinen huolellisuuden arviointi. Kyse on siitä, poikkeako välityspalveluntarjoajan menettely objektiivisesti arvioituna asetetusta velvoitteesta. Lisäksi huolimattomuus edellyttäisi subjektiivista arviointia. Kyse on siitä, ymmärsikö välityspalveluntarjoaja menettelynsä ja prosessiensa aiheuttavan riskin velvoitteen rikkomisesta ja otti tällaisen riskin tai olisiko palveluntarjoajan pitänyt ymmärtää riski digipalvelusäädöksen velvoitteen rikkomisesta. Käytännössä subjektiivisen huolellisuuden arvioinnissa on kyse siitä, ovatko välityspalvelun tarjoajan menettelytavat olleet riittävän huolellisia asetuksen säännösten noudattamiseksi. Jos valvova viranomainen on jo neuvotellut palveluntarjoajan kanssa saman säännöksen rikkomisesta, palveluntarjoajalle on syntynyt korostettu velvoite korjata menettelytavoissaan olevat puutteet.

Syyttömyysolettama huomioon ottaen seuraamusmaksun määräämisessä yleisenä lähtökohtana on, että toimivaltaisella viranomaisella on vastuu asetuksen rikkomisen riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä sekä sen toteennäyttämisestä. Viranomaisen selvitysvastuusta säädetään hallintolain 31 §:ssä, jonka mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset.

Ehdotetussa 13 §:ssä säädettäisiin sanktioinnista niiden artiklakohtien osalta, joiden rikkomiseen voisi syyllistyä jokainen välityspalvelun tarjoaja eli esimerkiksi teleyritys, pilvipalvelun tarjoaja tai verkkoalusta yritysten kokoon katsomatta. Ehdotetussa 14 §:ssä säädettäisiin niistä asetuksen artikloista, joiden rikkomiseen voisi syyllistyä välityspalvelun tarjoaja, joka tarjoaa asetuksen 3 artiklassa määriteltyä säilytyspalvelua. Edelleen 15 §:ssä säädettäisiin niistä asetuksen artiklakohdista, joiden rikkomiseen voisi syyllistyä välityspalvelun tarjoaja, joka tarjoaa asetuksen 3 artiklassa määriteltyä verkkoalustan palvelua. Niistä artiklakohdista, joiden rikkomiseen voisi syyllistyä verkkoalusta, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa, säädettäisiin ehdotetussa 16 §:ssä.

Ehdotetussa 13 §:n 1 momentissa olisi sanktioitu välityspalvelun tarjoajan 11 artiklan mukaisen velvollisuuden rikkominen nimetä keskitetty yhteyspiste sähköisen viestinnän mahdollistamiseksi kansallisten viranomaisten, komission ja Euroopan digitaalisten palveluiden lautakunnan kanssa asetuksen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä. Myös 11 artiklan 2 kohdassa säädetty velvollisuus julkistaa yhteyspistettä koskevat tarvittavat tiedot niin, että viestintä yhteyspisteen kanssa on mahdollisimman helppoa ja 11 artiklan 3 kohdassa säädetty velvollisuus ilmoittaa yhteyspisteen kanssa käytettävät kielet olisi sanktioitu.

Edelleen olisi sanktioitu 12 artiklan a kohdassa säädetty välityspalveluntarjoajan velvollisuuden rikkominen nimetä keskitetty yhteyspiste, jotta palvelun vastaanottaja voi viestiä palveluntarjoajan kanssa. Myös 12 artiklan 2 kohdassa säädetty velvollisuus julkistaa yhteyspistettä koskevat tiedot olisi sanktioitu. Asetuksen 11 ja 12 artiklan velvollisuudet koskevat kaiken kokoisia välityspalvelun tarjoajia.

Kyseessä ovat viranomaisten ja palvelun käyttäjien kannalta tärkeät velvollisuudet. Jos palveluntarjoajaan ei saada yhteyttä, koska yhteyspistettä ei ole nimetty ja julkistettu, tällä on keskeinen merkitys asetuksen valvonnan kannalta. Hyvin tyypillinen ongelma käytännössä on se, että välityspalvelun tarjoajaan ei saada mitään yhteyttä, sillä yhteystietoja ei ole saatavilla.

Asetuksen valvontaa koskeva pääsääntö on, että yrityksen sijoittautumismaan viranomainen valvoo sitä. Asetuksen 13 artiklan mukaisissa tilanteissa, joissa välityspalveluiden tarjoajalla ei ole toimipaikkaa unionissa, mutta se tarjoaa välityspalveluja unionissa/Suomessa, seuraamusmaksu voitaisiin määrätä artiklan 1 kohdan mukaisen velvollisuuden rikkomisesta nimetä laillinen edustaja EU:n alueella. Edelleen jos välityspalvelun tarjoaja rikkoo velvollisuutta laillisen edustajan valtuuttamisesta toimimaan toimivaltaisten viranomaisten, komission ja lautakunnan yhteystahona, tai velvollisuutta laillisen edustajan tietojen ilmoittamista Liikenne- ja viestintävirastolle, palveluntarjoajalle voitaisiin viimesijaisena keinona asettaa seuraamusmaksu. Jos EU:n ulkopuolelle sijoittautunut palveluntarjoaja ei ole ilmoittanut laillista edustajaa EU:ssa, mutta tarjoaa palveluita Suomeen (esimerkiksi suomen kielellä), Liikenne- ja viestintävirasto voi vaatia palveluntarjoajaa ilmoittamaan laillisen edustajan jonnekin jäsenvaltioon ja myös määräämään seuraamusmaksun viimesijaisena keinona, jos palvelun tarjoaja ei noudata asetuksen 13 artiklaa. Asetuksen 56 artiklan 7 kohdan mukaan, jos välityspalvelun tarjoaja ei nimeä laillista edustajaa 13 artiklan mukaisesti, kaikilla jäsenvaltioilla on valtuudet valvoa kyseistä palvelun tarjoajaa. Jos Liikenne- ja viestintävirasto aikoo valvoa kyseistä palveluntarjoajaa, sen on ilmoitettava asiasta muiden jäsenvaltioiden koordinaattoriviranomaisille ja komissiolle.

Kyseessä olisi EU:n ulkopuolelle sijoittautunut toimija, joka tarjoaa palvelua EU:n alueelle, ja jossain tapauksissa palveluja voitaisiin tarjota jopa suomen kielellä. Tällöin Liikenne- ja viestintävirastolla tulee olla tehokkaita toimivaltuuksia puuttua palveluntarjoajan toimintaan ja asetuksen velvoitteiden noudattamiseen.

Asetuksen 14 artiklan 1 kohdan mukaan välityspalvelun tarjoajalla on velvollisuus sisällyttää ehtoihinsa tiedot mahdollisista rajoituksista palvelun käytölle palvelun vastaanottajien toimittamien tietojen osalta selkeällä, yksinkertaisella, ymmärrettävällä, käyttäjäystävällisellä ja yksiselitteisellä kielellä. Edelleen käyttöehtojen on oltava julkisesti saatavilla, helposti käytettävissä olevassa muodossa. Palvelun tarjoajan on ilmoitettava palvelun vastaanottajille ehtoihin tehtävistä merkittävistä muutoksista. Jos on kyse alaikäisille suunnatusta palvelusta artiklan 3 kohdan mukaan välityspalvelun tarjoajan tulee selvittää palvelun käytön edellytykset ja rajoitukset siten, että alaikäiset voivat ymmärtää ne. Näiden velvollisuuksien rikkominen olisi sanktioitu 1 momentin 4 kohdassa. Asetuksen 14 artiklan 4 kohtaa ei olisi sanktioitu, sillä kyseisestä artiklakohdasta ei käy ilmi, minkä säännöksen vastaisista teoista tai laiminlyönneistä voi olla seuraamuksena sanktio.

14 §. Säilytyspalvelun tarjoajan seuraamusmaksut. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä välityspalvelun tarjoajalle, joka tarjoaa säilytyspalvelua ja joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö momentissa lueteltuja asetuksen säännöksiä. Alla luetellut asetuksen huolellisuusvelvollisuudet ja sanktioinnit koskevat kaiken kokoisia yrityksiä. Myös verkkoalustan tarjoama palvelu on säilytyspalvelua, joten alla olevat sanktioinnit koskevat myös verkkoalustoja riippumatta verkkoalustan koosta.

Pykälän 1 momentissa olisi sanktioitu 16 artiklan 1 tai 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden laiminlyönti järjestää palvelussaan ilmoitusmenettely koskien laitonta sisältöä, 16 artiklan 4 kohdassa säädetyn velvollisuuden laiminlyönti lähettää vahvistus ilmoituksen vastaanottamisesta, 16 artiklan 5 kohdassa säädetyn säilytyspalvelun tarjoajan velvollisuuden laiminlyönti ilmoittaa päätöksestään ilmoituksen laittomasta sisällöstä tehneelle taholle, ja edelleen ilmoittaa mahdollisista muutoksenhakukeinoista säilytyspalvelun tarjoajan päätökseen ja päätöksenteossaan

käyttämästään automatisoidusta välineistä sekä 16 artiklan 6 kohdassa säädetyn velvollisuuden käsitellä saamansa ilmoitukset laittomasta sisällöstä. Ehdotettuun 16 artiklan 6 kohdan sanktiointiin ei liitettäisi tarkoitettussa kohdassa säädettyjä laadullisia kriteerejä tai määräaikaakaan, vaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä tilanteessa, jossa laiminlyönti käsitellä ilmoituksia laittomasta sisällöstä on toistuva ja vakava.

Asetuksen 16 artiklassa säädetty yleinen ja kaikkien käytössä oleva laittoman sisällön ilmoitusmenettely ja säilytyspalvelun velvollisuus käsitellä näitä ilmoituksia ovat tärkeä asetuksella säädetty huolellisuusvelvollisuus, jonka tarkoituksena on parantaa palvelujen turvallisuutta, vähentää laiton sisältöä palveluissa ja lisätä palveluntarjoajien vastuullisuutta palveluistaan. Digipalvelusäädöksen keskeinen tavoite on varmistaa se, että säilytyspalvelun tarjoajille voidaan ilmoittaa laittomasta sisällöstä niiden palvelussa, sekä tehostaa laitonta sisältöä koskevien ilmoitusten käsittelyä.

Monet palveluntarjoajat tarjoavat jo nyt mahdollisuutta ilmoittaa palvelussa olevasta laittomasta sisällöstä. Asetuksen noudattamisen ja valvonnan kannalta on keskeistä sanktioida edellä mainitut 16 artiklan velvoitteet siltä osin, kuin ne ovat tarpeeksi selkeitä ja tarkkoja.

Momentissa olisi sanktioitu asetuksen 17 artiklassa säädettyjä säilytyspalveluntarjoajan, mukaan lukien verkkoalustan avoimuusvelvollisuuksia koskien tekemiään sisällön moderointipäätöksiä. Sinänsä asetus ei kiellä palveluntarjoajaa tekemästä artiklan 1 kohdassa mainittuja sisällön moderointipäätöksiä, mutta artiklassa säädetään palveluntarjoajalle velvollisuus esittää kaikille asianosaisille palvelun käyttäjille perustelut artiklassa mainituille moderointipäätöksille. Artiklan 1 kohdassa on lueteltu tapoja, joilla palveluntarjoajat, esimerkiksi verkkoalustat nykyisin moderoivat palvelussaan olevia sisältöjä sillä perusteella, että palveluntarjoaja pitää sisältöä laittomana tai yhteensopimattomana omien käyttöehtojensa kanssa. Näillä perusteilla verkkoalustat rajoittavat sisältöjen näkyvyyttä toisille palvelun käyttäjille (ns. shadow banning) tai poistavat sisältöä palvelussaan tai estävät siihen pääsyn kokonaan. Edelleen palveluntarjoajat edellä mainituin perustein jossain tapauksissa keskeyttävät tai lopettavat palvelun tarjoamisen tietyille käyttäjille kokonaan tai osittain taikka sulkevat palvelun käyttäjän tilin tilapäisesti tai pysyvästi. Kaikkien näiden moderointipäätösten osalta säilytyspalvelun tarjoajalla on 17 artiklan nojalla velvollisuus perustella päätöksensä.

Momentissa olisi sanktioitu seuraavat asetuksen 17 artiklassa säädettyjen säilytyspalvelun tarjoajan avoimuusvelvollisuuksien laiminlyönti. Säännökset ovat yksityiskohtaisia, mutta tärkeitä käyttäjien sananvapauden ja ilmaisuvapauden kannalta sekä myös jossain tapauksissa palvelun käyttäjän taloudellisen toiminnan ja elinkeinon harjoittamisen kannalta. Vaikka digipalvelusäädöksen tavoitteena on, että verkkoalustat puuttuvat tehokkaammin laittomaan sisältöön, tavoitteena on välttää myös ns. liikapoistoa ja sitä, että sääntelyllä olisi ns. chilling effect. Verkkoalustan tekemän sisällön moderointipäätöksen perustelujen toimittaminen asianosaisille tukee tätä tavoitetta ja perustelut lisäävät avoimuutta sekä ovat perustana myös palvelun käyttäjän jatkotoimille, kuten muutoksenhauille verkkoalustan sisäisessä valitusten käsittelyssä.

- 17 artiklan 3 kohdan a alakohdan velvollisuus sisällyttää palveluntarjoajan päätöksen perusteluihin tieto 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta tavasta, miten sisältöön pääsyä rajoitetaan muille palvelun käyttäjille ja mikä on rajoituksen alueellinen soveltamisala ja rajoituksen kesto,

- 17 artiklan 3 kohdan b alakohdan velvollisuus perustella tausta, miten palveluntarjoaja tuli tietoiseksi kyseisestä sisällöstä,

- 17 artiklan 3 kohdan c alakohdan velvollisuus ilmoittaa tiedot automatisoitujen välineiden käytöstä palveluntarjoajan päätöksenteossa tai sen taustalla,

- 17 artiklan 3 kohdan d alakohdan velvollisuus ilmoittaa oikeudellinen perusta, jos palveluntarjoaja katsoo sisällön laittomaksi, tai

- 17 artiklan 3 kohdan e alakohdan velvollisuus ilmoittaa palvelun käyttäjälle, minkä palvelun käyttöehtojen kohdan vastaiseksi palveluntarjoaja katsoo sisällön.

Momentin 3 kohdan mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä seuraamusmaksun säilytyspalvelun tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö asetuksen 18 artiklan velvollisuuden ilmoittaa lainvalvontaviranomaisille tiedossaan olevasta uhkaavasta tai tapahtuneesta rikoksesta, johon liittyy uhka ihmisen hengelle tai turvallisuudelle. Tällaisia ilmoitettavia tekoja voisivat olla esimerkiksi internetin keskustelupalstalla olevat kirjoitukset henkeen ja terveyteen liittyvistä uhkauksista. On huomattava, että velvollisuus koskee vain palveluntarjoajan tiedossa olevaa rikosta eikä palveluntarjoajalla ole asetuksen nojalla velvollisuutta etsiä palvelustaan rikollista sisältöä. Liikenne- ja viestintävirasto saisi tiedon 18 artiklan epäilyistä rikkomisesta poliisilta.

Kansallisessa lainsäädännössä ei ole ollut aiemmin artiklassa kuvattua velvollisuutta ilmoittaa tekeillä olevasta tai jo tapahtuneesta rikoksesta. Rikoslain (39/1889) 15 luvun 10 §:ssä säädetään rangaistavaksi törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen silloin kun lainkohdassa mainittu teko olisi vielä estettävissä. Asetuksen 18 artiklassa ei ole nimetty rikoksia, joihin liittyy uhka ihmisen tai ihmisten hengelle tai turvallisuudelle ja jotka tulee ilmoittaa lainvalvontaviranomaiselle, käytännössä poliisille. Kyseessä on kuitenkin ihmisten turvallisuuden ja yleisen turvallisuuden vuoksi tärkeä säilytyspalvelun tarjoajan velvollisuus. Tämän vuoksi esitetään, että Liikenne- ja viestintävirastolla olisi toimivalta määrätä säilytyspalvelun tarjoajalle seuraamusmaksun silloin, kun on kyseessä toistuva asetuksen 18 artiklan laiminlyönti.

15 §. Verkkoalustan seuraamusmaksut. Ehdotetun pykälän mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä verkkoalustan tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuuttaan rikkoo tai laiminlyö pykälän 1 momentissa lueteltuja asetuksen huolellisuusvelvollisuuksia. Asetuksen mukaan 1 momentissa luetellut verkkoalustan huolellisuusvelvollisuudet eivät koske pieniä tai mikroyrityksiä.

Verkkoalustan palvelu on asetuksessa säädettyä välityspalvelua sekä myös säilytyspalvelua. Tästä johtuen, vaikka verkkoalustan palvelua tarjoava yritys olisi pieni- tai mikroyritys, siihen soveltuvat kuitenkin edellä 13 ja 14 §:ssä säädetty välityspalvelun tarjoajan ja säilytyspalvelun tarjoajalle mahdolliset seuraamusmaksut.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle toimivalta määrätä seuraamusmaksu verkkoalustalle 17 artiklan 3 kohdan f alakohdassa säädetyn velvollisuuden rikkomisesta. Sen mukaan verkkoalustan tulee ilmoittaa 17 artiklassa tarkoitettua päätöksensä perusteluissa palvelun käyttäjälle tämän mahdollisuudesta saattaa palveluntarjoajan päätös asetuksen 20 artiklassa tarkoitettuun palveluntarjoajan sisäiseen valituksenkäsittelyjärjestelmään tai asetuksen 21 artiklassa tarkoitettuun tuomioistuimen ulkopuoliseen riidanratkaisuelimeen. Edelleen kyseisen artiklakohdan mukaan verkkoalustan tulee ilmoittaa, miten palvelun käyttäjä voi saattaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan säädettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle mahdolliseksi määrätä seuraamusmaksu, kun verkkoalusta laiminlöisi asetuksen 20 artiklan 1 kohdan mukaisen velvollisuuden tarjota palvelun vastaanottajalle pääsy verkkoalustan sisäiseen valitustenkäsittelyjärjestelmään määräajan (6 kuukautta) sen jälkeen, kun palveluntarjoaja on a) estänyt tai rajoittanut tallennetun sisällön näkymistä palvelussa, b) kun palveluntarjoaja on estänyt käyttäjän pääsyn palveluun kokonaan, osittain tai pysyvästi c) taikka kun palveluntarjoaja

on päättänyt keskeyttää tai lopettaa palvelun käyttäjän mahdollisuuden monetisoida eli hyödyntää taloudellisesti palvelun vastaanottajan tallentamaa sisältöä. Verkkoalustan sisäinen valitusten käsittelyjärjestelmä tulee olla myös niiden käytössä, jotka ovat tehneet 16 artiklan mukaisen ilmoituksen laittomasta sisällöstä.

Artiklassa on kuvattu edellä luetellut tavat moderoida sisältöjä tai kieltäytyä palvelun tarjoamisesta, joita verkkoalustat käyttävät yleisesti. Näissä tilanteissa on tärkeää, että palvelun käyttäjällä on oikeus pyytää verkkoalustaa oikaisemaan päätöksensä verkkoalustan tarjoamassa sisäisessä valitusten käsittelyjärjestelmässä, jos alustan käyttäjä kokee, että verkkoalustan sisältöä koskeva moderointipäätös on virheellinen.

Edelleen sisäiseen valitusten käsittelyjärjestelmän tehokkaaseen toimintaan liittyy verkkoalustan 20 artiklan 5 kohdan mukainen verkkoalustan velvollisuus ilmoittaa valituksen tehneelle valitusten käsittelyjärjestelmässä tehdystä päätöksestä sekä verkkoalustan päätöksen jälkeen mahdollisuudesta saattaa asia tuomioistuimen ulkopuoliseen riitojenratkaisumenettelyyn ja muista käyttäjän mahdollisuuksista riittauttaa verkkoalustan päätös, esimerkiksi oikeudesta saattaa asia oikeuden käsiteltäväksi riita-asiana.

Verkkoalustan sisäisen valituskäsittelyjärjestelmän tehokkaaseen toimintaan liittyy myös 20 artiklan 6 kohdan mukainen vaatimus sisäisen valitusten käsittelyjärjestelmän toiminnasta niin, että valitusjärjestelmässä päätökset tehdään sellaisen henkilöstön valvonnassa, jolla on asianmukainen pätevyys, eikä yksinomaan automatisoiduin välinein.

Asetuksen 20 artiklassa verkkoalustalle on säädetty velvollisuus ylläpitää palvelussaan sisäistä valitusten käsittelyjärjestelmää palvelun käyttäjille ja vaatimuksia valitusjärjestelmän helppokäyttöisyydelle sekä sisäiselle organisoinnille. Velvoitteiden tavoitteena on helpottaa käyttäjien mahdollisuutta riittauttaa verkkoalustan päätös, jossa verkkoalusta katsoo sisällön laittomaksi tai verkkoalustan käyttöehtojen vastaiseksi ja näin saada lievällä kynnyksellä päätös uudelleen arvioitavaksi. Asetuksen 20 artiklan säännösten tavoitteena on mahdollisuus saada verkkoalustan moderointipäätökset arvioituksi uudestaan nopeasti, syrjimättömästi ja niin, että uudelleen arviointiin sovelletaan ihmisen tekemää arviointia, jos aiemmin on käytetty automatisoitua sisällön moderointia. Edellä mainittu edistää käyttäjän sananvapautta verkkoalustalla ja tapauksesta riippuen elinkeinonharjoittajan mahdollisuutta harjoittaa elinkeinotoimintaa verkkoalustan välityksellä. Jos palveluntarjoaja laiminlyö velvollisuuttaan tarjota palvelussaan sisäinen valitusten käsittelyjärjestelmä, Liikenne- ja viestintävirastolla olisi toimivalta määrätä seuraamusmaksu verkkoalustalle.

Momentin 3 kohdassa sanktioitaisiin seuraamusmaksulla asetuksen 21 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaisen velvollisuuden laiminlyönti. Se koskee velvollisuutta ilmoittaa verkkoalustan rajapinnalla palvelun vastaanottajan mahdollisuudesta käyttää mitä tahansa EU:n alueella hyväksyttyä tuomioistuimen ulkopuolista riidanratkaisuelintä. Lisäksi sanktioitaisiin velvollisuuden laiminlyönti, joka koskee 21 artiklan 2 kohdan mukaista verkkoalustan velvollisuutta toimia tuomioistuimen ulkopuolisen riidanratkaisuelimen kanssa riidan ratkaisemiseksi.

Edellä mainitut velvollisuudet ovat tärkeitä, jotta verkkoalustan käyttäjä saa tietää asetuksen mukaisista oikeuksistaan saattaa erimielisyys verkkoalustan kanssa tuomioistuimen ulkopuolisen riidanratkaisuelimen käsiteltäväksi sekä että verkkoalusta osallistuu tällaisessa toimielimessä tapahtuvaan riidanratkaisuun. Tuomioistuimen ulkopuolinen riidanratkaisuelin ei voi kuitenkaan antaa osapuolia sitovaa ratkaisua sisällön moderointia koskevassa erimielisyydessä.

Asetuksen 22 artiklassa säädetään laittoman sisällön luotetuista ilmoittajista, joille kyseisen organisaation sijoittautumismaan digitaalisten palvelujen koordinaattori myöntää tämän aseman.

Verkkoalustojen tulee käsitellä ja päättää luotettujen ilmoittajien asetuksen 16 artiklan mukaisesti tekemät ilmoitukset laittomasta sisällöstä ensisijaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Momentin 4 kohdassa ehdotetaan sanktioitavaksi verkkoalustan velvollisuus toteuttaa tekniset ja organisatoriset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että luotettujen ilmoittajien ilmoitukset laittomasta sisällöstä käsitellään ja päätetään ensisijaisesti. Sanktioinnin tarkoituksena on varmistaa, että verkkoalustat priorisoivat luotettujen ilmoittajien ilmoitukset laittomasta sisällöstä. Viime kädessä luotetun ilmoittajan ilmoituksen alaisen sisällön poistamisesta palvelusta päättää kuitenkin aina verkkoalusta.

Asetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukainen verkkoalustan velvollisuus keskeyttää palvelun tarjoaminen palvelun vastaanottajalle, joka toistuvasti toimittaa/tallentaa palveluun ilmeisen laiton sisältöä, korostaa verkkoalustan vastuullisuutta palvelunsa käytöstä ja siitä, mitä palvelun käyttäjät tallentavat palveluun. Asetus ei sisällä suoranaista välityspalvelun tarjoajan velvollisuutta poistaa laiton sisältöä palvelustaan, vaan esimerkiksi asetuksen 16 artikla velvoittaa palveluntarjoajan vain käsittelemään ilmoituksia laittomasta sisällöstä. Asetuksen 23 artikla on poikkeus tästä pääperiaatteesta siltä osin, että 23 artikla velvoittaa palveluntarjoajan reagoimaan *ilmeisen* laittomaan sisältöön eli keskeyttämään kohtuulliseksi ajaksi ja ennakkovaroituksen annettuaan palvelun tarjoaminen tällaista sisältöä palveluun tallentavalle käyttäjälle. Viime vuosina julkisuudessa on ollut tapauksia, että verkkoalusta on keskeyttänyt palvelunsa tarjoamisen tietyltä käyttäjältä. Valvovana viranomaisena Liikenne- ja viestintäviraston on myös jatkossa arvioitava yksittäistapauksessa sitä, että onko Suomeen sijoittautunut verkkoalusta ryhtynyt 23 artiklan mukaisiin toimiin verkkoalustan käyttäjää kohtaan, joka toistuvasti toimittaa tai tallentaa verkkoalustalle *ilmeisen* laiton sisältöä. Asetuksen 63 johdantokappaleen mukaan sisältöä olisi pidettävä ilmeisen laittomana, jos maallikolle on ilman asiasisällön analyysia ilmieselvää, että sisältö on laiton.

Momentin 5 kohdassa ehdotetaan sanktioitavaksi verkkoalustan toiminta, jos se ei rajoita käyttäjiensä oikeutta käyttää palveluaan 23 artiklan mukaisesti silloin, kun käyttäjä toistuvasti käyttää verkkoalustaa ilmeisen laittoman sisällön levittämiseen. Sanktioinnilla olisi merkittävä yleisestävä vaikutus niin, että Liikenne- ja viestintävirastolla olisi tarvittaessa toimivalta määrätä seuraamusmaksu 23 artiklaa rikottaessa ja että velvoitetta valvottaisiin tehokkaasti Suomeen sijoittautuneiden verkkoalustojen osalta. Koska kyse on ilmeisen laittomasta sisällöstä, tällä velvollisuudella on myös keskeinen oikeus muiden oikeuksien toteutumiseksi, mikäli jokin käyttäjä toistuvasti tarjoaisi ilmeisen laiton sisältöä palveluun. Kyse voisi olla myös laajemmin yhteiskuntaan vaikuttavasta ilmeisen laittomasta sisällöstä verkkoalustalla.

Edelleen sanktioitaisiin 23 artiklan 4 kohdan mukaisen velvollisuuden laiminlyönti siten, että Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä verkkoalustalle seuraamusmaksun, jos verkkoalusta ei käyttöehdoissaan esitä palvelun väärinkäyttöä koskevia sääntöjään.

Asetuksen 24 artiklan 2 kohdan mukaan verkkoalustan tulee julkaista julkisesti saatavilla olevassa verkkorajapintansa osiossa palvelunsa aktiivisten vastaanottajien kuukausittainen keskimäärä vähintään kuuden kuukauden välein. Asetuksen 24 artiklan 3 kohdan nojalla verkkoalustalla on velvollisuus pyydettyä toimittaa komissiolle tai Liikenne- ja viestintävirastolle tieto palvelunsa käyttäjämäärästä ja 24 artiklan 5 kohdan mukaan verkkoalustalla on velvollisuus toimittaa komissiolle 17 artiklan 1 kohdan mukaiset perustelut palvelun käyttäjien sisältöön tehdyistä rajoituksista sillä perusteella, että verkkoalusta katsoo sisällön laittomaksi tai palveluntarjoajan käyttöehtojen vastaiseksi.

Edellä mainitut raportointivelvollisuudet koskevat verkkoalustoja, jotka eivät ole pieniä tai mikroyrityksiä. Tiedot ovat tarpeen verkkoalustojen valvonnassa ja ne antavat kuvan verkkoalustan toiminnan laajuudesta ja myöskin jossain määrin verkkoalustan toiminnan luonteesta. Tiedot

antavat kuvan siitä, missä laajuudessa verkkoalustat moderoivat palvelunkäyttäjien toimittamaa sisältöä ja miten paljon käyttäjät valittavat verkkoalustan tekemästä sisällön moderoinnista.

Momentissa sanktioitaisiin 25 artiklan 1 kohdan mukaisen kiellon rikkominen. Asetuksen 25 artiklan 1 kohta kieltää verkkoalustaa suunnittelemasta, järjestämästä, tai operoimasta palvelunsa verkkorajapintoja tavalla, jolla harhautetaan tai manipuloidaan niiden palvelun vastaanottajia tai muutoin olennaisesti vääristetään tai haitataan palvelun vastaanottajien kykyä tehdä vapaita ja tietoon perustuvia päätöksiä.

Asetuksen 25 artiklan valvonta jakaantuisi esityksen mukaisesti Liikenne- ja viestintäviraston sekä kuluttaja-asiamiehen kesken. Lisäksi komissiolla on toimivalta antaa artiklan soveltamisesta ohjeita. Jos verkkoalusta tulevaisuudessa jättää noudattamatta 25 artiklaa, on perusteltua, että viranomaisella olisi myös mahdollisuus määrätä verkkoalustalle seuraamusmaksu, sillä verkkoalusta voi saavuttaa oleellista taloudellista hyötyä 25 artiklassa kielletyllä menettelyllä. Säännöksessä kielletään verkkorajapinnan operointi tavalla, jossa olennaisesti vääristetään tai haitataan palvelun vastaanottajien kykyä tehdä vapaita ja tietoon perustuvia päätöksiä. Ilman seuraamusmaksun uhkaa säännöksessä tarkoitettuihin niin sanottuihin pimeisiin käytäntöihin voitaisiin puuttua vain valvontapäätöksin asetuksen rikkomisen jo tapahduttua, minkä jälkeen verkkoalusta voisi käyttää toisenlaista pimeää käytäntöä ja samankaltainen valvontaprosessi alkaisi uudestaan.

Asetuksen 26 artikla sääntelee mainontaa verkkoalustoilla. Esityksen mukaan 26 artiklan eri artiklakohtien valvonta jakaantuisi tietosuojavaltuutetun ja kuluttaja-asiamiehen kesken. Artiklan seuraavien säännösten rikkomista ehdotetaan sanktioitavaksi seuraamusmaksulla.

Asetuksen 26 artiklan mukaan verkkoalustojen, jotka esittävät verkkorajapinnoillaan mainontaa, on varmistettava se, että kunkin yksittäiselle palvelun vastaanottajalle esitettävän mainoksen osalta palvelun vastaanottaja voi tunnistaa, että esitetty tieto on mainos (26 artiklan 1 a kohta). Edelleen 26 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla verkkoalustalla on velvollisuus varmistaa, että verkkorajapinnalla mainoksen yhteydessä on palvelun vastaanottajan tunnistettavissa se luonnollinen tai oikeushenkilö, jonka puolesta mainos esitetään sekä jos tämä ei ole mainoksen maksaja myös se luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on maksanut mainoksen (artiklan 1 c kohta). 26 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan verkkoalustan, joka esittää verkkorajapinnallaan mainoksia, on myös varmistettava, että kunkin yksittäiselle palvelun vastaanottajalle esitettävän mainoksen osalta palvelun vastaanottaja voi tunnistaa/nähdä mainoksen osalta tiedot tärkeimmistä parametreista, joilla on määritelty palvelun vastaanottaja, jolle mainos esitetään.

Verkkoalusta voisi varmistua siitä, että 26 artiklan 1 kohdan tiedot näkyvät jokaisen mainoksen osalta tapauksen mukaan esimerkiksi sopimuksin mainoksia esittävien toimijoiden kanssa tai palvelumuotoilulla.

Momentissa esitetään sanktioitavaksi seuraamusmaksulla 26 artiklan 2 kohdan mukaisen velvollisuuden laiminlyöminen tarjota verkkorajapinnallaan toiminto, jonka avulla palvelun vastaanottaja (joka tallentaa sisältöä palveluun) voi ilmoittaa kaupallista viestintää sisältävästä sisällöstä reaaliaikaisesti. Useat verkkoalustat tarjoavat jo nykyisin tällaista toimintoa esimerkiksi vaikuttajamarkkinoijille, jotka ilmoittavat tuottamansa sisällön sisältävän kaupallista viestintää.

Edelleen esitetään mahdollisella seuraamusmaksulla sanktioitavaksi verkkoalustojen velvollisuus noudattaa 26 artiklan 3 kohdan mukaista kieltoa esittää verkkorajapinnalla mainontaa, jos mainoksen esittäminen perustuu asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 4 alakohdassa määriteltyyn

profilointiin, jossa käytetään asetuksen (EU) 2016/679 9 artiklassa tarkoitettuja henkilötietojen ryhmiä.

Edellä mainittujen mainontaa verkkoalustoilla koskevien uusien sääntöjen tarkoituksena on parantaa verkkoalustan sisältöjen tunnistettavuutta ja erottamista mainonnasta kaikille verkkoalustan käyttäjille, erityisesti kuluttajakäyttäjille. Asetuksen 26 artiklan 1 kohta kattaa myös poliittisen ja aatteellisen mainonnan ja sen erottamisen verkkoalustan muusta sisällöstä. Säännökset täydentävät ja tarkentavat voimassa olevaa kuluttajansuojalainsäädäntöä ja EU:n tietosuoja-asetusta. 26 artiklan kielto esittää mainoksia, joiden esittäminen perustuu profilointiin, jossa käytetään erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja, pyrkii suojaamaan ja vahvistamaan edelleen henkilötietojen suojaa. Säännösten tehokkaan valvonnan vuoksi on tarkoituksenmukaista, että valvovalla viranomaisella on käytössään myös seuraamusmaksu.

Momentin 9 kohdassa asetuksen 27 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisen verkkoalustan velvollisuuden laiminlyönti esittää käyttöehdoissa palvelunsa suosittelujärjestelmän tärkeimmät parametrit ja vaihtoehdot näiden muuttamiseksi ehdotetaan sanktioitavaksi seuraamusmaksulla. Edelleen seuraamusmaksu ehdotetaan mahdolliseksi seuraamukseksi, kun verkkoalusta laiminlyö 27 artiklan 3 kohdan mukaisen velvollisuuden asettaa käyttäjien saataville toiminnon, joka avulla palvelun vastaanottaja voi valita häneen soveltuvan sisällön suosittelujärjestelmän tärkeimmät parametrit.

Verkkoalustojen käyttämien sisällön suosittelujärjestelmien avoimuutta lisäävä 27 artiklan sääntely on keskeistä asetuksen sääntelyä. Verkkoalustan käyttäjän ”kuplautumista” kohtamaan vain tietynlaista sisältöä verkkoalustalla pidetään yleisesti ongelmallisena ilmiönä. Toisaalta sisällön suosittelujärjestelmät ovat tarpeellisia käyttäjälle, sillä hänellä ei ole mahdollisuutta käydä läpi kaikkea verkkoalustalle tallennettua sisältöä. 27 artiklan säännösten tavoitteena on lisätä käyttäjän valintamahdollisuuksia liittyen häneen sovellettavan sisällön suosittelujärjestelmän tärkeimpiä parametreja ja säännöksiä tulee voida valvoa tehokkaasti Suomessa.

Asetuksen 28 artiklan tarkoitus on suojella alaikäisiä verkossa ja artiklan 2 kohta sisältää mainonnan kohdentamista koskevaa sääntelyä tilanteessa, jossa verkkoalustan tarjoaja on kohtuullisella varmuudella tietoinen siitä, että palvelun vastaanottaja on alaikäinen. Mainitussa kohdassa kielletään verkkoalustaa esittämistä verkkorajapinnalla mainontaa, kun mainoksen esittäminen perustuu tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 4 alakohdassa määriteltyyn profilointiin, jossa käytetään palvelun vastaanottajan henkilötietoja, ja verkkoalustan tarjoaja on kohtuullisella varmuudella tietoinen siitä, että palvelun vastaanottaja on alaikäinen. Artiklan 3 kohdan mukaan artiklan 2 kohta ei merkitse oikeutta käsitellä muita henkilötietoja sen arvioimiseksi, onko palvelun vastaanottaja alaikäinen. Säännösten tarkoituksena on turvata alaikäisten käyttäjien henkilötietojen suojaa sekä muutenkin suojata alaikäisiä kohdennetulta mainonnalta, joka perustuu profilointiin. Tätä mainonnan kohdentamista koskevan kiellon rikkomisen esitetään sanktioitavaksi seuraamusmaksulla.

Digipalvelusäädöksen 28 artiklan 1 kohdan mukaisesta velvollisuudesta ottaa käyttöön asianmukaiset ja oikeasuhteiset toimenpiteet, joilla varmistetaan alaikäisten korkeatasoinen yksityisyys ja turvallisuus niiden palvelussa, ei ehdotettaisi sanktioitavan seuraamusmaksulla. Verkkoalustalla on tietosuoja-asetuksen 32 artiklan mukaisesti velvollisuus ottaa käyttöön asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi (käsitteilyn turvallisuus). Verkkoalustan on myös tietosuoja-asetuksen 25 artiklan nojalla oletusarvoisesti varmistettava, että henkilötietoja käsitellään muun muassa tietosuojaperiaatteita noudattaen (sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja). Vaikka digipalvelusäädöksen 28 artiklan 1 kohdan mukaisesta laiminlyönnistä ei voisi määrätä seuraamusmaksuja digipalvelusäädöksen nojalla, voi-

taisiin edelleen hallinnollinen seuraamusmaksu määrätä tietosuojasetuksen 25 ja/tai 32 artiklan rikkomisesta tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohdan i alakohdan ja 83 artiklan 4 kohdan a alakohdan nojalla.

Pykälän 2, 3 ja 5 momentissa säädettäisiin toimivaltaisten viranomaisten toimivallasta määrätä 1 momentissa säädettyjä seuraamusmaksuja. Tarkoituksena on, että asetuksen tietyn artiklan tai sen kohdan valvonnasta tämän lain nojalla vastaava toimivaltainen viranomainen määräisi myös mahdollisen seuraamusmaksun välityspalvelun tarjoajalle. Pykälän 4 momentissa olisi viittaus 17 pykälään seuraamusmaksun määrän osalta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa olisi kysymys kuluttaja-asiamiehen toimivallassa olevien säännösten rikkomisesta verkkoalustoille määrättävistä seuraamusmaksuista. Tällöin seuraamusmaksun määräämisessä noudatettaisiin vastaavia menettelyllisiä säännöksiä, kuin muidenkin kuluttajansuojasäännösten rikkomisen johdosta määrättävien seuraamusmaksujen kyseessä ollessa. Kuluttaja-asiamiehen eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (566/2020) säädetään muun muassa seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä (19 §), suhteesta rikosoikeudelliseen käsittelyyn (20 §), seuraamusmaksun määräämisestä (21 §), muutoksenhausta (22 §) ja täytäntöönpanosta (24 §). Seuraamusmaksun suuruuteen sovellettaisiin kuitenkin tämän lain 17 §:ää.

16 §. *Eräitä verkkoalustoja koskevat seuraamusmaksut.* Ehdotetun pykälän mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä verkkoalustan tarjoajalle, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa ja joka tahallaan tai huolimattomuuttaan rikkoo tai laiminlyö pykälän 1 momentissa lueteltuja asetuksen 30-32 huolellisuusvelvollisuuksia. Asetuksen mukaan 1 momentissa luetellut verkkoalustan huolellisuusvelvollisuudet eivät koske pieniä tai mikroyrityksiä.

Asetuksen 30 artiklan 1 kohdassa säädetään tiedoista, joita verkkoalustan on kerättävä verkkoalustalla toimivista elinkeinonharjoittajista soveltuvin osin ennen kuin se antaa elinkeinonharjoittajan käyttää alustan palveluja tarjotakseen alustalla tuotteita tai palveluja. Nämä tiedot koskevat elinkeinonharjoittajan nimeä ja yhteystietoja, jäljennöstä siitä, miten elinkeinonharjoittaja on tunnistettu, elinkeinonharjoittajan maksutilitietoja; elinkeinonharjoittajan rekisterinumeroa, jos se on merkitty julkiseen rekisteriin sekä elinkeinonharjoittajan mahdollista omaehtoista vakuutusta siitä, että se sitoutuu tarjoamaan ainoastaan sellaisia tuotteita tai palveluja, jotka ovat sovellettavan unionin oikeuden mukaisia.

Asetuksen 30 artiklan 2 kohdan mukaan verkkoalustan on keskeytettävä palvelunsa tarjoaminen elinkeinonharjoittajalle, jos verkkoalusta ei ole saanut 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

Asetuksen 30 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan mukaan verkkoalustan on silloin, jos sillä on riittävästi viitteitä siitä, että elinkeinonharjoittajalta saatu tieto on virheellinen, puutteellinen tai vanhentunut, pyydettävä kyseistä elinkeinonharjoittajaa korjaamaan tieto

Asetuksen 30 artiklan 3 kohdan 2 alakohdan mukaan verkkoalustan tulee keskeyttää palvelunsa tarjoaminen elinkeinonharjoittajalle siihen asti, kun elinkeinonharjoittaja verkkoalustan pyynnöstä on korjannut 30 artiklan 1 kohdan perusteella toimittamansa tiedot verkkoalustalle.

Asetuksen 30 artiklan 5 kohdan mukaan verkkoalustalla on velvollisuus säilyttää 30 artiklan 1 ja 2 kohdan perusteella saamansa elinkeinonharjoittajaa koskevat tiedot suojatusti kuuden kuukauden ajan siitä, kun sopimussuhde kyseiseen elinkeinonharjoittajaan on päättynyt.

Asetuksen 30 artiklan 6 kohdan mukaan verkkoalusta ei saa luovuttaa elinkeinonharjoittajista keräämiään tietoja, ellei tietojen luovuttamista edellytetä muun lainsäädännön nojalla.

Edelleen asetuksen 30 artiklan 7 kohdan mukaan verkkoalustalla on velvollisuus asettaa 30 artiklan 1 kohdan a, d ja e alakohdassa tarkoitettut tiedot, eli elinkeinonharjoittajan nimen, mahdollisen rekisterinumeron ja elinkeinonharjoittajan antaman sitoumuksen palvelun vastaanottajien saataville verkkoalustan verkkorajapinnalla, jossa tavaraa tai palvelua koskevat tiedot esitetään.

Edellä kuvattujen 30 artiklan velvollisuuksien tarkoituksena on suojata käyttäjien oikeuksia verkkoalustoilla, joilla kuluttajat voivat tehdä sopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa. Tällaisia verkkoalustoja voivat olla erilaiset verkon markkinapaikat. Velvollisuuksien tarkoituksena on varmistaa elinkeinonharjoittajien jäljitettävyyttä esimerkiksi tilanteissa, joissa tuotteessa tai palvelussa on virhe tai sen toimittaminen verkkoalustan käyttäjälle epäonnistuu, tai silloin kun tarjottu tuote tai palvelu on laiton. Velvoitteet ovat tärkeitä kuluttajien suojaamiseksi verkkoalustoilla. Velvoitteet ovat tärkeitä myös muiden verkkoalustan käyttäjien, esimerkiksi pienyrityksien kannalta. Valvovan viranomaisen tulisi neuvoa ja ohjata verkkoalustaa noudattamaan 30 artiklan velvollisuuksia verkkoalustalla toimivan elinkeinonharjoittajan tunnistamisesta. Seuraamusmaksun määräämistä on tarkoitus käyttää vain vakavammissa 30 artiklan rikkomistapauksissa.

Esityksen mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä 31 artiklan 1 kohdan mukaisen velvollisuuden laiminlyömisestä varmistaa, että verkkoalustan rajapinta on järjestetty siten, että elinkeinonharjoittajat voivat noudattaa velvoitteitaan, jotka koskevat ennen sopimuksen tekoa annettavia tietoja, vaatimustenmukaisuutta ja tuoteturvallisuustietoja, erityisesti, että elinkeinonharjoittajalla on mahdollista ilmoittaa verkkorajapinnalla EU:n markkinavalvonta-asetuksen mukaiset tiedot talouden toimijan nimestä ja yhteystiedoista. Edelleen seuraamusmaksu voitaisiin määrätä 31 artiklan 2 kohdan mukaisten velvollisuuksien laiminlyönnistä, kun verkkoalusta laiminlyö velvollisuutensa varmistaa, että sen rajapinta on järjestetty niin, että elinkeinonharjoittajat voivat ilmoittaa alustan rajapinnalla tarjoamiensa tuotteiden tai palvelujen tunnistamista varten, elinkeinonharjoittajan tunnisteen, kuten tavaramerkin, tunnuksen tai logon sekä tuoteturvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta koskevien unionin oikeuden mukaiset merkinnät.

Asetuksen 31 artiklan säännökset turvaavat kuluttajaa niin, että kuluttajalla ja muillakin verkkoalustan käyttäjillä on mahdollista saada tietoa verkkoalustalla myytävien tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta ja tuoteturvallisuudesta. Vaikka viime kädessä elinkeinonharjoittaja on se, joka ilmoittaa tiedot itsestään sekä tuotteista ja palveluista, säännösten tarkoituksena on lisätä verkkoalustojen vastuullisuutta siitä, että tarvittavat tiedot alustalla myytävistä tuotteista ovat kuluttajien saatavilla. Tällä hetkellä verkkoalustalla ostoksia tekevän kuluttajan suoja on tärkeä parantaa edellä kuvatuilla säännöillä, sillä ei ole harvinaista, että verkkoalustoilla myydään esimerkiksi kuluttajille vaarallisia tuotteita. Verkkoalustaa velvoittavien säännösten tehokas valvonta on tärkeää. Liikenne- ja viestintäviraston tulisi neuvoa ja ohjata verkkoalustaa noudattamaan 31 artiklan velvollisuuksia verkkoalustalla toimivan elinkeinonharjoittajan tunnistamisesta. Seuraamusmaksun määräämistä on tarkoitus käyttää vain vakavammissa rikkomuksissa.

Esityksessä ehdotetaan, että seuraamusmaksu voitaisiin määrätä verkkoalustalle asetuksen 32 artiklan 1 kohdan mukaisten velvollisuuksien laiminlyönnistä ilmoittaa tiedossaan oleville kuluttajille tietoonsa tulleesta verkkoalustalla myydyistä laittomasta tuotteesta tai palvelusta, tuotteen tai palvelun myyneen elinkeinonharjoittajan henkilöllisyydestä sekä mahdollisista asiaankuuluvista kuluttajan oikeussuojakeinoista. Edelleen 32 artiklan 2 kohdan tilanteessa, jossa verkkoalustalla ei ole kaikkien laittoman tuotteen tai palvelun ostaneiden kuluttajien yhteystie-

toja, verkkoalustan tulee julkaista verkkorajapinnallaan vastaavat edellä mainitut tiedot laittomasta tuotteesta tai palvelusta, elinkeinonharjoittajan henkilöllisyydestä ja mahdollisista oikeussuojakeinoista (means of redress).

Kuten muissakin edellä mainituissa artikloissa niiden tarkoituksena on suojata kuluttajia verkkoalustoilla myydyiltä vaarallisilta tai muutoin laittomilta tuotteilta ja palveluilta. Asetuksen 32 artiklan tarkoittamissa tilanteissa verkkoalustalla on ollut myynnissä laittomia tuotteita ja on erityisen tärkeää varoittaa alustan käyttäjiä tästä.

Pykälän 2 momentin mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä erittäin suuren verkkoalustan tarjoajalle, joka laiminlyö asetuksen 14 artiklan 5 kohdassa säädetyn velvollisuuden toimittaa käyttäjilleen käyttöehtojensa tiivistelmän sekä muut mainitussa kohdassa säädetyt tiedot taikka 14 artiklan 6 kohdassa säädetyn käyttöehtojen julkaisukieltäkieltä koskevan velvollisuuden. Säännös voisi tulla sovellettavaksi vain tilanteessa, että Suomeen olisi sijoittautunut erittäin suuri verkkoalusta.

Pykälän 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto määrää 1 ja 2 momentissa tarkoitetun seuraamusmaksun, ellei 4 momentista muuta johdu. Seuraamusmaksun suuruudesta säädetäisiin 17 §:ssä.

Pykälän 4 momentissa säädetäisiin niistä tilanteista, joissa olisi kysymys kuluttaja-asiamiehen toimivallassa olevien säännösten rikkomisesta eräille verkkoalustoille määrättävistä seuraamusmaksuista. Tällöin seuraamusmaksun määräämisessä noudatettaisiin vastaavia menettelyllisiä säännöksiä, kuin muidenkin kuluttajansuojasäännösten rikkomisen johdosta määrättävien seuraamusmaksujen kyseessä ollessa. Kuluttaja-asiamiehen eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (566/2020) säädetään muun muassa seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä (19 §), suhteesta rikosoikeudelliseen käsittelyyn (20 §), seuraamusmaksun määräämisestä (21 §), muutoksenhausta (22 §) ja täytäntöönpanosta (24 §). Seuraamusmaksun suuruuteen sovellettaisiin kuitenkin tämän lain 17 §:ää.

17 §. Seuraamusmaksun suuruuden arviointi. Ehdotetussa pykälässä säädetäisiin seuraamusmaksun suuruuden arvioinnista yksittäistapauksessa. Lähtökohtana seuraamusmaksun määräämisessä on, että sillä tulee olla riittävä erityis- ja yleisestävä vaikutus. Seuraamusmaksun suuruus perustuisi kokonaisarviointiin ja suuruutta arvioitaessa olisi otettava huomioon kaikki olennaiset olosuhteet mukaan lukien:

- 1) rikkomisen luonne, laajuus, vakavuus, toistuvuus ja kestoaika;
- 2) seuraamuksella tavoiteltava yleinen etu;
- 3) välityspalvelun toiminnan laajuus ja luonne sekä rikkoneen välityspalvelun tarjoajan taloudelliset valmiudet; (economic capacity)
- 4) onko asetusta rikkonut välityspalvelun tarjoaja jättänyt järjestelmällisesti tai toistuvasti noudattamatta asetuksesta johtuvia velvoitteita;
- 5) palvelun käyttäjien määrä, joihin asetuksen rikkominen vaikuttaa;
- 6) rikkomisen tahallisuus tai huolimattomuus;
- 7) toimiiko palvelun tarjoaja useassa jäsenvaltiossa;

- 8) mahdolliset muut kuin 1-7 kohdassa tarkoitetut tapauksen olosuhteisiin vaikuttaneet tekijät.

Ehdotetun 2 momentin mukaan digitaalisia palveluja koskevan asetuksen 52 artiklan mukaisesti välityspalvelun tarjoajalle määrättävä seuraamusmaksu saisi olla enintään 6 prosenttia välityspalvelun tarjoajan edellisen tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Ehdotetun 3 momentin mukaan liikevaihdolla tarkoitetaan kirjanpitolain (1336/1997) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua liikevaihtoa. Momentti sisältäisi lisäksi erityisen säännöksen niitä mahdollisia tilanteita varten, joissa tilinpäätös ei olisi seuraamusmaksua määrättäessä vielä valmistunut taikka joissa liiketoiminta olisi vasta aloitettu eikä tilinpäätöstä tämän johdosta olisi saatavissa. Tällöin liikevaihto voitaisiin arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

18 §. Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa seuraamusmaksu jätettäisiin määräämättä. Perustuslakivaliokunta on käytännössään edellyttänyt, että viranomaisen harkinnan sanktion määräämättä jättämisestä tulee olla sidottua harkintaa siten, että seuraamusmaksu on jätettävä määräämättä laissa säädettyjen edellytysten täytyessä (ks. PeVL 49/2017 vp ja PeVL 39/2017 vp.) Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että seuraamusmaksua ei määrättäisi niissä tilanteissa, joissa se olisi kohtuutonta.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan seuraamusmaksu jätettäisiin määräämättä, jos välityspalvelun tarjoaja on jo oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin ehdotetun lain 13-16 §:n mukaisten rikkomusten tai laiminlyöntien korjaamiseksi. Lisäksi edellytettäisiin, että korjaaminen on tapahtunut välittömästi tai viivytyksettä sen havaitsemisen jälkeen (ja ilmoittanut siitä viivytyksettä), eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan seuraamusmaksu jätettäisiin myös määräämättä, jos velvoitteen rikkomista on pidettävä vähäisenä. Lisäksi 3 kohdan mukaan seuraamusmaksu jätettäisiin määräämättä, jossa sen määräämistä on muutoin kuin edellä mainittujen 1 tai 2 kohtien mukaisilla perusteilla olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa asetuksen rikkominen täyttäisi samalla myös rikoksen tunnusmerkistön. Tällöin olisi tarpeen säätää, että seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta jo annettu lainvoimainen tuomio. Säännös vastaa niin sanottua *ne bis in idem*-periaatetta, kieltoa syyttää ja tuomita kahdesti samasta asiasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että seuraamusmaksua ei voitaisi määrätä viranomaiselle. Säännös olisi tarpeen sen vuoksi, että toisin kuin muualla Euroopassa, Suomessa viranomainen ylläpitää fi-maatunnusrekisteriä ja ax-maakuntatunnusrekisteriä. Liikenne- ja viestintävirasto ylläpitää lain nojalla rekisteriä fi-maatunnukseen päättyvistä verkkotunnuksista ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus ylläpitää Ahvenanmaan maakuntatunnukseen ax-päättyvistä verkkotunnuksista. Edellä mainittujen verkkotunnusrekisterien voidaan katsoa kuuluvan asetuksessa määriteltyyn välityspalvelun kategoriaan ”pelkkä siirtotoiminta” ja niitä koskisivat soveltuvin osin 9-15 artiklan velvoitteet.

19 §. Tutkintamenettelyä koskevien säännösten rikkomisesta määrättävä seuraamusmaksu. Ehdotettu pykälä perustuu asetuksen 51 artiklan 2 c alakohtaan, 51 artiklan 2 kohdan 2 alakohtaan sekä seuraamusmaksun suuruuden osalta 52 artiklan 3 kohtaan. Pykälän 1 momentissa luettelutaisiin tutkintamenettelyä koskevien säännösten rikkominen, joka tahallisenä tai huolimattomuudesta voisi johtaa seuraamusmaksun määräämiseen. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä 1)

virheellisten, puutteellisten tai harhaanjohtavien tietojen toimittamisesta viranomaiselle, 2) virheellisiin, puutteellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin reagoimatta tai niiden oikaisematta jättämisestä sekä 3) tarkastuksesta kieltäytymisestä. Ehdotettu säännös olisi saman tyyppinen kuin kilpailulain 37 a §:ssä säädetty seuraamusmaksu kilpailulain tutkintamenettelyä koskevien säännösten rikkomisesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä välityspalvelun tarjoajalle sekä 51 artiklan 1 a kohdassa tarkoitettulle muulle henkilölle, joka toimii elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja voi kohtuudella olla tietoinen asetuksen epäilyyn rikkomiseen liittyvistä tiedoista. Seuraamusmaksun määräämisen edellytyksenä olisi, ettei 1 momentissa sanktioitu tutkintamenettelyä koskevien säännösten rikkomista ole pidettävä merkitykseltään vähäisenä tai seuraamusmaksun määrääminen olisi muutoin perustetonta.

Kuten kilpailulain 37 a §:ssä ehdotetun 3 momentin mukaan seuraamusmaksun suuruuden määrittäminen perustuisi kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomisen laatu ja laajuus sekä moitittavuuden aste. Seuraamusmaksu saa olla enintään 1 prosentti rikkomiseen syyllistyneen välityspalvelun tarjoajan tai kyseisen muun henkilön vuotuisesta tulosta tai maailmanlaajuisesta liikevaihdosta seuraamusmaksun määräämistä edeltävänä tilikautena.

Ehdotetun 3 momentin mukaan seuraamusmaksua ei saa asettaa luonnolliselle henkilölle 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettusta tietojenantovelvollisuuden rikkomisesta, jos henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa olisi kysymys kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan kuuluvien säännösten valvontaan liittyvää tutkintamenettelyä koskevien säännösten rikkomisesta määrättävistä seuraamusmaksuista. Tällöin seuraamusmaksun määräämisessä noudatettaisiin vastaavia menettelyllisiä säännöksiä, kuin muidenkin kuluttajansuojasäännösten rikkomisen johdosta määrättävien seuraamusmaksujen kyseessä ollessa. Laissa kuluttaja-asiamiehen toimivaltuuksista (566/2020) säädetään muun muassa seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä (19 §), suhteesta rikosoikeudelliseen käsittelyyn (20 §), seuraamusmaksun määräämisestä (21 §), muutoksenhausta (22 §) ja täytäntöönpanosta (24 §). Seuraamusmaksun suuruuteen sovellettaisiin kuitenkin tämän pykälän 2 momenttia.

20 §. Seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentuminen. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentumisesta. Toimivaltainen viranomaislainen ei saisi määrätä seuraamusmaksua, jos sitä ei ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona asetuksen rikkominen tai asetuksen velvoitteen laiminlyönti tapahtui, tai jatkettuna asetuksen rikkomisen tai laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkominen tai laiminlyönti päättyi.

21 §. Palveluun pääsyn estäminen. Ehdotetulla pykälällä säädettäisiin asetuksen 51 artiklan 3 kohdassa säädetyistä toimivaltuuksista. Siinä säädettäisiin toimivaltaisille viranomaisille toimivalta puuttua viimesijaisena keinona erityisen vakavaan ja jatkuvaan asetuksen rikkomiseen, jossa Suomeen sijoittautunut välityspalvelun tarjoaja esimerkiksi ylläpitäisi tai välittäisi palvelussaan sisältöä, joka aiheuttaa vakavaa haittaa ja johon ei voitaisi puuttua unionin muissa säädöksissä tai kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä viranomaisten toimenpiteitä käyttäen. Esimerkiksi unionin lainsäädännössä on säädetty saman tyyppisiä viranomaisten valtuuksia kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi, lapsipornografiaa sisältävien tai levittävien verkkosivujen pikaisen poistamisen varmistamiseksi tai pääsyn estämiseksi palveluihin, joita kolmas osapuoli käyttää teollis- ja tekijänoikeuden loukkaamiseen.

Ehdotetun 1 momentin mukaan, jos toimivaltainen viranomainen on käyttänyt edellä 9 sekä 12–16 §:ssä (51 artiklan 1 ja 2 kohdan toimivaltuudet) säädettyjä toimivaltuuksiaan, eikä välityspalvelun tarjoaja ole korjannut toimintaansa asetuksen velvoitteiden mukaiseksi ja asetuksen rikkominen aiheuttaa vakavaa haittaa, johon ei voida puuttua muun lainsäädännön nojalla, toimivaltainen viranomainen voisi vaatia päätöksellään välityspalvelun ylimmän hallintoelimen jäseniä eli yrityksen johdossa toimivia henkilöitä toimittamaan suunnitelman asetuksen vastaisen menettelyn korjaamiseksi ja ilmoittamaan toteutetuista toimenpiteistä siten kuin asetuksen 51 artiklan 3 a alakohdassa säädetään. Tämän jälkeen viraston tulisi varmistaa, että palvelun tarjoajan ylin hallintoelin toteuttaa ilmoittamansa toimenpiteet ja raportoi virastolle toteutetuista toimenpiteistä.

Asetuksen rikkominen, joka aiheuttaa vakavaa haittaa voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa verkkoalusta laiminlyö palvelunsa sulkemisen asetuksen 23 artiklan mukaisesti käyttäjältä, joka toistuvasti tallentaa palveluun ilmeisen laiton sisältöä. Vakavaa haittaa voisi aiheuttaa myös tilanne, jossa markkinapaikkana toimiva verkkoalusta laiminlyö kuluttajien suojaamiseksi säädettyjä asetuksen velvollisuuksia.

Jos edellä 1 momentissa tarkoitettua toimivaltaisen viranomaisen päätöksestä huolimatta välityspalvelun tarjoaja jatkaa asetuksen rikkomista aiheuttaen vakavaa haittaa ja jos viranomainen katsoo tämän muodostavan rikoksen, johon liittyy ihmisten henkeen tai turvallisuuteen kohdistuva uhka, se voisi pyytää käräjäoikeutta kohdistamaan kyseiseen välityspalvelun tarjoajaan tai toiseen välityspalveluntarjoajaan väliaikaisen määräyksen, jolla rajoitetaan palvelun käyttäjien pääsyä ensiksi mainittuun välityspalveluun. Tuomioistuimen antama pääsyn estämistä koskeva päätös voisi kohdistua siis myös toiseen välityspalvelun tarjoajaan kuin siihen, joka rikkoo digipalvelusäädöstä. Siten käräjäoikeuden määräys voisi kohdistua esimerkiksi välityspalvelua tarjoavaan teleyritykseen tai myös muihin välityspalvelun tarjoajiin, jotka mahdollistavat käyttäjien pääsyn asetusta rikkovaan välityspalveluun. Asetuksen 51 artiklan ja 119 johdantolauseen mukaisesti käräjäoikeuden määräyksellä voitaisiin viime kädessä rajoittaa käyttäjien pääsyä asetusta rikkovan välityspalvelun verkkorajapintaan, esimerkiksi verkkoalustalle tai verkon hakukonepalveluun.

Ehdotetun 3 momentin mukaan käräjäoikeuden määräämien rajoitusten on oltava oikeassa suhteessa välityspalvelun tarjoajan asetuksen vastaisen toiminnan luonteeseen, vakavuuteen, toistuvuuteen ja kestoon, rajoittamatta kuitenkaan aiheuttomasti palvelun vastaanottajien pääsyä laillisiin tietoihin. Käräjäoikeuden määräys voitaisiin antaa vain, jos käyttäjien palveluun pääsyn rajoitusta koskevien hyötyjen voidaan katsoa olevan merkittävästi suuremmat kuin verkon käyttäjien sananvapauden ja muihin perusoikeuksiin kohdistuvat rajoitukset.

Ehdotetun 2 momentin mukaan käräjäoikeuden määräämä pääsyn rajoitus olisi voimassa neljä viikkoa ja käräjäoikeus voi määrätä, että toimivaltainen viranomainen voi pidentää rajoituksen määräaika siten kuin asetuksen 51 artiklan 3 kohdan 3 ja 4 alakohdassa säädetään. Viranomainen voisi pidentää määräyksen voimassaoloa neljällä viikolla niin monta kertaa kuin tuomioistuin on määrännyt. Viranomainen voi 51 artiklan 3 alakohdassa säädetyin edellytyksin pidentää tuomioistuimen määräyksen voimassaoloa. Artiklassa säädettynä edellytyksenä on, että ottaen huomioon kaikkien niiden osapuolten oikeudet ja edut, joihin kyseinen rajoitus vaikuttaa, ja kaikki merkitykselliset olosuhteet a) välityspalvelun tarjoaja ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä asetuksen rikkomisen lopettamiseksi ja b) tilapäisellä rajoituksella palveluun pääsyssä ei aiheuttomasti rajoiteta palvelun vastaanottajien pääsyä laillisiin tietoihin. Jos toimivaltainen viranomainen katsoo, että edellä mainitut a ja b kohtien edellytykset täyttyvät, mutta ei voi muuten pidentää määräaika, sen on pyydettävä uutta määräystä käräjäoikeudelta.

Ehdotetun 4 momentin mukaan toimivaltaisen viranomaisen on kuultava asianosaisia ennen 2 momentissa tarkoitettua pyynnön tekemistä käräjäoikeudelle. Kyseisen artiklakohtaan mukaan ennen estomääräystä koskevan esityksen tekemistä oikeusviranomaiselle, viranomaisen on pyydetävä asiaomaisia osapuolia toimittamaan kirjalliset huomautuksensa määräajassa, joka ei saa olla lyhyempi kuin kaksi viikkoa. Viranomaisen on kuvailtava harkitsemissaan toimenpiteet sekä ilmoitettava niiden aiottu kohde tai kohteet. Ennen määräyksen antamista käräjäoikeuden on varattava välityspalvelun tarjoajalle, sisällön tuottaneelle välityspalvelun käyttäjälle sekä sille, johon määräys kohdistuu tilaisuus tulla kuulluksi, ellei asian kiireellisyys välttämättä muuta vaadi. Käräjäoikeuden määräys voisi kohdistua siis myös toiseen välityspalvelun tarjoajaan kuin asetusta rikkovaan välityspalvelun tarjoajaan, tapauksesta riippuen myös esimerkiksi telyrytukseen.

Asetuksessa säädetään, että komission nimeämien erittäin suurten toimijoiden osalta myös komissio voi pyytää kansallista koordinaattoriviranomaista tekemään alueelleen sijoittautuneiden suurten toimijoiden osalta tässä pykälässä tarkoitettua pääsyn estoa koskevan määräyksen kansalliselle oikeusviranomaiselle.

Ehdotetun 5 momentin mukaan, jos käräjäoikeuden määräyksen perusteena olevissa seikoissa tapahtuu muutos, välityspalvelun tarjoajalla on oikeus hakea 2 momentissa tarkoitettua määräyksen kumoamista siinä käräjäoikeudessa, jossa määräys on annettu. Määräyksen kumoamista koskevan asian käsittelyssä noudatettaisiin oikeudenkäymiskaaren 8 lukua.

Ehdotettu pykälä on saman kaltainen kuin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 185 §. Nyt ehdotetun digipalvelusäädöksen toimeenpanoon liittyvän pykälän soveltamisala erilaisiin välityspalvelun tarjoajiin olisi kuitenkin laajempi kuin mainittu 185 §. Ehdotetun pykälän soveltamisen edellytykset olisivat eri tavalla ilmaistu ja osittain selvästi rajoitetummat kuin 185 §:ssä. Molemmissa säännöksissä viime kädessä pääsyn rajoittamista koskevan määräyksen antaisi käräjäoikeus, mutta esityksen käräjäoikeudelle tekisivät eri tahot.

Siltä osin kuin on kyse kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan 2 §:n nojalla kuuluvasta tilanteesta, kuluttaja-asiamiehellä olisi lain kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista 4 §:n nojalla käytettävissään myös mainitun lain 12 §:n mukaiset verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet.

22 §. Toimivaltainen tuomioistuin. Pykälän mukaan 21 §:ssä tarkoitettu hakemus tutkitaan välityspalvelun tarjoajan kotipaikan tuomioistuimessa. Käsittelypaikka on kytketty välityspalvelun tarjoajaan sen vuoksi, että palveluun pääsyn estämistä koskeva määräys kohdistetaan tähän. Käsittelyn nopeuttamiseksi pykälässä olisi vielä säännös, jonka mukaan käräjäoikeus on päättösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

23 §. Euroopan Digitaalisten Palvelujen lautakunta. Ehdotettu pykälä koskisi Suomen osallistumista asetuksen 3 jakson mukaiseen Euroopan digitaalisten palvelujen lautakuntaan, jonka tarkoituksena on tukea komissiota ja auttaa koordinoimaan digitaalisten palvelujen koordinaattorien toimia. Pykälässä säädettäisiin, että Liikenne- ja viestintävirasto kansallisena digitaalisten palvelujen koordinaattorina osallistuisi lautakunnan työhön. Lautakunta, sen rakenne ja tehtävät on tarkemmin määritelty asetuksen 61-63 artikloissa, eikä niistä olisi tarkemmin tarpeen säätää laissa. Asetuksen 62 artiklan 1 kohdan mukaan myös muut toimivaltaiset viranomaiset, joille on annettu digitaalisten palveluiden koordinaattorin ohella erityistä operatiivista vastuuta asetuksen soveltamisesta ja täytäntöönpanon valvonnasta, voivat osallistua lautakuntaan, jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään. Koska Liikenne- ja viestintäviraston lisäksi tietosuojavaltuutettu ja kuluttaja-asiamies olisivat toimivaltaisia viranomaisia, säädettäisiin pykälässä

erikseen, että Liikenne- ja viestintäviraston lisäksi tietosuojavaltuutettu ja kuluttaja-asiamies voisivat tarvittaessa osallistua lautakunnan työhön ja kokouksiin.

24 §. *Asiakirjan luovuttaminen komissiolle tai toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaiselle.* Pykälässä säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta luovuttaa salassa pidettäviä asiakirjoja sekä ilmaista salassa pidettäviä tietoja komissiolle, Euroopan digitaalisten palvelujen lautakunnalle ja toisen ETA-valtion koordinaattoriviranomaiselle, jos se on valvonnan kannalta välttämätöntä.

25 §. *Menettely Euroopan komission määräämää tarkastusta toimitettaessa.* Pykälässä säädettäisiin, että Liikenne- ja viestintävirasto avustaa komissiota tarkastuksen suorittamisessa siten, kuin asetuksen 69 artiklan 7 kohdassa säädetään. Asetuksen mainitun kohdan mukaisesti sen jäsenvaltion, jonka alueella komission tarkastus suoritetaan, digitaalisten palvelujen koordinaattorin virkamiesten ja muiden sen valtuuttamien tai nimittämien henkilöiden on kyseisen digitaalisten palvelujen koordinaattorin tai komission pyynnöstä aktiivisesti avustettava virkamiehiä ja muita mukana olevia komission tarkastuksen osalta valtuuttamia henkilöitä. Tätä tarkoitusta varten heillä on asetuksen 69 artiklan 2 kohdassa eriteltyt valtuudet. Siten digitaalisten palvelujen koordinaattorilla on, avustaessaan komissiota tarkastuksissa, 69 artiklan 2 kohdan mukaiset toimivaltuudet suoraan asetuksen nojalla.

26 §. *Seuraamusmaksun täytäntöönpano.* Seuraamusmaksu pantaisiin lakiehdotuksen mukaan täytäntöön siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään. Tästä seuraa, että seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus. Lisäksi pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun vanhentumisesta.

27 §. *Muutoksenhaku.* Lakiehdotuksen 21 § koskisi muutoksenhakua. Pykälän 1 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemisesta koskevaan päätökseen, johon sovellettaisiin mitä uhkasakkolaisissa säädetään.

Pykälän 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen koskien muutoksenhakua niissä tapauksissa, joissa markkinaoikeus on antanut ratkaisun tämän lain mukaisesti sille käsiteltäväksi saatetussa asiassa. Kuluttaja-asioissa toimivalta kuuluu erityistuomioistuimena markkinaoikeudelle, jonka päätöksistä haetaan tältä osin muutosta valitusluvanvaraisesti korkeimmalta oikeudelta. Seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat ovat kuitenkin asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n mukaisesti niin sanottuja kilpailu- ja valvonta-asioita, joita koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Asiassa ei tarvita valituslupaa (laki kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista (566/2020) 22 §).

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että lain nojalla annetussa toimivaltaisen viranomaisen päätöksessä voitaisiin määrätä, että päätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määräisi.

7.2 Laki kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta

15 §. *Seuraamusmaksu eräiden muiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 7-10 kohta. Verkon välityspalvelun tarjoajista annetun lain 15 ja 16 §:ssä listattaisiin ne säännökset, joiden rikkomisesta voidaan määrätä seuraamusmaksu verkkoalustoille. Kuluttaja-asiamiehellä olisi toimivalta valvoa lain verkon välityspalvelun tarjoajista

2 §:n mukaisia velvollisuuksia. Säännösten rikkomisesta tulisi voida kuluttaja-asiamiehen esityksestä määrätä seuraamusmaksu siltä osin, kuin niiden valvonta on osoitettu kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan.

18 §. Seuraamusmaksun suuruus. Digipalvelusäädöksen rikkomisen johdosta määrättävän seuraamusmaksun suuruus perustuu digipalvelusäädöksen 52 artiklaan. Mainitun artiklan 3 kohdan mukaan välityspalvelun tarjoajalle määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärä on 6 prosenttia välityspalvelun tarjoajan edellisen tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Digipalvelusäädöksen valvonta jakautuu kolmelle eri viranomaiselle, mutta seuraamusten enimmäismäärän ei tulisi olla riippuvainen siitä, mikä viranomainen on toimivaltainen. Näin ollen seuraamusmaksun suuruutta koskevaan 18 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, joka sisältää viittauksen verkon välityspalvelun tarjoajista annetun lain 17 §:ään.

7.3 Laki sähköisen viestinnän palveluista

182 §. Vastuuvapaus tiedonsiirto- ja verkkoyhteyspalveluissa. Voimassa olevassa 182 §:ssä säädetään vastuuvapauden edellytyksistä, kun tietoyhteiskunnan palvelu muodostuu palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen siirrosta viestintäverkoissa tai verkkoyhteyden tarjoamisesta (pelkkä siirtotoiminta). Säännöksen mukaan palvelun tarjoaja ei ole vastuussa siirrettyjen tietojen sisällöstä tai välittämisestä, jos hän ei ole 1) siirron alkuunpanija, 2) valitse siirron vastaanottajaa, eikä 3) valitse tai muuta siirrettäviä tietoja. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

Voimassa olevalla 182 §:llä on pantu täytäntöön sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin 12 artikla, jonka asetus kumoaa, sillä sisällöltään vastaava säännös on asetuksen 4 artiklassa ja on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta 17.2.2024 lukien. Lain 182 §:n kumoaminen ja sen korvautuminen suoraan sovellettavan asetuksen 4 artiklalla ei muuta oikeustilaa.

183 §. Vastuuvapaus tallennettaessa tietoja välimuistiin. Voimassa olevassa 183 §:ssä säädetään vastuuvapauden edellytyksistä, kun tietoyhteiskunnan palvelu muodostuu tietojen tallentamisesta välimuistiin. Säännös sisältää edellytykset, jolloin palvelun tarjoaja ei ole vastuussa tietojen sisällöstä tai välittämisestä sellaisen automaattisen, tilapäisen ja lyhytaikaisen tallennuksen osalta, jonka yksinomaisena tarkoituksen on tehostaa tietojen siirtämistä edelleen muille palvelun vastaanottajille heidän pyynnöstään. Luetellaanko?

Kyseinen pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Voimassa olevalla 183 §:llä on pantu täytäntöön sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin 13 artikla, jonka asetus kumoaa, sillä sisällöltään vastaava säännös on asetuksen 5 artiklassa ja on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta 17.2.2024 lukien. Lain 183 §:n kumoaminen ja sen korvautuminen suoraan sovellettavan asetuksen 5 artiklalla ei muuta oikeustilaa.

184 §. Vastuuvapaus tietojen tallennuspalveluissa. Voimassa olevassa 184 §:ssä säädetään vastuuvapauden edellytyksistä, kun tietoyhteiskunnan palvelu käsittää palvelun vastaanottajan (sisällön tuottaja) toimittamien tietojen tallentamisen tämän pyynnöstä. Säännöksen mukaan palvelun tarjoaja ei ole vastuussa tallennettujen tietojen sisällöstä tai välittämisestä, jos hän toimii viipymättä tallentamansa tiedon saannin estämiseksi saatuaan: 1) tietoonsa sitä koskevan tuomioistuimen määräyksen taikka, jos kysymyksessä on tekijänoikeuden tai lähioikeuden loukkaaminen, saatuaan 191 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen; 2) muuten tosiasiallisesti tietoonsa, että tallennettu tieto on ilmeisesti rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:n taikka 17 luvun 18 tai 18 a §:n vastainen.

Kyseinen pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Voimassa olevalla säännöksellä on täytäntöönpantu sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin 14 artikla, jonka asetus kumoaa, sillä 14 artiklaa vastaava säännös on asetuksen 6 artiklassa ja on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta 17.2.2024 alkaen.

Asetuksen 6 artiklassa säädetään, että *säilytys- eli tallennuspalvelun* (hosting service) tarjoaja ei ole vastuussa palvelun käyttäjän pyynnöstä tallennettujen tietojen osalta edellyttäen, että palvelun tarjoajalla ei ole tosiasiallista tietoa laittomasta toiminnasta tai laittomasta sisällöstä eikä hänen tiedossaan vahingonkorvausvaatimuksen kyseessä ollen ole tosiasioita tai olosuhteita, joiden perusteella toiminnan tai sisällön laittomuus on ilmeistä. Lisäedellytyksenä on, että palvelun tarjoaja toimii viipymättä laittoman sisällön poistamiseksi tai siihen pääsyn estämiseksi heti saatuaan tiedon tällaisista seikoista.

Voimassa olevassa 184 §:ssä tallennuspalvelun tarjoajan vastuuvapaus on määritelty laajasti niin, että tallennuspalvelun tarjoaja säilyttää pääasiallisesti vastuuvapautensa siihen saakka, kun tuomioistuimien antamat ratkaisut sisällön laittomuudesta, vaikka palveluntarjoajalla olisi tosiasiallinen tieto palvelussaan olevasta laittomasta sisällöstä. Poikkeuksena edellä mainitusta voimassa olevassa lainsäädännössä ovat ainoastaan tekijänoikeutta tai lähioikeutta loukkaava sisältö, jos siitä on ilmoitettu tallennuspalvelun tarjoajalle sekä sisältö, jossa kiihötetään kansanryhmää vastaan (rikoslain 11 luvun 10 ja 10 a §) tai joka merkitsee sukupuolisiveyttä loukkaavan kuvan levittämistä (rikoslain 17 luvun 18 §). Voimassa olevan 184 §:n mukaan ainoastaan näiden osalta tallennuspalvelun tarjoajan tulee reagoida oma-aloitteisesti, jos se haluaa säilyttää mahdollisuutensa vedota vastuuvapauteen. Sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivi on täytäntöönpantu Suomessa yli 20 vuotta sitten, jolloin myös voimassa oleva tallennuspalvelun tarjoajan vastuuvapauden edellytykset määrittelevä 184 § on säädetty. Tämän jälkeen internetin välityspalvelut ja alustatalous ovat kehittyneet, nykyisin ihmisten välinen mielipiteiden vaihto tapahtuu suurelta osin verkon säilytyspalveluissa, erityisesti verkkoalustoilla, sekä laittoman sisällön määrä verkon säilytyspalveluissa on lisääntynyt.

Yhtenä tavoitteena direktiivin vastuuvapaussäännösten siirtämisessä digitaalisia palveluja koskevaan suoraan sovellettavaan asetukseen on varmistaa näiden vastuuvapaussäännösten yhdenmukainen tulkinta EU-jäsenvaltioissa (asetuksen 16. johdantokappale). Jatkossa säilytyspalvelujen vastuuvapauden edellytykset palvelussaan olevasta laittomasta sisällöstä määräytyy Suomen lainsäädännössä asetuksen 6 artiklassa säädetyllä, kaikkea laitonta sisältöä yhtenäisesti koskevalla tavalla ja myöskin samalla tavalla kuin muissa EU:n jäsenvaltioissa.

184 a §. *Vastuuvapaus eräissä tietojen tallennuspalveluissa.* Voimassa olevan pykälän mukaan tekijänoikeuslain (404/1961) 55 a §:ssä tarkoitettua verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta palveluun tallennetusta tekijänoikeutta loukkaavasta aineistosta säädetään tekijänoikeuslain 55 a – 55 l §:ssä. Kyseisillä tekijänoikeuslain pykälillä pannaan täytäntöön EU:n tekijänoikeusdirektiivi. Sähköisen viestinnän palvelulain 184 a §:n säännös tekijänoikeuslaissa määritellyn verkkosisällönjakopalvelun, joka on samalla myös säilytyspalveluntarjoaja, vastuusta on ollut informatiivinen tilanteessa, jossa Suomeen sijoittautunutta verkkosisällönjakopalvelun tarjoajaa on koskenut voimassa olevan lain 184 §:n vastuuvapaussäännös. Digitaalisia palveluja koskevan asetuksen soveltamisen alkamisen myötä kansallisessa laissa ei voida enää säätää säilytyspalvelun tarjoajan vastuuvapaudesta. Tämä ei myöskään ole enää tarpeen, sillä asetuksen soveltamisalaa koskevan 2 artiklan mukaan asetus ei rajoita muissa unionin säädöksissä vahvistettuja sääntöjä, esimerkiksi tekijänoikeutta koskevaa unionin lainsäädäntöä. Asiasta on myös erityinen maininta asetuksen 11. johdantolauseessa.

185 §. *Tiedon saannin estoa koskeva määräys.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään käräjäoikeuden määräyksestä, joka velvoittaa lain 184 §:ssä tarkoitettua tietoyhteiskunnan palvelun

tarjoajan (eli säilytyspalvelun tarjoajan) estämään pääsy palveluunsa tallennettuun tietoon, jos tieto on ilmeisesti sellainen, että sen sisällön pitäminen yleisön saatavilla tai sen välittäminen on säädetty rangaistavaksi tai korvausvastuun perusteeksi. Tuomioistuimen määräys voidaan kohdistaa myös tietoa välittävään teleyritykseen (eli asetuksessa määriteltyyn pelkkään siirto-toimintaan), jos säilytyspalvelun tarjoajaa ei pystytä tunnistamaan tai jos se on sijoittautunut Suomen lainkäyttövallan ulkopuolelle. Lain 185 § on edelleen tärkeä säännös asetuksen voimaantulosta huolimatta eikä se ole ristiriidassa asetuksen kanssa. Asetuksen 4 artiklan 3 kohdan ja 6 artiklan 4 kohdan mukaan välityspalvelun tarjoajaa koskevat vastuuvapaussäännökset eivät vaikuta oikeus- tai hallintoviranomaisen mahdollisuuteen vaatia jäsenvaltion oikeusjärjestelmän mukaisesti lopettamaan tai estämään lain rikkominen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että pykälässä viitattaisiin asetuksen 3 artiklan g) kohdan iii) alakohdassa tarkoitettuun säilytyspalvelun tarjoajaan. Ehdotettu muutos ei muuta oikeustilaa, mutta se on tarpeen asetuksen voimaantulon vuoksi ja siksi, että 184 § esitetään nyt kumottavaksi. Vastaava viittaus asetuksessa määriteltyyn säilytyspalvelun tarjoajaan tehtäisiin myös pykälän 1, 2, 3 ja 5 momentteihin.

186 §. *Toimivaltainen tuomioistuin.* Voimassa olevan pykälässä oleva viittaus tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajaan muutettaisiin viittaukseksi säilytyspalvelun tarjoajaan. Pykälää ei muutettaisi muutoin.

187 §. *Sisällön tuottajan oikeusturva.* Voimassa olevan pykälän mukaan, jos 184 §:ssä tarkoitettu säilytyspalvelun tarjoaja on estänyt palvelussaan tiedon saannin sisällöstä, jossa kiihoteetaan kansanryhmää vastaan (rikoslain 11 luvun 10 ja 10 a §) tai joka merkitsee sukupuolisiveyttä loukkaavan kuvan levittämistä (rikoslain 17 luvun 18 §), palveluntarjoajan on ilmoitettava siitä kyseisen sisällön tuottajalle. Voimassa olevan lain nojalla sisällön tuottajalla eli käyttäjällä on oikeus saattaa sisällön estoa koskeva asia tuomioistuimen tutkittavaksi 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut ilmoituksen siitä, että säilytyspalvelun tarjoaja, esimerkiksi verkkoalusta, on ilmoittanut käyttäjälle siitä, että käyttäjän sisältöä on poistettu rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:n tai 17 luvun 18 §:n nojalla. Säännös ehdotetaan kumottavaksi, sillä vastaava säilytyspalvelun tarjoajan velvollisuus ilmoittaa palvelun käyttäjälle sisällön poistamisesta sisältyy digitaalisia palveluja koskevan asetuksen 17 artiklaan. Sisällön tuottajalle ei kuitenkaan nyt esitetä yleistä oikeutta saattaa sisällön estoa koskeva välityspalvelun tarjoajan (esimerkiksi verkkoalustan) päätös käräjäoikeuden tutkittavaksi.

188 §. *Tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan velvollisuus ryhtyä toimiin viranomaisen päätöksen toteuttamiseksi.* Voimassa olevan pykälän mukaan lain 182 – 184 §:ssä säädetty vastuuvapaussäännökset eivät vaikuta palvelun tarjoajan velvollisuuteen estää pääsy tiettyyn palvelusaan olevaan sisältöön tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen määräyksen tai päätöksen toteuttamiseksi. Välityspalvelun tarjoajien vastuuvapaussäännökset sisältyvät jatkossa suoraan sovellettavan asetuksen 4 – 6 artiklaan. Näiden mukaan vastuuvapaussäännökset eivät vaikuta oikeus- tai hallintoviranomaisen mahdollisuuteen vaatia jäsenvaltion oikeuden mukaisesti palvelun tarjoajaa lopettamaan tai estämään lain rikkominen (asetuksen 4.3, 5.3 ja 6.4 artikla). Edellä olevan vuoksi voimassa oleva lain 188 § ehdotetaan kumottavaksi.

189 – 194 §. *Tekijänoikeutta tai lähioikeutta loukkaavan aineiston saannin estäminen.* Voimassa olevissa 189 – 194 §:ssä säädetään erityisestä tekijänoikeuden haltijan tai hänen edustajansa käytössä olevasta laittoman sisällön ilmoitusmenettelystä säilytyspalvelun tarjoajalle silloin, kun ensiksi mainitut katsovat, että säilytyspalvelun tarjoajan palveluun on tallennettu tekijänoikeutta loukkaava aineisto. Voimassa olevan lain mukaan säilyttääkseen mahdollisuutensa vedota vastuuvapauteensa, säilytyspalvelun tarjoajan on toimittava viipymättä ja estettävä pääsy palveluunsa tallennettuun sisältöön, jos hän saa ilmoituksen tekijänoikeuden haltijalta tai hänen

edustajaltaan, että sisältö loukkaa tekijänoikeutta tai lähioikeutta. Tämän jälkeen 192 §:n mukaisesti säilytyspalvelun tarjoajan on viipymättä ilmoitettava sisällön tuottajalle tämän toimitetun aineiston saannin estämisestä. Jos sisällön tuottaja katsoo eston olevan perusteeton, hän voi saada aineiston palautetuksi toimittamalla vastineen asiassa.

Voimassa olevan lain 189 – 194 §:ssä säädetty erityinen tekijänoikeutta tai lähioikeutta loukkaavan sisällön ilmoitusmenettely on kansallista oikeutta ja säädettiin Suomessa 2000-luvun alussa.

Digitaalisia palveluja koskevan asetuksen 16 artiklassa asetetaan säilytyspalvelun tarjoajalle velvollisuus mahdollistaa palvelussaan ilmoitukset laittomasta sisällöstä ja säilytyspalvelun tarjoajalla on velvollisuus käsitellä näitä ilmoituksia laittomasta sisällöstä. Jos säilytyspalvelun tarjoaja saa ilmoituksen tekijänoikeutta tai lähioikeutta loukkaavasta sisällöstä palvelussaan, katsotaan asetuksen 16 artiklan 3 kohdan nojalla ilmoituksen antavan tosiallisen tiedon 6 artiklan (vastuuvapauden edellytykset) soveltamiseksi, jos huolellinen säilytyspalvelun tarjoaja voi ilmoituksen nojalla tunnistaa sisällön laittomuuden. Asetuksen soveltamisen alkaessa 17.2.2024 Suomessa ei voi olla enää asetuksen kanssa päällekkäistä sääntelyä palveluntarjoajalle tapahtuvasta laittoman sisällön ilmoittamisesta, minkä vuoksi 189 – 194 § esitetään kumottaviksi.

Digitaalisia palveluja koskevan asetuksen sääntelyn lisäksi tekijänoikeuslain 5 a luku sisältää nykyisin säännökset tiedonsaannista (60 a §), kiello- ja estomääräysmenettelystä (60 b–g §). Lisäksi EU-lainsäädäntöön perustuvan tekijänoikeuslain 6a-luvun säännökset koskevat verkkosisällönjakopalveluiden vastuuta ja notice and stay down- menettelyä.

7.4 Laki Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muuttamisesta

7 §. Ratkaisuvallta. Pykälän 1 momentissa säädetään Liikenne- ja viestintäviraston pääjohtajan ratkaisuvallasta, pääjohtajan oikeudesta ottaa asia ratkaistavaksi sekä kyseisen oikeuden rajoituksista. Momenttia muutettaisiin niin, että pääjohtaja ei voisi ottaa ratkaistavakseen myöskään asiaa, joka kuuluu Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegion ratkaisuvalltaan. Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegion ratkaisuvallasta säädettäisiin ehdotetussa uudessa 7 a §:ssä. Digipalvelusäädös ei nimenomaisesti edellytä tätä muutosta. Muutos perustuu siihen, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella päätösvalta tietyistä seuraamuksista olisi osoitettava monijäseniselle toimielimelle.

7 a §. Ratkaisuvallta eräissä seuraamusasioissa. Pykälä olisi uusi. Digipalvelusäädös ei nimenomaisesti edellytä vastaavaa säännöstä. Digipalvelusäädöksessä säädetyt sakot (hallinnolliset seuraamusmaksut) voivat kuitenkin olla niin suuria, että määräämistoimivalta on perustuslaillisista syistä osoitettava monijäseniselle toimielimelle menettelyn asianmukaisuuden, riippumattomuuden ja puolueettomuuden varmistamiseksi. Ehdotetulla sääntelyllä varauduttaisiin myös Liikenne- ja viestintäviraston mahdolliseen tulevaan toimivaltaan määrätä myös muita suuria hallinnollisia seuraamusmaksuja (ks. 3.7.1 jakso).

Pykälässä olisi kyse Liikenne- ja viestintäviraston sisäisestä menettelysääntelystä. Seuraamuskollegion menettelyyn sovellettaisiin lisäksi hallintolakia yleislakina. Menettelystä voi lisäksi olla asiakohtaista erityissääntelyä siinä yhteydessä, missä seuraamusmaksutoimivallasta säädetään. Liikenne- ja viestintäviraston toimivallasta määrätä seuraamuksia säädettäisiin edelleen muualla lainsäädännössä. Myös seuraamuksen määräämisoikeuden vanhentumisesta, viivästysseuraamuksista, täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon vanhentumisesta säädettäisiin edelleen erikseen – käytännössä siinä yhteydessä, missä seuraamustoimivallasta säädetään. Muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetystä laissa, mihin on usein informatiiviset viittaukset niin ikään seuraamustoimivaltaa koskevan sääntelyn yhteydessä.

Ehdotetussa *1 momentissa* säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegiosta ja sen ratkaisuvallasta.

Seuraamuskollegio olisi osa virastoa ja se käyttäisi viraston toimivaltaa: seuraamuskollegio olisi viraston sisäinen monijäseninen toimielin, jonka tehtävänä olisi ratkaista tietyt virastolle kuuluvat asiat. Kyse olisi nimenomaan Liikenne- ja viestintäviraston toimivallasta määrätä seuraamus. Pykälä ei siten soveltuisi tilanteisiin, joissa Liikenne- ja viestintävirasto esittää tai hakee seuraamusta toiselta viranomaiselta – riippumatta seuraamuksen suuruudesta. Näin ollen pykälä ei esimerkiksi vaikuttaisi siihen menettelyyn, jota Liikenne- ja viestintävirastossa sovelletaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 333 §:n (teleyrityksen seuraamusmaksu) ja 334 §:n (televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan seuraamusmaksu) nojalla eikä siihen menettelyyn, jota sovelletaan kieltotoimenpiteitä koskevista edustajakanteista annetun lain (1101/2022) nojalla.

Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegion ratkaisuvallasta kuuluisi vain määrältään suuret seuraamusmaksut. Raja olisi 100 000 eurossa. Pykälä ei siten vaikuttaisi sellaisten seuraamusmaksujen määräämiseen, jotka olisivat suuruudeltaan 100 000 euroa tai vähemmän. Raja koskee esitettävää summaa. Mahdollisia viivästysseuraamuksia ei otettaisi huomioon. Seuraamuskollegio voisi lopulta päättää esitettyä alemmasta, myös alle 100 000 euron, seuraamuksesta.

Seuraamusmaksujen suuruudesta ja arviointiin vaikuttavista seikoista säädetään erikseen – käytännössä siinä yhteydessä, missä seuraamustoimivallasta säädetään. Pykälän sanamuodon mukaisesti 100 000 euron raja määriteltäisiin per yksi päätös. Se, että kokonaisuudessa ylittäisi rajan usean päätöksen lopputuloksena, ei toisi tilannetta pykälän soveltamisalaan, kunhan yksittäisessä päätöksessä ei rajaa ylitetä.

Seuraamusmaksulla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä rahamääräisiä rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia niiden nimityksestä riippumatta (esimerkiksi laiminlyöntimaksuja, rikemaksuja, rikkomusmaksuja ja seuraamusmaksuja). Sen sijaan veronkorotukset tai maksujen korotukset eivät olisi tässä yhteydessä tarkoitettuja seuraamusmaksuja. Niiden sijasta määrättävät seuraamusmaksut, kuten laiminlyöntimaksut, sen sijaan olisivat. Myöskään tukien tai avustusten takaisinperinnät eivät olisi seuraamusmaksuja. Niin ikään välillisen tai välittömän hallintopakon keinot eivät olisi seuraamusmaksuja. Esimerkiksi luvan peruuttamisella voi olla huomattavia välillisiä taloudellisia vaikutuksia samoin kuin myönnetyn edun takaisinperinnällä korkoineen taikka uhkasakon asettamisella tai määräämisellä, mutta ne eivät olisi seuraamusmaksuja.

Koska seuraamuskollegio olisi osa virastoa, jos seuraamuskollegion tekemästä päätöksestä valitetaan, asianosaisina olisivat valittaja ja Liikenne- ja viestintävirasto. Niin ikään seuraamuskollegion tiedonsaantioikeudet määräytyisivät Liikenne- ja viestintäviraston tietojensaantioikeuksien mukaan. Liikenne- ja viestintäviraston tietojensaantioikeuksista säädetään muun muassa sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa, liikenteen palveluista annetussa laissa sekä hallinnonalaa koskevissa EU-asetuksissa.

Seuraamuskollegio tekisi päätöksensä esittelystä. Esittelijänä toimisi Liikenne- ja viestintäviraston virkamies. Usein hän olisi kustakin valvonta-asiasta vastaava henkilö, joka myös vastaisi asian selvittämisestä ja saattamisesta esittelykelpoiseksi. Käytännössä pykälä tarkoittaisi sitä, että valvonnasta vastaava virkamies esittelisi asian viraston ylijohtajan tai pääjohtajan sijaan seuraamuskollegiolle. Jos esittelijä olisi esittämässä alle 100 000 euron seuraamusta, mutta ratkaisija haluaisi määrätä yli 100 000 euron seuraamuksen, niin ratkaisija voisi esitellä asian kollegiolle.

Ehdotettu säännös ei perustaisi toimivaltaa määrätä seuraamusmaksua, vaan toimivallasta säädetäisiin muissa laeissa. Tähän olisi informatiivinen viittaus momentissa. Esimerkiksi digipalvelusäädöksen mukaisista seuraamuksista säädetäisiin 1. lakiehdotuksen 13–16 §:ssä. Liikenne- ja viestintäviraston seuraamustoimivallasta on säädetty myös muissa laeissa, kuten sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa sekä liikenteen palveluista annetussa laissa (ks. 3.7.1 jakso).

Ehdotetussa 2 momentissa säädetäisiin seuraamuskollegion kokoonpanosta ja toimikaudesta sekä kelpoisuusvaatimuksista. Seuraamuskollegio koostuisi Liikenne- ja viestintäviraston virkamiehistä. Siten heihin sovellettaisiin yleisiä virkamiesoikeudellisia säännöksiä mukaan lukien virkavastuusäännöksiä. Perustuslain 118 §:n 1 ja 2 momentin mukaan virkamies on vastuussa sellaisesta monijäsenisen toimielimen päätöksestä, jota hän on toimielimen jäsenenä kannattanut. Esittelijä on vastuussa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole jättänyt päätökseen eriävää mielipidettä. Kyse olisi merkittävän julkisen vallan käyttämisestä, joten tehtävää ei voisi ulkoistaa. Seuraamuskollegio ei olisi päätoiminen, vaan se kokoontuisi tarvittaessa.

Momentissa säädetäisiin kollegioon kuuluvien kelpoisuutta koskevista perusvaatimuksista. Jokaisen tulisi olla hyvin perehtynyt tehtävässä sovellettavaan sääntelyyn. Seuraamuskollegion kokoonpanossa olisi otettava huomioon viraston asiallisesti laaja tehtäväkenttä. Kokoonpanossa voitaisiin kuitenkin painottaa niitä aloja, joissa suuria seuraamusmaksuja käytetään tai on mahdollista käyttää. Lisäksi kokoonpanossa tulisi ottaa huomioon muu tarvittava asiantuntemus, kuten kokemus markkinavalvonnasta. Lisäksi on tärkeää, että hallinnollisen rangaistusseurauksen määrittämisestä päättävässä toimielimessä on riittävä oikeudellinen asiantuntemus. Siten seuraamuskollegion puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla tulisi olla tehtävän edellyttämä riittävä oikeudellinen asiantuntemus. Kriteerin täyttäisi henkilö, jolla on tuomarin kelpoisuusvaatimuksen mukaisesti muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto. Tämä ei kuitenkaan olisi ainoa tapa osoittaa riittävä osaaminen. Seuraamuskollegion toiminnassa painottuu hallintoa koskeva sääntely ja seuraamustoimivallan taustalla on usein EU-sääntely. Siten esimerkiksi myös muu oikeustieteellisiä opintoja sisältävä korkeakoulututkinto, kuten hallintotieteellinen tutkinto tai muu kuin edellä mainittu oikeustieteellinen tutkinto, voisi olla riittävä osoitus vaaditusta asiantuntemuksesta.

Kokoonpanossa tulisi ottaa huomioon myös se, että ehdotetun 3 momentin vaatimukset riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta tosiasiallisesti toteutuisivat. Muilta osin seuraamuskollegion organisoinnista, esimerkiksi sen jäsenten nimeämisestä, voitaisiin määrätä Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain 8 §:n nojalla viraston työjärjestyksessä.

Ehdotetussa 3 momentissa säädetäisiin seuraamuskollegion jäsenien riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta. Momentti kattaisi niin viraston sisäisiin ja ulkoisiin suhteisiin liittyvät näkökulmat. Sisäisestä näkökulmasta seuraamuskollegioon voi kuulua henkilöitä, jota ovat viraston hierarkiassa eri asemissa. Momentti tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että virkamieslain 14 §:n 1 momentin työnjohto- ja valvontamääräyksillä ei saisi vaikuttaa jäsenen toimintaan seuraamuskollegiossa. Myöskään seuraamuskollegion puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät saisi yrittää vaikuttaa jäsenten toimintaan seuraamuskollegiossa. Ulkoisesta näkökulmasta virkamiehen itse tulisi ottaa vaatimus huomioon esimerkiksi harkitessaan virkamieslain 18 §:n mukaista sivutoimintaa. Virkamiesten tulee lisäksi ottaa huomioon myös muu merkityksellinen sääntely, kuten virkamieslain 15 § taloudellisen edun vastaanottamisesta, hallintolain mukaiset esteellisyysperusteet sekä julkisuuslain vaitiolosääntely. Hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan tarkoittama muu erityinen syy puolueettomuuden vaarantumiseen voisi olla se, että seuraamuskollegion jäsen on ollut päättämässä sellaisesta Liikenne- ja viestintäviraston määräyksestä, jonka rikkomis-

sesta koskeva asia on seuraamuskollegion käsittelyssä. Se, että seuraamuskollegion jäsenen työtehtäviin kuuluisi markkinaoikeudellista tai määräysten valmistelua, ei yleensä itsessään vaarantaisi henkilön puolueettomuutta.

Ehdotetussa *4 momentissa* säädettäisiin seuraamuskollegion päätösvaltaisuudesta sekä päätöksen tekemisestä. Seuraamuskollegiossa on useampi henkilö, jotta riittävän laaja osaaminen voitaisiin taata jokaiselle seuraamuskollegion käsiteltäväksi tulevalle asialle. Yksittäisen asian ratkaiseminen ei kuitenkaan edellyttäisi koko seuraamuskollegion osallistumista. Seuraamuskollegion kokoonpanon olisi mahdollista koordinoita keskenään osallistuminen esittelyyn, jotta riittävä henkilömäärä ja osaaminen saavutettaisiin kunkin asian piirteet huomioiden. Seuraamuskollegioon kuuluvalla olisi kuitenkin aina oikeus osallistua ratkaisun tekemiseen huomioiden edellä 3 momentin yhteydessä todetut näkökulmat. Ratkaisuvaltainen vähimmäiskokoonpano olisi kolme henkilöä sisältäen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan.

7.5 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta

1 luku Yleiset säännökset

6 §. *Markkinaoikeudelliset asiat.* Lain 1 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohtaan päivitetäisiin vanhentuneet lakiviittaukset. Samaan 2 momenttiin lisättäisiin lisäksi uusi 7 kohta, jonka mukaan markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi 1. lakiehdotuksen 9 §:n 4 momentissa. Kuluttaja-asioissa toimivalta kuuluu erityisesti tuomioistuimena markkinaoikeudelle. Kuluttaja-asiat käsitellään markkinaoikeudessa markkinaoikeudellisina asioina. Seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat ovat kuitenkin lain 1 luvun 2 §:n mukaisesti niin sanottuja kilpailu- ja valvonta-asioita.

5 luku Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely

2 §. *Asian vireillepanoon oikeudet.* Pykälässä säädetään tahoista, joilla on oikeus panna vireille markkinaoikeudellinen asia markkinaoikeudessa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 11 kohta. Muutos liittyy 1. lakiehdotuksen 9 §:n 4 momentin säännökseen, jonka mukaan se, johon kuluttaja-asiamiehen 9 §:ssä tarkoitettu päätös kohdistuu, voi saattaa hakemuksella päätöksen markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

7.6 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että verkon välityspalveluista annetun lain 13, 14, 15 ja 16 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu pannaan täytäntöön siten kuin tässä laissa säädetään.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotus ei sisällä valtuutuksia antaa lakia alemman asteista sääntelyä. Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain 8 §:n mukaista viraston työjärjestystä voi kuitenkin olla tarve päivittää ehdotetun seuraamuskollegion takia (4. lakiehdotuksen uusi 7 a §).

9 Voimaantulo

Hallituksen esitykseen sisältyvät lait tulisivat voimaan 17.2.2024

10 Toimeenpano ja seuranta

Liikenne- ja viestintäministeriön sekä Liikenne- ja viestintäviraston tulisi seurata digipalvelusäädöksen valvontaa Suomessa. Olisi myös tarkoituksenmukaista tarkastella 1. lakiehdotuksen mukaisen asetuksen valvonnan toimivuutta Suomessa ja suomalaisiin välityspalvelun tarjoajiin, jotka ovat hyvin heterogeeninen joukko yrityksiä.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Lakia sakon täytäntöönpanosta ehdotetaan muutettavaksi myös hallituksen esityksellä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Mainitulla hallituksen esityksellä toimeenpannaan EU:n datanhallinta-asetus.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Asetuksessa ehdotetaan asetusta valvoville viranomaisille laajoja tutkintatoimivaltuuksia epäilyissä asetuksen rikkomistilanteissa sekä tehokkaita toimivaltuuksia todetuissa asetuksen rikkomistilanteissa. Viranomaisen tutkintatoimivaltuudet ovat verrannollisia toimivaltuuksiin kilpailuoikeudessa. Taustalla on tavoite asetuksen tehokkaasta valvonnasta EU:ssa sekä se, että kansallisilla valvovilla viranomaisilla on samat laajat toimivaltuudet niin mikroyritysten kuin alueelleen mahdollisesti sijoittautuneiden maailmanlaajuisten toimijoiden osalta. Tämä korostaa valvovien viranomaisten harkintaa, kun ne käyttävät yksittäistapauksessa asetuksesta johtuvia toimivaltuuksiaan.

12.1 Tiedonsaantioikeus

12.1.1 Kansallinen liikkumavara

EU-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallista sääntelyä ei saa antaa asetuksen soveltamisalalla, ellei asetus nimenomaisesti velvoita tai valtuuta täydentävään kansalliseen sääntelyyn tai muuhun päätöksentekoon (tuomio 10.10.1973, Variola, 34/73; tuomio 2.2.1977, Amsterdam Bulb, 50/76). Perustuslakivaliokunta on todennut, että siltä osin kuin EU:n lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (PeVL 25/2005 vp ja PeVL 1/2018 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 1/2018 vp, PeVL 26/2017 vp, PeVL 2/2017 vp ja PeVL 44/2016 vp).

Digipalvelusäädöksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti digitaalisten palvelujen koordinaattoreilla ja muilla toimivaltaisilla viranomaisilla (asetuksen 49 artiklan 4 kohdan perusteella) tulisi olla valtuudet vaatia välityspalvelun tarjoajia sekä muita henkilöitä, jotka toimivat elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja voivat kohtuudella olla tietoisia tämän asetuksen epäilyyn rikkomiseen liittyvistä tiedoista, mukaan lukien 37 artiklassa

ja 75 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tarkastuksia suorittavat organisaatiot, toimittamaan tällaiset tiedot ilman aiheetonta viivytystä. Toimivaltaisten viranomaisten tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 4 § ja 5 §:ssä.

Asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohta jättää avoimeksi sen, koskeeko tiedonsaantioikeus valvontatehtävien kannalta tarpeellisia vaiko välttämättömiä tietoja. Edelleen asetuksen 51 artiklan 6 kohdassa on todettu, että artiklan 1, 2 ja 3 kohdan mukaisten valtuuksien käytölle tulee olla säädetty asianmukaisia suojatoimia perusoikeuskirjaa ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita noudattaen annetussa sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä. Näitä toimenpiteitä toteutettaessa on erityisesti noudatettava oikeutta yksityiselämän kunnioittamiseen ja oikeutta puolustukseen, mukaan lukien oikeus tulla kuulluksi ja oikeus tutustua asiakirjoihin, sekä kaikkien asianomaisten osapuolten oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

Tarkemmin alla jaksossa 12.1.2 kuvatulla tavalla ehdotettavassa kansallisessa lainsäädännössä tiedonsaantioikeus koskee välttämättömiä, asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyviä tietoja. Tältä osin asetuksen jättämää kansallista liikkumavaraa on tulkittu siten, että tietojen tarpeellisuusvaatimus ei olisi riittävä, vaan tiedonsaantioikeus tulisi kytkeä nimenomaisesti perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti tietojen välttämättömyysvaatimukseen. Merkityksellistä arvioinnissa on edelleen, ettei asetuksen laajuus huomioon ottaen ole ennakkoon mahdollista listata tyhjentävästi niitä tietoja, joita tiedonsaantioikeus voisi koskea. Siten viranomaisen harkintavaltaa on syytä sitoa ja korostaa perusteluvollisuutta tietojen pyytämisen yhteydessä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön edellyttämällä tavalla.

Perustuslakivaliokunta on EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla tarkistanut kantaansa henkilötietojen suojasta lailla säätämisen vaatimuksen osalta. Tietosuoja-asetuksen sääntely henkilötietojen suojasta on olennaisesti yksityiskohtaisempaa kuin henkilötietodirektiivin (95/46/EY) ja sen toimeenpanemiseksi annetun henkilötietolain sääntely. Perustuslakivaliokunta on pitänyt merkityksellisenä myös, että EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan. Valiokunta on painottanut, että EU:n henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa on otettava huomioon mainitut perusoikeuskirjan artiklat kiinnittäen huomiota siihen, että EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä (PeVL 14/2018, s. 3–4).

Valiokunnan mielestä henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Myös sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksen edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla (ks. esim. PeVL 51/2018 vp, s. 3 ja PeVL 14/2018 vp, s. 4–6). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt myös erityistä huomiota sääntelytarpeeseen silloin, kun henkilötietoja käsittelee viranomainen (PeVL 14/2018, s. 4–5).

1. lakiehdotuksessa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislainsäädäntö määrittäisi tietojen käsittelytarkoituksen mukaisesti. Henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin yleistä tietosuoja-asetusta ja sitä täydentävää kansallista tietosuojalakia näiden yleissäädösten soveltamisalaa koskevien säännösten mukaisesti. Yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluva henkilötietojen käsittely perustuu Liikenne- ja viestintäviraston, kuluttaja-asiamiehen

ja tietosuojavaltuutetun osalta asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisten tietojen käsittely perustuu mainitun artiklan 2 kohdan g alakohtaan. Esi-tyksen 1. lakiehdotuksen 4 ja 5 §:ssä annettaisiin tietosuoja-asetusta täydentävää kansallista eriy-tyissäntelyä. Erityissäntely perustuu tietosuoja-asetuksen 6, 9 ja 10 artikloiden mukaiseen kansalliseen liikkumavaraan. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mahdollistaman liikkumavaran puitteissa kansallisessa lainsäädännössä voidaan antaa tarkempia säännöksiä esimerkiksi yhtei-söistä, joille ja tarkoituksista joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

12.1.2 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Esityksessä säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä, että toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus saada asetuksen ja tämän lain mukaisien tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot, selvi-tykset ja asiakirjat välityspalvelun tarjoajalta tai asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetuilta muilta henkilöiltä salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koske-vien rajoitusten estämättä.

Tiedonsaantioikeutta on tarkasteltava perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän ja henkilö-tietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta sää-detään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaik-kiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (ks. esim. PeVL 11/2018 vp, PeVL 13/2016 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salas-sapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdol-lisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jon-kin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatus lausunnot). Va-liokunta on antanut erityistä merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tie-toina arvioidessaan täsmällisyyttä ja sisältöä. Erityisesti tilanteessa, jossa ehdotetut säännökset tietojen luovutuksesta ovat kohdistuneet myös arkaluonteisiin tietoihin, on tavallisen lain sää-tämisyjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä ollut sääntelyn täsmentäminen selostetun perus-tuslakivaliokunnan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä koskevan käytännön mukaiseksi (ks. esim. PeVL 15/2018 vp, s. 39).

Ehdotetun 4 § ja 5 §:n mukainen tiedonsaantioikeus olisi ensinnäkin sidottu välttämättömyys-vaatimukseen. Säännöksissä ei ole mahdollista luetella tyhjentävästi niitä tietoja, joita tiedon-saantioikeus voi koskea. Tiedonsaantioikeuteen kuuluvaa liikkumavaraa pidetään aiheellisena siksi, että valvottavana olevan lainsäädännön laajuus huomioon ottaen on ennakolta vaikea mää-ritellä, minkä sisältöisiä tietoja toimivaltainen viranomainen voisi mahdollisesti tarvita (ks. esim. PeVL 62/2010 vp). Edelleen merkitystä on sillä, että valvottavan asetuksen tarkoituksena on turvata perusoikeuksien tehokas toteutuminen verkkoympäristössä sekä vähentää laittoman sisällön leviämistä verkossa. Säännöksessä tiedonsaantioikeus on digipalvelusäädöksen sana-

muotoa mukaille rajattu koskemaan asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyviä tietoja. Siten tiedonsaantioikeus kohdistuu valvontatehtävien hoitamiseksi välttämättömiin tietoihin, jotka liittyvät asetuksen epäiltyyn rikkomiseen.

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on syytä arvioida sääntelyn laintasoisuutta koskevan käytännön pohjalta (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 15/2018 vp). Vaikka EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvytyden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp), pitää perustuslakivaliokunta edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi (PeVL 15/2018 vp). Näillä tarkoitetaan laajempaa tietojoukkoa kuin vain tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä (ks. tältä osin myös esim. PeVL 17/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 15/2018 vp, myös 13/2016 vp, PeVL 14/2009 vp). Perustuslakivaliokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 15/2018 vp).

Henkilötietojen suojan osalta on huomattava, että asetuksen mukaiset henkilötietojen käsittelyä koskevat velvoitteet pyrkivät takaamaan korkeatasoisen perusoikeuksien suojan verkossa muun muassa siten, että arkaluonteisten, erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen perusteella ei kohdennettaisi mainontaa verkkoalustoilla (asetuksen artikla 26). Sääntelyn tarkoituksen on esimerkiksi varmistaa, ettei arkaluonteisia henkilötietoja hyödynnettäisi kohdennettaessa mainontaa heikommassa asemassa oleville henkilöille. Esimerkiksi tieto henkilön peliriippuvuudesta ei saisi olla perusteena uhkapelimaailman kohdentamiselle. Asetuksen velvoitteiden perusteella tiedonsaantioikeuteen voi siis kuulua myös edellä mainittuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tiedonsaantioikeuden tarkoituksena on kuitenkin tältä osin varmistaa, että verkkoalustat noudattavat asetuksen mukaisia tiettyjen henkilötietojen käsittelyn kieltoa kohdennetussa mainonnassa ja siten turvata palvelun vastaanottajien perusoikeuksien, mukaan lukien yksityiselämän ja henkilötietojen suojan toteutuminen.

Asetuksen ja 1. lakiehdotuksen mukaisten tehtävien hoitamiseksi viranomaiset eivät kuitenkaan pääsääntöisesti käsitelisi arkaluonteisia henkilötietoja. Kuitenkin silloin, kun viranomaisen valvontatehtävien suorittamiseksi käsittely on välttämätöntä, voi arkaluonteistenkin henkilötietojen käsittely tulla kysymykseen. Asetukseen sisältyy henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä esimerkiksi liittyen mainonnan kohdentamiseen verkkoalustoilla yllä todetulla tavalla. Jotta viranomainen voi valvoa, onko verkkoalusta noudattanut asetuksen mukaisia velvoitteita, on viranomaisen tarvittaessa saatava tieto siitä, miten ja mitä henkilötietoja verkkoalusta on toiminnassaan hyödyntänyt. Siten henkilötietojen, myös arkaluonteisten sellaisten, käsittely on välttämätöntä asetuksen valvomiseksi ja 1. lakiehdotuksessa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Toimivaltaisilla viranomaisilla olisi 1. lakiehdotuksen 5 §:n mukaisesti oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa asetuksen ja laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tiedot tai laatimansa asiakirjat sekä ilmaista salassa pidettävä tieto toisilleen, jos se on näille asetuksessa tai tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä. Lain 5 §:ssä on rajattu edelleen poliisilta tai muulta esitutkintaviranomaiselta saatavaa tietoa siten, että toimivaltaisella viranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä vain tiedot, jotka ovat välttämättömiä 18 §:n noudattamiseksi. Edelleen 1. lakiehdotuksen 5 §:ssä säädetäi-

siin poliisin ja muun lainvalvontaviranomaisen velvoitteesta toimittaa Liikenne- ja viestintävirastolle asetuksen 18 artiklan epäiltyyn rikkomiseen liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä lakiehdotuksen mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Poliisin tai muun lainvalvontaviranomaisen Liikenne- ja viestintävirastolle toimittamat tiedot voisivat sisältää yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaisia, rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja. Mainittujen tietojen käsittely olisi välttämätöntä, jotta voidaan varmistaa asetuksen tehokas toteutuminen. Edelleen merkityksellistä on, että asetuksen artikla 18 pyrkii tuomaan poliisin tietoon aiempaa tehokkaammin ihmisten henkeä ja turvallisuutta uhkaavia rikosepäilyjä, jotka ilmenevät verkossa. Siten jatkossa säilytyspalvelun, kuten keskustelupalstan, tarjoajan tulee ilmoittaa poliisille, jos se saa tietoonsa tietoja, jotka antavat aiheita epäillä, että on tapahtunut, on tapahtumassa tai todennäköisesti tapahtuu rikos, johon liittyy uhka ihmisen tai ihmisten hengelle tai turvallisuudelle. Siten asetuksen 18 artiklan tehokkaalla valvonnalla pyritään viimekädessä turvaamaan perustuslain 7 §:n mukainen oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen.

Esityksen valmistelussa on arvioitu, että ehdotettu salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskeva sääntely ei merkitse pidemmälle menevää perusoikeuksien rajoitusta kuin on perusteltua ottaen huomioon ehdotusten taustalla olevien tavoitteiden painavuus suhteessa rajoitettavaan perusoikeuteen. Ehdotetun sääntelyn on arvioitu olevan välttämätön ja oikeasuhtainen toimien esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Siten esitetty tiedonsaantioikeutta koskeva sääntely on ongelmaton perustuslain 10 §:n kannalta

12.2 Tarkastusoikeus

12.2.1 Kansallinen liikkumavara

Digipalvelusäädöksen 51 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava valtuudet tehdä, tai pyytää jäsenvaltionsa oikeusviranomaisia määräämään, tarkastuksia tiloissa, joita välityspalveluntarjoajat sekä muut henkilöt, jotka toimivat elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja voivat kohtuudella olla tietoisia tämän asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyvistä tiedoista (mukaan lukien asetuksen 37 artiklassa ja 75 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tarkastuksia suorittavat organisaatiot) käyttävät elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyviin tarkoituksiin, tai pyytää muita viranomaisia tekemään niin epäiltyyn rikkomiseen liittyvien tietojen tutkimiseksi, takavarikoimiseksi, hankkimiseksi tai jäljennösten ottamiseksi missä tahansa muodossa tallennusvälineestä riippumatta. Digipalvelusäädöksen 57 artiklan mukaisten edellytysten täytyessä Liikenne- ja viestintävirastolla on digipalvelukoordinaattorina lisäksi velvollisuus suorittaa tarkastus Suomessa toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisen pyynnöstä tarkastustoimivaltuuksiensa puitteissa. Liikenne- ja viestintäviraston tulee myös avustaa komission tarkastusten suorittamisessa Suomessa siten kuin niistä säädetään digipalvelusäädöksen 69 artiklassa.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että sen valtiosääntöisiin tehtäviin ei lähtökohtaisesti kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 6/2019 vp, [PeVL 31/2017 vp](#)). Valiokunta on kuitenkin korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. [PeVL 1/2018 vp](#), [PeVL 25/2005 vp](#)) ja että erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta ([PeVL 1/2018 vp](#), s. 3, [PeVL 26/2017 vp](#), s. 42, [PeVL 2/2017 vp](#), s. 2, [PeVL 44/2016 vp](#), s. 4.)

Digipalvelusäädös edellyttää, että toimivaltaisilla viranomaisilla on käytettävissään oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että niillä on pääsy tiloihin, joissa digipalvelusäädöksen mukaista toimintaa harjoitetaan tai joissa digipalvelusäädöksen epäiltyihin rikkomuksiin liittyviä tietoja voidaan perustellusti olettaa säilytettävän sekä mahdollisuus tutkia, takavarikoida, ja ottaa jäljennöksiä tiedoista, jotta ne voivat suorittaa valvontatehtävänsä asianmukaisesti. Digipalvelusäädöksen 51 artiklan 5 kohdan mukaan toimenpidevaltuuksien on oltava tehokkaita ja oikeasuhteisia.

Digipalvelusäädöksen 51 artiklan 1 kohdan b alakohta määrittelee toimijat, joihin tarkastusvaltuuksia tulee voida kohdistaa sekä tilat, joissa tarkastuksia tulee voida tehdä. Artiklassa ei määritellä yksityiskohtaisesti koskeeko tarkastusoikeus valvontatehtävien kannalta tarpeellisia vai välttämättömiä tietoja. Artiklassa ei myöskään yksityiskohtaisesti määritellä minkä digipalvelusäädöksen rikkomusten selvittämiseksi tarkastus voidaan erilaisissa tarkastusvaltuuden piiriin kuuluvissa tiloissa suorittaa. Digipalvelusäädös jättää kansallisesti määriteltäväksi annetaanko toimivaltaisille viranomaisille oikeus päättää tarkastusten suorittamisesta itsenäisesti vai tulee niiden pyytää tarkastusmääräystä kansallisilta oikeusviranomaisilta.

Digipalvelusäädöksessä tarkastusvaltuudet on määritelty epäiltyjen rikkomusten tutkimisen kannalta kattaviksi ja jäsenvaltioiden tehtävä on digipalvelusäädöksen 51 artiklan 6 alakohdan mukaan varmistaa, että valtuuksien käytölle on säädetty asianmukaisia suoja-toimia perusoikeuskirjaa ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita noudattaen annetussa sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä. Näitä toimenpiteitä toteutettaessa on erityisesti noudatettava oikeutta yksityiselämän kunnioittamiseen ja oikeutta puolustukseen.

Digipalvelusäädöksen 51 artikla jättää siten jonkin verran perusoikeuksien kannalta relevanttia kansallista liikkumavaraa tarkastusoikeuksien oikeasuhtaisuuden ja yksityisyyden suojan rajojen määrittelemisessä. Sen sijaan digipalvelusäädöksen 57 artiklan mukainen digipalvelukoordinaattorin velvollisuus suorittaa tarkastus toisen jäsenvaltion digipalvelukoordinaattorin pyynnöstä tai avustaa komissiota digipalvelusäädöksen 69 artiklan mukaisessa tarkastuksessa eivät juurikaan sisällä kansallista liikkumavaraa. Toisen jäsenvaltion digipalvelukoordinaattorin puolesta suoritettua tarkastuksessa on kansallista liikkumavaraa siinä mielessä, että tarkastusvaltuuksien laajuus määräytyy samojen kansallisten toimivaltuuksien mukaisesti kuin digipalvelukoordinaattorin itsenäisesti suorittamissa tarkastuksissa.

12.2.2 Yksityiselämän suoja ja kotirauha

Esityksen 1. lakiehdotuksen 6 §:ssä säädettäisiin digipalvelusäädöksen mukaisesti tarkastuksista sekä liiketiloihin että muihin tiloihin. Säännöksessä ehdotetaan toimivaltaisen viranomaisen tarkastusoikeuden ulottamista tietyin edellytyksin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin. Ehdotetun 6 §:n mukaisesti toimivaltaisilla viranomaisilla on asetuksen ja lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus valvontaa varten päästä tilaan, jossa välityspalvelun tarjoaja tai asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu muu henkilö harjoittaa asetuksessa tarkoitettua toimintaa ja jossa säilytetään valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja, ja tehdä valvonnassa tarvittavia tarkastuksia. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja kyseessä olevassa tapauksessa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä asetusta rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena hallinnollinen seuraamusmaksu. Siltä osin kuin ehdotuksessa on kysymys tarkastuksista pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa, on ehdotusta arvioitava perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattu kotirauhan suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lailla voidaan pykälän 3 momentin mukaan säätää perusoikeuksien

turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimista.

Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan perustuslain 10 §:ssä suojatun kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat eli myös esimerkiksi sellaiset elinkeinonharjoittajan toimitilat, jotka sijaitsevat hänen asunossaan. Valiokunnan mukaan kotirauhan piiriin ulottuvat tarkastukset eivät kuitenkaan välttämättä vaaranna kotirauhan suojan varsinaista ydintä silloin, kun tarkastukset kohdistuvat tiloihin, joissa harjoitetaan elinkeino- tai ammattitoimintaa (ks. esim. [PeVL 17/2018 vp](#), s. 5, [PeVL 54/2014 vp](#), s. 2/II ja [PeVL 21/2010 vp](#)) (ks. esim. PeVL 6/2019). Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 20/2001, vp 69/2002 vp) kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä ”rikosten selvittämiseksi”, jos toimi sidotaan säännöksessä siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan. Kotirauhan piiriin puuttuvan sääntelyn osalta valiokunta on lausunnoissaan (PeVL 46/2001 vp ja PeVL 48/2001 vp) pitänyt tavallisen lainsäätämismääräyksen edellytyksenä sitä, että lainsäätöksistä tulee ilmetä, että tarkastus voidaan toimittaa asunossa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Välttämättömyyden lisäksi edellytettäisiin, että on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä digipalvelusäädöstä koskevia säännöksiä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena hallinnollinen seuraamusmaksu. Tarkastusoikeus on valiokunnan käytännön mukaan voitu kytkeä myös rangaistusluonteisella seuraamusmaksulla sanktioituun käyttäytymiseen. (esim. PeVL 7/2004 vp, PeVL 39/2005 vp, PeVL 39/2016 vp, PeVL 39/2016 vp).

EU-sääntelyn kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä perustuslakivaliokunta on toisaalta myös todennut, että EU:n perusoikeuskirjassa turvattu kotirauhan suoja ei ole kaikilta osin yhteneväinen perustuslain 10 §:n 3 momentin kanssa eikä sisällä esimerkiksi sisällä Suomen perustuslain kaltaista kvalifioitua lakivarausta, minkä vuoksi perusoikeuskirjan kanssa yhdenmukaistakin EU-sääntelyä on toisinaan vaikea ongelmitta sovittaa yhteen Suomen valtiosäännön kanssa (ks. esim. [PeVL 39/2016 vp](#), s. 6). Perustuslakivaliokunta on tältä osin katsonut, että jos kotirauhan piiriin ulottuva tarkastustoimivalta ei ole kaikilta osin EU-asetuksen edellyttämä, tarkastustoimivalta tulee kotirauhan piiriin ulottuvilta osilta supistaa asetuksen kannalta välttämättömään. (esim. PeVL 6/2019). Kotirauhan suojan turvaamiseksi tarkastuksen toimittamiselle asetettäisiinkin edellä todetun mukaisesti erityinen kynnys silloin, kun kyse on pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa toimitettavasta tarkastuksesta. Tarkastusoikeus olisi sidottu välttämättömyysvaatimukseen. Välttämättömyyskynnys voisi ylittyä esimerkiksi silloin, kun välityspalvelun tarjoamisessa käytettävät laitteet sijaitsevat pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa ja näiden laitteiden fyysinen tarkastaminen olisi välttämätöntä digipalvelusäädöksen säännösten noudattamisen selvittämiseksi.

Valvottavan lainsäädännön laajuus huomioiden säännöksissä ei ole mahdollista tyhjentävästi luetella tietoja, joiden hankkimiseksi tarkastus olisi välttämätöntä suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Valvottavan asetuksen tarkoituksena on turvata perusoikeuksien tehokas toteutuminen verkkoympäristössä. Tarkastusoikeus kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa kohdistuu kuitenkin valvontatehtävien hoitamiseksi välttämättömiin tietoihin, jotka liittyvät asetuksen epäilyyn rikkomiseen. Lisäksi edellytettäisiin, että on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä asetusta rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena hallinnollinen seuraamusmaksu.

Kansallisiin hallinto-oikeudellisiin säännöksiin sisältyy tarkastuksen oikeasuhteisuutta tukevia menettelytapoja ilman erityislain säännöstä. Tarkastuksessa noudatettaisiin hallintolain 39 §:ää, jonka mukaan viranomaisen on muun muassa ilmoitettava tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, ellei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteuttamista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle olisi myös muun muassa kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen

suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä, mikäli tämä on mahdollista. Tarkastus olisi myös suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Myös muutoin hallintolaista ilmenevät hyvän hallinnon periaatteet tulisivat sovellettavaksi. Oikeasuhteisuutta varmistaisi muun muassa hallintolain 6 §, jonka mukaan viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin ja toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. 1. lakiehdotuksen 6 §:ssä on kuitenkin erikseen täsmennetty digipalvelusäädökseen sisältyvää tietojen takavarikointioikeutta siten, että tietoja tai asiakirjoja voidaan tarkastusten yhteydessä takavarikoida vain jäljennösten takavarikoida jäljennösten ottamista varten. Tällä on haluttu korostaa sitä, että epäillyn rikkomuksen tutkimiseksi takavarikoitu tieto on jäljennettävä ilman aiheutonta viivytystä sen haltuunottamisen jälkeen ja jäljentämisen jälkeen alkuperäinen tieto on palautettava sille, jolta se on se otettu haltuun. Ehdotettu sääntely ei edellä todetuilla perusteilla ole ongelmallinen perustuslain kannalta. Tarkastustoiminnassa on noudatettava hallintolain 39 §:n säännöksiä tarkastuksista. Sääntely täyttää tältäkin osin perustuslakivaliokunnan käytännössä asetetut vaatimukset (PeVL 11/2013 vp).

12.3 Hallinnolliset seuraamukset asetuksen rikkomisesta

Asetuksen 52 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulee säätää seuraamuksista, joita sovelletaan niiden toimivaltaan kuuluvien välityspalvelujen tarjoajien rikkoessa asetuksen säännöksiä ja että seuraamukset pannaan täytäntöön 51 artiklan mukaisesti. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Digipalvelusäädöksessä, kuten myös useassa muussa parhaillaan valmisteilla olevassa EU-säädöksessä edellytetään jäsenvaltioiden säätävän kansallisesti, että EU-säädöksen rikkomisesta voidaan määrätä jäsenvaltioissa yrityksen liikevaihtoon suhteutettuja seuraamusmaksuja. Nykyisin tämän tyyppisiä seuraamusmaksuja sisältäviä EU-säännöksiä on voimassa esimerkiksi finanssialalla, kilpailuoikeudessa, kuluttajaoikeudessa, EU:n tietosuoja-asetuksessa ja EU:n terroristisia sisältöjä koskevassa asetuksessa.

12.3.1 Hallinnolliset seuraamusmaksut

Asetuksen 49 artiklan 4 kohdan ja 51 artiklan 2 c kohdan mukaan asetusta valvovalla toimivaltaisella viranomaisella tulee olla toimivalta määrätä tai pyytää oikeusviranomaista määräämään seuraamusmaksu välityspalvelun tarjoajalle asetuksen noudattamatta jättämisestä. Asetuksen 52 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että sen seuraamusmaksun enimmäismäärä, joka voidaan määrätä digipalvelusäädöksessä säädetyn velvoitteen noudattamatta jättämisestä, on kuusi prosenttia kyseisen välityspalvelujen tarjoajan edellisen tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta liikevaihdosta.

Lisäksi toimivaltaisella viranomaisella tulee olla toimivalta määrätä tai pyytää oikeusviranomaista määräämään seuraamusmaksuja toimivaltaisen viranomaisen antaman tutkintaa koskevan määräyksen noudattamatta jättämisestä. Seuraamusmaksu voidaan määrätä kaikille niille tahoille, joihin viranomaisen tutkintamääräykset voivat kohdistua eli välityspalvelun tarjoajalle ja 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulle muulle henkilölle, joka toimii elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa ja voi kohtuudella olla tietoisia asetuksen epäilyyn rikkomiseen liittyvistä tiedoista. Asetuksen 52 artiklan mukaan seuraamusmaksun enimmäismäärä, joka voidaan määrätä virheellisten, puutteellisten tai harhaanjohtavien tietojen toimittamisesta, virheellisiin, puutteellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin reagoimatta tai niiden oikaisematta jättämisestä sekä tarkastuksesta kieltäytymisestä, on yksi prosentti kyseisen välityspalvelujen tarjoajan tai muun henkilön edellisen tilikauden vuotuisesta tulosta tai maailmanlaajuisesta liikevaihdosta (51 artikla 2c kohta ja 52 artikla).

Asetuksen 51 artiklan 5 kohdan mukaan toimenpiteiden, joita *toimivaltaiset viranomaiset toteuttavat* käyttäessään niille annettuja tutkinta- ja täytäntöönpanotoimivaltuuksia, on oltava tehokkaita, varoittavia ja oikeasuhteisia ottaen huomioon toimenpiteidensä kohteena olevan säännösten rikkomisen tai epäilyn rikkomisen luonne, vakavuus, toistuvuus, kesto sekä myös kyseisen välityspalvelujen tarjoajan taloudelliset, tekniset ja toiminnalliset valmiudet.

Asetuksen 51 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on *vahvistettava* toimivaltaisten viranomaisten valtuuksien käytölle erityiset edellytykset ja menettelyt ja varmistettava, että toimivaltuuksien käytölle on säädetty asianmukaisia suoja-toimia perusoikeuskirjaa ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita noudattaen annetussa sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä. Asetuksen mukaan näitä toimenpiteitä toteutettaessa on erityisesti noudatettava oikeutta yksityiselämän kunnioittamiseen ja toimivaltuuksien käytön kohteiden oikeutta puolustukseen, mukaan lukien oikeus tulla kuulluksi ja oikeus tutustua asiakirjoihin sekä kaikkien asianomaisten osapuolien oikeutta tehokkai-siin oikeussuojakeinoihin.

Kansallista liikkumavaraa sisältyy siihen, että jäsenvaltioiden on vahvistettava toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksien käytölle erityiset edellytykset ja menettelyt. Asetuksen artiklat ja johdantolauseet velvoittavat säätämään kansallisesti seuraamusmaksuista ja asetuksessa on säädetty seuraamusmaksun enimmäismäärä, jota on sovellettava jokaiseen rikkomiseen. Asetuksen on kuitenkin katsottu jättävän kansallista liikkumavaraa siten, että seuraamusmaksua ei tarvitse määrätä jokaisen velvoitteen rikkomisesta vaan seuraamusmaksujen kohdentamisessa on kansallista liikkumavaraa.

Asetuksen 52 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että sen seuraamusmaksun enimmäismäärä, joka voidaan määrätä digipalvelusäädöksessä säädetyn velvoitteen noudattamatta jättämisestä, on kuusi prosenttia kyseisen välityspalvelujen tarjoajan edellisen tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta liikevaihdosta.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä seuraamusmaksuja on pidetty lainvastaisesta teosta tai laiminlyönnistä määrättävinä sanktioluonteisina hallinnollisina seuraamuksina. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 12/2019 vp, s. 7-8, PeVL 9/2018 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että vaikka perustuslain 8 §:ssä tarkoitetun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat sääntelyn täsmällisyyttä koskevat vaatimukset eivät sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, tarkkuuden yleistä vaatimusta ei voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (esim. PeVL 9/2018 vp, s. 3, PeVL 39/2017 vp, s. 3, PeVL 2/2017 vp, s. 5, PeVL 15/2016 vp, s. 5, PeVL 10/2016 vp, s. 7 ja PeVL 57/2010 vp, s. 2/II).

Sanktioluonteisten hallinnollisten seuraamusten tulee perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan täyttää myös sanktioiden oikeasuhtaisuuteen liittyvät vaatimukset (esim. PeVL 39/2017 vp, s. 3, PeVL 2/2017 vp, s. 5, PeVL 15/2016 vp, s. 5 ja PeVL 28/2014 vp, s. 2/II). Oikeasuhtaisuuden kannalta merkittäviä ovat paitsi säännökset sanktioiden suuruudesta myös säännökset seuraamuksen suuruuden määräytymisessä huomioon otettavista seikoista ja seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä (PeVL 12/2019 vp, s. 7). Valiokunta on myös käytännössään edellyttänyt, että viranomaisen harkinnan sanktion määräämättä jättämisestä tulee olla sidottua harkintaa siten, että seuraamusmaksu on jätettävä määräämättä laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. (PeVL 46/2021 vp, 17 kohta viittauksineen.)

Oikeudellinen arvio

Esityksen 1. lakiehdotuksen 13–16 §:ssä säädettäisiin laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla niistä teoista ja laiminlyönneistä, jotka olisi mahdollisen seuraamusmaksun kohteena. Asetuksen rikkomistapaukset olisi jaoteltu erilaisten välityspalvelun kategorioiden mukaisesti. Tämän lisäksi olisi säädetty Liikenne- ja viestintäviraston ja tietosuojavaltuutetun toimivallasta määrätä seuraamusmaksu sekä asetuksen eräiden artiklojen osalta kuluttaja-asiamiehen toimivallasta esittää markkinatuomioistuimelle seuraamusmaksun määräämistä. Lisäksi olisi säädetty asetuksen velvoitteiden rikkomisesta mahdollisesti seuraavan seuraamusmaksun enimmäismäärästä, seuraamusmaksun määrää arvioitaessa huomioon otettavista tapauskohtaisista kriteereistä sekä seuraamusmaksun täytäntöönpanosta. Seuraamusmaksun määrääminen tehtäisiin hallintopäätöksellä, josta on valitusoikeus. Niiden asetuksen säännösten osalta kun kuluttaja-asiamies on valvova viranomainen, seuraamusmaksun määräisi markkinaoikeus.

Ehdotetuissa seuraamusmaksuja koskevissa pykälissä seuraamusmaksua ei ehdoteta mahdolliseksi niiden asetuksen velvoitteiden osalta, joita ei ole asetuksessa ilmaistu riittävän tarkasti tai sisältävät laadullisia tai avoimia kriteereitä menettelylle. Tämän vuoksi mahdollista seuraamusmaksua ei esitetä liitettäväksi asetuksen 14.4, 17.4, 20.4, 23.2, 28.1, 30.2, 31.3. artikloihin.

Asetuksen 18 artiklan mukaiseen velvollisuuteen on ehdotuksessa liitetty Liikenne- ja viestintäviraston toimivalta määrätä seuraamusmaksu. Artiklan mukaan säilytyspalvelun tarjoajalla (eli esimerkiksi verkkoalustoilla ja pilvipalvelujen tarjoajilla) on velvollisuus ilmoittaa lainvalvontaviranomaiselle tiedossaan olevasta uhkaavasta tai tapahtuneesta rikoksesta, johon liittyy uhka ihmisen tai ihmisten hengelle tai turvallisuudelle. Artiklan velvollisuus on jossain määrin avoin, mutta sen tavoite on yksilöiden ja yleisen turvallisuuden vuoksi tärkeä. Velvoitteen tarkoitus on turvata merkittävää oikeushyvä taustalla, joten suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta voidaan pitää perusteltuna, että jo yhdenkin artiklan rikkomisen osalta, jos rikkominen voidaan luotettavasti osoittaa, virastolla olisi toimivalta määrätä seuraamusmaksu.

Asetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaiseen velvollisuuteen on ehdotuksessa liitetty toimivalta Liikenne- ja viestintävirastolle määrätä kyseistä säännöstä rikkovalle verkkoalustalle seuraamusmaksu. Artiklakohdan mukaan verkkoalustojen tarjoajien on keskeytettävä kohtuulliseksi ajaksi ja ennakkovaroituksen annettuaan verkkoalustapalvelunsa tarjoaminen palvelun käyttäjältä, joka toistuvasti toimittaa (tallentaa) palveluun *ilmeisen* laitonta sisältöä. Koska kyseessä on verkkoalustan velvollisuus tunnistaa tietty sisältö ilmeisen laittomaksi (esimerkiksi lasten seksuaalinen hyväksikäyttö) puoltaa se viraston toimivaltaa puuttua verkkoalustan toimintaan seuraamusmaksun määräämisellä viimesijaisena keinona. Kyseisen artiklan valvonnasta vastaavan Liikenne- ja viestintäviraston tulisi viime kädessä valvontatoiminnassaan arvioida sitä, milloin sisältö on ilmeisen laitonta. Virasto voisi valvontapäätöksellään velvoittaa verkkoalustan korjaamaan toimintansa asetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaisesti eli määräämään verkkoalusta rajoittamaan palvelunsa tarjoamista käyttäjille, jotka toistuvasti tallentavat verkkoalustalle ilmeisen laitonta sisältöä sekä liittämään päätökseensä uhkasakon. Esityksen mukaan virasto voisi myös määrätä 23 artiklan 1 kohtaa rikkovalle verkkoalustalle seuraamusmaksun. Viraston päätöksestä asianosaisilla olisi mahdollista valittaa hallinto-oikeuteen, joka viime kädessä tutkisi, onko sisältö ilmeisesti laitonta ja olisiko tietyssä tapauksessa verkkoalustan tullut estää palvelunsa käyttö tietyltä toimijalta.

Asetuksen 28 artiklan 1 kohdan osalta esityksessä ei ehdoteta liitettävän velvoitteeseen seuraamusmaksua. Tämä johtuu artiklakohdan velvoitteen avoimuudesta ja laajuudesta kattaen alaikäisten korkeatasoisen yksityisyyden lisäksi myös turvallisuuden verkkoalustalla. Säännöksen mukaan alaikäisten käytettävissä olevien verkkoalustojen tarjoajien on otettava käyttöön asianmukaiset ja oikeasuhteiset toimenpiteet, joilla varmistetaan alaikäisten korkeatasoinen yksityisyys ja turvallisuus niiden palvelussa. Suomessa tätä artiklakohtaa valvoisi Suomeen sijoittau-

tuneiden verkkoalustojen osalta tietosuojavaltuutettu. Artiklakohdan velvoite on yleisluontoinen ja se liittyy myös EU:n yleisen tietosuoja asetuksessa säädettyihin 25 artiklan (sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja) ja 32 artiklan (käsittelyn turvallisuus) velvoitteisiin.

Tilanteesta riippuen verkkoalusta voi olla joko rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 25 artiklan mukainen velvoite koskee vain rekisterinpitäjää. Yleisen tietosuoja-asetuksen 32 artiklan mukainen velvoite puolestaan koskee sekä rekisterinpitäjää että henkilötietojen käsittelijää. Digipalvelusäädöksen mukainen verkkoalustan tarjoaja voi olla joko rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä. Kyse on aina tapauskohtaisesta arviosta. Digipalvelusäädöksen 28 artiklan 1 kohdan mukainen velvoite liittyy tietosuoja-asetuksen 25 ja 32 artikloihin.

Tietosuoja-asetuksen 25 ja 32 artiklan rikkomisen mahdollisista seuraamusmaksuista on säädetty tietosuoja-asetuksessa. Vaikka tämän esityksen mukaan verkkoalustoille ei voitaisi määrätä seuraamusmaksua asetuksen 28 artiklan 1 kohdan rikkomisesta tämä ei vaikuttaisi mitenkään tietosuojavaltuutetun oikeuteen määrätä verkkoalustalle seuraamusmaksu tietosuoja-asetuksen 25 ja 32 artiklan rikkomisesta.

Asetuksen 15 artiklassa ja 24 artiklan 1 kohdassa säädettyihin välityspalvelun tarjoajan avoimuusraportointivelvoitteisiin ei liitettäisi seuraamusmaksua EU-oikeudessa sovellettavan vastaavuusperiaatteen sekä suhteellisuusperiaatteen vuoksi. Suomessa kansallisessa lainsäädännössä vastaavanlaisiin avoimuusraportointivelvollisuuksiin ei ole liitetty seuraamusmaksua. Myöskään asetuksen 9 ja 10 artiklan menettelysäännöksiin ei liitettäisi seuraamusmaksua. Kyseiset artiklat liittyvät viranomaisten määräyksiin, jotka velvoittavat välityspalvelun poistamaan palvelustaan laitonta sisältöä tai luovuttamaan viranomaiselle tietoja palvelun käyttäjistä. Asetuksen 9 ja 10 artiklan säännökset liittyvät menettelyyn ja palveluntarjoajan velvollisuuteen reagoida suomalaisten viranomaisen tai mahdollisesti toisen jäsenvaltion viranomaisen suomalaisen toimijaan kohdistamaan 9 ja 10 artiklassa tarkoitettuun määräykseen. Kyseiset 9 ja 10 artikla eivät luo viranomaisille toimivaltaa antaa määräyksiä tai määräysten kohteille velvollisuutta noudattaa kyseisiä määräyksiä.

Esityksen 19 §:ssä ehdotetaan asetuksen 51 artiklan 2 kohdan ja 52 artiklan 3 kohdan mukaisesti valvovalle viranomaiselle toimivaltaa määrätä seuraamusmaksu viranomaisen tutkintamenettelyä koskevien määräysten rikkomisesta. Tämän seuraamusmaksun enimmäismääräksi esitetään 1 prosenttia tutkintamenettelyyn liittyvän määräyksen rikkomiseen syyllistyneen välityspalvelun tarjoajan tai 51 artiklan 1 a kohdassa tarkoitettun muun henkilön vuotuisesta tulosta tai maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Ehdotettu säännös on asiallisesti saman tyyppinen ja seuraamusmaksun määrän osalta sama kuin kilpailulain 37 a §:ssä.

Digitaalisia palveluja koskevan asetuksen tavoitteena on lisätä välityspalvelujen turvallisuutta ja avoimuutta niiden käyttäjille. Asetuksen tavoitteet kytkeytyvät perustuslaissa ja EU:n perusoikeuskirjassa suojattuun sananvapauteen, yksityiselämän suojaan sekä turvallisuuteen. Nämä ovat hyväksyttäviä tavoitteita 1. lakiehdotuksen 13-16 §:ssä esitetyille seuraamussäätelylle.

Ehdotetun seuraamusmaksusäätelyn tarkoituksena on varmistaa, että välityspalvelun tarjoajat noudattavat asetuksen säännöksiä. Seuraamusmaksusäätelyllä on yleisestävää vaikutusta. Valvonnan tehokkuuden ja toimivuuden kannalta lievempiä seuraamuksia tai niiden uhkaa ei ole asetuksessa pidetty riittävänä ja asetuksen tavoitteena on velvoitteiden tehokas valvonta EU:n laajuisesti. Voidaan arvioida, että tulevaisuudessa asetuksen säätelyn kohteena olevien välityspalveluiden asema yhteiskunnassa tiedonvälityksessä ja ihmisten välisessä kommunikoinnissa sekä myös ja elinkeinonharjoittamisen välineenä kasvaa edelleen nykyisestä.

Esityksen seuraamusmaksuja koskevista 13–16 §:ssä ehdotetaan, että tiettyjen asetuksen velvollisuuksien rikkomistilanteissa jo yksikin asetuksen velvoitteen rikkominen voisi viranomaisen harkinnan mukaan aiheuttaa seuraamusmaksun määräämisen. Tämä olisi asetuksen tehokkaan valvonnan vuoksi tarpeen.

Ehdotettu seuraamusmaksusääntely olisi oikeasuhtainen. Seuraamusmaksun enimmäismäärä olisi 6 prosenttia välityspalvelun tarjoajan liikevaihdosta silloin, kun viranomainen katsoisi aiheelliseksi määrätä seuraamusmaksun. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, kun rikkomista olisi pidettävä rikkomisen laajuus, vakavuus, toistuvuus sekä välityspalvelun toiminnan laajuus huomioon ottaen sellaisena, että viranomainen katsoisi asetuksen rikkomisen edellyttävän seuraamusmaksun määräämistä. Seuraamusmaksu olisi aina suhteessa yrityksen liikevaihtoon, minkä vuoksi se olisi oikeasuhtainen.

Seuraamusmaksun määrä perustuisi yksittäistapauksessa viranomaisen kokonaisharkintaan. Ehdotuksen 17 artiklan 1 momentissa on lueteltu tekijät, jotka viranomaisen tulee ottaa huomioon kokonaisharkinnassa. Seuraamusmaksun määräämättä jättämisen edellytyksistä olisi säädetty lain 18 §:ssä. Ehdotus ei olisi syyttömyysolettaman kannalta ongelmallinen, sillä se ei perustu tuottamuksesta riippumattomaan vastuuseen.

Tutkimääräyksen laiminlyönnistä oleva seuraamusmaksu olisi asetuksen 52 artiklan mukaisesti 1 prosentti viranomaisen tutkimääräyksen rikkomiseen syllistyneen välityspalveluntarjoajan tai muun henkilön vuotuisesta tulosta tai maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Muulla henkilöllä tarkoitetaan asetuksen 51 artiklan 1 kohdan mukaan henkilöä tai yrityksiä, joilla voi kohtuudella olla asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyviä tietoja.

Esityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto määräisi seuraamusmaksun sen valvontaa kuuluvien velvoitteiden rikkomistilanteissa ja tietosuojalajissa tarkoitettu tietosuojavaltuutetun seuraamuskollegio määräisi seuraamusmaksun tietosuojavaltuutetun toimivaltaan kuuluvien velvoitteiden rikkomisesta. Kuluttaja-asiamiehellä olisi toimivalta esittää markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määräämistä kuluttaja-asiamiehen valvomien asetuksen velvoitteiden osalta.

12.3.1.1 Seuraamuskollegio

Kansallinen liikkumavara. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta. (Ks. esim. PeVL 58/2022 vp, 4 kohta.)

Ehdotettu seuraamuskollegio (4. lakiehdotuksen 7 a §) ei nimenomaisesti perustu EU-sääntelyn vaatimukseen. EU-sääntely on kuitenkin ehdotuksen taustalla: EU-sääntelyssä edellytetään enenevässä määrin Liikenne- ja viestintäviraston toimialan valvonnassa mahdollisuutta määrätä suuria hallinnollisia seuraamusmaksuja (ks. 3.7.1 jakso). Näin on myös digipalvelusäädöksessä (ks. 1. lakiehdotuksen 13–16 §). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella puolestaan päätösvalta seuraamuksista on osoitettava monijäseniselle toimielimelle, kun seuraamusmaksu on suuri ja sanktio siten ankara (PeVL 14/2018 vp, PeVL 24/2018 vp ja PeVL 12/2019 vp).

Toimivalta hallinnollisen seuraamusmaksun määräämiseen kuuluu digipalvelusäädöksessä ja muussa merkityksellisessä EU-sääntelyssä jäsenvaltion nimeämälle valvontaviranomaiselle tai

tuomioistuimelle valvontaviranomaisen esityksestä. Suomessa määräämistoimivallan osoittamista tuomioistuimelle on pyritty välttämään, jotta muutoksenhausta ei tulisi yksiasteista. Näin ollen monijäsenisen toimielimen asema on järjestettävä lailla niin, että se on valvontaviranomaisen toimielin. (Vrt. PeVL 14/2018 vp, s. 20.) Seuraamuksiin liittyvä päätöksentekomenettely on EU-sääntelyssä sen sijaan lähtökohtaisesti jätetty kansalliseen harkintavaltaan (menettelyllinen autonomia), kunhan vastaavuus- ja tehokkuusperiaate toteutuvat (C-201/02 Delena Wells, 67 kohta). Toimivaltaisten viranomaisten toimintaan on kuitenkin EU-sääntelyssä kohdistettu eräitä yleisiä vaatimuksia. Esimerkiksi digipalvelusäädöksen 50 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava tehtävähoidon puolueettomuus, läpinäkyvyys ja oikea-aikaisuus ja turvattava riittävät tekniset, taloudelliset ja henkilöresurssit. Myös yleisistä menettelyllisistä takeista voi olla säädetty. Esimerkiksi digipalvelusäädöksen 51 artiklan 6 kohdan mukaan valtuuksien käytölle on oltava säädetty asianmukaisia suojatoimia perusoikeuskirjaa ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita noudattaen annettussa sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä. Näitä toimenpiteitä toteutettaessa on erityisesti noudatettava oikeutta yksityiselämän kunnioittamiseen ja oikeutta puolustukseen, mukaan lukien oikeus tulla kuulluksi ja oikeus tutustua asiakirjoihin, sekä kaikkien asianomaisten osapuolten oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

Nämä vaatimukset on otettava huomioon myös seuraamuskollegiota koskevassa sääntelyssä, vaikka ne usein täyttyvät jo hallinnon yleislainsäädännön sekä viranomaisten itsenäisen aseman kautta. Ehdotuksen mukaan seuraamuskollegion jäsenet toimivat tehtävässään riippumattomasti ja puolueettomasti (4. lakiehdotuksen 7 a §:n 3 momentti), mikä osaltaan turvaisi EU-sääntelyssä edellytettyä puolueettomuuden vaatimusta. Seuraamuskollegio myös vahvistaisi oikeusturvaa ja siten voisi toimia vaadittuna suojatoimena. Pääosin ehdotettu sääntely perustuu kuitenkin kansallisiin valtiosääntöisiin reunaehtoihin.

Oikeusturva. Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Esityksen mukaan hallinnolliset sanktiot määrätään hallintoviranomaisen päätöksellä hallintolain mukaisessa menettelyssä. Tämä osaltaan turvaa oikeusturvan toteutumista. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin tietosuojalain käsittelyn yhteydessä katsonut, että oikeusturvaintressi ehdotetuissa hallinnollisissa seuraamusmaksuissa oli voimakkaasti korostunut ottaen huomioon seuraamusmaksun sanktioluonteen ja ankaruuden. Perustuslakivaliokunnan mielestä tietosuojasetuksen mahdollistamat hyvin suuret hallinnolliset seuraamusmaksut eivät rinnastuneet viranomaisten nykyisiin määräämiin hallinnollisiin seuraamuksiin. Perustuslain 21 §:ssä säädettyjen oikeusturvan ja ennen muuta asianmukaisen menettelyn takeiden ja niiden tarkoituksien voitiin katsoa olevan tällaisessa tilanteessa erityisen korostuneita. Valiokunta katsoi, että hallinnollisesta seuraamusmaksusta päättäminen tulee säätää monijäsenisen toimielimen tehtäväksi. Määräämismenettelyn asianmukaisuutta, riippumattomuutta ja puolueettomuutta perustuslain 21 §:n edellyttämällä tavalla turvaisi se, että seuraamusmaksun määräämisestä päättäminen säädetään monijäsenisen elimen toimivaltaan kuuluvaksi. Tällaisen muutoksen tekeminen oli edellytyksenä sille, että lakiehdotus voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. (PeVL 14/2018 vp, s. 19 ja 20.) Perustuslakivaliokunta otti huomioon myös seuraamuksen määräämiseen jäävän merkittävän harkinnanvaran ja tietosuojavaltuutetun aseman yksittäisenä virkamiehenä (PeVL 14/2018 vp, s. 18). Perustuslakivaliokunta on toistanut Finanssivalvontaa koskevan

esityksen yhteydessä sen, että määräämistoimivalta on aiheellista osoittaa kollegiaaliseen päätöksentekoon silloin, kun seuraamusmaksu on suuri ja sanktio siten ankara (PeVL 12/2019 vp, s. 7).

Ehdotettu seuraamuskollegio tekisi päätöksensä esittelystä (4. lakiehdotuksen 7 a §:n 1 momentti), ja seuraamuskollegion ratkaisuvaltaan kuuluvat asiat olisi rajattu pois Liikenne- ja viestintäviraston pääjohtajan oikeudesta ottaa asia ratkaistavaksi (4. lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentti) (vrt. PeVL 14/2018 vp, s. 19).

Seuraamuskollegion ratkaisuvalta määräytyisi esitetyn seuraamusmaksun rahamäärän mukaan. EU-oikeudessa on yleistynyt se, että seuraamusmaksun enimmäismäärä sidotaan vuosituloon tai vuotuisen liikevaihtoon. Myös kansallisesti oikeasuhtaisuuden sekä yleis- ja erityisestäyyteen liittyvistä näkökulmista johtuvista syistä oikeushenkilöille määrättävät seuraamusmaksut on usein säädetty käsittämään tietty prosentuaalinen osuus tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta (Oikeusministeriö (2018): Rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittäminen. Työryhmän mietintö. Oikeusministeriön julkaisu 52/2018, s. 40).

Sinänsä ei ole poikkeuksellista, että asian laatu vaikuttaa ratkaisukokoonpanoon. Monijäsenisen toimielimen edellyttäminen suurten seuraamusmaksujen määräämisessä kuvastaa itsessään tätä. Näin on myös laajemmassa kontekstissa esimerkiksi tuomioistuinten lainkäytössä. Asian laatu ei kuitenkaan ehdotuksen mukaan määräytyisi esimerkiksi asiaryhmän tai tapauksen vaativuuden mukaan, vaan mekaanisesti esitetyn seuraamuksen suuruuden mukaan. Nyt ehdotettu kiinteä 100 000 euron raja voisi siten joissain tilanteissa johtaa siihen, että suurten yritysten seuraamusmaksut määrättäisiin monijäsenisessä toimielimessä, kun taas pienempien yritysten osalta päätöksen tekisi yksittäinen virkamies, vaikka rangaistuksen suhteellista ankaruutta ja teon moitittavuutta ilmentävä prosenttiosuus olisi sama. Tätä on syytä tarkastella perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden näkökulmasta sen lisäksi, että perustuslain 21 §:ssä tarkoitettuun oikeusturvaan kuuluu myös jokaisen oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin yleiseen yhdenvertaisuuslausekkeeseen sisältyy vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännös koskee ihmisiä. Yhdenvertaisuusperiaatteella voi kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan (PeVL 13/2020 vp, s. 3 ja siinä viitatus lausunnot). Oikeushenkilöiden osalta yhdenvertaisuuskysymys on noussut usein esille omaisuuden suojan tai tukien yhteydessä (ks. PeVL 13/2020 vp, s. 3 ja siinä viitatus lausunnot; PeVL 72/2014 vp, s. 2 ja PeVL 37/2010 vp, s. 3/D). Nyt kyse olisi menettelysääntelystä, kun perinteisesti yhdenvertaisuus lain edessä on merkinnyt ensi sijassa vaatimusta yhdenvertaisuudesta lain soveltamisessa (HE 309/1993 vp, s. 42). Kuitenkin myös menettelyllisiä näkökulmia on käsitelty yhdenvertaisuuden näkökulmasta (ks. PeVL 32/2018 vp, s. 3 ja PeVL 4/2018 vp, s. 2). Aivan vastaavaa tilannetta ei kuitenkaan hallituksen käsityksen mukaan ole arvioitu, sillä nyt kyse ei ole menettelyllisistä vaatimuksista vaan ratkaisukokoonpanosta. Sinänsä rahamääräistä rajaa on jo käytetty esimerkiksi käräjänotaarien toimivallan määrittelyssä (laki tuomioistuinharjoittelusta (674/2016) 16 § 1 momentin 1 kohta, ks. myös HE 278/2010 vp, s. 21). Tilanteet eivät tosin ole täysin verrannolliset (ks. PeVL 4/1993 vp, s. 2 käräjänotaarijärjestelmän olemassaolosta sekä PeVL 53/2014 vp, s. 3 päätösvaltaisen kokoonpanon keventämisestä voimavarojen oikean kohdistamisen ja ratkaisutoiminnan tehostamisen takia).

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen

vaatimaan sääntelyyn. Erottelut eivät kuitenkaan saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (ks. esim. PeVL 72/2014 vp, s. 2/II). Valiokunta on toisaalta korostanut perustuslaissa turvatun yhdenvertaisuuden merkitystä rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän yhteydessä (PeVL 7/2014 vp, s. 5/II). Ehdotuksen arvioinnissa voidaan ottaa huomioon, että ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa oikeusturvaa ja määräämismenettelyn asianmukaisuutta nimenomaisesti rahamääräisesti suurissa seuraamusmaksuissa. Pienempien seuraamusmaksujen osalta tilanne ei oikeusturvanäkökulmasta muutu nykyisestä. Muutoksesta syntyvät erot eivät ole mielivaltaisia eivätkä kohtuuttomia. Muutos kohdistuu käytännössä oikeushenkilöihin. Yrityskoon ja siten rahamäärän absoluuttisen suuruuden voidaan myös ainakin jossain määrin katsoa korreloivan asian laajuuden ja vaikeuden kanssa.

Ehdotus ei olisi myöskään vastoin Suomen ihmisoikeusvelvoitteita. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan rikosoikeudellinen haara voi soveltua myös hallinnollisten sanktioiden määräämiseen (Grande Stevens ja muut v. Italia, nro 18640/10 ym., §§ 94–101, 4.3.2014). Ehdotettu sääntely yhdessä hallinnon yleislainsäädännön kanssa takaisi riittävästi lainkäyttöelimestä edellytykset vaatimukset, vaikka sinänsä on selvää, että tuomioistuinten lainkäyttöä säädelään tarkemmin. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkintakäytännössä on kuitenkin hyväksytty, että muun kuin perinteisen rikosoikeudellisen seuraamuksen voi ensi vaiheessa määrätä myös muu kuin kaikki 6 artiklan vaatimukset täyttävä lainkäyttöelin, jos asia voidaan saattaa tällaisen elimen käsiteltäväksi (A. Menarini Diagnostics S.R.L. v. Italia, nro 43509/08, §§ 58 ja 59, 27.9.2011).

Ihmisoikeustuomioistuin on käsitellyt ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa luettuna yhdessä 14 artiklan syrjintäkiellon kanssa (Sâmbata Bihor Greek Catholic Parish v. Romania, nro 48107/99, §§ 79–82, 12.1.2010). Hallituksen käsityksen mukaan nyt kyse ei kuitenkaan olisi ihmisoikeussopimuksen 14 artiklassa tarkoitettusta syrjinnästä. Joka tapauksessa järjestelylle olisi edellä esitetyn perusteiden objektiivinen ja hyväksyttävä syy.

Viranomais toiminnan lakisidonnaisuus ja valtionhallinto. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella.

Ehdotettu seuraamuskollegio määräisi seuraamusmaksuja. Siten se käyttäisi merkittävää julkista valtaa. Julkisen vallan käyttötehtävän vuoksi seuraamuskollegion yleisistä perusteista on perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan säädettävä lailla. Näihin yleisiin perusteisiin kuuluvat lähinnä toimielimen nimi, toimiala sekä sen pääasialliset tehtävät ja toimivaltuudet. Näitä periaatteita tulee perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan noudattaa myös silloin, kun viranomaisen tai valtionhallinnon muun toimielimen sisälle järjestetään olennaisesti uudentyypisiä, julkista valtaa käyttäviä yksiköitä. Myös lautakuntatyypisten toimielinten yhteydessä nämä kriteerit on otettava huomioon. Niihin kuuluvat myös säännökset siitä, miten lautakunta asetetaan sekä mikä on sen kokoonpano ja toimikausi. (PeVL 24/2018 vp, s. 3 viittauksineen.) Koska seuraamuskollegio käyttäisi merkittävää julkista valtaa, sen kokoonpanon ja päätösvaltaisuuden tulee käydä perustuslain 2 §:n 3 momentin ja 119 §:n 2 momentin johdosta ilmi suoraan laista (ks. PeVL 24/2018 vp, s. 4).

Ehdotettu sääntely täyttäisi edellä mainitut vaatimukset. Seuraamuskollegio olisi osa Liikenne- ja viestintävirastoa, sen monijäseninen toimielin. Liikenne- ja viestintäviraston osana sen toimiala määräytyisi viraston toimialan mukaan. Sen tehtävät olisi kuitenkin rajattu rahamäärältään suurten seuraamusmaksujen määräämiseen. (4. lakiehdotuksen 7 a §:n 1 momentti.) Seuraamuskollegion kokoonpanosta ja toimikaudesta sekä kelpoisuusvaatimuksista olisi laissa

säännökset (4. lakiehdotuksen 7 a §:n 2 momentti) samoin kuin seuraamuskollegion päätösvaltaisuudesta sekä päätöksen tekemisestä (4. lakiehdotuksen 7 a §:n 4 momentti). Edellä mainitulla tavalla säädettäisiin lisäksi jäsenten riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta (4. lakiehdotuksen 7 a §:n 3 momentti). Toimikauden pituutta koskeva sääntely myös osaltaan turvaa seuraamuskollegion jäsenten riippumattomuutta (vrt. PeVL 14/2016 vp, s. 5 ja PeVL 2/2006 vp, s. 4/I). Ehdotuksessa kyse on Liikenne- ja viestintäviraston sisäisen ratkaisuvallan järjestämisestä. Liikenne- ja viestintäviraston toimivallasta määrätä seuraamusmaksuja samoin kuin toimivaltaan liittyvistä menettelyistä (määräämisoikeuden vanhentuminen, täytäntöönpano, viivästysseuraamukset, täytäntöönpanon vanheneminen ja muutoksenhaku) säädettäisiin edelleen erikseen.

Valtiollisten tehtävien jako. Perustuslain 3 §:ssä säädetään valtiollisten tehtävien jaosta eli lainsäädäntövallan, hallitusvallan ja tuomiovallan erottaminen. Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta edellä kuvatulla tavalla. Sen näkökulmasta keskeistä on tässä yhteydessä etenkin puolueettomuusnäkökulmat.

Perustuslakivaliokunta on tietosuojalain käsittelyn yhteydessä katsonut, että perustuslain 21 §:stä johtuvista syistä olisi perusteltua erottaa toisistaan tietosuojavaltuutetun ja seuraamustoimielimen tehtävät siten, että tietosuojavaltuutettu ei ole hallinnollisesta seuraamusmaksusta päättävän toimielimen jäsen. Myös tietosuoja-asetuksen nojalla määrättävän hallinnollisen seuraamusmaksun ankaruuteen liittyvät oikeusturvaan ja päätöksentekomenettelyyn kohdistuvat erityisvaatimukset puoltavat vahvasti seuraamusmaksun määräämistoimivallan ja seuraamusmaksun perusteiden selvittämiseen liittyvien tehtävien erottelua toisistaan. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan tällainen organisatorinen erottelu vahvistaisi myös seuraamustoimielimen riippumatonta asemaa ja asianosaisen oikeusturvan takeisiin kuuluvia puolustautumisoikeuksia. (PeVL 24/2018 vp, s. 4.)

Ehdotuksen mukaan seuraamuskollegiolle kuuluu suuren seuraamusmaksun määrääminen. Sen sijaan asian selvittäminen, mukaan lukien mahdollisten tietojensaanti- ja tarkastusoikeuksien käyttö, kuuluisi valvonta-asiasta vastaavalle virkamiehelle, joka käytännössä toimisi asian esittelijänä. Lisäksi tilanne eroaa hallinnollis-organisatorisesti tietosuojasääntelystä: Liikenne- ja viestintäviraston valvontatoimivalta kuuluu virastolle eikä tietosuojavaltuutetun kaltaiselle yksittäiselle virkamiehelle.

Toisaalta ehdotus eroaa tietosuojasääntelystä myös siinä, että Liikenne- ja viestintävirasto toimii valvonnan ohella myös norminantoviranomaisena. Tältä osin tilanne vertautuu enemmän Finanssivalvonnan tilanteeseen. Perustuslain 3 §:n 2 momentin vallanjakoperiaatteen ja 21 §:n oikeusturvaperusoikeuden kannalta ei ole yksiselitteistä, voiko tietyn alan norminantoviranomainen toimia sekä valvontaviranomaisena että hallinnollisen seuraamusmaksun määräävänä viranomaisena tilanteessa, jossa seuraamus määrättäisiin osin sellaisten normien rikkomisesta, jotka seuraamuksen määräävä viranomainen on määritellyt. Järjestely on kuitenkin jossain määrin hyväksytty Finanssivalvonnan osalta. Merkityksellistä myös on, että seuraamuskollegio ei käyttäisi viraston määräysvaltaa. Näin ollen ehdotus ei ole ongelmallinen perustuslain kannalta.

12.3.2 Palveluun pääsyn estäminen

Esityksen 1. lakiehdotuksen 21 §:ssä ehdotetaan digipalvelusäädöksen 51 artiklan 3 kohtaan perustuvia käyttäjien välityspalveluun pääsyn estoon ja verkkorajapintaan liittyviä toimivaltuuksia. Asetuksen mukaan toimivaltuudet olisivat viimesijaisia sen jälkeen, kun toimivaltainen viranomainen on käyttänyt muita asetuksen mukaisia toimivaltuuksiaan. Lisäksi edellytyksenä kyseisten toimivaltuuksien käyttämiselle olisi, että toimivaltainen viranomainen arvioi asetuks-

sen rikkomisen muodostavan rikoksen, johon liittyy ihmisten henkeen tai turvallisuuteen kohdistuva uhka. Ehdotetut toimivaltuudet ovat merkityksellisiä perustuslain 12 §:ssä turvatun sananvapauden ja 18 §:ssä turvatun elinkeinovapauden kannalta.

Sananvapauden sisältyy perustuslain 12 §:n 1 momentin mukaan oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Sananvapaudella turvataan myös kaupallista viestintää. Perustuslakivaliokunta on käytännössään vakiintuneesti katsonut, että sananvapauden suoja kattaa lähtökohtaisesti myös mainonnan ja markkinoinnin. Niihin voidaan kuitenkin kohdistaa pidemmälle meneviä rajoituksia kuin sananvapauden sisällöllisellä ydinalueella olisi mahdollista. Toisaalta myös mainontaa ja markkinointia koskevan sääntelyn tulee täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset (PeVL 40/2013 vp, s. 2, PeVL 6/2012 vp, s. 2—3, PeVL 17/2011 vp, s. 2, PeVL 21/2010 vp, s. 3—4 ja PeVL 3/2010 vp, s. 2).

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on lain mukaan oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Momentissa käytetty ilmaisu "lain mukaan" viittaa mahdollisuuden rajoittava säännöksessä turvattua oikeutta lailla (HE 309/1993 vp, s. 67/II).

Sananvapauden ja elinkeinovapauden kohdistuvien rajoitusten perustuslainmukaisuus ratkaistaan perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten perusteella (PeVM 25/1994 vp, s. 4—5). Tältä kannalta keskeistä on se, onko rajoitus tarkkarajainen ja täsmällisesti määritetty, onko rajoitukselle olemassa perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävät perusteet ja onko rajoitus painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima sekä täyttyykö perusoikeusrajoitukselle asetettu oikeasuhtaisuusvaatimus eli onko rajoitus välttämätön tavoitteen saavuttamiseksi ja muutoinkin oikeasuhtainen.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 21 §:n mukaisen pyynnön tuomioistuimelle tekisi käräjäoikeus. Toimivaltuudet ja niiden käyttämisen edellytykset on lakiehdotuksessa asetettu korkealle. Esityksen voidaan katsoa täyttävän perusoikeuksia rajoittavalta lainsäädännöltä edellytetyt täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset.

Edellytyksenä 21 §:n mukaisten toimivaltuuksien käytölle olisi, että kyse on asetuksen rikkomistilanteesta, joka aiheuttaa vakavaa haittaa ja jonka toimivaltainen viranomais arvioi muodostavan rikoksen, johon liittyy ihmisten henkeen tai turvallisuuteen kohdistuva uhka. Rajoitukselle voidaan katsoa olevan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste suojella ihmisten henkeä ja turvallisuutta ja sen voidaan katsoa olevan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa.

Sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta merkityksellisenä on pidettävä sitä, että edellä esitetyn mukaisesti kynnys toimivaltuuksien käyttöön esitetään asetettavaksi korkealle. Toimivaltainen viranomais pyytäisi pääsyn estoa koskevaa määräystä käräjäoikeudelta, jos toimivaltainen viranomais olisi käyttänyt jo kaikkia muita asetuksessa ja laissa säädettyjä toimivaltuuksiaan ja asetuksen rikkominen jatkuisi, minkä viranomais arvioisi muodostavan rikoksen, johon liittyy ihmisten henkeen ja turvallisuuteen kohdistuva uhka.

Lisäksi sananvapautta ja elinkeinovapautta rajoittava toimi tulee mitoittaa oikeasuhtaiseksi. Lakiehdotuksen 21 §:n mukaan käräjäoikeuden määrittämien rajoitusten on oltava oikeassa suhteessa asetuksen vastaisen toiminnan luonteeseen, vakavuuteen, toistuvuuteen ja keston, rajoittamatta kuitenkaan aiheettomasti palvelun vastaanottajien sananvapautta ja pääsyä laillisiin tietoihin. Esityksen 1. lakiehdotuksen 21 §:n 2 momentin mukaan toimivaltainen viranomais voisi pyytää käräjäoikeutta antamaan määräyksen, jolla rajoitetaan tilapäisesti käyttäjien pääsy

kyseisen palveluntarjoajan palveluun. Jos tämä ei ole teknisesti mahdollista, voi toimivaltainen viranomaisena pyytää jäsenvaltion oikeusviranomaista antamaan määräyksen, jolla rajoitetaan pääsyä sen välityspalvelujen tarjoajan verkkorajapintaan, jossa rikkominen tapahtuu.

Merkityksellisenä on pidettävä myös sitä, että toimivaltaisen viranomaisen tulisi 1. lakiehdotuksen 21 §:n 4 momentin mukaan kuultava palveluntarjoajaa ja muita asianosaisia. paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii. (PeVL 60/2001 vp, s. 3/II).

Käräjäoikeuden määräämien toimenpiteiden on oltava oikeassa suhteessa digipalvelusäädöksen rikkomiseen nähden eikä pääsyn estolla palveluun saa rajoittaa aiheettomasti palvelun vastaanottajien pääsyä laillisiin tietoihin. Käräjäoikeuden määräämä pääsyn rajoitus palveluntarjoajan palveluun on voimassa neljä viikkoa, mitä määräaikaa voidaan pidentää.

Lakiehdotuksen 21 §:n 5 momentin mukaan asianosaisella välityspalvelun tarjoajalla on oikeus hakea käräjäoikeuden pääsyn estoa koskevaan käräjäoikeuden määräyksen kumoamista siinä käräjäoikeudessa, jossa määräys on annettu.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Koska digitaalisia palveluja koskevassa asetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

verkon välityspalvelujen valvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Digitaalisten palvelujen koordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset

Digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/2065, (jäljempänä *asetus*), 49 artiklassa tarkoitettuna digitaalisten palvelujen koordinaattorina toimii Liikenne- ja viestintävirasto.

Liikenne- ja viestintävirasto on asetuksen 49 artiklassa tarkoitettu valvonnasta vastaava toimivaltainen viranomainen ellei 2 ja 3 §:stä muuta johdu. Muita toimivaltaisia viranomaisia asetuksen valvonnassa ovat kuluttaja-asiamies ja tietosuojavaltuutettu siten kuin 2 ja 3 §:ssä säädetään (*toimivaltaiset viranomaiset*).

Toimivaltaisten viranomaisten alueellisesta toimivallasta ja komission toimivallasta säädetään asetuksen 56 artiklassa.

2 §

Kuluttaja-asiamiehen toimivalta

Asetuksen 49 artiklan mukainen valvonnasta vastaava toimivaltainen viranomainen on kuluttaja-asiamies asetuksen

- 1) 25 artiklan osalta silloin, kun verkkoalusta tarjoaa palvelua kuluttajalle;
- 2) 26 artiklan 1 a, 1 b ja 1 c kohdan osalta silloin, kun on kyse mainonnasta elinkeinonharjoittajalta kuluttajalle;
- 3) 26 artiklan 2 kohdan osalta;
- 4) 30 artiklan 7 kohdan osalta
- 5) 32 artiklan osalta

Kuluttajasuojalain nojalla kuluttaja-asiamies valvoo myös sopimusehtojen, markkinoinnin ja asiakassuhteessa noudatettujen menettelyjen lainmukaisuutta kuluttajasuojan kannalta. Kuluttaja-asiamies ei voi puuttua aatteelliseen ja yhteiskunnalliseen mainontaan.

3 §

Tietosuojavaltuutetun toimivalta

Asetuksen 49 artiklan mukainen valvonnasta vastaava toimivaltainen viranomainen on tietosuojavaltuutettu asetuksen

- 1) 26 artiklan 1 a, 1 b ja 1 c kohdan osalta, kun ei ole kyse kuluttaja-asiamiehen valvomasta kaupallisesta mainonnasta kuluttajille;
- 2) 26 artiklan 1 d kohdan osalta;
- 3) 26 artiklan 3 kohdan osalta;
- 4) 27 ja 28 artiklan osalta.

Tietosuojavaltuutetun toimivaltuuksista henkilötietojen käsittelyn valvonnassa säädetään tietosuojasetuksessa ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Viranomaisten tutkintamenettely ja valvontatoimenpiteet

4 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Toimivaltaisilla viranomaisilla on asetuksen ja tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät asetuksen epäiltyyn rikkomiseen liittyvät tiedot, selvitykset ja asiakirjat välityspalvelun tarjoajalta ja asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulta muulta henkilöltä.

Välityspalvelun tarjoajan tai 1 momentissa tarkoitettun muun henkilön on luovutettava tiedot viipymättä, viranomaisen pyytämässä muodossa ja maksutta. Toimivaltainen viranomaislain voi päätöksellään velvoittaa välityspalvelun tarjoajan tai 1 momentissa tarkoitettun muun henkilön toimittamaan tiedot määräajassa.

Liikenne- ja viestintävirastolla on asetuksen 57 artiklan mukaisesti tässä pykälässä säädetyt tiedonsaantioikeudet, kun virasto pyytää tietoja toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisen pyynnöstä.

5 §

Tiedonvaihto viranomaisten välillä

Toimivaltaisilla viranomaisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa asetuksen ja tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tiedot tai laatimansa asiakirjat sekä ilmaista salassa pidettävä tieto toisilleen, jos se on näille asetuksessa tai tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Poliisilta tai muulta esitutkintaviranomaiselta toimivaltaisella viranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä vain tiedot, jotka ovat välttämättömiä 18 §:n noudattamiseksi.

Poliisiin tai muun esitutkintaviranomaisen tulee salassapitosäännösten estämättä toimittaa Liikenne- ja viestintävirastolle asetuksen 18 artiklan epäiltyyn rikkomiseen liittyvät tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot.

6 §

Tarkastukset

Toimivaltaisilla viranomaisilla on asetuksen ja tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus valvontaa varten päästä tilaan, jossa välityspalvelun tarjoaja tai asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu muu henkilö käyttää elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyviin tarkoituksiin ja jossa säilytetään valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja, ja tehdä valvonnassa tarvittavia tarkastuksia.

Toimivaltaisella viranomaisella on tarkastuksissa oikeus saada tutkittavakseen, jäljentää tai takavarikoida jäljennösten ottamista varten valvontatehtävän kannalta tarpeelliset asiakirjat ja tiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja kyseessä olevassa tapauksessa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä asetusta rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena tässä laissa tarkoitettu hallinnollinen seuraamusmaksu.

Liikenne- ja viestintävirastolla on asetuksen 57 artiklan mukaisesti oikeus toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisen pyynnöstä toimittaa tässä pykälässä tarkoitettu tarkastus Suomessa.

Liikenne- ja viestintävirasto avustaa komission tarkastusten suorittamisessa siten kuin niistä säädetään asetuksen 69 artiklassa.

7 §

Kutsuminen kuultavaksi

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus kutsua kuultavaksi välityspalvelun tarjoajan edustaja tai henkilöstön jäsen taikka muun asetuksen 51 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu henkilö antamaan tietoja epäiltyyn asetuksen rikkomiseen liittyvistä tiedoista. Viranomaisen voi tallentaa saamansa vastaukset heidän suostumuksellaan millä tahansa teknisellä välineellä.

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus kutsua kuultavaksi välityspalvelun tarjoajan edustaja tai henkilöstön jäsen antamaan tietoja epäiltyyn asetuksen rikkomiseen liittyvistä tiedoista. Toimivaltaisella viranomaisella on sama oikeus myös asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettun henkilön edustajan tai henkilöstön jäsentä kohtaan. Viranomaisen voi tallentaa saamansa vastaukset heidän suostumuksellaan millä tahansa teknisellä välineellä.

Liikenne- ja viestintävirastolla on asetuksen 57 artiklan mukaisesti tässä pykälässä säädetty oikeudet, kun virasto pyytää tietoja toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaisen pyynnöstä.

8 §

Virka-apu

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus asetuksessa ja tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta virka-apua.

9 §

Valvontapäätös

Toimivaltaiset viranomaiset voivat tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan velvoittaa päätöksellään sen, joka rikkoo asetusta tai tätä lakia, lopettamaan asetuksen rikkominen ja velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Päätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko.

Viranomaisen voi antaa päätöksen myös väliaikaisena, jolloin se on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Viranomaisen on ennen 1 ja 2 momentin mukaisen päätöksen antamista varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

Se, johon kuluttaja-asiamiehen tässä pykälässä tarkoitettu päätös kohdistuu, voi saattaa hakemuksella päätöksen markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa sen tiedoksisaannista. Muutoin päätös jää pysyväksi. Päätöstä on noudatettava, jollei markkinaoikeus toisin määrää.

10 §

Sitoumukset (art. 51.2a)

Liikenne- ja viestintävirasto ja tietosuojavaltuutettu voi päätöksellään määrätä välityspalvelun tarjoajan asetuksen noudattamiseksi tarjoamat sitoumukset tätä velvoittaviksi. Päätöksessä on

samalla todettava, ettei toimivaltaisen viranomaisen jatkotoimille ole enää perusteita. Päätös on voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Liikenne- ja viestintävirasto ja tietosuojavaltuutettu voi ottaa asian uudelleen käsiteltäväkseen, jos jokin päätöksen perusteena oleva tosiseikka on muuttunut olennaisesti, jos sitoumuksia rikotaan tai jos päätös on perustunut osapuolten toimittamiin puutteellisiin, virheellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin.

11 §

Yhteistyö eri viranomaisten kanssa

Liikenne- ja viestintäviraston, tietosuojavaltuutetun ja kuluttaja-asiamiehen on tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan toimittava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä.

Markkinavalvontaviranomaisten on ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle ja kuluttaja-asiamiehelle tietoonsa tulleista asetuksen 30-32 artikloiden rikkomisista.

Jos kuluttaja-asiamies tai tietosuojavaltuutettu vastaanottavat toimenpidepyynnön, joka koskee myös asetuksessa säädettyjä välityspalvelun tarjoajan velvollisuuksia, sen on ilmoitettava asiasta Liikenne- ja viestintävirastolle.

12 §

Uhkasakko

Toimivaltainen viranomainen voi asettaa välityspalvelun tarjoajalle ja asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulle muulle henkilölle tämän lain mukaisen veloitteen tehosteeksi uhkasakon.

Uhkasakko asetetaan välityspalvelun tarjoajalle päiväkohtaisesti juoksevana. Välityspalvelun tarjoajalle asetettavan uhkasakon enimmäismäärä on 5 prosenttia kyseisen välityspalvelun tarjoajan edellisen tilikauden keskimääräisestä päivittäisestä maailmanlaajuisesta liikevaihdosta tai tulosta kultakin viivästyspäivältä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu uhkasakko asetetaan uhkasakkolain (1113/1990) 9 §:stä poiketen ilman kiinteää peruserää ja lisäeriä. Uhkasakkolain 10 §:n 2 momentista poiketen 2 momentissa tarkoitettu uhkasakko voidaan tuomita kerrallaan enintään 60 päivän ajanjaksolta, jonka ylittävältä osalta uhkasakko raukeaa niiltä päiviltä, jotka ovat alkaneet ennen kuin päätös uhkasakon tuomitsemisesta tehdään.

Uhkasakkoa ei saa asettaa 4 §:n mukaisen tiedonantovelvollisuuden tehosteeksi luonnolliselle henkilölle, jos henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan eikä luonnolliselle henkilölle 7 §:n mukaisen kuulemispyynnön tehosteeksi.

Muilta osin uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa.

Silloin, kun on kyse edellä 2 §:ssä tarkoitettujen asetuksen säännöksen valvontaan liittyvästä uhkasakosta, uhkasakon tuomitsemisesta maksettavaksi päättää markkinaoikeus.

Hallinnolliset seuraamukset

13 §

Välityspalvelun tarjoajia koskeva seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu voidaan määrätä välityspalvelun tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuuttaan rikkoo tai laiminlyö asetuksen:

1) 11 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden nimetä keskitetty yhteyspiste viranomaisia varten, 11 artiklan 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden julkistaa yhteyspistettä koskevat tarvittavat tiedot tai 11 artiklan 3 kohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa jäsenvaltioiden viralliset kielet, joita voidaan käyttää viestintään yhteyspisteen kanssa.

2) 12 artiklan 1 kohdan mukaisen velvollisuuden nimetä palvelun vastaanottajille sähköinen yhteyspiste tai 12 artiklan 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden julkistaa yhteyspistettä koskevat tiedot.

3) 13 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa, joissa välityspalveluiden tarjoajalla ei ole toimipaikkaa unionissa, mutta se tarjoaa palvelua Suomeen, 13 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden laillisen edustajan nimeämisestä EU:n alueella, 13 artiklan 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden laillisen edustajan valtuuttamisesta toimimaan toimivaltaisten viranomaisten, komission ja lautakunnan yhteystahona, tai 13 artiklan 4 kohdassa säädetyn velvollisuuden laillisen edustajan tietojen ilmoittamisesta Liikenne- ja viestintävirastolle,

4) 14 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden sisällyttää käyttöehtoihinsa tiedot mahdollisista rajoituksista palvelun käytölle palvelun vastaanottajien toimittamien tietojen osalta sekä tiedot sisällön valvonnassa käytettävistä menettelyistä taikka velvollisuuden julkaista nämä tiedot, 14 artiklan 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa käyttäjille ehtoihin tehtävistä merkittävistä muutoksista tai 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn velvollisuutta esittää ehdot selkeästi, jos palvelu on suunnattu ensisijaisesti alaikäisille;

Liikenne- ja viestintävirasto määrää 1 momentissa säädetyn seuraamusmaksun. Seuraamusmaksun suuruudesta säädetään 17 §:ssä.

14 §

Säilytyspalvelun tarjoajia koskeva seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu voidaan määrätä välityspalvelun tarjoajalle, joka tarjoaa säilytyspalvelua ja joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö asetuksen:

1) 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden järjestää palvelussaan 16 artiklan 2 kohdassa säädetyn mukainen ilmoitusmenettely koskien laitonta sisältöä, 16 artiklan 4 kohdassa säädetyn velvollisuuden lähettää vahvistus ilmoituksen vastaanottamisesta, 16 artiklan 5 kohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa päätöksestään laittomasta sisällöstä ilmoituksen tehneelle taholle taikka toistuvasti 16 artiklan 6 kohdassa säädetyn velvollisuuden käsitellä ilmoitukset laittomasta sisällöstä.

2) 17 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden esittää perustelut asianomaisille palvelun käyttäjille päätöksestään rajoittaa palvelua artiklakohdassa mainituilla tavoilla ja sillä perusteella, että palvelun käyttäjän toimittama sisältö on laitonta tai rikkoo palvelun käyttöehtoja, tai 17 artiklan 3 kohdan:

a alakohdassa säädetyn velvollisuuden sisällyttää palveluntarjoajan päätöksen perusteluihin tieto tavasta, miten sisältöön pääsyä rajoitetaan muille palvelun käyttäjille ja mikä on rajoituksen alueellinen soveltamisala ja rajoituksen kesto,

b alakohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa tausta, johon palveluntarjoajan päätös perustuu,

c alakohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa tiedot automatisoitujen välineiden käytöstä palveluntarjoajan päätöksenteossa tai sen taustalla,

d alakohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa oikeudellinen perusta, jos palveluntarjoaja katsoo sisällön laittomaksi,

e alakohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa palvelun käyttäjälle, minkä palvelun käyttöehtojen kohdan vastaiseksi palveluntarjoaja katsoo sisällön tai

3) 18 artiklan velvollisuutta ilmoittaa lainvalvontaviranomaisille tiedossaan olevasta uhkavasta tai tapahtuneesta rikoksesta, johon liittyy uhka ihmisen hengelle tai turvallisuudelle.

Liikenne- ja viestintävirasto määrää 1 ja 2 momentissa säädetyn seuraamusmaksun. Seuraamusmaksun suuruudesta säädetään 17 §:ssä.

15 §

Verkkoalustoja koskeva seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu voidaan määrätä verkkoalustan tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö asetuksen:

- 1) 17 artiklan 3 kohdan f alakohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa palvelun käyttäjälle tämän mahdollisuudesta saattaa palveluntarjoajan päätös asetuksen 20 artiklassa tarkoitettuun palveluntarjoajan sisäiseen valituksen käsittelyjärjestelmään tai asetuksen 21 artiklassa tarkoitettuun tuomioistuimen ulkopuoliseen riidanratkaisuelimeen taikka miten palvelun käyttäjä voi saattaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi.
- 2) 20 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden tarjota palvelun vastaanottajalle pääsyn 20 artiklan 1, 3 ja 6 kohdassa säädettyyn verkkoalustan sisäiseen valituksen käsittelyjärjestelmään verkkoalustan päätöksen johdosta tai 20 artiklan 5 kohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa
 - a) valitusten käsittelyjärjestelmässä tehdystä päätöksestä valituksen tehneelle,
 - b) valituksen tehneen mahdollisuudesta saattaa asia tuomioistuimen ulkopuoliseen riitoratkaisumenettelyyn sekä
 - c) valituksen tehneen muista mahdollisuuksista käyttää oikeuksiaan.
- 3) 21 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa verkkoalustan rajapinnalla palvelun vastaanottajan mahdollisuudesta käyttää mitä tahansa hyväksytyä tuomioistuimen ulkopuolista riidanratkaisuelintä sekä 21 artiklan 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden toimia tuomioistuimen ulkopuolisen riidanratkaisuelimen kanssa riidan ratkaisemiseksi.
- 4) 22 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden toteuttaa tekniset ja organisatoriset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että luotettujen ilmoittajien ilmoitukset laittomasta sisällöstä käsitellään ja päätetään ensisijaisesti
- 5) 23 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden keskeyttää palvelun tarjoaminen palvelun vastaanottajalle, joka toistuvasti tallentaa palveluun ilmeisen laittonta sisältöä tai 23 artiklan 4 kohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa palvelun käyttöehdoissa palvelun väärinkäyttöä koskevat säännöt.
- 6) 24 artiklan 2 kohdassa säädetyn julkaisuvelvoitteen palvelun aktiivisten vastaanottajien kuukausittaisesta keskimäärästä, 24 artiklan 3 kohdassa säädetyn velvollisuuden toimittaa Euroopan komissiolle tai Liikenne- ja viestintävirastolle palvelunsa käyttäjämäärä tai 24 artiklan 5 kohdassa säädetyn velvollisuuden toimittaa komissiolle 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut päätöksensä perusteluineen.
- 7) 25 artiklan 1 kohdassa säädetyn kiellon suunnitella, järjestää, tai operoida verkkorajapintoihin tavalla, jolla harhautetaan tai manipuloidaan niiden palvelun vastaanottajia tai muutoin olennaisesti vääristetään tai haitataan palvelun vastaanottajien kykyä tehdä vapaita ja tietoon perustuvia päätöksiä,
- 8) 26 artiklan 1 a kohdan mukaisen velvollisuuden varmistaa verkkorajapinnalla esitettävän mainonnan tunnistettavuus palvelun käyttäjälle, 26 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen velvollisuuden varmistaa verkkorajapinnalla mainoksen yhteydessä luonnollisen tai oikeushenkilön, jonka puolesta mainos esitetään, tunnistettavuus palvelun käyttäjälle, 26 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen velvollisuuden varmistaa verkkorajapinnalla mainoksen yhteydessä mainoksen maksaneen luonnollisen tai oikeushenkilön tunnistettavuus palvelun käyttäjälle tai 26 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisen velvollisuuden varmistaa mainoksen osalta tiedot tärkeimmistä parametreista, joilla on määritelty palvelun vastaanottaja, jolle mainos esitetään, 26 artiklan 2 kohdan mukaisen velvollisuuden

tarjota verkkorajapinnallaan toiminto, jonka avulla palvelun vastaanottaja voi ilmoittaa kaupallista viestintää sisältävästä sisällöstä reaaliaikaisesti tai 26 artiklan 3 kohdan mukaisen kiellon esittää verkkorajapinnalla mainontaa, jos mainoksen esittäminen perustuu luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuoja-asetus*) 4 artiklan 4 alakohdassa määriteltyyn profilointiin, jossa käytetään yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja henkilötietojen ryhmiä.

- 9) 27 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden esittää käyttöehdoissa palvelussaan käytettävän sisällön suosittelujärjestelmän tärkeimmät parametrit ja niiden muuttamiseen liittyvät vaihtoehdot sekä 27 artiklan 3 kohdassa säädetyn palvelussa tarjottavasta käyttäjän valintatoiminnosta liittyen suosittelujärjestelmän tärkeimpiin parametreihin;
- 10) 28 artiklan 2 kohdan mukaista kieltoa esittää verkkorajapinnalla mainontaa, kun mainoksen esittäminen perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 4 alakohdassa määriteltyyn profilointiin, jossa käytetään palvelun vastaanottajan henkilötietoja, ja verkkoalustan tarjoaja on kohtuullisella varmuudella tietoinen siitä, että palvelun vastaanottaja on alaikäinen sekä 28 artiklan 3 kohdan mukaista velvoitetta olla käsittelemättä muita henkilötietoja sen arvioimiseksi, onko palvelun vastaanottaja alaikäinen.

Liikenne- ja viestintävirasto määrää 1 momentissa säädetyn seuraamusmaksun, jos 3 tai 5 momentista ei muuta johdu.

Tietosuojalain (1050/2018) 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu seuraamuskollegio määrää seuraamusmaksun 1 momentin 8, 9 ja 10 kohdassa tarkoitettun 26, 27 ja 28 artiklan rikkomisesta silloin kun on kyse 3 §:ssä tarkoitettusta asiasta.

Seuraamusmaksun suuruudesta säädetään 17 §:ssä. Seuraamusmaksun määräämisestä 1 momentin 7 ja 8 kohdassa tarkoitettua rikkomisesta silloin kun on kyse 2 §:ssä tarkoitettua asiasta, säädetään laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista. Seuraamusmaksun suuruuteen sovelletaan kuitenkin tämän lain 17 §:ää.

16 §

Eräitä verkkoalustoja koskevat seuraamusmaksut

Seuraamusmaksu voidaan määrätä verkkoalustan tarjoajalle, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa ja joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö asetuksen:

- 1) 30 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden varmistaa, että se on saanut elinkeinonharjoittajalta säädetyt tiedot ennen kuin elinkeinonharjoittajat voivat käyttää sen verkkoalustan palvelua, 30 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädetyn velvollisuuden keskeyttää palvelunsa tarjoaminen elinkeinon harjoittajalle, 30 artiklan 3 kohdan 1 alakohdassa säädetyn velvollisuuden pyytää elinkeinonharjoittajaa korjaamaan tämän toimittamia tietoja, 30 artiklan 3 kohdan 2 alakohdassa säädetyn velvollisuuden keskeyttää palvelunsa tarjoaminen elinkeinonharjoittajalle, 30 artiklan 5 kohdassa säädetyn velvollisuuden säilyttää 30 artiklan 1 ja 2 kohdan perusteella keräämiään tietoja, 30 artiklan 6 kohdassa säädettyä kieltoa luovuttaa 30 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja kolmansille osapuolille sekä 30 artiklan 7 kohdassa säädetyn velvollisuuden asettaa 30 artiklan 1 kohdan a, d ja e alakohdassa tarkoitettut tiedot nähtäville verkkoalustan verkkorajapinnalla, jossa myytävää tavaraa tai palvelua koskevat tiedot esitetään.

- 2) 31 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden varmistaa, että sen verkkoalustan rajapinta on järjestetty siten, että elinkeinonharjoittajat voivat noudattaa velvoitteitaan, jotka koskevat ennen sopimuksen tekoa annettavia tietoja, ilmoittaa tiedossaan oleville kuluttajille tietoonsa tulleesta laittomasta tuotteesta tai palvelusta vaatimustenmukaisuutta ja tuoteturvallisuustietoja,

sekä 31 artiklan 2 kohdassa säädettyä velvollisuutta järjestää verkkorajapintansa siten, että elinkeinonharjoittajat voivat toimittaa 31 artiklan 2 kohdan mukaiset tiedot.

3) 32 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa tiedossaan oleville kuluttajille tietoonsa tulleesta laittomasta tuotteesta tai palvelusta, tuotteen tarjonnesta elinkeinonharjoittajan henkilöllisyydestä ja mahdollisista oikeussuojakeinoista sekä 32 artiklan 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut vastaavat tiedot verkkorajapinnallaan.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä erittäin suuren verkkoalustan tarjoajalle tai erittäin suurelle verkossa toimivalle hakukoneen tarjoajalle, joka laiminlyö asetuksen 14 artiklan 5 kohdassa säädetyn velvollisuuden toimittaa käyttäjilleen käyttöehtojensa tiivistelmän sekä muut mainitussa kohdassa säädettyt tiedot taikka 14 artiklan 6 kohdassa säädetyn käyttöehtojen julkaisukieltä koskevan velvollisuuden.

Liikenne- ja viestintävirasto määrää 1 ja 2 momentissa säädetyn seuraamusmaksun, jos 4 momentista ei muuta johdu.

Seuraamusmaksun määräämisestä 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua rikkomisesta silloin kun on kyse 2 §:ssä tarkoitettua asiasta, säädetään laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista. Seuraamusmaksun suuruuteen sovelletaan kuitenkin tämän lain 17 §:ää.

Seuraamusmaksun suuruudesta säädetään 17 §:ssä.

17 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin ja sitä määrättäessä on otettava huomioon:

- 1) rikkomisen luonne, laajuus, vakavuus, toistuvuus ja kestoaika;
- 2) seuraamuksella tavoiteltava yleinen etu;
- 3) välityspalvelun toiminnan laajuus ja luonne sekä rikkoneen välityspalvelun tarjoajan taloudelliset valmiudet;
- 4) onko asetusta rikkonut välityspalvelun tarjoaja jättänyt järjestelmällisesti tai toistuvasti noudattamatta asetuksesta johtuvia velvoitteita;
- 5) palvelun käyttäjien määrä, joihin asetuksen rikkominen vaikuttaa;
- 6) rikkomisen tahallisuus tai tuottamuksellisuus;
- 7) toimiiko palvelun tarjoaja useassa jäsenvaltiossa;
- 8) mahdolliset muut kuin 1-7 kohdassa tarkoitettujen tapauksen olosuhteisiin vaikuttaneet tekijät.

Välityspalvelun tarjoajalle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 6 prosenttia välityspalvelun tarjoajan edellisen tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta liikevaihdosta.

Liikevaihdolla tarkoitetaan kirjanpitolain (1336/1997) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua liikevaihtoa tai sitä vastaavaa liikevaihtoa.

18 §

Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen

Seuraamusmaksu jätetään määräämättä, jos:

- 1) välityspalvelun tarjoaja on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin tämän lain 13-16 §:ssä tarkoitettua rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen ja ilmoittanut siitä viivytyksettä toimivaltaiselle viranomaiselle eikä rikkomus ole vakava tai toistuva;
- 2) velvoitteen rikkomista on pidettävä vähäisenä; tai

3) seuraamusmaksun määräämistä on muutoin kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla perusteella pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Seuraamusmaksua ei voida määrätä viranomaiselle.

19 §

Tutkintamenettelyä koskevien säännösten rikkomisesta määrättävä seuraamusmaksu

Ellei rikkomista ole pidettävä merkitykseltään vähäisenä tai seuraamusmaksun määräämistä muutoin perusteettomana, toimivaltainen viranomainen voi määrätä seuraamusmaksun välityspalvelun tarjoajalle tai asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulle muulle henkilölle, joka tahallaan tai huolimattomuuttaan:

1) vastustaa 12 §:n nojalla tehtävää tarkastusta;

2) antaa virheellisiä, puutteellisia tai harhaanjohtavia tietoja vastatessaan 10 §:n [viranomaisen tiedonsaantioikeudet] nojalla tehtyyn pyyntöön tai antaessaan tietoja 12 §:n tarkastuksen aikana taikka jättää toimittamatta pyydetty tiedot viranomaisen asettamassa määräajassa;

3) jättää oikaisematta antamiaan virheellisiä, puutteellisia tai harhaanjohtavia tietoja

Seuraamusmaksun suuruuden määrittäminen perustuu kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomisen laatu ja laajuus sekä moitittavuuden aste. Seuraamusmaksu saa olla enintään 1 prosentti rikkomiseen syyllistyneen välityspalvelun tarjoajan tai 1 momentissa tarkoitettun muun henkilön vuotuisesta tulosta tai maailmanlaajuisesta liikevaihdosta seuraamusmaksun määräämistä edeltävänä tilikautena.

Seuraamusmaksua ei saa asettaa luonnolliselle henkilölle 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tietojenantovelvollisuuden rikkomisesta, jos henkilöä on aiheutta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyä kohteena olevaan asiaan.

Seuraamusmaksun määräämisestä silloin, kun on kyse edellä 2 §:ssä tarkoitettujen säännösten valvontaan liittyvistä tutkintamenettelyistä, säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa. Seuraamusmaksun suuruuteen sovelletaan kuitenkin tämän pykälän 2 momenttia.

20 §

Seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentuminen

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos on kulunut yli viisi vuotta siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on tapahtunut. Jos rikkomus tai laiminlyönti on ollut luonteeltaan jatkuvaa, viiden vuoden määräaika lasketaan siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on päättynyt.

21 §

Palveluun pääsyn estäminen

Jos toimivaltainen viranomainen on käyttänyt edellä 9 sekä 12–16 §:ssä säädettyjä toimivaltuuksiaan, eikä välityspalvelun tarjoaja ole korjannut toimintaansa asetuksen velvoitteiden mukaiseksi ja asetuksen rikkominen aiheuttaa vakavaa haittaa, johon ei voida puuttua muun lain-säädännön nojalla, toimivaltainen viranomainen voi vaatia päätöksellään välityspalvelun ylimmän hallintoelimen jäseniä tai johdossa toimivia henkilöitä toimittamaan suunnitelman asetuksen vastaisen menettelyn korjaamiseksi ja ilmoittamaan toteutetuista toimenpiteistä siten kuin

asetuksen 51 artiklan 3 a alakohdassa säädetään. Viranomaisen tulee valvoa, että palvelun tarjoaja toteuttaa ilmoittamansa toimenpiteet ja raportoi viranomaiselle toteutetuista toimenpiteistä.

Jos edellä 1 momentissa tarkoitetusta toimivaltaisen viranomaisen päätöksestä huolimatta välityspalvelun tarjoaja jatkaa asetuksen rikkomista aiheuttaen vakavaa haittaa ja jos toimivaltainen viranomaisen arvioi tämän muodostavan rikoksen, johon liittyy ihmisten henkeen tai turvallisuuteen kohdistuva uhka, se voi pyytää käräjäoikeutta kohdistamaan kyseiseen välityspalvelun tarjoajaan tai toiseen välityspalvelun tarjoajaan väliaikaisen määräyksen, jolla rajoitetaan palvelun käyttäjien pääsyä ensiksi mainittuun välityspalveluun. Käräjäoikeuden määräämä pääsyn rajoitus on voimassa neljä viikkoa ja käräjäoikeus voi määrätä, että toimivaltainen viranomaisen voi pidentää määräaikaa siten kuin asetuksen 51 artiklan 3 kohdan 3 ja 4 alakohdassa säädetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun käräjäoikeuden määräyksen edellytyksenä on, että asetuksen rikkomiseen ei voida puuttua muun lainsäädännön nojalla. Käräjäoikeuden määräämien rajoitusten on oltava oikeassa suhteessa asetuksen vastaisen toiminnan luonteeseen, vakavuuteen, toistuvuuteen ja keston, rajoittamatta kuitenkaan aiheettomasti palvelun vastaanottajien sananvapautta ja pääsyä laillisiin tietoihin.

Toimivaltaisen viranomaisen on kuultava asianosaisia ennen 2 momentissa tarkoitettua pyyntöä käräjäoikeudelle. Ennen määräyksen antamista käräjäoikeuden on varattava välityspalvelun tarjoajalle, sisällön tuottaneelle palvelun käyttäjälle sekä sille, johon määräys kohdistuu tilaisuus tulla kuulluksi, ellei asian kiireellisyys välttämättä muuta vaadi.

Jos käräjäoikeuden määräyksen perusteena olevissa seikoissa tapahtuu muutos, asianosaisella välityspalvelun tarjoajalla on oikeus hakea 2 momentissa tarkoitettun määräyksen kumoamista siinä käräjäoikeudessa, jossa määräys on annettu. Määräyksen kumoamista koskevan asian käsittelyssä noudatetaan oikeudenkäymiskaaren 8 lukua.

22 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Edellä 21 §:ssä tarkoitettu hakemus tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä välityspalvelun tarjoajalla on kotipaikka. Käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Yhteistyö komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa

23 §

Euroopan Digitaalisten Palvelujen lautakunta

Liikenne- ja viestintävirasto toimii yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden digitaalisten palvelujen koordinaattorien, Euroopan digitaalisten palvelujen lautakunnan (jäljempänä lautakunnan) ja komission kanssa. Liikenne- ja viestintävirasto osallistuu lautakunnan kokouksiin. Myös tietosuojaavaltuutettu ja kuluttaja-asiamies voivat osallistua tarvittaessa lautakunnan kokouksiin.

24 §

Asiakirjan luovuttaminen komissiolle tai toisen jäsenvaltion koordinaattoriviranomaiselle

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus luovuttaa salassa pidettävä asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto komissiolle, Euroopan digitaalisten palvelujen lautakunnalle ja toisen

ETA-valtion koordinaattoriviranomaiselle, jos se on asetuksen valvonnan kannalta välttämätöntä.

25 §

Menettely Euroopan komission määräämää tarkastusta toimitettaessa

Liikenne- ja viestintävirasto avustaa komissiota tarkastusten suorittamisessa siten kuin asetuksen 69 artiklan 7 kohdassa säädetään.

Erinäiset säännökset

26 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle. Tämän lain nojalla maksettavaksi määrätty seuraamusmaksu pannaan täytäntöön noudattaen sakon täytäntöönpanosta annettua lakia (672/2002).

Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoiman saaneen ratkaisun antamispäivästä.

27 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemisesta koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä uhkasakkolaissa säädetään.

Markkinaoikeudellisissa asioissa markkinaoikeuden antamaa ratkaisua koskevasta muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä markkina-oikeudessa annetun lain 7 luvun 4 §:ssä. Tämän lain nojalla annetussa toimivaltaisen viranomaisen päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lainkuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annetun lain (566/2020) 15 §:ään uusi 7 -10 kohta, 18 §:ään uusi 5 momentti, seuraavasti:

15 §

Seuraamusmaksu eräiden muiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta:

7) rikkoo tai laiminlyö digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun asetuksen (EU) 2022/2065 25 artiklan 1 kohdassa säädetyn kiellon suunnitella, järjestää, tai operoida verkko-rajapintojaan tavalla, jolla harhautetaan tai manipuloidaan niiden palvelun vastaanottajia tai muutoin olennaisesti vääristetään tai haitataan palvelun vastaanottajien kykyä tehdä vapaita ja tietoon perustuvia päätöksiä;

8) rikkoo tai laiminlyö digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun asetuksen (EU) 2022/2065 26 artiklan 1 a kohdan mukaisen velvollisuuden varmistaa verkkorajapinnalla esitettävän mainonnan tunnistettavuus palvelun käyttäjälle, 26 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen velvollisuuden varmistaa verkkorajapinnalla mainoksen yhteydessä luonnollisen tai oikeushenkilön, jonka puolesta mainos esitetään, tunnistettavuus palvelun käyttäjälle, 26 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen velvollisuuden varmistaa verkkorajapinnalla mainoksen yhteydessä mainoksen maksaneen luonnollisen tai oikeushenkilön tunnistettavuus palvelun käyttäjälle, tai 26 artiklan 2 kohdan mukaisen velvollisuuden tarjota verkkorajapinnallaan toiminto, jonka avulla palvelun vastaanottaja voi ilmoittaa kaupallista viestintää sisältävästä sisällöstä reaaliaikaisesti;

9) rikkoo tai laiminlyö digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun asetuksen (EU)2022/2065 30 artiklan 7 kohdassa säädetyn velvollisuuden asettaa 30 artiklan 1 kohdan a, d ja e alakohdassa tarkoitettut tiedot nähtäville verkkoalustan verkkorajapinnalla, jossa myytävää tavaraa tai palvelua koskevat tiedot esitetään;

10) rikkoo tai laiminlyö digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun asetuksen (EU)2022/2065 32 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa tiedossaan oleville kuluttajille tietoonsa tulleesta laittomasta tuotteesta tai palvelusta, tuotteen tarjonneesta elinkeinonharjoittajan henkilöllisyydestä ja mahdollisista asiaankuuluvista oikeussuojakeinoista sekä 32 artiklan 2 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut vastaavat tiedot verkkorajapinnallaan.

18 §

Seuraamusmaksun suuruus

Edellä 15 §:n 7-10kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomisen johdosta määrättävän seuraamusmaksun suuruudesta säädetään verkon välityspalveluista annetun lain (/) 17 §:ssä. Verkon välityspalveluista annetun lain tutkintamenettelyä koskevien säännösten rikkomisesta määrättävän seuraamusmaksun suuruudesta säädetään mainitun lain 19 §:n 2 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan lain 182 – 184 a § ja 187 – 194 §, sellaisena kuin niistä 184 a § on laissa 264/2023,
muutetaan lain 185 ja 186 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1207/2020,
seuraavasti:

185 §

Tiedon saannin estoa koskeva määräys

Käräjäoikeus voi syyttäjän tai tutkinnanjohtajan hakemuksesta taikka sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, määrätä digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/2065 3 artiklan g) kohdan iii) kohdassa tarkoitetun säilytyspalvelun tarjoajan (*säilytyspalvelun tarjoaja*) sakon uhalla estämään tallentamansa tiedon saannin, jos tieto on ilmeisesti sellainen, että sen sisällön pitäminen yleisön saatavilla tai sen välittäminen on säädetty rangaistavaksi tai korvausvastuun perusteeksi. Hakemus on käsiteltävä kiireellisesti. Hakemusta ei voida hyväksyä varaamatta palvelun tarjoajalle ja sisällön tuottajalle tilaisuutta tulla kuulluksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu määräys voidaan syyttäjän tai tutkinnanjohtajan hakemuksesta kohdistaa tietoa välittävään teleyritykseen, jos 1 momentin mukaista säilytyspalvelun tarjoajaa ei pystytä tunnistamaan tai jos se on sijoittautunut Suomen lainkäyttövallan ulkopuolelle ja on ilmeistä, että määräyksen kohteena olevan tiedon pitäminen yleisön saatavilla tai sen välittäminen on rikos, josta ankarin säädetty rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Teleyritykselle kohdistettu määräys tulee panna teknisesti täytäntöön niin, ettei verkon käyttäjien luottamuksellisen viestin salaisuuden suoja vaarannu. Määräys voidaan antaa vain, jos tiedon saannin estoa koskevien hyötyjen voidaan katsoa olevan merkittävästi suuremmat kuin verkon käyttäjien sananvapauteen ja muihin perusoikeuksiin kohdistuvat rajoitukset, eikä määräystä voida pitää teleyrityksen kannalta kohtuuttomana. Arvioinnissa tulee huomioida ainakin käsillä olevan rikoksen vakavuus sekä rikoksen suhde muihin määrättävän eston yhteydessä mahdollisesti estyviin sisältöihin tai palveluihin. Teleyritykselle kohdistettua määräystä ei voida hyväksyä varaamatta teleyritykselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Edellä 1 momentissa tarkoitetun palvelun tarjoajan ja sisällön tuottajan kuulemiseen sovelletaan mitä 1 momentissa säädetään.

Käräjäoikeuden määräys on annettava tiedoksi myös sisällön tuottajalle. Jos sisällöntuottaja on tuntematon, käräjäoikeus voi määrätä säilytyspalvelun tarjoajan huolehtimaan tiedoksiantosta.

Määräys raukeaa, jollei sen kohteena olevan tiedon sisältöön tai välittämiseen perustuvasta rikoksesta nosteta syytettä tai, jos kysymys on korvausvastuusta, panna vireille kannetta kolmen kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta. Käräjäoikeus voi syyttäjän, asianomistajan tai asianosaisen edellä tarkoitettuna määräaikaan esittämästä vaatimuksesta pidentää tätä määräaikaan enintään kolmella kuukaudella.

Säilytyspalvelun tarjoajalla, sisällön tuottajalla ja teleyrityksellä on oikeus hakea määräyksen kumoamista siinä käräjäoikeudessa, jossa määräys on annettu. Määräyksen kumoamista koske-

van asian käsittelyssä noudatetaan oikeudenkäymiskaaren 8 lukua. Tuomioistuin huolehtii kuitenkin tarpeellisista toimenpiteistä syyttäjän kuulemiseksi. Kumoamista on haettava 14 päivän kuluessa siitä, kun hakija on saanut tiedon määräyksestä. Tietoa ei saa saattaa uudelleen saataville kumoamista koskevan asian käsittelyn ollessa vireillä, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuin toisin määrää. Myös syyttäjällä on oikeus hakea muutosta päätökseen, jolla määräys on kumottu.

186 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Edellä 185 §:ssä tarkoitettu hakemus tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä säilytyspalvelun tarjoajalla tai teleyrityksellä on kotipaikka. Hakemus voidaan kuitenkin aina tutkia myös Helsingin käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain (935/2018) 7 §:n 1 momentti ja
lisätään lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

7 §

Ratkaisuvalta

Pääjohtaja ratkaisee virastolle kuuluvat asiat, joita ei ole säädetty tai viraston työjärjestyksellä määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi. Pääjohtaja voi myös ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava. Pääjohtaja ei voi kuitenkaan ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka lain tai työjärjestyksen mukaan kuuluu rautatiealan sääntelyelimen toimivaltaan, Kyberturvallisuuskeskuksen kansainvälistä tietoturvavelvoitetta, viranomaisen tietojärjestelmän tai tietoliikennejärjestelyn arviointia tai tietoturvallisuuden arviointilaitoksen hyväksyntää koskevaan toimivaltaan taikka Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegion ratkaisultaan.

7 a §

Ratkaisuvalta eräissä seuraamusasioissa

Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegion tehtävänä on määrätä viraston toimivaltaan kuuluva seuraamusmaksu silloin, kun se on suuruudeltaan yli 100 000 euroa. Seuraamuskollegio tekee päätöksensä esittelystä. Liikenne- ja viestintäviraston toimivallasta määrätä seuraamusmaksu säädetään muualla laissa.

Liikenne- ja viestintävirasto nimeää seuraamuskollegioon puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja 3 jäsentä. Seuraamuskollegion puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen tulee olla sen tehtävissä sovellettavaan sääntelyyn hyvin perehtyneitä liikenne- ja viestintäviraston virkamiehiä. Seuraamuskollegion puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla tulee lisäksi olla tehtävän edellyttämä riittävä oikeudellinen asiantuntemus. Seuraamuskollegion toimikausi on kolme vuotta.

Seuraamuskollegion puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen toimivat tehtävässään riippumattomasti ja puolueettomasti.

Seuraamuskollegio on päätösvaltainen kolmijäsenisenä. Yhden läsnä olevista on oltava puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Päätökseksi tulee se kanta, jota enemmistö on kannattanut. Äänten mennessä tasan päätökseksi tulee se kanta, joka on lievempi sille, johon seuraamus kohdistuu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 luvun 6 §:n 2 momentti ja
lisätään 5 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 11 kohta seuraavasti

6 §

Markkinaoikeudelliset asiat

Markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädetty:

- 1) sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevat asiat;
- 2) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 336 §:ssä tarkoitetut Liikenne- ja viestintäviraston kieltopäätöksiä koskevat asiat sekä 337 §:n mukaiset numeron tai palvelun sulkemista tarkoittavia kuluttaja-asiamiehen päätöksiä koskevat asiat;
- 3) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 330 §:n 2 momentin mukaiset kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvat asiat;
- 4) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevat asiat;
- 5) kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 12 §:ssä tarkoitetut asiat;
- 6) arpajaislaissa tarkoitetut muut kuin seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat;
- 7) Verkon välityspalveluista annetussa laissa (/) tarkoitetut kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvat muut kuin seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat.

2 §

Asian vireillepanoon oikeutetut

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä:

-
- 11) Verkon välityspalveluista annetun lain 9 §:n mukaisissa asioissa se, johon kuluttaja-asiamiehen päätös kohdistuu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 100/2023, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu, elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu, eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu, eläinten tunnistamis- ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu, luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvalvonnan seuraamusmaksu, jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, lannoitelain (711/2022) 37 §:ssä tarkoitettu lannoitevalvonnan seuraamusmaksu, eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 63 a §:ssä tarkoitettu sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu, avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 21 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetun lain (99/2023) 4 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu sekä verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain (/) 13 – 16 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

2.

Laki

kuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lainkuluttajansuojaviranomaisen eräistä toimivaltuuksista annetun lain (566/2020) 15 §:ään uusi 7 -10 kohta, 18 §:ään uusi 5 momentti, seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
15 §	15 §
<i>Seuraamusmaksu eräiden muiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta</i>	<i>Seuraamusmaksu eräiden muiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta</i>
Seuraamusmaksu voidaan määrätä elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta:	Seuraamusmaksu voidaan määrätä elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta:
	7) rikkoo tai laiminlyö digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun asetuksen (EU) 2022/2065 25 artiklan 1 kohdassa säädetyn kiellon suunnitella, järjestää, tai operoida verkko-rajapintojaan tavalla, jolla harhautetaan tai manipuloidaan niiden palvelun vastaanottajia tai muutoin olennaisesti vääristetään tai haitataan palvelun vastaanottajien kykyä tehdä vapaita ja tietoon perustuvia päätöksiä;
	8) rikkoo tai laiminlyö digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun asetuksen (EU) 2022/2065 26 artiklan 1 a kohdan mukaisen velvollisuuden varmistaa verkkorajapinnalla esitettävän mainonnan tunnistettavuus palvelun käyttäjälle, 26 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen velvollisuuden varmistaa verkkorajapinnalla mainoksen yhteydessä luonnollisen tai oikeushenkilön, jonka puolesta mainos esitetään, tunnistettavuus palvelun käyttäjälle, 26 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen velvollisuuden

varmistaa verkkorajapinnalla mainoksen yhteydessä mainoksen maksaneen luonnollisen tai oikeushenkilön tunnistettavuus palvelun käyttäjälle, tai 26 artiklan 2 kohdan mukaisen velvollisuuden tarjota verkkorajapinnallaan toiminto, jonka avulla palvelun vastaanottaja voi ilmoittaa kaupallista viestintää sisältävästä sisällöstä reaaliaikaisesti;

9) rikkoo tai laiminlyö digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun asetuksen (EU)2022/2065 30 artiklan 7 kohdassa säädetyn velvollisuuden asettaa 30 artiklan 1 kohdan a, d ja e alakohdassa tarkoitetut tiedot nähtäville verkkoalustan verkkorajapinnalla, jossa myytävää tavaraa tai palvelua koskevat tiedot esitetään;

10) rikkoo tai laiminlyö digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun asetuksen (EU)2022/2065 32 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa tiedossaan oleville kuhuttajille tietoonsa tulleesta laittomasta tuotteesta tai palvelusta, tuotteen tarjonnasta elinkeinonharjoittajan henkilöllisyydestä ja mahdollisista asiaankuuluvista oikeussuojakeinoista sekä 32 artiklan 2 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vastaavat tiedot verkkorajapinnallaan.

18 §

Seuraamusmaksun suuruus

Edellä 15 §:n 7-10kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomisen johdosta määrättävän seuraamusmaksun suuruudesta säädetään verkon välityspalveluista annetun lain (/) 17 §:ssä. Verkon välityspalveluista annetun lain tutkintamenettelyä koskevien säännösten rikkomisesta määrättävän seuraamusmaksun suuruudesta säädetään mainitun lain 19 §:n 2 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

3.

Laki

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan lain 182 – 184 § ja 187 – 194 §, sellaisena kuin niistä 184 a § on laissa 264/2023, muutetaan lain 185 ja 186 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1207/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

185 §

185 §

Tiedon saannin estoa koskeva määräys

Tiedon saannin estoa koskeva määräys

Käräjäoikeus voi syyttäjän tai tutkinnanjohtajan hakemuksesta taikka sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, määrätä 184 §:ssä tarkoitetun tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan sakon uhalla estämään tallentamansa tiedon saannin, jos tieto on ilmeisesti sellainen, että sen sisällön pitäminen yleisön saatavilla tai sen välittäminen on säädetty rangaistavaksi tai korvausvastuun perusteeksi. Hakemus on käsiteltävä kiireellisesti. Hakemusta ei voida hyväksyä varaamatta palvelun tarjoajalle ja sisällön tuottajalle tilaisuutta tulla kuulluksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu määräys voidaan syyttäjän tai tutkinnanjohtajan hakemuksesta kohdistaa tietoa välittävään teleyritykseen, jos 1 momentin mukaista tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajaa ei pystytä tunnistamaan tai jos se on sijoittautunut Suomen lainkäyttövallan ulkopuolelle ja on ilmeistä, että määräyksen kohteena olevan tiedon pitäminen yleisön saatavilla tai sen välittäminen on rikos, josta ankarin säädetty rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Teleyritykselle kohdistettu määräys tulee panna teknisesti täytäntöön niin, ettei verkon käyttäjien luottamuksellisen viestin salaisuuden suoja

Käräjäoikeus voi syyttäjän tai tutkinnanjohtajan hakemuksesta taikka sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, määrätä digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/2065 3 artiklan g) kohdan iii) kohdassa tarkoitetun säilytyspalvelun tarjoajan (säilytyspalvelun tarjoaja) sakon uhalla estämään tallentamansa tiedon saannin, jos tieto on ilmeisesti sellainen, että sen sisällön pitäminen yleisön saatavilla tai sen välittäminen on säädetty rangaistavaksi tai korvausvastuun perusteeksi. Hakemus on käsiteltävä kiireellisesti. Hakemusta ei voida hyväksyä varaamatta palvelun tarjoajalle ja sisällön tuottajalle tilaisuutta tulla kuulluksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu määräys voidaan syyttäjän tai tutkinnanjohtajan hakemuksesta kohdistaa tietoa välittävään teleyritykseen, jos 1 momentin mukaista säilytyspalvelun tarjoajaa ei pystytä tunnistamaan tai jos se on sijoittautunut Suomen lainkäyttövallan ulkopuolelle ja on ilmeistä, että määräyksen kohteena olevan tiedon pitäminen yleisön saatavilla tai sen välittäminen on rikos, josta ankarin säädetty rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Teleyritykselle kohdistettu määräys tulee panna teknisesti täytäntöön niin, ettei verkon käyttäjien luottamuksellisen viestin salaisuuden suoja vaarannu. Määräys voidaan antaa vain, jos tiedon saannin estoa

vaarannu. Määräys voidaan antaa vain, jos tiedon saannin estoa koskevien hyötyjen voidaan katsoa olevan merkittävästi suuremmat kuin verkon käyttäjien sananvapauteen ja muihin perusoikeuksiin kohdistuvat rajoitukset, eikä määräystä voida pitää teleyrityksen kannalta kohtuuttomana. Arvioinnissa tulee huomioida ainakin käsillä olevan rikoksen vakavuus sekä rikoksen suhde muihin määrättävän eston yhteydessä mahdollisesti estyviin sisältöihin tai palveluihin. Teleyritykselle kohdistettua määräystä ei voida hyväksyä varaamatta teleyritykselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Edellä 1 momentissa tarkoitettun palvelun tarjoajan ja sisällön tuottajan kuulemiseen sovelletaan mitä 1 momentissa säädetään.

Käräjäoikeuden määräys on annettava tiedoksi myös sisällön tuottajalle. Jos sisällön tuottaja on tuntematon, käräjäoikeus voi määrätä tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan huolehtimaan tiedoksiannosta.

Määräys raukeaa, jollei sen kohteena olevan tiedon sisältöön tai välittämiseen perustuvasta rikoksesta nosteta syytettä tai, jos kysymys on korvausvastuusta, panna vireille kannetta kolmen kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta. Käräjäoikeus voi syyttäjän, asianomistajan tai asianosaisen edellä tarkoitettuna määräaikana esittämästä vaatimuksesta pidentää tätä määräaika enintään kolmella kuukaudella.

Tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajalla, sisällön tuottajalla ja teleyrityksellä on oikeus hakea määräyksen kumoamista siinä käräjäoikeudessa, jossa määräys on annettu. Määräyksen kumoamista koskevan asian käsittelyssä noudatetaan oikeudenkäymiskaaren 8 lukua. Tuomioistuin huolehtii kuitenkin tarpeellisista toimenpiteistä syyttäjän kuulemiseksi. Kumoamista on haettava 14 päivän kuluessa siitä, kun hakija on saanut tiedon määräyksestä. Tietoa ei saa saattaa uudelleen saataville kumoamista koskevan asian käsittelyn ollessa vireillä, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuin toisin määrää. Myös syyttäjällä on oikeus hakea muutosta päätökseen, jolla määräys on kumottu.

koskevien hyötyjen voidaan katsoa olevan merkittävästi suuremmat kuin verkon käyttäjien sananvapauteen ja muihin perusoikeuksiin kohdistuvat rajoitukset, eikä määräystä voida pitää teleyrityksen kannalta kohtuuttomana. Arvioinnissa tulee huomioida ainakin käsillä olevan rikoksen vakavuus sekä rikoksen suhde muihin määrättävän eston yhteydessä mahdollisesti estyviin sisältöihin tai palveluihin. Teleyritykselle kohdistettua määräystä ei voida hyväksyä varaamatta teleyritykselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Edellä 1 momentissa tarkoitettun palvelun tarjoajan ja sisällön tuottajan kuulemiseen sovelletaan mitä 1 momentissa säädetään.

Käräjäoikeuden määräys on annettava tiedoksi myös sisällön tuottajalle. Jos sisällön tuottaja on tuntematon, käräjäoikeus voi määrätä säilytyspalvelun tarjoajan huolehtimaan tiedoksiannosta.

Määräys raukeaa, jollei sen kohteena olevan tiedon sisältöön tai välittämiseen perustuvasta rikoksesta nosteta syytettä tai, jos kysymys on korvausvastuusta, panna vireille kannetta kolmen kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta. Käräjäoikeus voi syyttäjän, asianomistajan tai asianosaisen edellä tarkoitettuna määräaikana esittämästä vaatimuksesta pidentää tätä määräaika enintään kolmella kuukaudella.

Säilytyspalvelun tarjoajalla, sisällön tuottajalla ja teleyrityksellä on oikeus hakea määräyksen kumoamista siinä käräjäoikeudessa, jossa määräys on annettu. Määräyksen kumoamista koskevan asian käsittelyssä noudatetaan oikeudenkäymiskaaren 8 lukua. Tuomioistuin huolehtii kuitenkin tarpeellisista toimenpiteistä syyttäjän kuulemiseksi. Kumoamista on haettava 14 päivän kuluessa siitä, kun hakija on saanut tiedon määräyksestä. Tietoa ei saa saattaa uudelleen saataville kumoamista koskevan asian käsittelyn ollessa vireillä, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuin toisin määrää. Myös syyttäjällä on oikeus hakea muutosta päätökseen, jolla määräys on kumottu.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Toimivaltainen tuomioistuin

Toimivaltainen tuomioistuin

Edellä 185 §:ssä tarkoitettu hakemus tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajalla tai teleyrityksellä on kotipaikka. Hakemus voidaan kuitenkin aina tutkia myös Helsingin käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Edellä 185 §:ssä tarkoitettu hakemus tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä *säilytyspalvelun* tarjoajalla tai teleyrityksellä on kotipaikka. Hakemus voidaan kuitenkin aina tutkia myös Helsingin käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain (935/2018) 7 §:n 1 momentti ja
lisätään lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Ratkaisuvalta

Ratkaisuvalta

Pääjohtaja ratkaisee virastolle kuuluvat asiat, joita ei ole säädetty tai viraston työjärjestyksellä määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi. Pääjohtaja voi myös ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava. Pääjohtaja ei voi kuitenkaan ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka lain tai työjärjestyksen mukaan kuuluu rautatiealan sääntelyelimen toimivaltaan tai Kyberturvallisuuskeskuksen kansainvälistä tietoturvavelvoitetta, viranomaisen tietojärjestelmän tai tietoliikennejärjestelyn arviointia tai tietoturvallisuuden arviointilaitoksen hyväksyntää koskevaan toimivaltaan.

Pääjohtaja ratkaisee virastolle kuuluvat asiat, joita ei ole säädetty tai viraston työjärjestyksellä määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi. Pääjohtaja voi myös ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava. Pääjohtaja ei voi kuitenkaan ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka lain tai työjärjestyksen mukaan kuuluu rautatiealan sääntelyelimen toimivaltaan, Kyberturvallisuuskeskuksen kansainvälistä tietoturvavelvoitetta, viranomaisen tietojärjestelmän tai tietoliikennejärjestelyn arviointia tai tietoturvallisuuden arviointilaitoksen hyväksyntää koskevaan toimivaltaan *taikka Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegion ratkaisuvaltaan.*

7 a §

Ratkaisuvalta eräissä seuraamusasioissa

Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegion tehtävänä on määrätä viraston toimivaltaan kuuluva seuraamusmaksu silloin, kun se on suuruudeltaan yli 100 000 euroa. Seuraamuskollegio tekee päätöksensä esittelystä. Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaasta määrätä seuraamusmaksu säädetään muualla laissa.

Liikenne- ja viestintävirasto nimeää seuraamuskollegioon puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja 3 jäsentä. Seuraamuskollegion puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten tulee olla sen tehtävissä sovellettavaan sääntelyyn hyvin perehtyneitä liikenne- ja viestintäviraston virkamiehiä. Seuraamuskollegion puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla tulee lisäksi olla tehtävän edellyttämä riittävä oikeudellinen asiantuntemus. Seuraamuskollegion toimikausi on kolme vuotta.

Seuraamuskollegion puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen toimivat tehtävässään riippumattomasti ja puolueettomasti. Seuraamuskollegio on päätösvaltainen kolmijäseninenä. Yhden läsnä olevista on oltava puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Päätökseksi tulee se kanta, jota enemmistö on kannattanut. Äänten mennessä tasan päätökseksi tulee se kanta, joka on lievempi sille, johon seuraamus kohdistuu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

5.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 luvun 6 §:n 2 momentti ja
lisätään 5 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 11 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Markkinaoikeudelliset asiat

Markkinaoikeudelliset asiat

Markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

1) sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämisestä koskevat asiat;

2) viestintämarkkinalain 121 a §:ssä tarkoitetut Viestintäviraston kieltopäätöksiä koskevat asiat sekä 121 b §:n mukaiset numeron tai palvelun sulkemista tarkoittavia kuluttaja-asiamiehen päätöksiä koskevat asiat;

3) tietoyhteiskuntakaaren 330 §:n 2 momentin mukaiset kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvat asiat;

4) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämisestä koskevat asiat;

5) kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 12 §:ssä tarkoitetut asiat;

6) arpajaislaissa tarkoitetut muut kuin seuraamusmaksun määrittämisestä koskevat asiat.

Markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädetty:

1) sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämisestä koskevat asiat;

2) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 336 §:ssä tarkoitetut Liikenne- ja viestintäviraston kieltopäätöksiä koskevat asiat sekä 337 §:n mukaiset numeron tai palvelun sulkemista tarkoittavia kuluttaja-asiamiehen päätöksiä koskevat asiat;

3) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 330 §:n 2 momentin mukaiset kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvat asiat;

4) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämisestä koskevat asiat;

5) kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 12 §:ssä tarkoitetut asiat;

6) arpajaislaissa tarkoitetut muut kuin seuraamusmaksun määrittämisestä koskevat asiat;

7) Verkon välityspalveluista annetussa laissa (/) tarkoitetut kuluttaja-asiamiehen valvontaan kuuluvat muut kuin seuraamusmaksun määrittämisestä koskevat asiat.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Asian vireillepanoon oikeudet

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä:

2 §

Asian vireillepanoon oikeudet

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä:

11) Verkon välityspalveluista annetun lain 9 §:n mukaisissa asioissa se, johon kuluttaja-asiamiehen päätös kohdistuu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

6.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 100/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, liikenteen palveluista an-

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, liikenteen palveluista an-

netun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu, elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarviketalvonnän seuraamusmaksu, eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu, eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu, luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvälvonnan seuraamusmaksu, jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, lannoitelain (711/2022) 37 §:ssä tarkoitettu lannoitevälvonnan seuraamusmaksu, eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 63 a §:ssä tarkoitettu sivutuotevälvonnan seuraamusmaksu, avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 21 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu sekä verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetun lain (99/2023) 4 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

netun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu, elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarviketalvonnän seuraamusmaksu, eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu, eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu, luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvälvonnan seuraamusmaksu, jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, lannoitelain (711/2022) 37 §:ssä tarkoitettu lannoitevälvonnan seuraamusmaksu, eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 63 a §:ssä tarkoitettu sivutuotevälvonnan seuraamusmaksu, avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 21 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetun lain (99/2023) 4 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu sekä verkon välityspalvelujen välvonnanasta annetun lain (/) 13 – 16 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20